

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

**ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ**

ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΡΧΕΣ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Εκπόνηση: Λυμπερίου Βασιλική

Επιβλέπων: Μαρίνος Κάβουρας,

Καθηγητής Σ.Α.Τ.Μ.

Αθήνα, Φεβρουάριος 2014

ΕΘΝΙΚΟ ΜΕΤΣΟΒΙΟ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ

**ΣΧΟΛΗ ΑΓΡΟΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ**

ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΡΧΕΣ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή:

.....
.....

.....

Μαρίνος Κάβουρας
Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Βασίλειος Βεσκούκης
Καθηγητής Ε.Μ.Π.

Μαργαρίτα Κόκλα
Λέκτορας Ε.Μ.Π.

Εκπόνηση: Λυμπερίου Βασιλική

Επιβλέπων: Μαρίνος Κάβουρας,

Καθηγητής Σ.Α.Τ.Μ.

Αθήνα, Φεβρουάριος 2014

NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY OF ATHENS
SCHOOL OF RURAL AND SURVEYING ENGINEERING
DEPARTMENT OF TOPOGRAPHY

THESIS

BASIS OF MARINE SPATIAL PLANNING

Preparation: Limperiou Vasiliki

Supervisor: Marinos Kavouras,

Professor of S.R.S.E.

Athens, February 2014

Λυμπερίου Σπ. Βασιλική

Αγρονόμος και Τοπογράφος Μηχανικός Ε.Μ.Π. 2014

Copyright © Λυμπερίου Βασιλική, 2014

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς το συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν το συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

Ευχαριστίες

Η εκπόνηση της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας αποτελεί το τελευταίο στάδιο της πορείας μας ως προπτυχιακοί φοιτητές στη σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα της παρούσας διπλωματικής Μαρίνο Κάβουρα, Καθηγητή της Σχολής Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών, ο οποίος υπήρξε εμπνευστής του θέματος που μου ανατέθηκε να πραγματοποιήσω και με συνεχή καθοδήγηση συνετέλεσε στην τελειοποίησή του.

Επιπλέον, ευχαριστώ ολόψυχα την κα. Ελένη Τομαή, Δρ. Αγρονόμο Τοπογράφο Μηχανικό καθώς δεν θα γινόταν να πραγματοποιηθεί η διπλωματική εργασία χωρίς τη συμβολή της.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στην κα. Μαργαρίτα Κόκλα για το χρόνο που μου διέθεσε, τις ιδέες και τις συμβουλές που μου παρείχε ώστε να αναπτύξω πλήρως και επακριβώς το θέμα που μου ανατέθηκε.

Ευχαριστώ όλους τους καθηγητές, οι οποίοι μας μετέδωσαν τόσες πολύτιμες γνώσεις, που θα είναι ιδιαίτερα χρήσιμες κατά τη διάρκεια της μετέπειτα καριέρας μας.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στις αδελφικές μου φίλες που με στηρίζουν και με υπομένουν χρόνια τώρα, όπως επίσης στους γονείς μου, Σπύρο και Μαρία και τον αδερφό μου, Κωστή. Ακόμη ευχαριστώ τους συμφοιτητές και φίλους μου, Δημήτρη, Ευτυχία, Σοφία, Γιάννη, Ντίνο και Λορέντζο για την στήριξη τους και τις ατέλειωτες ώρες εργασίας και συνεργασίας, που έκαναν αυτά τα 5 χρόνια αξέχαστα.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	6
Περίληψη	13
Abstract	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	17
1.1. Αντικείμενο και Στόχοι της Διπλωματικής	17
1.1. Γενικά – Ιστορικά Στοιχεία	17
1.2. Δομή της Εργασίας.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ, ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	21
2.1. Δίκαιο της Θάλασσας.....	21
2.2. Έννοιες και βήματα του ΘΧΣ με βάση τον οδηγό της <i>UNESCO</i> . 26	
2.2.1. Βασικές έννοιες του ΘΧΣ	26
2.2.2. Βασικά βήματα του ΘΧΣ	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : ΧΩΡΕΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΧΕΙ ΕΦΑΡΜΟΣΘΕΙ Ο ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ	65
3.1. Αυστραλία.....	65
3.1.1. Θαλάσσιος «Βιοπεριφερειακός» σχεδιασμός στην ΑΟΖ της Αυστραλίας	65
3.1.2. Ο Νόμος του 1973 για τη θάλασσα και το βυθό της.....	68
3.1.3. Βασικοί όροι για τον καθορισμό των θαλάσσιων ζωνών.....	69
3.1.4. Νόμος 1967 για το πετρέλαιο – θαλάσσια αυστραλιανά όρια 75	
3.2. Βαλτικές Χώρες – Γερμανία.....	76
3.2.1. Εισαγωγή	76
3.2.2. Γερμανία	77
3.3. Σουηδία.....	94
3.3.1. Θαλάσσια ύδατα της Σουηδίας.....	95

3.3.2.	Προτεινόμενο Διάταγμα για τη Θαλάσσια Χωροταξία:	96
3.3.3.	Διακυβέρνηση του θαλάσσιου χώρου στη Σουηδία	97
3.3.4.	Ζώνες και όρια στη Σουηδική θαλάσσια διαχείριση	97
3.4.	Εσθονία	99
3.4.1.	Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας	99
3.4.2.	Νόμος για τη Διατήρηση της Φύσης	100
3.4.3.	Natura 2000	102
3.4.4.	Ο Νόμος για τα Ύδατα (Water Act)	103
3.4.5.	Βασικές έννοιες στην περιοχή της Εσθονίας	104
3.4.6.	Δεδομένα για το σχεδιασμό στην Εσθονία	104
3.4.7.	Ο καθορισμός των ζωνών στην περιοχή του <i>Saare</i>	105
3.4.8.	Η περιφέρεια του Lääne-Viru	109
3.5.	Λιθουανία	111
3.5.1.	Περιεχόμενα του σχεδίου.....	112
3.5.2.	Γεωμορφολογία.....	113
3.5.3.	Ακτογραμμή	114
3.5.4.	Προστασία της φύσης	115
3.5.5.	Αλιεία	116
3.5.6.	Στρατιωτικές και επικίνδυνες ζώνες.....	118
3.5.7.	Μηχανική υποδομή	119
3.5.8.	Εξόρυξη άμμου	120
3.5.9.	Ενέργεια	121
3.6.	Λετονία	122
3.6.1.	Τα θαλάσσια ύδατα της Λετονίας	123
3.6.2.	Διακυβέρνηση του θαλάσσιου χώρου	123
3.6.3.	Η χρήση του θαλάσσιου χώρου	123
3.6.4.	Μορφολογία του βυθού.....	125

3.6.5.	Μορφολογία Ακτογραμμής.....	126	
3.6.6.	Κατηγορίες Ζωνών	126	
3.7.	Ισπανία	129	
3.7.1.	Γενικά στοιχεία για την Ισπανία	129	
3.7.2.	Γεωγραφική περιοχή.....	134	
3.7.3.	Βαθυμετρία – Υφαλοπρανές (CONTINENTAL MARGIN).....	137	
3.7.4.	Βιογεωγραφικές Υποπεριοχές	138	
3.7.5.	Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές στην Ισπανία	140	
3.7.6.	Πρόγραμμα για τη Μεσόγειο.....	142	
3.7.7.	Λιμάνια	144	
3.7.8.	Θαλάσσιες μεταφορές	146	
3.7.9.	Αλιεία	147	
3.7.10.	Εξερεύνηση και εξόρυξη υδρογονανθράκων.....	149	
3.7.11.	Παράκτια αιολική ενέργεια.....	151	
3.7.12.	Στρατιωτικές περιοχές.....	154	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο : ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΕΦΑΡΜΟΣΘΕΙ Ο			
ΘΧΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ			157
4.1.	Σύγκριση των χωρών της Βαλτικής Θάλασσας.....	157	
4.2.	Συμπεράσματα από την εφαρμογή του ΘΧΣ στην Ισπανία	162	
4.3.	Συμπεράσματα από την εφαρμογή του ΘΧΣ στην Αυστραλία ..	164	
4.4.	Γενικά συμπεράσματα για την υλοποίηση του ΘΧΣ ανά τον κόσμο		
	166		
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : Ο ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ			
			170
5.1.	Χαρακτηριστικά Χώρας	171	
5.2.	Θαλάσσιες δραστηριότητες και προστασία των θαλάσσιων		
	περιοχών	172	
	Η ενέργεια στους ωκεανούς.....	177	
5.3.	Νομικά θέματα και βασικοί συμμετέχοντες.....	178	

5.3.1.	Εθνικά και υπο - περιφερειακά σχέδια, έργα και μελέτες που σχετίζονται με την ΟΔΠΖ και τον ΘΧΣ	182
5.3.2.	Κύρια ευρήματα όσον αφορά το θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό στην Ελλάδα	187
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο : ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....		190
6.1.	Με βάση το Δίκαιο της Θάλασσας	190
	Οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών μεταξύ γειτονικών κρατών	190
6.2.	Σύμφωνα με το σχέδιο για την εφαρμογή του ΘΧΣ στην Ευρώπη	194
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ		197
7.1.	Συμπεράσματα	198
7.2.	Προτάσεις.....	200
Βιβλιογραφία.....		202

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 2.1:	Θαλάσσιες ζώνες	22
Εικόνα 2.2:	Ο ΘΧΣ στη Βραζιλία	38
Εικόνα 2.3:	Great Barrier Reef της Αυστραλίας	40
Εικόνα 2.3:	Moreton Bay	54
Εικόνα 3.1:	Χάρτης Θαλάσσιων Ζωνών Αυστραλίας	69
Εικόνα 3.2:.	Ορισμοί Θαλάσσιων Ζωνών	70
Εικόνα 3.3:	Θαλάσσια χαρακτηριστικά, όρια και ζώνες	74
Εικόνα 3.4:	Επισκόπηση των περιοχών σχεδιασμού της Βαλτικής Θάλασσας	77
Εικόνα 3.5:	Η έκταση της ΑΟΖ της Βαλτικής και Βόρειας Θάλασσας αντίστοιχα	78
Εικόνα 3.6:	Ακτή Frisian	80
Εικόνα 3.7:	Αρίθμηση των καθορισμένων περιοχών για την αλιεία στη Βόρεια Θάλασσα	82
Εικόνα 3.8:	Διάγραμμα θαλάσσιων ζωνών	84

Εικόνα 3.9: Περιοχές αλιείας και στρατιωτικής εκπαίδευσης	85
Εικόνα 3.10: Αγωγοί, καλώδια, εξόρυξη άμμου, καλλιέργειες στη θάλασσα	86
Εικόνα 3.11: Παράκτιες ανεμογεννήτριες	88
Εικόνα 3.12: Περιοχές Natura 2000 & προτιμώμενες περιοχές για εγκατάσταση αιολικής ενέργειας (marine facilities ordinance)	89
Εικόνα 3.13: Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός στην ΑΟΖ στη Βόρεια Θάλασσα	90
Εικόνα 3.15: Εγκεκριμένες άδειες για παράκτια αιολικά – Βαλτική Θάλασσα	93
Εικόνα 3.16: Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός στην ΑΟΖ στη Βαλτική Θάλασσα	94
Εικόνα 3.17: Περιοχές που θα πραγματοποιηθεί ο ΘΧΣ της Σουηδίας	96
Εικόνα 3.18: Συμπληρωματικές ζώνες και ζώνες που επικαλύπτονται όπως προτείνεται από την τελευταία έρευνα της Κυβέρνησης σε ένα σουηδικό σύστημα θαλάσσιας χωροταξίας	99
Εικόνα 3.19: Το νησί Saaremaa	105
Εικόνα 3.20: Προστατευόμενες περιοχές στην παράκτια ζώνη της περιφέρειας του Saare	107
Εικόνα 3.21: Η θέση της επαρχίας Λέενε-Βίρου και πιο συγκεκριμένα με κόκκινο η Viihula στον χάρτη της Εσθονίας	109
Εικόνα 3.22: Ένωση της Θαλάσσιας Εσθονικής Βιολογίας: Σύνορα σύμφωνα με τις φυσικές συνθήκες	110
Εικόνα 3.23: Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Εσθονίας	111
Εικόνα 3.24: Περιοχή Σχεδιασμού - Θάλασσα Λιθουανίας	113
Εικόνα 3.25: Μορφολογία του βυθού	114
Εικόνα 3.26: Προστατευόμενες περιοχές	115
Εικόνα 3.27: Δραστηριότητες Αλιείας	116
Εικόνα 3.28: Ζώνες Αλιείας	117
Εικόνα 3.29: Στρατιωτικές περιοχές και πρώην ναρκοπέδια.	118
Εικόνα 3.30: Υποβρύχια καλώδια και αγωγοί με ουδέτερες ζώνες.	119
Εικόνα 3.31: Χώροι εξόρυξης άμμου.	120
Εικόνα 3.32: Υπεράκτιο ενεργειακό δυναμικό και έργα σε εξέλιξη.	121
Εικόνα 3.33: Τα θαλάσσια ύδατα που βρίσκονται στη δικαιοδοσία της Λετονίας	122

Εικόνα 3.34: Περιοχή σχεδιασμού στη Λετονία.....	124
Εικόνα 3.36: Περιοχές της Μεσογείου	134
Εικόνα 3.35: Τα ύδατα που βρίσκονται στη δικαιοδοσία της Ισπανίας	137
Εικόνα 3.37: Οι 20 βασικές βιοπεριοχές που ορίζονται στην Ισπανία	139
Εικόνα 3.38: Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές.....	141
Εικόνα 3.39: Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές.....	143
Εικόνα 3.40: Κρατικά λιμάνια γενικού ενδιαφέροντος και άλλα μικρότερα	145
Εικόνα 3.41: Σημαντικά λιμάνια και θαλάσσιες διαδρομές.....	146
Εικόνα 3.42: Αριθμός αλιευμάτων και πλοίων στα ύδατα της Ισπανίας...	148
Εικόνα 3.43: Περιοχές όπου έχουν βρεθεί κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου	150
Εικόνα 3.45: Οι καθορισμένες θέσεις των υπεράκτιων αιολικών πάρκων	153
Εικόνα 5.1: Οι κυριότερες θαλάσσιες οδοί	173
Εικόνα 6.1: Επίπεδο στο οποίο βρίσκεται η εφαρμογή του ΟΔΠΖ στην Ευρώπη.....	195

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Παραδείγματα μέτρων διαχείρισης χώρου από επιμέρους τομείς.	51
Πίνακας 2 Χαρακτηριστικά της Ελλάδας	172
Πίνακας 3: Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές.....	175

Κατάλογος Σχημάτων

Σχήμα 1: Μία Βήμα προς Βήμα προσέγγιση για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό	29
Σχήμα 2: Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός και επιμέρους σχεδιασμός σε κάθε τομέα	39

Περίληψη

Το τελευταίο στάδιο των σπουδών στη Σχολή Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου περιλαμβάνει την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας. Η επιλογή του θέματος της διπλωματικής εργασίας φαίνεται να αποτελεί το πρώτο βήμα, ωστόσο ο φοιτητής στην πραγματικότητα, καλείται να επιλέξει τον καθηγητή ο οποίος θα επιβλέψει την πορεία των εργασιών και τους συνεργάτες που θα τον βοηθήσουν.

Η παρούσα διπλωματική έχει σαν αντικείμενο τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό, θέμα με το οποίο έχουν ασχοληθεί πολλές χώρες στο εξωτερικό και αποτελεί βασικό εργαλείο στην αξιοποίηση του θαλάσσιου χώρου τόσο για τον άνθρωπο όσο και για την εκάστοτε χώρα. Ειδικότερα θα αναλυθούν παρακάτω σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό οι αρχές και οι βάσεις του ΘΧΣ σύμφωνα με τον οδηγό της Unesco. Αυτές αφορούν αρχικά τη γνωριμία και την εξοικείωση με την έννοια και στην πορεία τους λόγους για την εφαρμογή του ΘΧΣ, τα βήματα που τον αποτελούν, την αναγκαιότητα του και τα οφέλη του.

Στη συνέχεια αφού έχει ορισθεί και το νομικό πλαίσιο που διέπει τον ΘΧΣ και το τι αυτός ορίζει σαν έννοια, μελετώντας την εφαρμογή του στις άλλες χώρες θα γίνει μία αποτίμηση και θα βγουν συμπεράσματα που συνθέτουν το ευρύτερο πλαίσιο του. Έτσι αφού αναδειχθούν πρώτα οι ελληνικές θέσεις και δεδομένα θα εξασφαλισθούν οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή όλων των παραγόντων που συντελούν στην εφαρμογή της διαδικασίας του ΘΧΣ, ώστε να κατανεμηθούν οι χρήσεις που επικρατούν στην κάθε περιοχή σωστά και όπως πρέπει για να αποδοθούν στο μέγιστο τα απαιτούμενα οφέλη. Αυτό απαιτεί αρχικά την καταγραφή των χαρακτηριστικών της χώρας και έπειτα των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τον θαλάσσιο χώρο της.

Γι' αυτό μετά την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης σε σχέση με τα χαρακτηριστικά της χώρας προτείνεται πως θα υλοποιηθεί ο ΘΧΣ στην Ελλάδα.

Ο σχεδιασμός αυτός σχετίζεται άμεσα με τον χώρο. Επομένως όπως είναι φυσικό τα γεωγραφικά συστήματα πληροφοριών θα αποτελέσουν ένα εργαλείο για την εφαρμογή της διαδικασίας αυτής.

Abstract

The last stage of studies at School of Rural and Surveying Engineering, National Technical University of Athens includes the dissertation. The first step of dissertation appears to be the choice of its objective, however, the student is required to select the professor who will oversee the progress of the work and the contributors who will help him.

Marine Spatial Planning is a tool developed from the bottom up to improve collaboration among all coastal and sea interests, and to better inform and guide forward-looking decision making on the management of the sea. Numerous countries around the globe are embracing this tool and the list of references and literature related to this topic is large as it affects the economic, environmental, social and cultural interests both of the individuals and countries.

More particular, this dissertation thesis will present the main principles and bases of MSP according to UNESCO Initiative. The purpose is to inform and enhance understanding about the concept, the process and the aim of MSP, the need for its operation and its benefits.

Furthermore, a definition for Marine Spatial Planning, the legal framework and its implementation in other countries is presented, resulting in conclusions for his broader context. Therefore, the existing situation in Greece is analyzed, including the relevant data and legal framework about the process of Marine Spatial Planning. Consequently, the conditions for the implementation of the factors, which contribute to the process of MSP will be ensured, in order to allocate the uses prevailing in each area with the appropriate way, aiming to achieve the highest efficiency and best benefits. That requires, the recording of the characteristics of the whole country and the activities relative to the maritime field.

Therefore, analyzing the existing situation in Greece, a Maritime Spatial Planning is proposed according to the characteristics and the needs of the country mentioned in the previous chapter.

Planning is directly related with the space and the geographic information systems could not be separated from this process. GIS is an appropriate

tool also enabling capturing, storing, analyzing and presenting geographical data related to coastal and ocean space.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Αντικείμενο και Στόχοι της Διπλωματικής

Η χωροταξία στη θάλασσα συμβάλλει στην υλοποίηση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων. Βασική προτεραιότητα αποτελεί η ενεργοποίηση των κρατών που επιθυμούν να εφαρμόσουν τον σχεδιασμό ώστε να κάνουν όλες τις απαραίτητες δράσεις και να μελετήσουν τα απαραίτητα στοιχεία που θα τους δώσουν τα εφόδια να εφαρμόσουν τη διαδικασία.

Επομένως αντικείμενο της διπλωματικής είναι να παρουσιασθούν σε πρώτη φάση οι βασικές έννοιες του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού, τα συμπεράσματα από τις χώρες όπου έχει εφαρμοσθεί, την υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα και τις προοπτικές – προτάσεις για την περαιτέρω εφαρμογή του. Επίσης υπάρχει και το σκέλος της Γεωπληροφορικής και των Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών (Σ.Γ.Π.) καθώς έτσι αποδίδεται εικονικά η πληροφορία που προκύπτει από την διαδικασία του ΘΧΣ.

Πιο συγκεκριμένα οι στόχοι της παρούσας διπλωματικής είναι ο καθορισμός ενός πλαισίου αρχών και κατευθύνσεων που θα αποτελούν πρότυπο, το οποίο θα μπορεί να ακολουθήσει κάθε χώρα και να εφαρμόσει τον ΘΧΣ. Με βάση αυτό το πρότυπο θα ξεκινήσει και η Ελλάδα να υιοθετεί τα απαραίτητα στοιχεία για την διαχείριση της τεράστιας θαλάσσιας έκτασης που της ανήκει.

1.1. Γενικά – Ιστορικά Στοιχεία

Ο θαλάσσιος χώρος καταλαμβάνει τα 360 εκ. km² από τα 510 εκ. km² της Φυσικής Γήινης Επιφάνειας (Φ.Γ.Ε.) δηλαδή σε ποσοστό 71% και το υπόλοιπο 29% και σε αντιστοιχία τα 150 εκ. km² ανήκουν στην ξηρά. Αποτελεί πεδίο μελέτης για πολλούς επιστημονικούς τομείς και όχι μόνο. Ο τομέας της τοπογραφίας προσπαθεί να προσεγγίσει τον χώρο αυτό μέσω του χωροταξικού σχεδιασμού για την καλύτερη διαχείριση του με σκοπό να επιτύχει οικονομικούς, περιβαλλοντικούς, κοινωνικούς στόχους. Άλλωστε η

χωροταξία είναι η επιστήμη που έχει αντικείμενό της την κατανομή, τη διάρθρωση και ανάπτυξη των φυσικών πόρων, των οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και δημογραφικών δεδομένων, δραστηριοτήτων και λειτουργιών και την εφαρμογή των προγραμμάτων ανάπτυξης στο δεδομένο χώρο.

Η έκταση που καλύπτει ο θαλάσσιος χώρος είναι τεράστια και περιλαμβάνει αναρίθμητες χρήσεις συνεπώς και οικονομικές δραστηριότητες. Για να επιτευχθούν στο βέλτιστο οι παραπάνω στόχοι θα πρέπει να ρυθμιστούν οι χρήσεις αυτές ώστε να μην υπάρχουν συγκρούσεις. Αυτό αποτελεί τη βάση του ΘΧΣ που ως ρόλο έχει την εξισορρόπηση τομεακών συμφερόντων και επίτευξης αειφόρου χρήσης θαλάσσιων πόρων. Καλύπτει τρεις διαστάσεις: την επιφάνεια, τη στήλη ύδατος και το βυθό και ως κύριο στόχο έχει τη βιώσιμη ανάπτυξη των θαλάσσιων και παράκτιων δραστηριοτήτων καθώς και τη βιώσιμη χρήση των πόρων μέσω της δημιουργίας ενός πλαισίου για την εφαρμογή του χωροταξικού σχεδιασμού του θαλάσσιου χώρου και της ολοκληρωμένης διαχείρισης του παράκτιου χώρου.

Η διαδικασία αυτή έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης και ανάπτυξης σε πολλές χώρες ανά τον κόσμο καθώς συμβάλλει στην ευημερία και καλύτερη γνώση της χώρας προς όφελος της. Οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να δώσουν βάση πρώτα σε διεθνείς συμβάσεις και επικυρωμένα έγγραφα και αποφάσεις που αφορούν τη διαδικασία ώστε να αποδοθούν τα στοιχεία που είναι απαραίτητα με το σωστό και τον πιο εποικοδομητικό τρόπο. Αρχικά πρέπει να γίνουν κατανοητές οι έννοιες του ΘΧΣ είτε μελετώντας τα συμπεράσματα από περιοχές όπου έχει εφαρμοσθεί είτε από έγκυρα έγγραφα που περιλαμβάνουν τέτοιου είδους στοιχεία.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση θέσπισε μία ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική, η οποία ισχύει για όλα τα κράτη – μέλη με γνώμονα τα τοπικά, εθνικά ή ευρύτερα περιφερειακά συμφέροντα. Ακολούθησαν η Γαλάζια Βίβλος, η Οδηγία Πλαίσιο για τη Θαλάσσια Στρατηγική του 2008, το Σχέδιο Δράσης για τον Ευρωπαϊκό Χώρο Θαλασσιών Μεταφορών το 2009.

Όλες οι παραπάνω προσεγγίσεις έχουν στη βάση τους το οικοσύστημα, την προστασία της βιοποικιλότητας και την ορθολογική αξιοποίηση των βιολογικών πόρων των ευρωπαϊκών θαλασσών.

Στην Ελλάδα επικρατεί ένας δισταγμός όσον αφορά τον ΘΧΣ και την υλοποίηση του λόγω κάποιων επιφυλάξεων της χώρας που έχουν να κάνουν με την εξωτερική πολιτική.

1.2. Δομή της Εργασίας

Σύμφωνα με όλα τα παραπάνω η διπλωματική εργασία δομείται σε 7 κεφάλαια τα οποία συνοδεύονται από τις αντίστοιχες εικόνες, πίνακες και παραρτήματα για την καλύτερη κατανόηση των όσων πραγματεύονται και τα οποία είναι:

Το πρώτο κεφάλαιο είναι το παρόν και αποτελεί ένα εισαγωγικό σημείωμα αναλύοντας το θέμα και τους λόγους που μας οδήγησαν στη σύνταξη της παρούσας εργασίας.

Το δεύτερο κεφάλαιο ασχολείται με τις εισαγωγικές έννοιες και το νομικό πλαίσιο στο οποίο βασίζεται ο ΘΧΣ. Συγκεκριμένα αρχικά δίνεται μία περίληψη του Δικαίου της Θάλασσας και των ορισμών που αυτό περιλαμβάνει σε σχέση με βασικές αρχές που διέπουν τον ΘΧΣ. Στη συνέχεια προσδιορίζονται οι ίδιες έννοιες με βάση τον οδηγό της UNESCO και τα βήματα της διαδικασίας που περιλαμβάνει.

Το τρίτο κεφάλαιο περιέχει τις χώρες που έχουν εφαρμόσει τον ΘΧΣ. Συγκεκριμένα η μελέτη των χαρακτηριστικών της διαδικασίας ξεκινάει με την Αυστραλία καθώς είναι από τις πρώτες περιοχές όπου έγινε η εφαρμογή της. Στη συνέχεια ακολούθησε η μελέτη των χωρών της Βαλτικής Θάλασσας περνώντας στην Ευρώπη. Οι χώρες αυτές είναι: η Γερμανία, η Σουηδία, η Εσθονία, η Λιθουανία, η Λετονία. Τέλος σημαντική κρίθηκε η μελέτη της εφαρμογής της διαδικασίας στην Ισπανία καθώς εμπεριείχε πολλές πληροφορίες σε σχέση με τον ΘΧΣ.

Το τέταρτο κεφάλαιο ασχολείται με τα συμπεράσματα που προκύπτουν από το τρίτο κεφάλαιο κάνοντας μία σύγκριση μεταξύ των χωρών. Αρχικά,

γίνεται μία σύγκριση μεταξύ των χωρών της Βαλτικής καθώς έχουν κοινό επικείμενο χώρο τη Βαλτική Θάλασσα. Έπειτα ακολουθούν τα συμπεράσματα από την εφαρμογή του ΘΧΣ στην Ισπανία και την Αυστραλία και τέλος παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από όλα τα παραπάνω που θέτουν κάποιες βασικές αρχές για την εφαρμογή του ΘΧΣ σε μια άλλη χώρα.

Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται μία αναφορά για το στάδιο στο οποίο βρίσκεται ο ΘΧΣ στην Ελλάδα. Περιλαμβάνει τα χαρακτηριστικά της χώρας, τις δραστηριότητες και τις προστατευόμενες περιοχές. Στο τέλος του κεφαλαίου αναλύεται το νομικό υπόβαθρο που έχει οριστεί και κάποια έργα, σχέδια και μελέτες που σχετίζονται με την Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών και τον ΘΧΣ.

Το έκτο κεφάλαιο ασχολείται με την προοπτική της εφαρμογής του ΘΧΣ στην Ελλάδα ακολουθώντας συγκεκριμένα βήματα και αρχές. Αρχικά με βάση το Δίκαιο της Θάλασσας μπορούν να καθορισθούν βασικές έννοιες όπως η αιγιαλίτιδα ζώνη, η ΑΟΖ, η υφαλοκρηπίδα. Στη συνέχεια δίνοντας έμφαση σε Ευρωπαϊκό επίπεδο προκύπτουν κάποια συμπεράσματα για την Ελλάδα.

Το έβδομο κεφάλαιο αποτελεί στην ουσία ένα κεφάλαιο συμπερασμάτων, όπου πραγματοποιείται μια προσπάθεια αξιολόγησης των εννοιών και σε σχέση με την Ελλάδα όπως αυτά αναφέρθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια, παρατίθενται τα συμπεράσματα από την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας και γίνεται μια σύντομη αναφορά σε πιθανή μελλοντική ανάπτυξη και σε προτάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ, ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

2.1. Δίκαιο της Θάλασσας

Το Διεθνές Δίκαιο: το Δίκαιο της Θάλασσας

Το Διεθνές Δίκαιο είναι το όργανο του νόμου που ρυθμίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών και άλλων παραγόντων, όπως των διεθνών οργανισμών, τα οποία αναγνωρίζονται από το διεθνές δίκαιο. Το Δίκαιο της Θάλασσας είναι ο κλάδος του διεθνούς δικαίου που ασχολείται με τις υποθέσεις της θάλασσας και της ναυτιλίας.

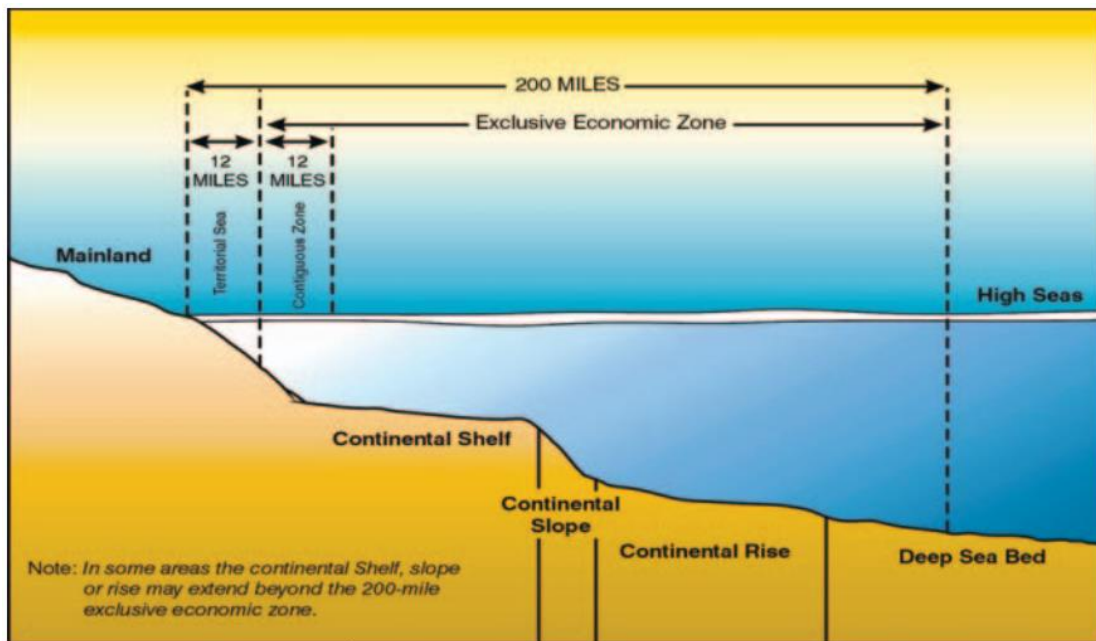
Οι πηγές του Δικαίου της Θάλασσας περιλαμβάνουν το εθιμικό Διεθνές Δίκαιο, καθώς και μια σειρά από συμβάσεις, συνθήκες και συμφωνίες, η σημαντικότερη των οποίων είναι αυτή των Ηνωμένων Εθνών του 1982, η Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας (Convention on the Law of the Sea – LOSC). Η σύμβαση αυτή αποτελεί αναθεώρηση των Συμβάσεων της Γενεύης, 1958 και 1960 καθώς θεωρήθηκε πως αυτές συγκροτήθηκαν από μεγάλες ναυτικές δυνάμεις, ζημιώνοντας έτσι τα μικρότερα κράτη.

Η Συνθήκη καλύπτει τα εξής κύρια θέματα:

- Όρια θαλάσσιων ζωνών (χωρικά ύδατα, αιγιαλίτιδα ζώνη, συνορεύουσα ζώνη, αποκλειστική οικονομική ζώνη, υφαλοκρηπίδα)
- Δικαιώματα ναυσιπλοΐας, συμπεριλαμβανομένων των στενών που χρησιμοποιούνται για διεθνή ναυσιπλοΐα
- Δραστηριότητες στο θαλάσσιο πυθμένα πέρα και των ορίων της εθνικής τους δικαιοδοσίας
- Δικαιώματα, υποχρεώσεις και ευθύνες των κρατών στις ζώνες που έχουν οριστεί από τη Συνθήκη
- Ειρήνη και ασφάλεια στους ωκεανούς και στα πελάγη
- Διατήρηση και διαχείριση ζώντων θαλάσσιων πόρων
- Προστασία και συντήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος
- Επιστημονική έρευνα

- Διαδικασίες για διευθέτηση διαφωνιών ανάμεσα στα κράτη.

Κάθε παράκτιο κράτος έχει δικαίωμα σε μια χωρική θάλασσα μέχρι το ανώτατο όριο των 12 ναυτικών μιλίων (ν.μ.) από μία «Γραμμή Βάσης» (συνήθως η χαμηλή στάθμη του νερού). Το παράκτιο κράτος έχει την κυριαρχία επί των χωρικών υδάτων, με την επιφύλαξη του δικαιώματος της «αβλαβούς διέλευσης» από ξένα πλοία και των ειδικών κανόνων για ορισμένα διεθνή στενά. Το αποτέλεσμα είναι ότι η ναυσιπλοΐα είναι το κύριο εμπόδιο για τον ΘΧΣ στα χωρικά ύδατα.

Εικόνα 2.1: Θαλάσσιες ζώνες

Πηγή:

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/studies/documents/legal_aspects_msp_summary_en.pdf

Κάθε παράκτιο κράτος έχει την *αιγιαλίτιδα ζώνη* ή *χωρική θάλασσα* ή *χωρικά ύδατα* η οποία αποτελεί τη θαλάσσια ζώνη πέραν του χερσαίου εδάφους και των εσωτερικών θαλάσσιων υδάτων. Η κυριαρχία επί της αιγιαλίτιδας ζώνης:

- Εκτείνεται στο βυθό, την θαλάσσια κολώνα και το αντίστοιχο υπέδαφος της αιγιαλίτιδας ζώνης
- Εκτείνεται στον υπερκείμενο της αιγιαλίτιδας ζώνης εναέριο χώρο

- Περιορίζεται από το δικαίωμα των ξένων πλοίων της «αβλαβούς διελεύσεως» (Innocent Passage)

Εσωτερικά ύδατα είναι τα ύδατα μέσα από τη γραμμή βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης (που περιγράφονται στην επόμενη παράγραφο) και μπορεί να περιλαμβάνουν κόλπους, εκβολές και λιμάνια. Το παράκτιο κράτος έχει πλήρη κυριαρχία επί των εσωτερικών υδάτων και μπορεί, στις περισσότερες περιπτώσεις, να μην επιτρέπει την είσοδο σε αυτά. Κατά συνέπεια, ένα παράκτιο κράτος απολαμβάνει την ευρύτερη δυνατή ελευθερία για να εφαρμόσει τον ΘΧΣ στα εσωτερικά του ύδατα. Συνεπώς οποιαδήποτε δραστηριότητα μέσα στα εσωτερικά ύδατα, όπως η αλιεία ή η θαλάσσια έρευνα διέπεται από τη νομοθετική αρμοδιότητα του παράκτιου κράτους.

Πέρα από την χωρική θάλασσα και τα εσωτερικά ύδατα ένα παράκτιο κράτος μπορεί να διεκδικήσει μια *Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ)* και είναι μια θαλάσσια ζώνη πέρα, άλλα παρακείμενη, της αιγιαλίτιδας ζώνης, η οποία περιλαμβάνει το βυθό (seabed), το υπέδαφος του (seabed subsurface), τη «θαλάσσια κολώνα» (water column) και την επιφάνεια της θάλασσας (sea surface), ως μια απόσταση 200ν.μ. από την ακτή – μειωμένη όμως ανάλογα με το εύρος της παρακείμενης αιγιαλίτιδας ζώνης. Η αριθμός των 200ν.μ. καθιερώθηκε γιατί εκτιμάται ότι περίπου 99% της παγκόσμιας αλιείας πραγματοποιείται στην έκταση αυτή.

Εντός της ΑΟΖ του, ένα παράκτιο κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα για σκοπούς εξερεύνησης, εκμετάλλευσης, διατήρησης και διαχείρισης της ζωής καθώς και των αβιοτικών φυσικών πόρων (π.χ. ψάρια και υδρογονάνθρακες) και άλλων δραστηριοτήτων για την οικονομική εκμετάλλευση και εξερεύνηση της ζώνης (όπως η παραγωγή ενέργειας από τα θαλάσσια ρεύματα και τους ανέμους), καθώς και τη διεθνή δικαιοδοσία σε σχέση με τις τεχνητές νήσους, τις εγκαταστάσεις και κατασκευές, τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα και την προστασία του περιβάλλοντος. Η αρμοδιότητα του παράκτιου κράτους να εφαρμόσει ΘΧΣ στην ΑΟΖ της περιορίζεται επομένως σε αυτά τα θέματα και δεν μπορεί να παρεκκλίνει από τα δικαιώματα που απολαμβάνουν τα άλλα κράτη στα ύδατα αυτά,

συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας της ναυσιπλοΐας και του δικαιώματος να τοποθετούν υποβρύχια καλώδια.

Εντός της Μεσογείου, τα κράτη μέλη δεν έχουν διεκδικήσει ΑΟΖ, παρόλο που αρκετά κράτη - μέλη έχουν θεσπίσει διαφορετικούς τύπους ζωνών για διάφορους σκοπούς. Ένα κράτος μέλος μπορεί να εφαρμόσει ΘΧΣ εντός κάθε τέτοιας ζώνης σε σχέση με το σκοπό για τον οποίο η ζώνη δημιουργήθηκε.

Ένα παράκτιο κράτος έχει *υφαλοκρηπίδα* που περιλαμβάνει το έδαφος και το υπέδαφος των υποθαλάσσιων περιοχών που εκτείνονται πέραν των χωρικών υδάτων της στο εξωτερικό άκρο της υφαλοκρηπίδας ή έως 200 ναυτικά μίλια από τη γραμμή βάσης, εάν η υφαλοκρηπίδα δεν φτάνει μέχρι εκεί. Με άλλα λόγια, ορισμένα κράτη μπορεί να δικαιούνται μία εξωτερική υφαλοκρηπίδα που εκτείνεται πέραν των 200ν.μ.. Το παράκτιο κράτος έχει κυριαρχικά δικαιώματα για τους σκοπούς της εξερεύνησης της υφαλοκρηπίδας του και την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων της (όπως η συλλογή των καθιστικών ειδών ψαριών, διάνοιξη γεωτρήσεων και σιράγγων κλπ.). Προϋπόθεση όμως για την αποτελεσματική διαχείριση του βυθού είναι η επίλυση πολλών επιστημονικών και τεχνικών προβλημάτων του χώρου αυτού, όπως είναι η πλήρης χαρτογράφηση της θάλασσας, η οποία ακόμα και σήμερα τελεί εν εξελίξει. Όπως και με την ΑΟΖ, κάτι λιγότερο από την πλήρη κυριαρχία παρέχεται και προκύπτει ότι το δικαίωμα ενός παράκτιου κράτους να εφαρμόσει τον ΘΧΣ σε σχέση με την υφαλοκρηπίδα της περιορίζεται σε δραστηριότητες που σχετίζονται με την άσκηση των κυριαρχικών της δικαιωμάτων.

Λόγω του ότι δεν υπάρχει ομοιομορφία των γεωλογικών σχηματισμών κάτω από τη θάλασσα, πολλές φορές υποστηρίχθηκε πως υφαλοκρηπίδα έπρεπε να θεωρείται το μέρος εκείνο του βυθού που αρχίζει από την ακτή και τελειώνει όπου η απόκλιση γίνεται πολύ απότομη, ανεξάρτητα από το βάθος των υπερκείμενων υδάτων. Το 1958 στη συνδιάσκεψη της Γενεύης επικράτησε ότι η υφαλοκρηπίδα εκτεινόταν ως το σημείο όπου το βάθος των υδάτων έφθανε τα 200m, εκτός εάν η εκμετάλλευση του βυθού ήταν σε βάθος μεγαλύτερο των 200m (όπως συμβαίνει σήμερα που η εκμετάλλευση πραγματοποιείται σε βάθος 2500m), οπότε η υφαλοκρηπίδα

εκτεινόταν ως το σημείο αυτό. Ο ορισμός αυτός, κρίθηκε ιδιαίτερα προβληματικός, καθώς υπήρξαν πολλές και αντιφατικές απόψεις στους τομείς της έρευνας και εκμετάλλευσης στους βυθούς των θαλασσών. Έτσι αντικαταστάθηκε από τον ορισμό της Σύμβασης 1982 ΔΘ (άρθ.76-85), ο οποίος ισχύει μέχρι σήμερα και εισήγαγε ένα πολύπλοκο σύστημα καθορισμού των εξωτερικών ορίων της υφαλοκρηπίδας, το οποίο εκφράζει κυρίως πολιτικούς συμβιβασμούς, που αποβλέπουν στην όσο το δυνατό μεγαλύτερη έκταση της υφαλοκρηπίδας των κρατών που έχουν ευνοηθεί από τη φύση. Σύμφωνα με αυτόν η υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου κράτους περιλαμβάνει τους θαλάσσιους βυθούς και το υπέδαφος τους πέρα από την αιγιαλίτιδα ζώνη σε όλη την έκταση της φυσικής προεκτάσεως του χερσαίου εδάφους του κράτους:

- ως την εξωτερική κλίση του υφαλοπλαισίου, όταν αυτό είναι σε έκταση 200ν.μ. από το εσωτερικό όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης
- σε έκταση 200ν.μ. σε περίπτωση που το υφαλοπλαίσιο δεν φθάνει ως την απόσταση αυτή των 200ν.μ. από το εσωτερικό όριο της αιγιαλίτιδας ζώνης
- ως τα 350ν.μ. ή στα 100ν.μ. πέρα της ισοβαθούς των 2500m, ή στα 60ν.μ. από τη βάση του ηπειρωτικού ανυψώματος (δηλαδή του ανυψώματος που σχηματίζεται από κατακρημνίσεις στη βάση του υφαλοπρανούς) αν το υφαλοπρανές επεκτείνεται πέρα των 200ν.μ. από τις γραμμές βάσεως από τις οποίες μετρείται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης.

Εισήχθησαν λοιπόν 2 νέα κριτήρια, ένα της αποστάσεως (και όχι πια του βάθους των 200m) και ένα γεωλογικό που παραμερίζει το κριτήριο της εκμεταλλεύσεως.

Τέλος, κανένα κράτος δεν μπορεί να διεκδικήσει την κυριαρχία στην ανοικτή θάλασσα, τα διεθνή κοινά πέραν της ΑΟΖ, και κατά συνέπεια κανένα παράκτιο κράτος δεν έχει την απαιτούμενη νομική ικανότητα να παρέχει μονομερή εφαρμογή του ΘΧΣ στην ανοικτή θάλασσα. Αυτό που μπορεί ένα κράτος να κάνει μόνο του είναι να ρυθμίσει τις δραστηριότητες των υπηκόων του στην ανοικτή θάλασσα και τα σκάφη που φέρουν τη σημαία του.

2.2. Έννοιες και βήματα του ΘΧΣ με βάση τον οδηγό της UNESCO

2.2.1. Βασικές έννοιες του ΘΧΣ

Η UNESCO είναι ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization). Ιδρύθηκε στις 16 Νοεμβρίου 1945 και από τότε προσφέρει τις εξειδικευμένες υπηρεσίες του στους τομείς αυτούς σε όλο τον πλανήτη. Η Εκπαίδευση, οι Κοινωνικές και οι Φυσικές Επιστήμες, ο Πολιτισμός και η Επικοινωνία είναι τα μέσα με τα οποία υπηρετεί τις πανανθρώπινες αξίες, με στόχο την ευημερία του ανθρώπου σε ένα ειρηνικό κόσμο.

Η UNESCO έχει κυρίαρχο και ρυθμιστικό ρόλο στην προώθηση της διεθνούς συνεργασίας θέτοντας τα πρότυπα σύναψης διεθνών συμφωνιών επί διαφόρων ζητημάτων τα οποία ανακύπτουν στις σύγχρονες κοινωνίες. Ο Οργανισμός επίσης διευθετεί την διάδοση και την ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσης, ενώ παράλληλα προσφέρει βοήθεια στα κράτη μέλη ώστε να αποκτήσουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις, προκειμένου να υπηρετούν τους θεσμούς και τελικά τον άνθρωπο στις τοπικές κοινωνίες. Εν συντομία, η UNESCO προωθεί τη διεθνή συνεργασία μεταξύ των 193 κρατών μελών και των 6 συνδεδεμένων μελών της στους τομείς της Εκπαίδευσης, της Επιστήμης, του Πολιτισμού και της Επικοινωνίας.

Ο Οργανισμός αυτός έχει ασχοληθεί με το θέμα του Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδιασμού και έχει αναπτύξει μία προσέγγιση για την εφαρμογή του, η οποία αποτελεί ίσως τον βασικό οδηγό¹ για χώρες οι οποίες δεν έχουν πραγματοποιήσει καμία ενέργεια για το σχεδιασμό αυτό.

Σύμφωνα μ' αυτόν λοιπόν ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός – ΘΧΣ (Marine Spatial Planning) βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος σε ολόκληρο τον κόσμο ιδιαίτερα σε παράκτιες περιοχές. Ο σχεδιασμός αυτός προσφέρει στις ενδιαφερόμενες χώρες ένα λειτουργικό πλαίσιο το οποίο σκοπό έχει να διατηρήσει την αξία της βιοποικιλότητας τους, ενώ την ίδια

¹ http://www.unesco-ioc-marinesp.be/msp_guide

στιγμή επιτρέπει σ' αυτές να αξιοποιήσουν το οικονομικό δυναμικό των θαλασσών τους.

Έχουν γίνει αναρίθμητες προσπάθειες ώστε να διευκρινιστούν η σκοπιμότητα και η φύση του ΘΧΣ καθώς και ο τρόπος εφαρμογής του.

Λόγοι για να εφαρμοσθεί ο ΘΧΣ:

- Να παραχθεί μία κατεύθυνση όχι μόνο για το επιθυμητό αλλά και για το τι μπορεί να πραγματοποιηθεί σε μια θαλάσσια περιοχή
- Να προστατευτεί η φύση, η οποία έχει τους δικούς της κανόνες, τους οποίους πρέπει να σεβόμαστε εάν είναι να επιτευχθούν μακροπρόθεσμες και ανθρώπινες εξελίξεις
- Να μειωθεί ο κατακερματισμός των θαλάσσιων οικοτόπων (αυτό συμβαίνει όταν τα οικοσυστήματα διαλύονται εξ' αιτίας των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και οδηγούνται στο να μην λειτουργούν σωστά)
- Να γίνει αποδοτική η χρήση των θαλάσσιων πηγών
- Να τεθούν προτεραιότητες
- Να δημιουργηθούν και να παρακινηθούν ευκαιρίες για νέους χρήστες των θαλάσσιων περιοχών
- Να συντονισθούν οι δράσεις και οι επενδύσεις στο χώρο και το χρόνο για να εξασφαλισθούν θετικά αποτελέσματα από αυτές και να διευκολυνθεί η συνεργασία μεταξύ των χωρών
- Να αποφευχθεί η αλληλοεπικάλυψη των προσπαθειών από διάφορους δημόσιους και κυβερνητικούς φορείς

Ο ΘΧΣ δίνει τη δυνατότητα να γίνουν κατανοητά τα έργα και οι επιδεξιότητες του ανθρώπινου δυναμικού καθώς και η εμπειρία που χρειάζεται κάποιος για να αναπτύξει και να διατηρήσει την εφαρμογή του.

Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός (ΘΧΣ) είναι ένας πρακτικός τρόπος για να δημιουργηθεί και να εδραιωθεί μια πιο ορθολογική οργάνωση της χρήσης του θαλάσσιου χώρου και των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των χρήσεων του, ώστε να εξισορροπήσει τις απαιτήσεις για ανάπτυξη με προτεραιότητα την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, καθώς και

την επίτευξη κοινωνικών και οικονομικών στόχων με έναν προγραμματισμένο τρόπο.

Ακόμη ο *Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός (ΘΧΣ)* είναι μια δημόσια διαδικασία ανάλυσης και διάθεσης της χωρικής και χρονικής κατανομής των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στις θαλάσσιες περιοχές για την επίτευξη οικολογικών, οικονομικών και κοινωνικών στόχων που συνήθως προσδιορίζονται μέσω μιας πολιτικής διαδικασίας.

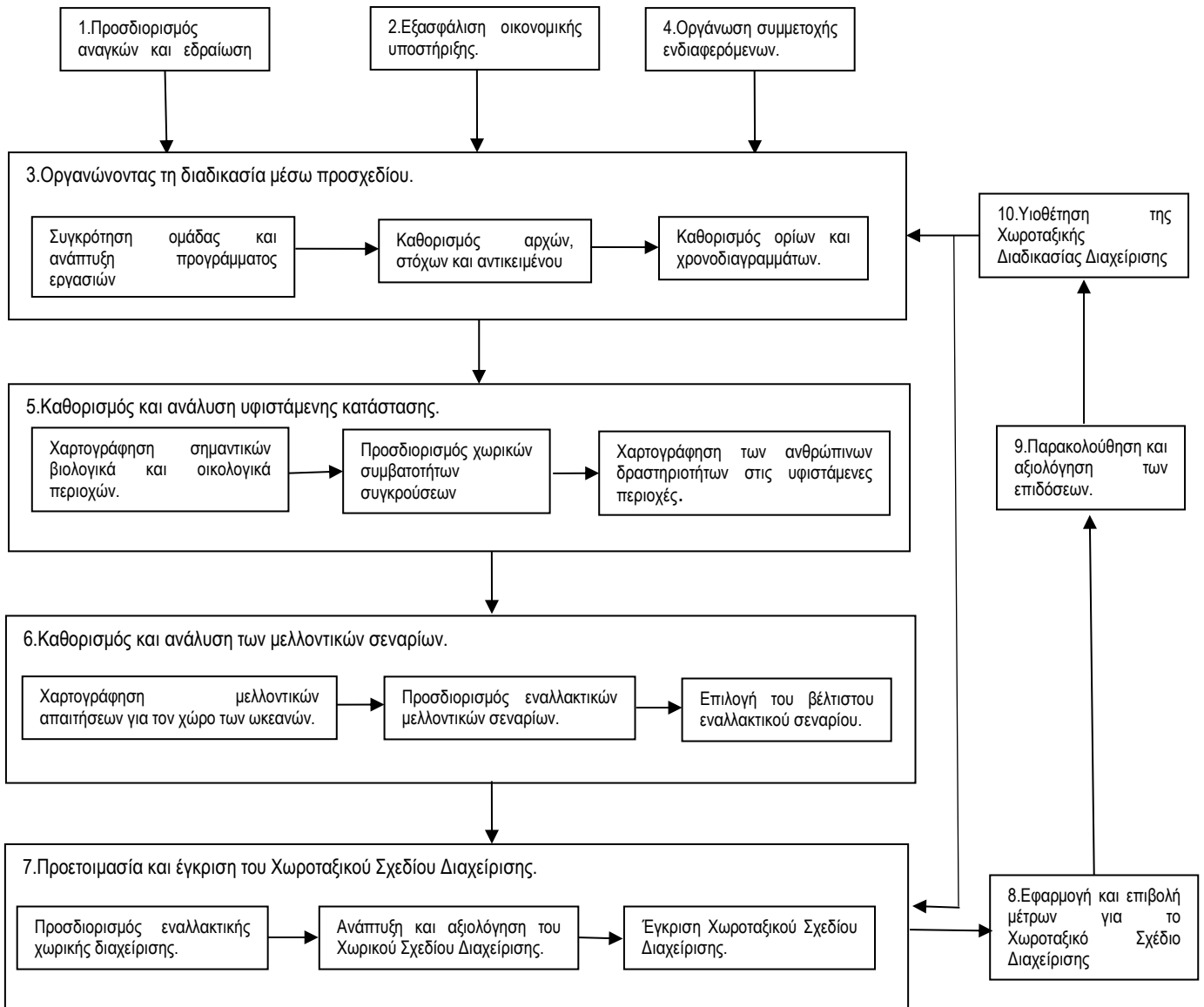
Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι μπορούμε να σχεδιάζουμε και να διαχειριζόμαστε μόνο τις ανθρώπινες δραστηριότητες στις θαλάσσιες περιοχές και όχι τα θαλάσσια οικοσυστήματα ή τα συστατικά των οικοσυστημάτων. Μπορούμε να κατανέμουμε τις ανθρώπινες δραστηριότητες σε συγκεκριμένες θαλάσσιες περιοχές με βάση τον στόχο π.χ. την ανάπτυξη ή τη διατήρηση περιοχών, με βάση κάποιες ειδικές χρήσεις, π.χ., αιολικά πάρκα, υδατοκαλλιέργειες ανοικτής θάλασσας, ή εξόρυξη άμμου και χαλκιού.

Ο ΘΧΣ είναι μια συνεχής, επαναληπτική διαδικασία που μαθαίνει και προσαρμόζεται με την πάροδο του χρόνου. Η ανάπτυξη κι η εφαρμογή του ΘΧΣ περιλαμβάνει μια σειρά από βήματα, όπως τα εξής:

- Προσδιορισμός αναγκών και εδραίωση αρχών
- Εξασφάλιση οικονομικής υποστήριξης
- Οργάνωση της διαδικασίας μέσω προσχεδίου
- Οργάνωση συμμετοχής ενδιαφερόμενων
- Καθορισμός και ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης
- Καθορισμός και ανάλυση των μελλοντικών σεναρίων
- Προετοιμασία και έγκριση του Χωροταξικού Σχεδίου Διαχείρισης
- Εφαρμογή και επιβολή μέτρων για το Χωροταξικό Σχέδιο Διαχείρισης
- Παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιδόσεων
- Υιοθέτηση της Χωροταξικής Διαδικασίας Διαχείρισης

Αυτά τα 10 βήματα δεν είναι απλά μια γραμμική διαδικασία που κινείται διαδοχικά από βήμα σε βήμα. Οι αναλύσεις των υφιστάμενων και μελλοντικών συνθηκών θα αλλάξουν αφού νέες πληροφορίες θα

προσδιοριστούν και θα ενσωματωθούν στη διαδικασία σχεδιασμού. Η συμμετοχή των ενδιαφερομένων θα αλλάξει τη διαδικασία σχεδιασμού καθώς εξελίσσεται με το χρόνο. Ο προγραμματισμός είναι μια δυναμική διαδικασία και οι σχεδιαστές πρέπει να είναι ανοικτοί σε υποδοχή αλλαγών, καθώς η διαδικασία εξελίσσεται με την πάροδο του χρόνου.

Σχήμα 1: Μία Βήμα προς Βήμα προσέγγιση για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό

Πηγή: Οδηγός για τον ΘΧΣ. Μία βήμα προς βήμα προσέγγιση για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό την Οικοσυστημική Διαχείριση.²

Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός είναι μια διαδικασία που μπορεί να επηρεάσει που και πότε γίνονται οι ανθρώπινες δραστηριότητες στο θαλάσσιο χώρο.

Ως εκ τούτου, κατά την οργάνωση και την κατανομή των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο θαλάσσιο περιβάλλον θα πρέπει να κατανοηθεί ότι για να καταγραφούν αυτές θα χρειαστούν και άλλα μέτρα διαχείρισης για να χειριστούν τη διαδικασία, και τις προδιαγραφές της εξόδου των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Παραδείγματα των θαλάσσιων μέτρων διαχείρισης:

ΜΕΤΡΑ ΕΙΣΟΔΟΥ: Μέτρα που καθορίζουν τα δεδομένα για τις ανθρώπινες δραστηριότητες σε θαλάσσιες περιοχές διαχείρισης

- Περιορισμοί στην αλιευτική δραστηριότητα, π.χ., τον αριθμό των σκαφών που επιτρέπεται να αλιεύουν
- Περιορισμοί στο μέγεθος των πλοίων μεταφοράς ή της ιπποδύναμης τους
- Περιορισμοί σχετικά με την ποσότητα των λιπασμάτων και των φυτοφαρμάκων που εφαρμόζονται σε γεωργικές εκτάσεις

ΜΕΤΡΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ: Μέτρα που καθορίζουν τη φύση της διαδικασίας παραγωγής των ανθρώπινων δραστηριοτήτων

- Προσδιορισμός του τύπου των αλιευτικών εργαλείων και του μεγέθους των πλεγμάτων
- Καθορισμός των «βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών» ή «βέλτιστων περιβαλλοντικών πρακτικών»
- Προσδιορισμός του επιπέδου της τεχνολογίας επεξεργασίας των αποβλήτων

²

<http://www.unesco-ioc-marinesp.be/uploads/documentenbank/d87c0c421da4593fd93bbee1898e1d51.pdf>
f σελ.14

ΜΕΤΡΑ ΕΞΟΔΟΥ: Μέτρα που καθορίζουν τα αποτελέσματα της ανθρώπινης δραστηριότητας σε θαλάσσια περιοχή διαχείρισης

- Περιορισμοί του ποσού των ρύπων που απορρίπτονται σε θαλάσσια έκταση
- Περιορισμοί στην επιτρεπόμενη αλιεία
- Περιορισμοί χωρητικότητας για εξόρυξη άμμου και χαλικιού

ΧΩΡΟΧΡΟΝΙΚΑ ΜΕΤΡΑ: Μέτρα που καθορίζουν πού και πότε μπορούν να συμβούν οι ανθρώπινες δραστηριότητες

- Προσδιορισμός των περιοχών που απαγορεύεται η αλιεία ή άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες
- Καθορισμός των περιοχών ασφαλείας ή ζωνών ασφαλείας
- Καθορισμός των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών
- Ζώνη των περιοχών με συγκεκριμένες χρήσεις, π.χ., αιολικά πάρκα, στρατιωτικές επιχειρήσεις, εξόρυξη άμμου και χαλικιού, διάθεση των αποβλήτων, θαλάσσιες μεταφορές, υδατοκαλλιέργεια ανοικτής θάλασσας
- Ζώνη των περιοχών με στόχο, π.χ., ζώνες ανάπτυξης, ζώνες περιοχών διατήρησης, ζώνες περιοχών πολλών χρήσεων.

Στα επόμενα 20 χρόνια, οι ανθρώπινες δραστηριότητες σε πολλές θαλάσσιες περιοχές θα έχουν αυξηθεί σημαντικά. Παραδοσιακές χρήσεις, όπως η θαλάσσια μεταφορά, η εξόρυξη άμμου και χαλικιού και η θαλάσσια αναδημιουργία θα συνεχίσουν να αυξάνονται με μεγάλη σημασία. Πετρέλαιο και αέριο θα συνεχίσει να προωθείται περαιτέρω και βαθύτερα με πολλές από τις δραστηριότητές να συμβαίνουν μόνο υποβρύχια. Αλιεία, θα συνεχίσει να υπάρχει, αλλά σε χαμηλότερα επίπεδα, λόγω των μειωμένων αποθεμάτων, και σε πιο περιορισμένες περιοχές, λόγω του ανταγωνισμού, στο χώρο των ωκεανών. Νέες χρήσεις των θαλάσσιων υδάτων, π.χ., οι παράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η παράκτια υδατοκαλλιέργεια ανοικτής θάλασσας, θα ανταγωνιστούν με τις παραδοσιακές χρήσεις του χώρου. Η κλιματική αλλαγή θα έχει τροποποιήσει την κατανομή των ειδών και τις συνήθειες. Η αύξηση της οξίνισης των ωκεανών θα εγείρει νέες ανησυχίες για την επιβίωση

ορισμένων ειδών. Σε πολλές περιοχές, η αύξηση της δημόσιας ανησυχίας σχετικά με την υγεία των ωκεανών θα οδηγήσει σε σημαντικές περιοχές που προορίζονται για τη διατήρηση της φύσης. Οι συγκρούσεις μεταξύ των ανθρώπινων δραστηριοτήτων θα αυξηθούν.

Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός σε εναλλακτική μορφή

Στα επόμενα 20 χρόνια, οι ωκεανοί μας θα μπορούσαν να είναι πολύ διαφορετικοί. Θα μπορούσαμε να έχουμε επιτύχει ένα όραμα για καθαρούς, ασφαλείς, υγιείς, παραγωγικούς και βιολογικά ποικίλους ωκεανούς. Με βάση το οικοσύστημα, ο ΘΧΣ θα μπορούσε να οδηγήσει την κοινωνία, να αποκτήσει περισσότερα οφέλη από τη χρήση του θαλάσσιου περιβάλλοντος από ότι προηγουμένως, ενώ η φυσική ποικιλομορφία θα προστατευόταν καλύτερα.

Η κλιματική αλλαγή θα οδηγήσει στο να αλλάξει τόσο το ίδιο το περιβάλλον όσο και ο τρόπος με τον οποίο οι άνθρωποι το χρησιμοποιούν. Η παράκτια ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα είναι σύννηθες φαινόμενο ενώ η δέσμευση και αποθήκευση του άνθρακα στον ωκεανό θα μπορούσε να είναι σε εξέλιξη. Οι αθροιστικές επιπτώσεις στο περιβάλλον από τη χρήση του θαλάσσιου περιβάλλοντος θα λαμβάνονται υπόψη μέσω ολοκληρωμένου ΘΧΣ και θα γίνονται κατανοητές λόγω της αλλαγής οξύτητας και θερμοκρασίας που θα έχει επηρεάσει ήδη τους ωκεανούς και τις θάλασσες μας. Ο ΘΧΣ θα πρέπει να ανταποκρίνεται σε αυτό, έτσι ώστε η ακεραιότητα των θαλάσσιων οικοσυστημάτων να διατηρείται.

Εμείς θα πρέπει να χρησιμοποιούμε τη θάλασσα για διάφορους λόγους, παρέχοντας μεγαλύτερα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη. Ωστόσο, Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός σημαίνει ότι οι δραστηριότητες στο θαλάσσιο περιβάλλον θα συνυπάρχουν και ότι οι επιπτώσεις των διαφόρων δραστηριοτήτων και οι συσσωρευτικές επιπτώσεις στο περιβάλλον ως σύνολο θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και να είναι διαχειρίσιμες με συνέπεια. Θαλάσσιες βιομηχανίες θα έχουν πρόσβαση σε συγκεκριμένους χώρους, παράγοντας πλούτο. Οι καταναλωτές των θαλάσσιων προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων των παράκτιων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ή των θαλασσινών, θα αναμένουν αυτά να έχουν παραχθεί με βιώσιμο

τρόπο, και να διασφαλίσουν από τις θαλάσσιες βιομηχανίες ότι οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων τους είναι αποδεκτές.

Οι θάλασσες θα είναι καθαρότερες και πιο υγιεινές από ότι είναι τώρα και θα είναι οικολογικά ποικίλες και δυναμικές. Τα οικοσυστήματα θα είναι ανθεκτικά στις περιβαλλοντικές μεταβολές, έτσι ώστε να παραδίδουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που χρειαζόμαστε για τις παρούσες και τις μελλοντικές γενιές. Αντιπροσωπευτικά, σπάνια, ευάλωτα και πολύτιμα είδη καθώς και το φυσικό περιβάλλον θα προστατεύονται. Χωρικά και άλλα μέτρα διαχείρισης θα είναι σε θέση να βεβαιώσουν ότι δεν υπάρχει ζημιά της βιοποικιλότητας λόγω των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα. Χωρικά μέτρα διαχείρισης, όπως ένα αντιπροσωπευτικό και οικολογικά συνεκτικό δίκτυο αποτελούμενο από καλά οργανωμένα προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές, θα συνδράμουν στην επίτευξη αυτής της διερεύνησης για πιθανή ζημιά και σε ορισμένες περιπτώσεις θα δώσει τη δυνατότητα σε ένα οικοσύστημα να ανακάμψει από την προηγούμενη ζημιά.

Σε μακροπρόθεσμη βάση, η διαχείριση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο θαλάσσιο περιβάλλον θα πρέπει να εφαρμόζεται για να εξασφαλίσει μακροπρόθεσμα οφέλη για το σύνολο της κοινωνίας και της φύσης. Σαν αποτέλεσμα θα μπορούσε να προκύψει η αειφόρος ανάπτυξη των θαλασσών.

Η αναγκαιότητα του ΘΧΣ

Οι περισσότερες χώρες έχουν ήδη ορίσει ή χωρίσει σε ζώνες το θαλάσσιο χώρο σε σχέση με ένα σημαντικό αριθμό ανθρώπινων δραστηριοτήτων, όπως θαλάσσιες μεταφορές, εξόρυξη του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, παράκτιες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, υδατοκαλλιέργεια ανοικτής θάλασσας και τη διάθεση των αποβλήτων. Ωστόσο, το πρόβλημα είναι ότι συνήθως αυτό γίνεται σε μια βάση από τομέα σε τομέα, ή από περίπτωση σε περίπτωση χωρίς πολλή σκέψη των επιπτώσεων είτε άλλων ανθρώπινων δραστηριοτήτων ή του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Κατά

συνέπεια, η κατάσταση αυτή έχει οδηγήσει σε δύο βασικά είδη συγκρούσεων:

- Συγκρούσεις μεταξύ των ανθρώπινων χρήσεων
- Συγκρούσεις μεταξύ των ανθρώπινων χρήσεων και του θαλάσσιου περιβάλλοντος

Οι συγκρούσεις αυτές αποδυναμώνουν την ικανότητα των θαλασσών να παρέχουν τις απαραίτητες υπηρεσίες ενός οικοσυστήματος από τις οποίες εξαρτώνται οι άνθρωποι και όλα τα άλλα είδη ζωής στη Γη.

Αντίθετα, ο ΘΧΣ είναι μία διαδικασία προσανατολισμένη στο μέλλον. Μπορεί να προσφέρει έναν τρόπο να αντιμετωπιστούν και τα δύο αυτά είδη συγκρούσεων και να επιλεγθούν κατάλληλες στρατηγικές διαχείρισης για τη διατήρηση και διαφύλαξη των απαραίτητων υπηρεσιών του οικοσυστήματος.

Ποια είναι τα οφέλη του ΘΧΣ;

Όταν αναπτυχθεί σωστά, ο ΘΧΣ μπορεί να έχει σημαντικά οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη. Ακολουθούν μερικά από τα πιο σημαντικά οφέλη του ΘΧΣ.

Οικολογικά/Περιβαλλοντικά οφέλη:

- Προσδιορισμός των σημαντικών περιοχών από βιολογική και οικολογική σκοπιά
- Οι στόχοι της βιοποικιλότητας ενσωματώνονται σε προγραμματισμένη λήψη αποφάσεων
- Αναγνώριση και μείωση των συγκρούσεων μεταξύ της ανθρώπινης χρήσης και της φύσης
- Παραχώρηση χώρου για τη βιοποικιλότητα και τη διατήρηση της φύσης
- Καθιέρωση πλαισίου για το σχεδιασμό ενός δικτύου θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών
- Αναγνώριση και μείωση των συσσωρευτικών επιπτώσεων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στα θαλάσσια οικοσυστήματα

Οικονομικά Οφέλη:

- Μεγαλύτερη ασφάλεια της πρόσβασης σε επιθυμητές περιοχές για νέες επενδύσεις του ιδιωτικού τομέα, που αποσβένονται συνήθως σε διάστημα 20-30 ετών
- Προσδιορισμός συμβατών χρήσεων εντός της ίδιας της περιοχής ανάπτυξης
- Μείωση των συγκρούσεων μεταξύ ασύμβατων χρήσεων
- Βελτίωση της ικανότητας σχεδιασμού για νέες και μεταβαλλόμενες ανθρώπινες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των αναδυόμενων τεχνολογιών και των σχετικών επιπτώσεων τους
- Βελτίωση της ασφάλειας κατά τη λειτουργία των ανθρώπινων δραστηριοτήτων
- Προώθηση της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων και του χώρου

Κοινωνικές Παροχές:

- Βελτιωμένες δυνατότητες για την κοινότητα και τη συμμετοχή των πολιτών
- Προσδιορισμός των επιπτώσεων των αποφάσεων σχετικά με την κατανομή του ωκεάνιου χώρου (π.χ., απαγορευμένες περιοχές για ορισμένες χρήσεις, προστατευόμενες περιοχές) για τις κοινότητες και τις οικονομίες στην ξηρά (π.χ., την απασχόληση, την κατανομή του εισοδήματος) "
- Προσδιορισμός και βελτίωση της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς
- Προσδιορισμός και διατήρηση των κοινωνικών και πνευματικών αξιών που σχετίζονται με τη χρήση των ωκεανών (π.χ., τον ωκεανό σαν ένα ανοιχτό χώρο)

Γιατί ο χώρος και ο χρόνος είναι σημαντικά για τον ΘΧΣ

Ορισμένες περιοχές του θαλάσσιου περιβάλλοντος είναι πιο σημαντικές από κάποιες άλλες και οικολογικά και οικονομικά. Τα διάφορα είδη, οι

πληθυσμοί, τα κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου, τα αποθέματα άμμου και χαλικιού, καθώς και οι συνεχείς άνεμοι, έχουν όλα διανεμηθεί σε διάφορα μέρη και σε διάφορες χρονικές στιγμές. Για να είναι επιτυχής μία θαλάσσια διαχείριση χρειάζεται σχεδιαστές και διαχειριστές που να καταλαβαίνουν πώς να επεξεργάζονται την χωρική και χρονική ποικιλομορφία της θάλασσας. Η κατανόηση αυτής της χωρικής και χρονικής διανομής και η χαρτογράφηση τους είναι ένα σημαντικό μέρος του ΘΧΣ. Η διαχείριση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων για την ενίσχυση των συμβατών χρήσεων και τη μείωση των συγκρούσεων ανάμεσα στις χρήσεις, καθώς και για τη μείωση των συγκρούσεων μεταξύ των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και της φύσης, αποτελούν σημαντικά αποτελέσματα του ΘΧΣ. Η εξέταση για το πώς αυτές οι διανομές μπορούν να αλλάξουν λόγω της κλιματικής αλλαγής και άλλων μακροπρόθεσμων πιέσεων, π.χ., η υπεραλίευση στα θαλάσσια οικοσυστήματα είναι άλλο ένα βήμα του ΘΧΣ.

Πώς επηρεάζει ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός τα εμπορεύματα και τις υπηρεσίες ενός οικοσυστήματος

Οι θαλάσσιες περιοχές ή τα οικοσυστήματα επηρεάζονται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες ως προς τις απαιτήσεις για τη χρήση των πόρων της περιοχής για την παραγωγή επιθυμητών αγαθών και υπηρεσιών, π.χ., από τα αλιεύματα, τις θαλάσσιες μεταφορές, την ενέργεια, και την αναψυχή. Οι θαλάσσιες οικολογικές υπηρεσίες, η επεξεργασία των αποβλήτων, καθώς και η ρύθμιση του κλίματος, επηρεάζονται επίσης από τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Οι απαιτήσεις για τα αγαθά και τις υπηρεσίες από μια θαλάσσια περιοχή υπερβαίνουν συνήθως την ικανότητά της να πληροί όλες τις απαιτήσεις ταυτόχρονα. Η δωρεάν πρόσβαση στους θαλάσσιους πόρους συχνά, αν όχι πάντα, οδηγεί σε υπερβολική χρήση τους, π.χ., η υπεραλίευση καθώς και σε υποβάθμιση ή εξάντληση των πόρων. Επειδή δεν είναι δυνατόν όλα τα αγαθά και οι υπηρεσίες των θαλάσσιων οικοσυστημάτων να εκφραστούν σε νομισματικούς όρους, οι ελεύθερες αγορές δεν μπορούν να εκτελέσουν τα καθήκοντα κατανομής. Κάποια δημόσια διαδικασία πρέπει να

χρησιμοποιηθεί για να αποφασιστεί ποιος συνδυασμός αγαθών και υπηρεσιών θα παράγεται από τη θαλάσσια περιοχή. Αυτή η διαδικασία είναι ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός.

Πώς σχετίζεται ο ΘΧΣ με άλλες προσεγγίσεις σχεδιασμού

Ο ΘΧΣ έχει ως στόχο να παρέχει καθοδήγηση για ένα ευρύ φάσμα πολιτικών ιθυνόντων, οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για συγκεκριμένους τομείς, δραστηριότητες ή ανησυχίες, έτσι ώστε να έχουν τα μέσα για να λαμβάνουν αποφάσεις με αυτοπεποίθηση και με πιο περιεκτικό, ολοκληρωμένο, και συμπληρωματικό τρόπο.

Με πολλούς τρόπους ο ΘΧΣ είναι παρόμοιος με την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών - Integrated Coastal Zone Management. Για παράδειγμα, και τα δύο είναι ολοκληρωμένα, στρατηγικά, και συμμετοχικά και τα δύο αποσκοπούν να μεγιστοποιήσουν τη συμβατότητα μεταξύ των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και να μειώσουν τις συγκρούσεις τόσο μεταξύ των ανθρώπινων χρήσεων όσο και μεταξύ των ανθρώπινων χρήσεων και της φύσης.

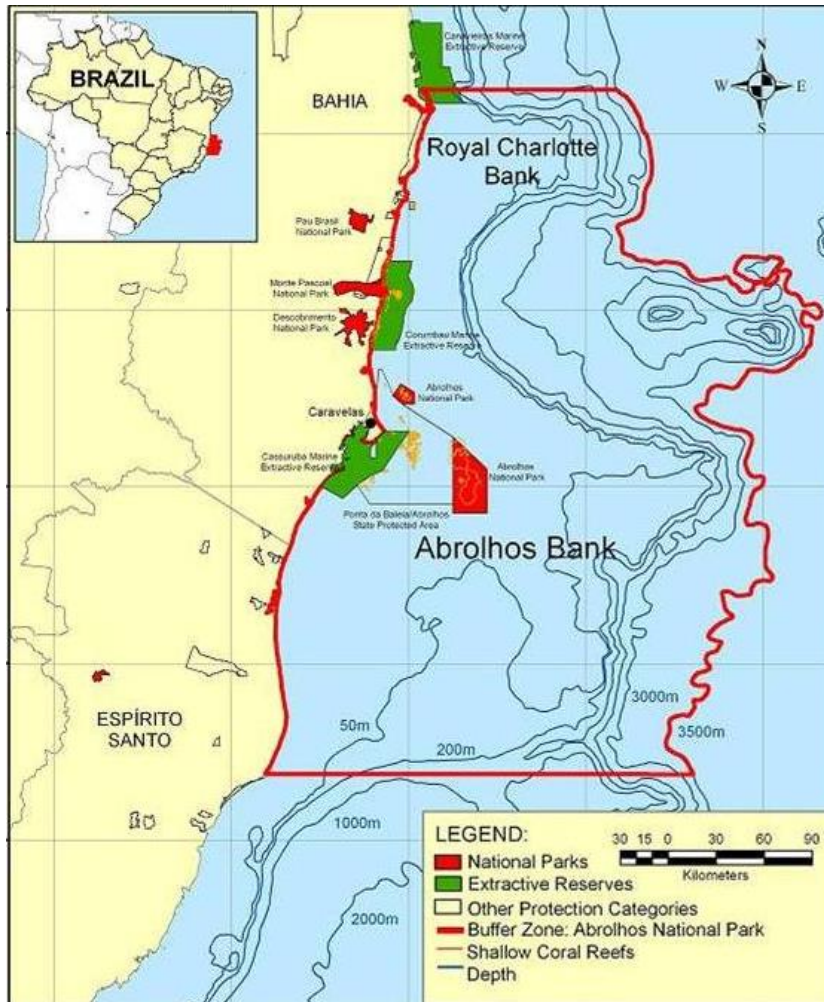
Όταν η διαχείριση των παράκτιων ζωνών για πρώτη φορά σχεδιάστηκε πριν από 40 χρόνια, ένας ορισμός της «παράκτιας ζώνης» ήταν «η έκταση της γης που επηρεάζεται από τη θάλασσα και η έκταση της θαλάσσιας περιοχής που επηρεάζεται από τη γη». Ο ορισμός αυτός ερμηνεύτηκε για να καλύψει την παράκτια πεδιάδα στην άκρη της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας. Ωστόσο, τα όρια της διαχείρισης της παράκτιας ζώνης έχουν περιοριστεί στις περισσότερες χώρες σε μια στενή λωρίδα της ακτογραμμής μέσα σε ένα ή δύο χιλιόμετρα από την ακτογραμμή. Σπάνια τα όρια της ενδοχώρας της παράκτιας διαχείρισης περιλαμβάνουν τις παράκτιες ή όχι λεκάνες απορροής. Ακόμη πιο σπάνια η διαχείριση των παράκτιων περιοχών επεκτείνεται στα χωρικά ύδατα και πέρα από την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη.

Ο ΘΧΣ επικεντρώνεται στην ανθρώπινη χρήση των θαλάσσιων χώρων και τόπων. Είναι το κομμάτι που λείπει, που μπορεί να οδηγήσει σε πραγματικά

ολοκληρωμένο σχεδιασμό των παράκτιων λεκανών απορροής για τα θαλάσσια οικοσυστήματα.

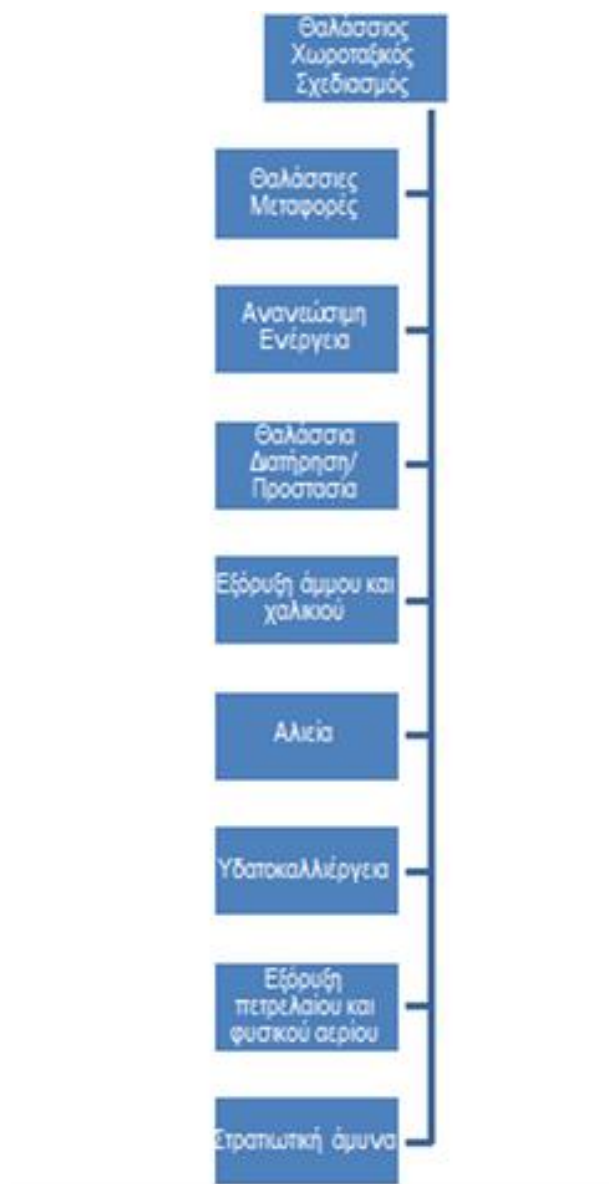
Ορισμός ωκεάνιων ζωνών

Ένα σημαντικό ρυθμιστικό μέτρο για την εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης θαλάσσιου χώρου είναι συνήθως μέσω ενός χάρτη ή χάρτες ζωνών και των κανονισμών για ορισμένους ή όλους τους τομείς μιας θαλάσσιας περιοχής. Ο καθορισμός Ωκεάνιων Ζωνών είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο του ΘΧΣ. Παρακάτω φαίνεται η εφαρμογή του ΘΧΣ στην περιοχή της Βραζιλίας.

Εικόνα 2.2: Ο ΘΧΣ στη Βραζιλία

Πηγή: <http://waittfoundation.org/conservation-international>

Σχήμα 2: Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός και επιμέρους σχεδιασμός σε κάθε τομέα

Παράδειγμα ωκεάνιων ζωνών:

Εικόνα 2.3: Great Barrier Reef της Αυστραλίας

Πηγή: http://www.unesco-ioc-marinesp.be/spatial_management_practice/australia_great_barrier_reef

Ένα από τα πρώτα και πιο γνωστά παραδείγματα του ορισμού θαλάσσιων ζωνών είναι το θαλάσσιο πάρκο *Great Barrier Reef* της Αυστραλίας

(GBRMP), στα ανοικτά της βορειοανατολικής ακτής της Αυστραλίας, που εκτείνεται κατά μήκος 2.300 χιλιομέτρων της ακτογραμμής και περιλαμβάνει ένα από τα πιο πλούσια και ποικίλα θαλάσσια οικοσυστήματα του κόσμου. Η περιοχή του GBRMP είναι περίπου 344.400 km² καθιστώντας την, μία από τις μεγαλύτερες προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές στον κόσμο.

Πιο πρακτικά ενώ η περιοχή ήταν αρχικά διάσημη για τους κοραλλιογενείς ύφαλους, το Θαλάσσιο Πάρκο περιλαμβάνει μία εκπληκτική ποικιλία από άλλες κοινότητες και οικοτόπους συμπεριλαμβανομένων μακρόβιων εκβολών ποταμών, βυθούς με θαλάσσιο γρασίδι, φύκη & κήπους από σφουγγάρια, αμμώδεις ή λασπώδεις κοινότητες στον πυθμένα, υφαλοπρανή και βαθιές ωκεάνιες γούρνες. Αυτή η εξαιρετική βιολογική ποικιλότητα και η διασύνδεση των οικοτόπων και των ειδών κάνει το *Great Barrier Reef* και τις γύρω περιοχές μία από τα πλουσιότερα και πιο πολύπλοκα φυσικά συστήματα στη γη. Ενώ κοραλλιογενείς ύφαλοι, οικοτόποι από μαγκρόβια και φύκια υπάρχουν και αλλού, δεν υπάρχει άλλη προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή ή Παγκόσμια Περιοχή Κληρονομιάς που να περιέχει τέτοια βιοποικιλότητα³.

Το παράκτιο όριο του θαλάσσιου πάρκου ακολουθεί σε γενικές γραμμές την πορεία της χαμηλής στάθμης του νερού κατά μήκος της ακτής. Το GBRMP δεν περιλαμβάνει κάποιες σχετικά μικρές περιοχές κοντά στις ακτές στο πλαίσιο που βρίσκονται στη δικαιοδοσία του κράτους του *Queensland*, ούτε την πλειοψηφία των νησιών που περιλαμβάνονται στα εξωτερικά σύνορα. Σχεδόν όλες οι δραστηριότητες για τις γειτονικές περιοχές ή τα νησιά είναι έξω από την άμεση δικαιοδοσία της αρχής του Θαλάσσιου Πάρκου (GBRMPA) η οποία έχει την ευθύνη για τη διαχείριση του. Η νομοθεσία, ωστόσο, έχει προβλέψει τη ρύθμιση δραστηριοτήτων σε περίπτωση που η εφαρμογή του ΘΧΣ στο GBRMP θα μπορούσε να έχει δυσμενείς επιπτώσεις. Ένα σημαντικό ζήτημα όπως η ευημερία του Θαλάσσιου Πάρκου επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις δραστηριότητες στη γη.

³ http://www.unesco-ioc-marinesp.be/spatial_management_practice/australia_great_barrier_reef

Το GBRMP ιδρύθηκε μέσω του Νόμου του 1975 για το θαλάσσιο πάρκο *Great Barrier Reef*. Ο γενικός στόχος της Αρχής του GBRMP είναι να προβλεφθεί η μακροπρόθεσμη προστασία, η οικολογικά βιώσιμη χρήση, η κατανόηση και η απόλαυση του *Great Barrier Reef* διαμέσου της φροντίδας και της ανάπτυξης του.

Η αντίληψη ότι το *Great Barrier Reef* είχε υποβαθμιστεί ήταν ένας θεμελιώδης οδηγός στη διαδικασία της δημιουργίας του θαλάσσιου πάρκου στα τέλη του 1960 και στις αρχές του 1970. Κύριες απειλές είναι οι γεωτρήσεις και η εξόρυξη ασβεστόλιθου, η ρύπανση από τη ναυτιλία, οι χερσαίες πηγές ρύπανσης, και η αύξηση της αλιείας και της τουριστικής δραστηριότητας.

Χωροταξικός σχεδιασμός και καθορισμός ζωνών, που θεωρούνται ως οι ακρογωνιαίοι λίθοι της στρατηγικής διαχείρισης για την προστασία του *Great Barrier Reef*, ορίσθηκαν για:

- τη διατήρηση της βιολογικής ποικιλομορφίας και των οικολογικών συστημάτων που δημιουργούν το *Great Barrier Reef*
- τη διαχείριση των επιπτώσεων της αύξησης της αναψυχής και την επέκταση της τουριστικής βιομηχανίας
- τη διαχείριση των επιπτώσεων της ερασιτεχνικής και επαγγελματικής αλιείας
- τη διαχείριση των επιπτώσεων των κινδύνων της ρύπανσης από χερσαίες πηγές και από τη ναυτιλία

Τα σχέδια διαχείρισης έχουν προετοιμαστεί για εντατική χρήση, ή για ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες νησιών και υφάλων, καθώς και για την προστασία των ευάλωτων ειδών ή των οικολογικών κοινοτήτων. Σχέδια διαχείρισης συμπληρωματικών ζωνών που προκύπτουν από την αντιμετώπιση ειδικών θεμάτων σε μια περιοχή, σε κάποια είδη, ή κοινότητες έχουν μεγαλύτερη λεπτομέρεια από ό, τι μπορεί να επιτευχθεί με τα σχέδια ζωνών σε υφάλους ευρύτερης κλίμακας.

Η διαχείριση του χώρου στο GBRMP βασίζεται σε οκτώ ζώνες, που κυμαίνονται από τη λιγότερο περιοριστική «γενική χρήση ζώνης» στην οποία η ναυτιλία και η εμπορική αλιεία επιτρέπονται, ως την πιο

περιοριστική «ζώνη διατήρησης», όπου ουσιαστικά δεν επιτρέπεται καμία χρήση. Τα αρχικά σχέδια ζωνών και οριοθέτησης και οι κανονισμοί, που εφαρμόζονται διαδοχικά σε τέσσερα τμήματα του GBRMP από το 1981 έως το 1987, εξελίχθηκαν και άλλαξαν σημαντικά για την αντιμετώπιση της δυναμικής φύσης τόσο του θαλάσσιου περιβάλλοντος όσο και της αντίληψης της αποτελεσματικότητας των σχεδίων. Περίπου 4,5% του GBRMP ορίστηκε ως «μη υπολογίσιμες περιοχές», δηλαδή περιοχές οι οποίες δεν μπορούν να συμπεριληφθούν για τον ορισμό των ζωνών χρήσης. Κατά την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων στα τέλη της δεκαετίας του 1990, καταδείχτηκε ότι οι στόχοι προστασίας των οικοσυστημάτων δεν είχαν επιτευχθεί, μία εκτεταμένη διαδικασία «επαναπροσδιορισμού ζωνών» το πρόγραμμα Αντιπροσωπευτικών Περιοχών (1998-2003), αύξησε τις μη υπολογίσιμες περιοχές, έως το ένα τρίτο περίπου ολόκληρης της περιοχής του GBRMP.

Το σχέδιο ζωνών για το Θαλάσσιο Πάρκο GBR περιλαμβάνει τις εξής ζώνες:

- Ζώνη Γενικής Χρήσης
- Ζώνη Προστατευόμενων οικοτόπων
- Ζώνη Διατήρησης Πάρκου
- Ρυθμιστική Ζώνη
- Ζώνη επιστημονικής έρευνας
- Ζώνη Εθνικού Πάρκου
- Ζώνη Διατήρησης
- Ζώνη νησιών Κοινοπολιτείας

Μία από τις συστάσεις μιας κυβερνητικής ανασκόπησης του 2006 για το Νόμο του θαλάσσιου πάρκου *Great Barrier Reef Marine* του 1975 ήταν η προετοιμασία μιας «Έκθεσης Μέλλουσας Κατάστασης⁴» η οποία θα επαναλαμβανόταν κάθε πέντε χρόνια και θα τεκμηρίωνε την γενική κατάσταση του GBRMP, την αποτελεσματικότητα της διαχείρισης του, καθώς και τις πιέσεις που ασκούνται στο οικοσύστημα. Η «Έκθεση Μέλλουσας Κατάστασης» έχει μια σημαντική συμβολή στην εξέταση των πιθανών μελλοντικών αλλαγών στα σχέδια ζωνών. Ωστόσο, η αυστραλιανή

⁴ <http://www.gbrmpa.gov.au/outlook-for-the-reef/great-barrier-reef-outlook-report>

κυβέρνηση ανέφερε ότι η ύπαρξη του Σχεδίου Καθορισμού των Θαλάσσιων Ζωνών του *Great Barrier Reef* του 2003 δεν θα πρέπει να τροποποιηθεί έως ότου τεθεί σε λειτουργία για τουλάχιστον επτά χρόνια για να παραχθεί η σταθερότητα των επιχειρήσεων, των κοινοτήτων, και των βιολογικών συστημάτων. Η πρώτη επταετής περίοδος έληξε το 2011.

Αν και είναι λίγες οι περιοχές που μπορούν να συγκριθούν με τα πλαίσια και τις συναφείς προκλήσεις του GBRMP όπως οι πιο συχνά χρησιμοποιούμενες περιοχές είναι η Βαλτική Θάλασσα, η Βόρεια Θάλασσα, και πολλά άλλα μέρη στην Ευρώπη, την Ασία και τη Βόρεια Αμερική, ορισμένα σημαντικά διδάγματα μπορούν να αντληθούν από την εμπειρία του GBRMP για τη διαδικασία της ολοκληρωμένης διαχείρισης της χρήσης της θάλασσας και του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού.

Η μακρόχρονη εμπειρία του, υπογραμμίζει την ανάγκη να διεξαχθεί θαλάσσια διαχείριση του χώρου με συνεχή τρόπο, η οποία θα επιτρέψει την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των αρχικών σχεδίων και την προσαρμογή τους στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. Δείχνει επίσης ότι η συμμετοχή των ενδιαφερομένων και η βιώσιμη χρηματοδότηση είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή έκβαση της διαχείρισης του θαλάσσιου χώρου με την πάροδο του χρόνου.

Βασικά στοιχεία της θαλάσσιας χωροταξίας στο Great Barrier Reef

- Αρχή: Νόμος για το Θαλάσσιο Πάρκο Great Barrier Reef του 1975
- Πολεοδομική Υπηρεσία: Η Αρχή για τη δημιουργία του Θαλάσσιου Πάρκου Great Barrier Reef
- Χρηματοδότηση: Ο ετήσιος προϋπολογισμός του GBRMPA είναι περίπου 50.000.000 AUS \$.
- Έκταση: 344.400 km²
- Ο χρόνος που απαιτείται για να ολοκληρωθεί το σχέδιο: Τα αρχικά σχέδια ζωνών, ξεκίνησαν σε τέσσερις ενότητες, και αναπτύχθηκαν μεταξύ 1981-1987 ο επαναπροσδιορισμός των ζωνών του συνόλου του GBRMP ολοκληρώθηκε στο διάστημα 1998-2004
- Οι οδηγοί των ΘΧΣ: Αρχικές ανησυχίες το 1970 για την εξόρυξη φωσφορικών, πετρελαίου και φυσικού αερίου στο Great Barrier Reef, την υπεραλίευση, και την αναμενόμενη πτώση της ποιότητας του

περιβάλλοντος. Τρέχουσες ανησυχίες για την κλιματική αλλαγή και τις συσσωρευτικές επιπτώσεις της ανάπτυξης των παράκτιων περιοχών και των επεκτάσεων των λιμανιών για να φιλοξενήσει τον άνθρακα και τις εξαγωγές φυσικού αερίου προς την Κίνα και την Ινδία

- Συμμετοχή των ενδιαφερομένων: Περιορίζεται στην αρχική φάση του χωροταξικού σχεδίου, αλλά πιο εκτεταμένα στη διαδικασία προγραμματισμού επαναζωνοποίησης (1998-2004)
- Τομείς που περιλαμβάνονται στον προγραμματισμό: Όλοι
- Σχέση με την διαχείριση των παράκτιων περιοχών: Προβληματική τα πρώτα χρόνια, αλλά βελτιώθηκε σημαντικά λόγω της ανάγκης να ασχοληθεί με τα αποτελέσματα των γεωργικών απορροών. Αντιμετωπίζονται συνεχείς προκλήσεις λόγω της μοιρασμένης δικαιοδοσίας μεταξύ των ομοσπονδιακών και των πολιτειακών κυβερνήσεων της Αυστραλίας
- Σχέση με Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Διαχείρισης (Managing Protected Areas): Η GBRMPA είναι το αναγνωρισμένο «χρυσό πρότυπο» της Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών
- Έγκριση σχεδίου: Νόμιμη αναθεώρηση του επαναπροσδιοριζόμενου σχεδίου ζωνών ολοκληρώθηκε και στα δύο σώματα του Κοινοβουλίου το 2004
- Νομικό καθεστώς του σχεδίου: Δεν έχει αναπτυχθεί συνολικό ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης για το GBRMP από τότε που ιδρύθηκε. Ένα 25ετές Στρατηγικό Σχέδιο που αναπτύχθηκε το 1994 έχει αγνοηθεί σε μεγάλο βαθμό.
- Σχέδιο αναθεώρησης: Η βασική σύσταση από την Παγκόσμια Κληρονομιά 2012 της UNESCO για να επιθεωρήσει το Great Barrier Reef, μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς και μια μεταγενέστερη απόφαση που εγκρίθηκε κατά τη συνεδρίαση της Επιτροπής Παγκόσμιας Κληρονομιάς τον Ιούνιο του 2012 είναι μια ολοκληρωμένη Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση που πρέπει να αναληφθεί και να ολοκληρωθεί μέχρι το 2015, μετά την οποία ένα νέο στρατηγικό πρόγραμμα θα εφαρμοστεί
- Παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιδόσεων: Σημαντικές δραστηριότητες έρευνας και παρακολούθησης για τη μέτρηση και την αξιολόγηση των οικολογικών επιπτώσεων.

Γεωβάσεις και Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών

Μία γεωβάση είναι μια βάση δεδομένων για την αποθήκευση, την επεξεργασία και τη διαχείριση γεωγραφικών πληροφοριών και χωρικών δεδομένων. Είναι επίσης γνωστή ως χωρική βάση δεδομένων.

Τα Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS) ενσωματώνουν υλικό (hardware), λογισμικό (software) και δεδομένα (data) για την καταγραφή, διαχείριση, ανάλυση και προβολή όλων των μορφών γεωγραφικά αναφορικών πληροφοριών.

Τα Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS), μας επιτρέπουν να δούμε, να κατανοήσουμε, να διερωτηθούμε, να ερμηνεύσουμε και να απεικονίσουμε τα δεδομένα με πολλούς τρόπους που αποκαλύπτουν τις σχέσεις, τα πρότυπα και τις τάσεις με τη μορφή χαρτών, εκθέσεων, και διαγραμμάτων.

Ο σχεδιασμός για τη θαλάσσια διαχείριση του χώρου θα πρέπει να αναγνωρίσει ότι η θαλάσσια περιοχή διαχείρισης συνήθως επηρεάζεται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες που είναι:

- (1) ανάντη από τη θαλάσσια περιοχή διαχείρισης, αλλά εντός της περιοχής αποστράγγισης των παρακείμενων παράκτιων περιοχών, π.χ. γεωργίας και
- (2) κάτω από τη θαλάσσια περιοχή διαχείρισης, π.χ. στον ανοιχτό ωκεανό. Πιέσεις από τις δραστηριότητες εκτός της θαλάσσιας περιοχής, σχετικά με τους πόρους της μπορεί να είναι περισσότερες από τις πιέσεις των δραστηριοτήτων εντός της περιοχής. Το γεγονός αυτό δείχνει τη σημασία της ύπαρξης των ορίων της περιοχής ανάλυσης σε σχέση με τα όρια της περιοχής διαχείρισης.

2.2.2. Βασικά βήματα του ΘΧΣ

Μελετώντας τον οδηγό της *UNESCO* που αναλύει τη διαδικασία του ΘΧΣ και έχοντας αναφέρει επιγραμματικά τα βήματα (βλ. εδάφιο 2.2.1 σελ.26)

που την αποτελούν παρακάτω θα αναλυθούν λεπτομερώς εκείνα που σχετίζονται με τις αρχές του ΘΧΣ.

Βήμα 7^ο: Προετοιμασία και αποδοχή του χωροταξικού σχεδίου διαχείρισης

Όταν ένα επιθυμητό σενάριο ή εναλλακτικό μέλλον έχει αποφασιστεί τότε αυτή η τελική φάση του σχεδιασμού απαντάει την ερώτηση: Πως φτάνουμε εκεί; Ένας ΘΧΣ πρέπει να αναπτύσσεται για να καθορίζει συγκεκριμένα μέτρα διαχείρισης που θα παράγουν το επιθυμητό μέλλον διαμέσου σαφών αποφάσεων για την περιοχή και το συγχρονισμό των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων. Το σχέδιο θαλάσσιας χωροταξικής διαχείρισης δεν είναι το τέλος από μόνο του αλλά μια αρχή προς την υλοποίηση των επιθυμητών στόχων και αντικειμένων.

Το σχέδιο θαλάσσιας χωροταξικής διαχείρισης πρέπει να είναι μία δήλωση της πολιτικής από τις αρμόδιες αρχές διαχείρισης, σε συνδυασμό με άλλες βασικές αρχές και φορείς που είναι αρμόδιοι για κάθε τομέα. Πρέπει να παρουσιάζει την οπτική των χωρικών πτυχών των τομειακών πολιτικών στις περιοχές οικονομικής ανάπτυξης, θαλάσσιας μεταφοράς, προστασίας του περιβάλλοντος, ενέργειας, αλιείας και τουρισμού. Το σχέδιο θαλάσσιας χωροταξικής διαχείρισης πρέπει να είναι στενά συνδεδεμένο με δημόσια επενδυτικά προγράμματα, πρέπει να τονίζει τη χωροταξική διάσταση ολοκληρωμένης διαχείρισης και πρέπει να δείχνει που χωράνε οι θαλάσσιες πολιτικές μαζί και πού όχι.

Το πλάνο χωρικής διαχείρισης είναι ένα περιεκτικό στρατηγικό έγγραφο που παρέχει το πλαίσιο και την κατεύθυνση για τις αποφάσεις της θαλάσσιας χωροταξικής διαχείρισης. Πρέπει να προσδιορίζει πότε πού και πώς οι στόχοι και τα αντικείμενα θα συναντηθούν.

Το πλάνο χωρικής διαχείρισης καθοδηγεί την οικολογική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη της περιοχής θαλάσσιας διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένου του εναέριου χώρου, της επιφάνειας, του νερού και της υποθαλάσσιας γης.

Η προετοιμασία και η έγκριση του πλάνου χωρικής διαχείρισης συμπεριλαμβάνει τα παρακάτω στάδια:

1. Προσδιορισμός εναλλακτικών χωρικών και χρονικών μέτρων διαχείρισης
2. Καθορισμός κριτηρίων για την επιλογή μέτρων θαλάσσιας χωρικής διαχείρισης
3. Ανάπτυξη σχεδίου ζωνών
4. Αξιολόγηση του πλάνου χωρικής διαχείρισης
5. Έγκριση του πλάνου χωρικής διαχείρισης

Γενικά ένα πλάνο χωρικής διαχείρισης πρέπει να περιλαμβάνει:

- Μια περιγραφή των ορίων της περιοχής του ΘΧΣ, καθορισμένο έτος βάσης και χρονική περίοδο του πλάνου
- Τους στόχους και τα αντικείμενα της χωρικής διαχείρισης
- Μία περιγραφή ενός επιθυμητού μέλλοντος – μία γραφική απεικόνιση της οπτικής της φυσικής ανάπτυξης και της διατήρησης της περιοχής διαχείρισης
- Τα απαιτούμενα μέτρα διαχείρισης για να επιτευχθεί το επιθυμητό μέλλον
- Ένα χρονοδιάγραμμα των τυπικών εργασιών που απαιτούνται για το πλάνο
- Χρηματικές απαιτήσεις του συνολικού σχεδίου και οικονομικό πλάνο που καθορίζει πηγές χρηματοδότησης

Μια προϋπόθεση του πλάνου χωρικής διαχείρισης είναι να καθοδηγεί και να συντονίζει τις προτάσεις για μελλοντική ανάπτυξη και να παρέχει μία γενική αναφορά για περισσότερο λεπτομερή οριοθέτηση, ρύθμιση και αδειοδότηση. Για παράδειγμα, το πλάνο χωρικής διαχείρισης πρέπει να βοηθά υποψήφιους προγραμματιστές στον ιδιωτικό τομέα να αξιολογήσουν την πιθανότητα να κερδίσουν την άδεια ώστε να αναπτύξουν τον θαλάσσιο χώρο. Ένα σχέδιο ζωνών πρέπει να καθορίζει τους περιορισμούς και τις καταστάσεις που απαιτούνται για τέτοιου είδους ανάπτυξη.

Το πλάνο χωρικής διαχείρισης θα πρέπει να παρέχει κατεύθυνση για περισσότερο διαχωρισμό σε ζώνες και κανονισμούς, καθώς και για τη χρήση άλλων μέτρων διαχείρισης. Για παράδειγμα, αν τα περιφερειακά και

τα τοπικά θαλάσσια ιδρύματα δεν είναι αρμόδια ή δεν έχουν τη δυνατότητα, τότε το πλάνο χωρικής διαχείρισης μπορεί να παίξει κυρίαρχο ρόλο στην καθοδήγηση της ανάπτυξης μέχρι τη στιγμή που θα δημιουργηθούν πιο λεπτομερή σχέδια ζωνών. Σε κάθε περίπτωση το πλάνο χωρικής διαχείρισης θα πρέπει να υιοθετήσει μία μινιμαλιστική προσέγγιση επικεντρωμένη σε προτεραιότητες, βασικές προκλήσεις και μέρη όπου προσδοκείται αλλαγή. Υπάρχει μικρή αξία στην προσπάθεια να επιτευχθεί πλήρης ολοκλήρωση των τομεακών σχεδίων που είναι σαφώς ανέφικτα. Το αντικείμενο θα πρέπει να είναι η επίτευξη συναίνεσης σε δράσεις προτεραιότητας. Όταν αυτό δεν είναι εφικτό είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι ενήμερα των αναμενόμενων συνεπειών τέτοιας αδράνειας.

Σε κάθε περιοχή θαλάσσιας χωροταξικής διαχείρισης υπάρχουν:

- Πολλοί πιθανοί συνδυασμοί προϊόντων και υπηρεσιών που μπορούν να παραχθούν με τον χρόνο
- Πολλά πιθανά χωρικά και χρονικά μέτρα διαχείρισης που μπορούν να προσφέρουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες

Ο αριθμός των πιθανών συνδυασμών των μέτρων διαχείρισης μπορεί να είναι πολύ μεγάλος. Δεν είναι εφικτό, ούτε απαραίτητο να αναλύσουμε όλες τις πιθανότητες. Στις περισσότερες καταστάσεις, η υπάρχουσα γνώση θα μειώσει τον αριθμό των επιλογών ή η πολιτική διαδικασία μπορεί να θέσει περιορισμούς. Για παράδειγμα, μια απόφαση μπορεί να παρθεί για να καθιερώσει μια μεγάλη προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή ή ένα δίκτυο Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών (Θ.Π.Π.) που μπορεί να περιορίσει την παραγωγή άλλων αγαθών και υπηρεσιών από αυτή την περιοχή.

(Ένα πολύ σημαντικό αντικείμενο του σχεδιασμού είναι να εξαπλωθεί το φάσμα των εναλλακτικών για το σχεδιασμό μέτρων διαχείρισης. Συχνά οι στόχοι του ΘΧΣ δεν έχουν επιτευχθεί ή επιτυγχάνονται σε σημαντικά μεγαλύτερα κόστη απ' ότι θα ήταν απαραίτητο, γιατί οι σχεδιαστές κι αυτοί που παίρνουν αποφάσεις περιορίζονται στην εξέταση μόνο λίγων μέτρων διαχείρισης.)

Στάδιο 1: Προσδιορισμός εναλλακτικών χωρικών και χρονικών μέτρων διαχείρισης

Μόλις δημιουργηθεί ένα επιθυμητό μελλοντικό χωρικό σενάριο (από το Βήμα 6, καθορισμός και ανάλυση των μελλοντικών συνθηκών), στη συνέχεια, θα πρέπει να προσδιοριστούν ειδικά για τη διαχείριση του χώρου μέτρα που θα μπορούν να οδηγήσουν σ' αυτό το μελλοντικό όραμα.

Ένα μέτρο για τη διαχείριση του χώρου και του χρόνου είναι ένα μέσο για την παραγωγή επιθυμητών αγαθών και υπηρεσιών από την θαλάσσια περιοχή διαχείρισης. Διευκρινίζει πώς, πού και πότε οι ανθρώπινες δραστηριότητες θα πρέπει να συμβούν.

Τα χωρικά μέτρα διαχείρισης επηρεάζουν μόνο την χωρική (και χρονική) κατανομή των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Άλλοι τύποι μέτρων διαχείρισης που θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για τη διαχείριση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων είναι τα εξής:

- 1) τα μέτρα εισόδου
- 2) τα μέτρα διαδικασίας
- 3) τα μέτρα εξόδου.

Παραδείγματα των χωρικών και χρονικών μέτρων διαχείρισης που καθορίζουν πώς, πού και πότε οι ανθρώπινες δραστηριότητες μπορεί να συμβούν, περιλαμβάνονται στον:

- Προσδιορισμό των τομέων όπου απαγορεύεται η αλιεία ή άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες
- Καθορισμό των συντηρητικών περιοχών ή των ζωνών ασφαλείας
- Καθορισμό των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών
- Καθορισμό των ζωνών των περιοχών για συγκεκριμένες χρήσεις, π.χ., αιολικά πάρκα, στρατιωτικές επιχειρήσεις, εξόρυξη άμμου και χαλικιού, διάθεση των αποβλήτων, θαλάσσιες μεταφορές, υδατοκαλλιέργειες ανοικτής θάλασσας
- Καθορισμό των ζωνών των περιοχών με στόχο, π.χ., ζώνες ανάπτυξης, περιοχές διατήρησης, περιοχές πολλαπλών χρήσεων

Η εμπειρία σε διάφορες χώρες δείχνει ότι η θαλάσσια χωροταξία είναι πιο συχνά υλοποιήσιμη μέσω των υφιστάμενων αρχών διαχείρισης, οι οποίες είναι υπεύθυνες για ένα μόνο τομέα, ή δραστηριότητα. Ως εκ τούτου, τα

περισσότερα χωρικά μέτρα διαχείρισης είναι πιθανό να κατευθύνονται προς τον κάθε τομέα.

Πίνακας 1⁵: Παραδείγματα μέτρων διαχείρισης χώρου από επιμέρους τομείς.

ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ
Υποχρεωτικές Διαδρομές Κυκλοφορίας Σκαφών
Διαδρομές Πλοίων
Συστήματα Διαχωρισμού Κυκλοφορίας των πλοίων
Περιοχές προς αποφυγή (για πλοία)
Περιοχές προς αποφυγή προληπτικά ή Απαγορευμένες περιοχές
Ιδιαίτερα Ευαίσθητες Θαλάσσιες Περιοχές (Particularly Sensitive Sea Areas (PSSAs))
Ζώνες ασφαλείας και μετακίνησης με ασφάλεια γύρω από τα δεξαμενόπλοια μεταφοράς μεθανίου
Περιοχές επιβίβασης
Ζώνες ασφαλείας γύρω από περιοχές όπου περιλαμβάνουν λειτουργίες που μπορεί να επιφέρουν απώλειες πετρελαίου

Στάδιο 2: Καθορισμός κριτηρίων για την επιλογή των μέτρων θαλάσσιας χωρικής διαχείρισης

Όπως είναι φυσικό θα υπάρξουν διαφορές μεταξύ των ενδιαφερομένων σχετικά με τη σημασία των προβλημάτων και τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν μέσω του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού, συνεπώς μπορεί να υπάρχουν διαφορές στις απόψεις τους για τα κριτήρια που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση εναλλακτικών μέτρων διαχείρισης που θα αντιπροσωπεύουν την ουσία του σχεδίου διαχείρισης.

Παρακάτω παρατίθενται ορισμένα κριτήρια και διάφοροι συνδυασμοί των οποίων μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση των μέτρων διαχείρισης. Πρέπει να παρθεί μια απόφαση όχι μόνο σχετικά με το ποια κριτήρια πρέπει να χρησιμοποιηθούν, αλλά πρέπει επίσης να ληφθεί η

⁵ <http://www.unesco-ioc-marinesp.be/uploads/documentenbank/d87c0c421da4593fd93bbee1898e1d51.pdf> σελ.73

απόφαση σχετικά με το τι «βάρη» (ή το επίπεδο σπουδαιότητας) αντιστοιχούν στα επιλεγμένα κριτήρια.

Κριτήρια:

1. Φυσικές, χημικές και βιολογικές επιδράσεις με την πάροδο του χρόνου
 - Αλλαγές στην ποιότητα του ατμοσφαιρικού νερού σε διάφορους τομείς της διαχείρισης
 - Επιπτώσεις των μεταβολών της ποιότητας των υδάτων του περιβάλλοντος ή της σωματική διαταραχής στις συνιστώσες του οικοσυστήματος, καθώς και στους χρήστες των υπηρεσιών του οικοσυστήματος της περιοχής διαχείρισης
 - Επιδράσεις στις βιολογικά ή οικολογικά σημαντικές περιοχές
 - Επιπτώσεις στο οικοσύστημα εκτός του τομέα διαχείρισης
2. Οικονομικές επιπτώσεις και η κατανομή τους
 - Άμεσα οφέλη, π.χ., οι τιμές των προϊόντων και των υπηρεσιών που παράγονται, καθώς και η κατανομή των οφελών
 - Άμεσο κόστος των προϊόντων και των υπηρεσιών που παράγονται και η κατανομή του κόστους
 - Διοικητικές δαπάνες
 - Έμμεσα οφέλη που σχετίζονται με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παράγονται
 - Έμμεσες δαπάνες που συνδέονται με τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παράγονται
3. Διοικητικοί λόγοι
 - Απλότητα
 - Επιπτώσεις στους πόρους των εκτελεστικών οργανισμών
 - Διατήρηση της αποτελεσματικότητας υπό μεταβαλλόμενες συνθήκες
 - Ευκολία τροποποίησης των μεταβαλλόμενων συνθηκών
4. Χρονικές εκτιμήσεις
 - Από τα χρόνια πριν από την παραγωγή των προϊόντων/υπηρεσιών
 - Από τα χρόνια πριν αρχίσουν να μετριοούνται οι αρνητικές ή οι θετικές συνέπειες για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος

- Ο χρόνος που απαιτείται για τη δημιουργία συστημάτων παροχής κινήτρων εφαρμογής/θεσμική ρύθμιση
5. Πολιτικές εκτιμήσεις
- Προτεραιότητα σε σχέση με την υλοποίηση των στρατηγικών σε άλλες περιοχές διαχείρισης
 - Ο βαθμός στον οποίο η στρατηγική μπορεί να εκτελεστεί από ένα μόνο οργανισμό και όχι από πολλούς οργανισμούς
 - Επιπτώσεις στην διακυβερνητικές σχέσεις, δηλαδή, οι σχέσεις μεταξύ των διαφόρων κυβερνητικών μονάδων
 - Νομικά ζητήματα
6. Ακρίβεια των εκτιμήσεων από την ανάλυση
- Τις φυσικές, χημικές, βιολογικές και οικολογικές επιπτώσεις
 - Τα οφέλη, άμεσα και έμμεσα, και η διανομή τους
 - Οι δαπάνες, άμεσες και έμμεσες, και η διανομή τους
7. Επιπτώσεις της χρήσης των πόρων
- Απαιτείται ωκεάνιος χώρος
 - Συνολικές επιπτώσεις στο περιβάλλον
8. Σκοπιμότητα της χρηματοδότησης
- Οικονομικές απαιτήσεις για την υλοποίηση
 - Πηγές χρηματοδότησης, για παράδειγμα, τα τέλη χρήσης, επιχορηγήσεις, δάνεια, επιδοτήσεις
 - Δυνατότητα πληρωμής

Στάδιο 3: Αναπτύσσοντας το σχέδιο ζωνών

Ο καθορισμός των ζωνών είναι συχνά το κύριο μέτρο διαχείρισης που χρησιμοποιείται για την εφαρμογή ολοκληρωμένων θαλάσσιων χωροταξικών σχεδίων διαχείρισης. Ένα σχέδιο ζωνών συχνά περιλαμβάνεται στο σχέδιο διαχείρισης (για παράδειγμα, Το Θαλάσσιο Εθνικό Σχέδιο για τη Βόρεια Θάλασσα, περιλαμβάνει ένα σχέδιο ζωνών). Βασικά στοιχεία μιας προσέγγισης ζωνών ενός ΘΧΣ είναι :

- ο εντοπισμός και ο σχεδιασμός ζωνών με βάση την υποκείμενη τοπογραφία, ωκεανογραφία και τη διανομή των βιοτικών κοινοτήτων
- ο σχεδιασμός κανόνων χρήσης σε κάθε ζώνη
- η θέσπιση μηχανισμών συμμόρφωσης

- η δημιουργία προγραμμάτων για την παρακολούθηση, την επανεξέταση και την προσαρμογή του συστήματος οριοθέτησης των ζωνών.

Ο καθορισμός των ζωνών παρουσιάζεται συχνά με τη μορφή ενός νομικού εγγράφου. Ωστόσο, η μορφή ενός χωροταξικού σχεδίου θα εξαρτηθεί από την νομοθετική βάση και από τις διαδικασίες που θα ακολουθήσουν οι οργανισμοί που είναι υπεύθυνοι για το σχέδιο. Θα μπορούσε να είναι στη μορφή ενός τοπικά εγκεκριμένου δημοτικού σχεδίου όπως στο *Moreton Bay*, ή σε εθνικό επίπεδο - που εγκρίθηκε μέσω νόμου, όπως συνέβη στο Θαλάσσιο Πάρκο στο Μεγάλο Κοραλλιογενή Ύφαλο της Αυστραλίας (*Great Barrier Reef Marine Park*).

Εικόνα 2.3: *Moreton Bay*

Πηγή: Βικιπαίδεια⁶

Τα σχέδια οριοθέτησης του *Great Barrier Reef Marine Park*, απαιτούνται από τη νομοθεσία για να καθορίσουν τους σκοπούς για τους οποίους περιοχές του πάρκου μπορεί να χρησιμοποιηθούν ή να «καταπατηθούν», δηλαδή, κάθε ζώνη έχει ένα συγκεκριμένο στόχο. Επιτρέπουν λογικές δραστηριότητες, όπως ο τουρισμός, η αλιεία, η κωπηλασία, οι καταδύσεις και η έρευνα να εμφανίζονται σε συγκεκριμένες περιοχές, αλλά και ξεχωριστές αντικρουόμενες χρήσεις σε διαφορετικές ζώνες και καθορίζουν την καταλληλότητα των διαφόρων εξορυκτικών δραστηριοτήτων. Μία

⁶ http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/a/ad/Moreton_island.jpg

προσέγγιση ζωνών πολλαπλών χρήσεων παρέχει υψηλά επίπεδα προστασίας συγκεκριμένων περιοχών, ενώ επιτρέπει μια σειρά από λογικές χρήσεις, συμπεριλαμβανομένων ορισμένων εξορυκτικών δραστηριοτήτων, να συνεχίσουν να εμφανίζονται σε άλλες ζώνες εντός του πάρκου. Πολλές πτυχές των ζωνών του GBRMP, όπως η αλληλεπίδραση, αλλά και ο διαχωρισμός αντικρουόμενων χρήσεων, έχουν αποδειχθεί πολύ επιτυχείς. Η εμπειρία, ωστόσο, έχει δείξει ότι απαιτούνται ορισμένα χαρακτηριστικά των ζωνών για να τελειοποιηθεί ο καθορισμός των ζωνών. Επιπλέον, αυτό που λειτουργεί στο GBRMP δεν μπορεί κατ' ανάγκη να εφαρμοσθεί και αλλού και μπορεί να τροποποιηθεί σε άλλες θαλάσσιες περιπτώσεις.

Η διαδικασία για την ανάπτυξη των σχεδίων των ζωνών προβλέπεται στη νομοθεσία και περιλαμβάνει τουλάχιστον δύο φάσεις συμμετοχής του κοινού. Η συμμετοχή του κοινού στη διαδικασία οριοθέτησης του GBRMP περιελάβανε δημοσιεύσεις μιας ποικιλίας φυλλαδίων και βιβλίων με οδηγίες και χρήσεις από άλλα μέσα για την αποτελεσματική συμμετοχή του κοινού όσο αυτό είναι εφικτό στη διαδικασία.

Ο καθορισμός των ζωνών υπήρξε ένας από τους ακρογωνιαίους λίθους της διοίκησης για το GBRMP. Ωστόσο, άλλα εργαλεία διαχείρισης που είναι επίσης σημαντικά και θα πρέπει να χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με την οριοθέτηση είναι:

- Σχέδια διαχείρισης: Έχουν πραγματοποιηθεί για περιοχές εντατικής χρήσης, ή ιδιαίτερα ευάλωτες περιοχές, ή για την προστασία των ευάλωτων ειδών ή οικολογικών κοινοτήτων. Τα σχέδια διαχείρισης περιλαμβάνουν ζώνες για την αντιμετώπιση ειδικών θεμάτων σε μια περιοχή, το είδος ή την κοινότητα με μεγαλύτερη λεπτομέρεια που μπορεί να επιτευχθεί σε σχέση με τα ευρύτερα σχέδια ζωνών.
- Τοπογραφικά: Σχέδια απεικόνισης του χώρου που προσδιορίζουν τις χρήσεις, οι οποίες είναι κατάλληλες για ένα συγκεκριμένο τόπο. Ορίζουν τις σημαντικές αξίες και περιγράφουν κατάλληλες ρυθμίσεις διαχείρισης για ένα τόπο επικεντρώνοντας το αντικείμενο τους σε συγκεκριμένα θέματα χρήσεων και σωρευτικών επιπτώσεων σε αυτό το χώρο

- Ειδικές περιοχές/ειδικές περιοχές διαχείρισης: Θέτουν πρόσθετες απαιτήσεις/περιορισμούς σε συγκεκριμένες περιοχές για συγκεκριμένες χρήσεις (π.χ., οι περιοχές ναυτιλίας) ή περιορισμό στην πρόσβαση (π.χ., σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης που απαιτούνται άμεσα μέτρα διαχείρισης, όπως μια πετρελαιοκηλίδα).
- Βέλτιστη περιβαλλοντική πρακτική: Οδηγίες που προτείνουν υπεύθυνους περιβαλλοντικά τρόπους για τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων
- Άδειες: Εντός των κατάλληλων ζωνών που προβλέπονται στο χωροταξικό σχέδιο, τον καθορισμό των προϋποθέσεων που ρυθμίζουν περαιτέρω δραστηριότητες και/ή θέσεις.

Ωστόσο, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι το τελικό προϊόν στον καθορισμό των ζωνών σε μία μεγάλη θαλάσσια περιοχή διαχείρισης με πολλαπλές χρήσεις θα είναι το αποτέλεσμα του συμβιβασμού, φιλοξενώντας μια σειρά από ανάγκες και πολιτικές απαιτήσεις. Ο καθορισμός των ζωνών γενικά δεν είναι μία απλή διαδικασία.

Οι κύριοι στόχοι του σχεδίου των ζωνών είναι οι εξής:

- Να παρέχει προστασία για βιολογικά και οικολογικά σημαντικά ενδιαιτήματα, οικοσυστήματα, και οικολογικές διεργασίες
- Να διαχωρίζει αντιτιθέμενες δραστηριότητες του ανθρώπου ή συνδυάζουν συμβατές ανθρώπινες δραστηριότητες
- Να προστατεύσει τις φυσικές αξίες της θαλάσσιας περιοχής διαχείρισης ενώ θα επιτρέπει τις λογικές ανθρώπινες χρήσεις της περιοχής
- Να παραχωρήσει περιοχές για λογικές ανθρώπινες χρήσεις με παράλληλη ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων αυτών των ανθρώπινων χρήσεων σε κάθε άλλον και στη φύση
- Να διατηρήσει ορισμένες περιοχές από τη θαλάσσια περιοχή διαχείρισης στη φυσική τους κατάσταση ώστε να μην εκμεταλλευτούν από τον άνθρωπο, εκτός από επιστημονικούς ή εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Στάδιο 4: Αξιολόγηση του χωροταξικού σχεδίου

Οι περισσότερες χώρες απαιτούν τώρα μια Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΠΕ) ή προγραμματική δήλωση περιβαλλοντικών επιπτώσεων

(ΠΠΕ) των συνολικών σχεδίων διαχείρισης και των προγραμμάτων δημοσίων επενδύσεων. Η Ευρωπαϊκή Οδηγία (2001/42/ΕΚ) σχετικά με την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων σχετικά με το περιβάλλον, για παράδειγμα, απαιτεί εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων σε διάφορα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό και τοπικό) που είναι πιθανόν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Στον Καναδά, σε ορισμένα μέρη των ΗΠΑ και στη Νέα Ζηλανδία απαιτούν επίσης ΣΠΕ. Από την άλλη πλευρά, δεν υπάρχουν αναπτυσσόμενες χώρες στην Ασία - Ειρηνικός που να τις απαιτούν.

Διεξήχθη μία εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) Οδηγία ΣΠΕ, σε σχέση με τη δημιουργία του Χωροταξικού Σχεδίου για τη Βόρεια Θάλασσα και τη Βαλτική Θάλασσα στη Γερμανία. Σκοπός της ήταν να παρέχει ένα υψηλό επίπεδο προστασίας του περιβάλλοντος και να συμβάλει στην ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής διάστασης στην προετοιμασία και θέσπιση σχεδίων και προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης. Η περιβαλλοντική έκθεση επικεντρώθηκε στην περιγραφή και αξιολόγηση των τυχόν ουσιαστικών επιπτώσεων στο θαλάσσιο περιβάλλον που είναι πιθανό να προκληθούν από την εφαρμογή του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού, χρησιμοποιώντας την υπάρχουσα περιγραφή και την εκτίμηση της κατάστασης του θαλασσίου περιβάλλοντος ως βάση. Την ίδια στιγμή, τα μέτρα περιγράφονται ώστε οποιαδήποτε ουσιώδης επίπτωση στο θαλάσσιο περιβάλλον να προληφθεί, να μειωθεί, ή να αντισταθμιστεί όσο το δυνατόν καλύτερα. Εκτός αυτού δίνοντας μια σύντομη επεξήγηση των λόγων για την επιλογή των εναλλακτικών λύσεων αξιολόγησης, η έκθεση αναφέρει τα σχεδιαζόμενα μέτρα με τα οποία οι σοβαρές επιπτώσεις της εφαρμογής του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδίου ήταν να παρακολουθούνται, καθώς και τα αποτελέσματα της συμβατότητας των εκτιμήσεων σχετικά με τις περιοχές Natura 2000 και τις περιοχές εγκατάστασης των πτηνών.

Τα ευρήματα της ΣΠΕ σχετικά με τη σημασία των επιμέρους τομέων ενδιαφέροντος διατήρησης έχουν ληφθεί υπόψη κατά τη λήψη αποφάσεων σχετικά με τον χαρακτηρισμό των ζωνών για συγκεκριμένες χρήσεις, ιδίως για την υπεράκτια παραγωγή αιολικής ενέργειας.

Αξιολογώντας, το χωροταξικό σχέδιο διαχείρισης πρέπει να περιλαμβάνει επίσης την αξιολόγηση σωρευτικών επιπτώσεων. Ενώ η γενική έννοια των σωρευτικών επιπτώσεων αποτέλεσε μέρος της περιβαλλοντικής πολιτικής για πολλά χρόνια, λίγα σχέδια διαχείρισης προχώρησαν πέρα από την αναγνώριση ότι υπάρχουν σωρευτικές συνέπειες διαφορετικών δραστηριοτήτων, και επικεντρώθηκαν κυρίως στις συνέπειες της κάθε επιμέρους δραστηριότητας. Για την εφαρμογή μιας οικοσυστημικής προσέγγισης της διαχείρισης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, θα πρέπει να παρθούν σαφή μέτρα των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων στο οικοσύστημα, τα προϊόντα και τις υπηρεσίες, και να αξιολογηθούν οι σωρευτικές συνέπειες των διαφόρων δραστηριοτήτων σε αυτά τα προϊόντα και τις υπηρεσίες.

Στάδιο 5: Η έγκριση του χωροταξικού σχεδίου

Ο τελικός στόχος σε αυτή τη φάση του σχεδιασμού είναι η έγκριση του χωροταξικού σχεδίου διαχείρισης μέσω επίσημης διαδικασίας έγκρισης, ένα βήμα που θα είναι διαφορετικό σε κάθε πλαίσιο διαχείρισης. Για παράδειγμα, τα πολιτικά ημερολόγια ή απαιτήσεις για τις δημόσιες ακρόασεις σχετικά με το σχέδιο θα ποικίλουν από τόπο σε τόπο. Κάθε νέα νομοθεσία που απαιτείται για την υλοποίηση του σχεδίου μπορεί να λάβει ένα ή δύο χρόνια, τουλάχιστον. Ωστόσο, το βήμα αυτό συνήθως συνεπάγεται τουλάχιστον τις ακόλουθες σκέψεις που μπορεί να χρειαστεί ένα σημαντικό χρονικό διάστημα για την πραγματοποίησή του:

- Τυπική έγκριση του χωροταξικού σχεδίου, τους στόχους και τα αντικείμενα του, τους κανόνες και τα μέτρα διαχείρισης του χώρου (συμπεριλαμβανομένων των ζωνών, τα σχέδια και τους κανονισμούς, ανάλογα με την περίπτωση)
- Έγκριση των πιθανών νέων αλλαγών σε όρια διαχείρισης, εάν είναι απαραίτητο
- Καθιέρωση κάθε νέας θεσμικής ρύθμισης, π.χ, ένα διυπηρεσιακό Συντονιστικό Συμβούλιο ή τους διατομεακούς συντονιστικούς φορείς
- Έγκριση των πιθανών νέων αλλαγών στο προσωπικό ή στην οργάνωση, εάν είναι απαραίτητο

- Έγκριση της χορήγησης νέων κεφαλαίων για την υλοποίηση, την παρακολούθηση και αξιολόγηση του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδίου.

Βήμα 8^ο: Η εφαρμογή και εκτέλεση του χωροταξικού σχεδίου διαχείρισης

Με βάση τον οδηγό της *UNESCO* ο σχεδιασμός θα έχει ολοκληρωθεί όταν έχουν ολοκληρωθεί τα πρώτα βήματα και το χωρικό σχέδιο διαχείρισης και το σχέδιο οριοθέτησης των ζωνών θα πρέπει να είναι έτοιμα για το επόμενο βήμα: την εφαρμογή, η οποία αποτελεί τη δραστική φάση της διαχείρισης. Η αρχή της εφαρμογής είναι το τέλος του σχεδιασμού. Το επίκεντρο αυτού του οδηγού είναι ο ΘΧΣ. Η εφαρμογή είναι η διαδικασία μετατροπής σχεδίων ΘΧΣ σε προγράμματα με πραγματική λειτουργία.

Ως μέρος της διαδικασίας εφαρμογής, τα εξουσιοδοτημένα κυβερνητικά όργανα ή οι νεοσυσταθείς φορείς (διυπουργικά συντονιστικά συμβούλια) θα ξεκινήσουν τις νέες δράσεις διαχείρισης που προβλέπονται στο εγκεκριμένο σχέδιο διαχείρισης. Η εφαρμογή είναι ένα πάρα πολύ σημαντικό βήμα της διαδικασίας ΘΧΣ. Είναι η φάση της δράσης και συνεχίζεται καθ' όλη τη διάρκεια ύπαρξης προγραμμάτων του ΘΧΣ. Η αποτελεσματική εφαρμογή είναι απαραίτητη για την επιτυχία οποιουδήποτε προγράμματος ΘΧΣ.

Στάδιο 1: Εφαρμογή του χωροταξικού σχεδίου

Όταν όλες οι επίσημες εγκρίσεις από κυβερνητικούς φορείς έχουν ληφθεί (στο βαθμό που είναι απαραίτητο), το πρόγραμμα ΘΧΣ θα είναι τυπικά εγκατεστημένο. Τώρα, η εφαρμογή μπορεί να ξεκινήσει. Τα περισσότερα κράτη - μέλη δεν θα έχουν επιλέξει τη δημιουργία ενός «σούπερ» θαλάσσιου οργανισμού διαχείρισης (όπως έχει επιλέξει να κάνει, για παράδειγμα το Ηνωμένο Βασίλειο), και έτσι θα έχει δημιουργηθεί ένα είδος διύπηρεσιακού ή διυπουργικού συμβουλίου, ή ένας «επικεφαλής» οργανισμός που ορίζεται για το συντονισμό και την επίβλεψη της διαδικασίας ΘΧΣ. Η διαδικασία θα τεθεί σε λειτουργία όταν αυτή η θεσμική ρύθμιση αρχίζει να λειτουργεί σε συνεχή βάση.

Υφιστάμενες και μονοτομεακής διαχείρισης ιδρύματα θα πραγματοποιήσουν τις περισσότερες δράσεις προς υλοποίηση. Τα ιδρύματα αυτά μπορούν να χρησιμοποιήσουν το συνολικό σχέδιο και το σχέδιο οριοθέτησης των ζωνών ως οδηγούς για τη χορήγηση αδειών, καθώς και για άλλες ενέργειες για τις οποίες είναι υπεύθυνοι.

Στάδιο 2: Εξασφάλιση της τήρησης του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδίου διαχείρισης (Συμμόρφωση)

Η συμμόρφωση συμβαίνει όταν πληρούνται οι απαιτήσεις και επιτυγχάνονται οι επιθυμητές αλλαγές στη συμπεριφορά, έτσι ώστε, να μην σημειώνεται υπέρβαση στα αλιεύματα, ή στις ανθρώπινες δραστηριότητες που βρίσκονται κατάλληλα τοποθετημένες σε καθορισμένες ζώνες ή όταν ορισμένες ανθρώπινες δραστηριότητες συμβαίνουν σε προστατευόμενες περιοχές. Ο σχεδιασμός των απαιτήσεων επηρεάζει την επιτυχία οποιουδήποτε θαλάσσιου χωροταξικού σχεδίου. Εάν οι απαιτήσεις είναι καλά σχεδιασμένες και έχουν οριστεί σωστά, τότε η συμμόρφωση θα επιτευχθεί με τα επιθυμητά αποτελέσματα. Ωστόσο, εάν δεν πληρούνται οι απαιτήσεις, το να επιτευχθεί η συμμόρφωση ή/και τα επιθυμητά αποτελέσματα θα είναι δύσκολο.

Η συμμόρφωση είναι η εφαρμογή των απαιτήσεων του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού.

Συμμόρφωση και επιβολή της νομοθεσίας αποτελούν ουσιώδη στοιχεία του νομικού δικαίου και της σωστής διακυβέρνησης. Ωστόσο, είναι συχνά ο αδύναμος κρίκος της διαδικασίας ΘΧΣ.

Γενικές απαιτήσεις, όπως κανονισμοί των ζωνών, άδειες και εγκρίσεις θα είναι πιο αποτελεσματικές εάν αντανakλούν στενά τις πρακτικές συμμόρφωσης και επιβολής. Με αυτό κατά νου, θα πρέπει:

- Να είναι σαφείς και κατανοητές
- Να καθορίζουν ποιες πηγές ή δραστηριότητες υπόκεινται στις απαιτήσεις
- Να καθορίζουν τις απαιτήσεις και τις τυχόν εξαιρέσεις ή αποκλίσεις
- Να ξεκαθαρίζουν τον τρόπο που μπορεί να προσδιοριστεί η συμμόρφωση με τον λεπτομερή ορισμό των διαδικασιών

Η συμμόρφωση θα απαιτήσει απ' όλα τα υπεύθυνα και μονοτομεακά ιδρύματα διαχείρισης, όχι μόνο την υλοποίηση αυτών των σχεδίων κατά την εκτέλεση των δικών τους ευθυνών, αλλά και να δημιουργήσουν τα δικά τους σχέδια και προγράμματα σύμφωνα με το χωροταξικό σχέδιο διαχείρισης.

Στάδιο 3: Εκτέλεση του χωροταξικού σχεδίου (Επιβολή)

Η επιβολή αναφέρεται στο σύνολο των ενεργειών που λαμβάνουν οι κυβερνήσεις για να επιτύχουν τη συμμόρφωση με τους κανονισμούς που αφορούν τις ανθρώπινες δραστηριότητες προκειμένου να διορθωθούν ή να σταματήσουν τις καταστάσεις που θέτουν σε κίνδυνο το περιβάλλον ή το κοινό.

Η επιβολή από την κυβέρνηση συνήθως περιλαμβάνει:

- Επιθεωρήσεις για να διαπιστωθεί η κατάσταση συμμόρφωσης των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και τον εντοπισμό των παραβιάσεων
- Διαπραγματεύσεις με άτομα ή διαχειριστές δραστηριοτήτων που είναι εκτός συμμόρφωσης για την ανάπτυξη αμοιβαία αποδεκτών χρονοδιαγραμμάτων και προσεγγίσεων για την επίτευξη της συμμόρφωσης
- Νομική δράση, όπου είναι απαραίτητο, να επιβάλει τη συμμόρφωση και να επιβάλει κάποια συνέπεια για παράβαση του νόμου ή σε περίπτωση δημιουργίας απειλής για τη δημόσια υγεία ή την ποιότητα του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων των χρηματικών ποινών ή την ανάκληση της άδειας.

Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις μπορούν επίσης να συμμετέχουν στην επιβολή με την ανίχνευση της μη συμμόρφωσης, διαπραγματευόμενοι με τους παραβάτες, και σχολιάζοντας τις ενέργειες επιβολής της κυβέρνησης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπου ο νόμος το επιτρέπει, μπορούν να λάβουν νομική δράση είτε κατά ένα παραβάτη για τη μη συμμόρφωση ή κατά της κυβέρνησης για τη μη επιβολή των απαιτήσεων.

Επιπλέον, ορισμένες βιομηχανίες (όπως στις τραπεζικές και ασφαλιστικές βιομηχανίες) μπορεί να συμμετάσχουν έμμεσα στην επιβολή απαιτώντας την εξασφάλιση της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις ΘΧΣ πριν από την

έκδοση δανείου ή ασφαλιστήριου συμβολαίου για να κατασκευαστεί μια υπεράκτια εγκατάσταση.

Ο ΘΧΣ θα είναι τόσο αποτελεσματικός όσο η ικανότητά του να επιβάλει τα συμφωνημένα σχέδια, τους κανόνες και τους κανονισμούς. Αυτή είναι μια θεμελιώδης απαίτηση της διαδικασίας. Ο στόχος του ολοκληρωμένου χωροταξικού σχεδιασμού θα είναι δύσκολος να επιτευχθεί, εάν υπάρχει οποιοδήποτε σημαντικό μέτρο για την παράνομη ανάπτυξη των θαλάσσιων περιοχών.

Ένα σημαντικό στάδιο σε σχέση με την επιβολή του είναι να διασφαλίσει ότι οι στρατηγικές, τα σχέδια και οι κανονισμοί δεν είναι πολύ απαγορευτικά. Αντ' αυτού, θα πρέπει να ενσωματωθούν σε όλους τους τομείς, και να γνωστοποιούνται με τρόπο σαφή και συνοπτικό στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Οι ενδιαφερόμενοι θα υποστηρίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή εάν οι κανόνες εφαρμόζονται με συνέπεια βάσει διαφανών πολιτικών και διαδικασιών.

Βήμα 10^ο: Η προσαρμογή της διαδικασίας χωρικής διαχείρισης

Τα αποτελέσματα από την παρακολούθηση και αξιολόγηση θα πρέπει να προσαρμοστούν στο θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και στη διαχείριση έτσι ώστε η εφαρμογή τους να έχει τις επιδιωκόμενες συνέπειες.

Στάδιο 1: Επανεξέταση και επανασχεδιασμός του προγράμματος ΘΧΣ

Αυτό το βήμα έχει παραληφθεί ή, στην καλύτερη περίπτωση, γίνεται επιφανειακά. Παρ' όλα αυτά, αν ο ΘΧΣ είναι να διατηρηθεί στο χρόνο, μία σχεδόν συνεχής παρακολούθηση, αξιολόγηση και μαθητική διαδικασία είναι απαραίτητη.

Αυτό το βήμα πρέπει να αντιμετωπίσει δύο κύρια ερωτήματα: Πρώτον, τι έχει επιτευχθεί μέσω της διαδικασίας του ΘΧΣ και να μάθει από τις επιτυχίες της και τις αποτυχίες. Δεύτερον, πώς έχει αλλάξει το γενικό πλαίσιο από όταν ξεκίνησε το πρόγραμμα (π.χ., το περιβάλλον, η διακυβέρνηση, η τεχνολογία, η οικονομία). Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά μπορούν στη συνέχεια να χρησιμοποιηθούν για να επικεντρωθεί εκ νέου στο σχεδιασμό και τη διαχείριση στο μέλλον.

Η διαχείριση μπορεί να αλλάξει με:

- Τροποποίηση των στόχων και των αντικειμένων του ΘΧΣ (για παράδειγμα, αν η παρακολούθηση και τα αποτελέσματα της αξιολόγησης δείχνουν ότι τα κόστη επίτευξης τους υπερκαλύπτουν τα οφέλη για την κοινωνία και το περιβάλλον)
- Τροποποίηση των επιθυμητών αποτελεσμάτων του ΘΧΣ (για παράδειγμα, το επίπεδο προστασίας σε μια μεγάλη θαλάσσια προστατευόμενη περιοχή θα μπορούσε να αλλάξει αν το επιθυμητό αποτέλεσμα δεν επιτυγχάνεται) και
- Τροποποίηση των μέτρων διαχείρισης του ΘΧΣ (για παράδειγμα, εναλλακτικοί συνδυασμοί των μέτρων διαχείρισης, των κινήτρων και των θεσμικών ρυθμίσεων θα μπορούσαν να προταθούν, αν οι αρχικές στρατηγικές θεωρούνται αναποτελεσματικές ή πάρα πολύ ακριβές).

Τροποποιήσεις στο πρόγραμμα του ΘΧΣ δεν πρέπει να γίνουν με αυτοσχέδιο τρόπο. Αντ' αυτού πρέπει να γίνουν στο πλαίσιο του επόμενου γύρου του σχεδιασμού σε μια συνεχή διαδικασία. Τα μέτρα διαχείρισης της σε κάθε πρώτο πρόγραμμα ΘΧΣ θα πρέπει να θεωρηθούν ως το πρώτο σύνολο δράσεων που μπορεί να αλλάξει τη συμπεριφορά των ανθρώπινων δραστηριοτήτων προς ένα επιθυμητό μέλλον. Ορισμένες δράσεις διαχείρισης θα παράγουν αποτελέσματα σε σύντομο χρονικό διάστημα ενώ άλλες θα διαρκέσουν πολύ περισσότερο.

Στάδιο 2: Καθορισμός των αναγκών εφαρμοσμένης έρευνας

Καθώς κάθε πρόγραμμα ΘΧΣ ωριμάζει, ο ρόλος της εφαρμοσμένης έρευνας εξελίσσεται ομοίως, από τον εντοπισμό θεμάτων για την ανάπτυξη των απαραίτητων πληροφοριών για τη διαχείριση και την κατανόηση των αποτελεσμάτων της έρευνας, ως την παρακολούθηση και αξιολόγηση. Η υποβολή εκθέσεων σχετικά με την επιτυχία στον τομέα της διαχείρισης είναι πολύ σημαντική για την ανάπτυξη μιας ερευνητικής ατζέντας όπως επίσης και η υποβολή εκθέσεων σχετικά με οπισθοδρομήσεις και αποτυχίες.

Αβεβαιότητες υπάρχουν πάντα σε σχέση με διάφορες πτυχές της ανάπτυξης των μέτρων διαχείρισης του ΘΧΣ για μία περιοχή χωρικής διαχείρισης. Ως εκ τούτου, ένα αναπόσπαστο στοιχείο ενός μέτρου διαχείρισης αποτελείται ανεξαρτήτως από βραχυπρόθεσμη και

μακροπρόθεσμη συλλογή δεδομένων και απαιτείται έρευνα ώστε να υπάρξουν επαρκή στοιχεία ή πληροφορίες για τον ΘΧΣ ή να επιβεβαιώσουν μια υπόθεση που έγινε με βάση μόνο τις διαθέσιμες πληροφορίες στον αρχικό γύρο του σχεδιασμού. Άλλες αβεβαιότητες, όπως η σχέση μεταξύ ενός τύπου ενδιαπήματος και της παραγωγικότητας σε σχέση με ένα δεδομένο είδος, μπορεί να απαιτήσουν τη συλλογή δεδομένων και περισσότερο μακροχρόνιες έρευνες

Τυπικά ο ΘΧΣ απαιτεί μια μακροπρόθεσμη δέσμευση για τη συλλογή δεδομένων, τη διαχείριση και την ανάλυση. Αλλά μακροπρόθεσμα δεδομένα συχνά δεν είναι διαθέσιμα όταν ξεκινά ο ΘΧΣ. Συχνά, ένα σύνολο δεδομένων που εκτείνεται σε πολλές δεκαετίες είναι απαραίτητο για να κατανοήσουμε τη σημασία των ανθρώπινων επιπτώσεων σε σύγκριση με τα φυσικά φαινόμενα και τις διεργασίες που στηρίζουν την λειτουργία του οικοσυστήματος. Εν τω μεταξύ, θα πρέπει να υπάρχει προσοχή κατά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Στην ιδανική περίπτωση, η παρακολούθηση και η έρευνα θα πρέπει να υποστηρίζονται από τη μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση.

Στάδιο 3: Έναρξη του επόμενου γύρου του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού

Ο επόμενος γύρος του χωροταξικού σχεδιασμού θα περιλαμβάνει ένα αναθεωρημένο σύνολο στόχων διαχείρισης, αντικειμένων και μέτρων διαχείρισης. Αυτά θα λαμβάνουν υπόψη την παρακολούθηση, την αξιολόγηση και εφαρμοσμένης έρευνας από τα πρώτα αποτελέσματα της διαχείρισης, καθώς και τις πολιτικές, οικονομικές και τεχνολογικές αλλαγές στο πλαίσιο του ΘΧΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΧΩΡΕΣ ΣΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΕΧΕΙ ΕΦΑΡΜΟΣΘΕΙ Ο ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

3.1. Αυστραλία

3.1.1. Θαλάσσιος «Βιοπεριφερειακός» σχεδιασμός στην ΑΟΖ της Αυστραλίας

Τα θαλάσσια «βιοπεριφερειακά» σχέδια έχουν αναπτυχθεί από την αυστραλιανή κυβέρνηση στο πλαίσιο της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας του Νόμου του 1999 για τη βελτίωση του τρόπου διαχείρισης των ωκεανών ώστε να τους βοηθήσουν να παραμείνουν υγιείς και παραγωγικοί.

Τα σχέδια αναπτύσσονται από το Τμήμα Βιώσιμης Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Νερού, Πληθυσμού και Κοινοτήτων και καλύπτει ολόκληρη την ΑΟΖ της Αυστραλίας. Τα σχέδια διαχείρισης προκύπτουν από το νόμο και είναι δεσμευτικά για τους χρήστες. Άλλες πτυχές των σχεδίων μπορεί να είναι συμβουλευτικές και ευρείες στην εφαρμογή τους. Τα θαλάσσια βιοπεριφερειακά σχέδια βελτιώνουν την κατανόηση των ωκεανών της Αυστραλίας, παρουσιάζοντας μια ενοποιημένη εικόνα των βιοφυσικών χαρακτηριστικών και της ποικιλομορφίας της θαλάσσιας ζωής. Περιγράφουν το θαλάσσιο περιβάλλον και τις αξίες διατήρησης για κάθε θαλάσσια περιοχή, εκθέτουν γενικούς στόχους της βιοποικιλότητας, προσδιορίζουν τις περιφερειακές προτεραιότητες και περιγράφουν στρατηγικές και δράσεις για την επίτευξη αυτών των προτεραιοτήτων.

Μέσω των θαλάσσιων βιοπεριφερειακών σχεδίων, ο Υπουργός Περιβάλλοντος και η αυστραλιανή κυβέρνηση έχουν πρόσβαση σε αναλυτικές πληροφορίες για κάθε θαλάσσια περιοχή, οι οποίες θα βοηθήσουν τον υπουργό και τους εκπροσώπους του να λάβουν κάποιες αποφάσεις. Οι πληροφορίες που παρέχονται από τα θαλάσσια βιοπεριφερειακά σχέδια και εργαλεία υποστήριξης πληροφοριών θα βοηθήσουν όσους σχεδιάζουν να αναλάβουν δραστηριότητες σε μια

θαλάσσια περιοχή για να καθορίσουν τον τρόπο μετριασμού των πιθανών περιβαλλοντικών επιπτώσεων των προτάσεών τους.

Τα θαλάσσια βιοπεριφερειακά σχέδια προετοιμάζονται για να βελτιώσουν τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις σχετικά με την προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και της αειφόρου χρήσης των ωκεανών μας. Υπάρχουν τρία βασικά βήματα για τη διαδικασία του θαλάσσιου βιοπεριφερειακού σχεδιασμού:

- Η προετοιμασία ενός βιοπεριφερειακού προφίλ
- Η δημιουργία ενός θαλάσσιου βιοπεριφερειακού προσχεδίου και μιας πρότασης θαλάσσιου κοινοπολιτειακού εφεδρικού δικτύου για δημόσια διαβούλευση
- Η ολοκλήρωση του τελικού θαλάσσιου βιοπεριφερειακού σχεδίου και μια τελική πρόταση θαλάσσιου κοινοπολιτειακού εφεδρικού δικτύου.

Τα βιοπεριφερειακά προφίλ έχουν ολοκληρωθεί για τις ΝΔ, ΒΔ, Β και Α θαλάσσιες περιοχές. Τα βιοπεριφερειακά προφίλ περιγράφουν τα οικοσυστήματα για κάθε θαλάσσια περιοχή, τις αξίες της προστασίας τους, τους στόχους και τις αρχές που διέπουν την αναγνώριση και το σχεδιασμό νέων θαλάσσιων κοινοπολιτειακών εναλλακτικών.

Τα θαλάσσια βιοπεριφερειακά σχέδια και οι προτάσεις του θαλάσσιου Κοινοπολιτειακού εφεδρικού δικτύου παρασκευάστηκαν σε όλες τις θαλάσσιες περιοχές της Αυστραλίας. Όπως κάθε θαλάσσιο βιοπεριφερειακό προσχέδιο και κάθε θαλάσσια πρόταση κοινοπολιτειακού εφεδρικού δικτύου που έχει κυκλοφορήσει, κλήθηκε γίνει δημόσια ανατροφοδότηση κατά τη διάρκεια μιας περιόδου 90 ημερών διαβούλευσης.

Τον Ιούνιο του 2012 η Αυστραλία ανακοίνωσε τη δημιουργία του μεγαλύτερου δικτύου θαλάσσιων πάρκων στον κόσμο, για την προστασία των υδάτων που καλύπτουν μια περιοχή τόσο μεγάλη όσο η Ινδία, ενώ απαγόρευσε την εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου και περιόρισε την εμπορική αλιεία σε ορισμένες από τις πιο ευαίσθητες περιοχές. Τα θαλάσσια καταφύγια της Αυστραλίας θα αυξηθούν από 27 σε 60 στο πλαίσιο του

νέου συστήματος, που καλύπτει πάνω από 3 εκατομμύρια km², δηλαδή το ένα τρίτο των θαλάσσιων υδάτων της Αυστραλίας. Το σχέδιο θα απαγορεύει την εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου σε όλα τα θαλάσσια εθνικά πάρκα, όπως σε όλη την Coral Sea. Ωστόσο, ενώ τάσσεται υπέρ της συνολικής πρότασης, περιβαλλοντικές ομάδες έχουν υποστηρίξει ότι η πρόταση δεν προστατεύει όλες τις πιο σημαντικές περιοχές.

Βασικά στοιχεία του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού στην Αυστραλία:

- Αρχή: Προστασία του Περιβάλλοντος και της Βιοποικιλότητας - Νόμος 1999
- Πολεοδομική Υπηρεσία: Τμήμα Βιώσιμης Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Υδάτων, Πληθυσμού και Κοινοτήτων
- Χρηματοδότηση: Δεν είναι γνωστό
- Μέγεθος της περιοχής σχεδιασμού: Ένα σύνολο σχεδόν 7 εκατομμύρια km² (ξεκινώντας 3ν.μ. από την ακτή και να εκτείνεται σε 200ν.μ. από την ακτή) χωρίζεται σε πέντε βιοπεριφέρειες χωροταξικού σχεδιασμού: Τη Νοτιότερη Θαλάσσια περιφέρεια (1,3 εκατομμύρια km²). Τη Βορειότερη θαλάσσια περιοχή (1,0 εκατ. km²). Τη Βόρεια Θαλάσσια περιοχή (625.000 km²). Την Ανατολική Εύκρατη Θαλάσσια περιοχή (1,47 εκατομμύρια km²) και τη Θάλασσα των Κοραλλίων (972.000 km²) και τη Νοτιοανατολική Θαλάσσια Περιοχή (1,6 εκατομμύρια km²)
- Ο χρόνος που απαιτείται για την ολοκλήρωση του σχεδίου: 3-4 έτη, ανά σχέδιο. Η κυβέρνηση σχεδιάζει να ολοκληρώσει όλα τα σχέδια από τα μέσα του 2013
- Οι οδηγοί των ΘΧΣ: Ανάγκη να βελτιωθεί η διαχείριση ολόκληρων οικοσυστημάτων. Να βελτιωθεί ο τρόπος που λαμβάνονται οι αποφάσεις ιδιαίτερα σε σχέση με την προστασία της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και της αειφόρου χρήσης των ωκεανών μας και των πόρων τους.
- Συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών: Περιορίζεται σε επίσημη διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη σε διάφορα στάδια της διαδικασίας ΘΧΣ

- Τομείς που περιλαμβάνονται στον προγραμματισμό: Όλοι
- Σχέση με την διαχείριση των παράκτιων περιοχών: Περιορισμένη. Τα σχέδια ξεκινούν 3 ναυτικά μίλια από τη γραμμή βάσης.
- Νομικό καθεστώς του σχεδίου: Συμβουλευτικό
- Σχέδιο αναθεώρησης: Αναμένεται 5 και 10 ετών

3.1.2. Ο Νόμος του 1973 για τη θάλασσα και το βυθό της

Σε αυτόν τον νόμο η Αυστραλία περιλαμβάνει τα εδάφη στα οποία ο παρών Νόμος επεκτείνεται σε:

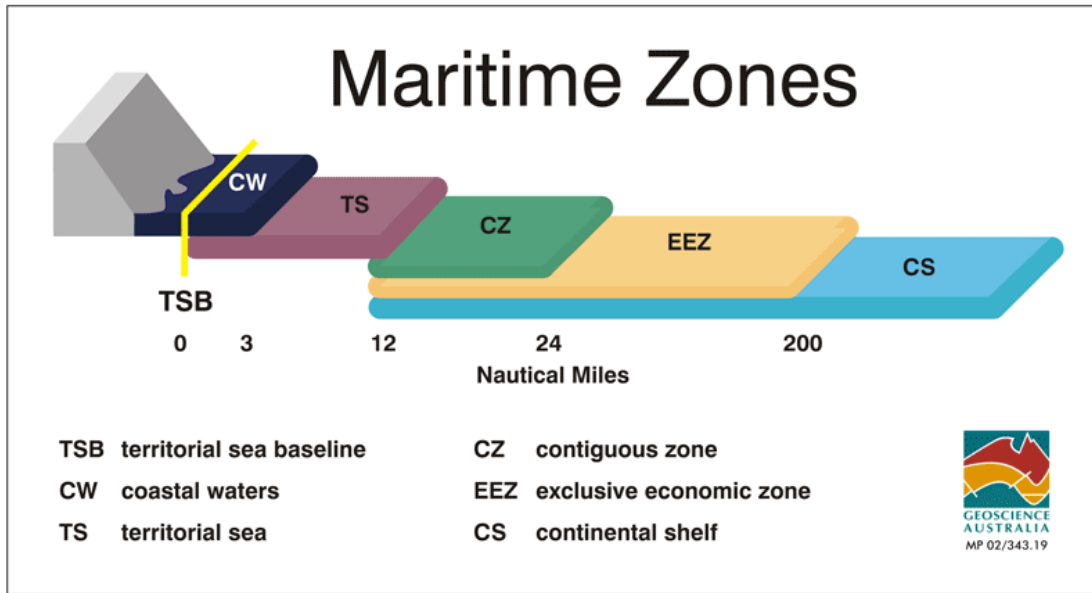
- συνορεύουσα ζώνη
- υφαλοκρηπίδα
- Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη
- χωρικά ύδατα

3.1.3. Βασικοί όροι για τον καθορισμό των θαλάσσιων ζωνών

Εικόνα 3.1: Χάρτης Θαλάσσιων Ζωνών Αυστραλίας

Πηγή: Geoscience Australia

Εικόνα 3.2.: Ορισμοί Θαλάσσιων Ζωνών

Πηγή: Geoscience Australia

Ναυτικό Μίλι (Nautical Mile)

Ένα ναυτικό μίλι (M) είναι μια μονάδα απόστασης ίση με 1.852 μέτρα. Η τιμή αυτή εγκρίθηκε από το Διεθνές Υδρογραφικό Συνέδριο το 1929 και στη συνέχεια εγκρίθηκε από το Διεθνές Γραφείο Μέτρων και Σταθμών.

Είναι, επίσης, η μονάδα που εγκρίθηκε για τους σκοπούς της Αυστραλιανής Ναυτιλιακής Νομοθεσίας. Το μήκος του ναυτικού μιλίου είναι πολύ κοντά στη μέση τιμή του μήκους 1 λεπτού γεωγραφικού πλάτους, το οποίο κυμαίνεται από περίπου 1.843 μέτρα στον ισημερινό σε 1.861,6 μέτρα στο πόλο.

Γραμμές Βάσεις (Territorial Sea Baseline)

Τα όρια των γραμμών βάσης (Territorial Sea Baseline-TSB) αναφέρονται στις γραμμές από τις οποίες μετρώνται τα όρια προς τα ανοικτά των θαλασσιών ζωνών της Αυστραλίας. Τα όρια αυτά περιλαμβάνουν το εύρος της χωρικής θάλασσας, τα θαλάσσια όρια στη συνορεύουσα ζώνη, την αποκλειστική οικονομική ζώνη και, σε ορισμένες περιπτώσεις, την υφαλοκρηπίδα.

Οι γραμμές βάσης μπορεί να είναι διαφόρων τύπων ανάλογα με το σχήμα της ακτογραμμής σε ένα συγκεκριμένο τόπο:

- Η φυσιολογική τιμή αναφοράς αντιστοιχεί στη χαμηλή στάθμη του νερού κατά μήκος της ακτής, συμπεριλαμβανομένων και των ακτών των νησιών. Σύμφωνα με τη σύμβαση, φυσιολογική τιμή αναφοράς μπορεί να υπάρξει σε χαμηλά υψόμετρα παλίρροιας, σε περιοχές οι οποίες ορίζονται ως φυσικά διαμορφωμένες περιοχές της γης που περιβάλλονται από το νερό κατά τη χαμηλή παλίρροια, αλλά βυθίζονται σε υψηλή παλίρροια, εφόσον είναι εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, εντός 12 ναυτικών μιλίων από την ακτή. Για τους σκοπούς της Αυστραλίας, φυσιολογική τιμή αναφοράς αντιστοιχεί στο επίπεδο της Χαμηλότερης Αστρονομικής Παλίρροιας.
- Οι ευθείες γραμμές βάσεις είναι ένα σύστημα από ευθείες γραμμές που ενώνουν συγκεκριμένα ή διακριτά σημεία της γραμμής χαμηλής στάθμης νερού, συνήθως γνωστά ως τελικά σημεία αναφοράς της ευθείας. Αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε περιοχές όπου η ακτογραμμή είναι σε βαθιά εσοχή και κόβεται, ή όπου υπάρχει μια συστάδα νησιών κατά μήκος της ακτής σε άμεση γειτνίαση.
- Γραμμές κλεισίματος κόλπου ή ποταμιού είναι ευθείες γραμμές που εκτείνονται μεταξύ των αντίστοιχων σημείων χαμηλής στάθμης νερού των σημείων της φυσικής εισόδου των κόλπων ή των ποταμιών.

Παράκτια ύδατα (3 ναυτικών μιλίων) (Coastal Waters (3 nautical mile limit))

Παράκτια ύδατα είναι μια ζώνη νερού μεταξύ μίας γραμμής 3 μιλίων ανοικτά των Γραμμών Βάσης. Δικαιοδοσία επί της στήλης του νερού και του υποκείμενου βυθού ανήκει στην κείμενη Πολιτεία ή Επικράτεια, εάν η περιοχή αποτελεί τμήμα του κράτους αυτού ή της Επικράτειας. Αυτά, όπως και άλλες ρυθμίσεις για τη διαχείριση των υπεράκτιων πόρων, όπως η αλιεία και το πετρέλαιο, καθορίζονται από το Offshore Constitutional Settlement (OCS).

Οι Γραμμές Βάσης (TSB) χρησιμοποιούνται για τον προσδιορισμό Παράκτιων Υδάτων και δεν περιλαμβάνουν χαμηλά υψόμετρα παλίρροιας σε απόσταση πάνω από 3ν.μ. από τα παράλια και τα νησιά.

Αιγιαλίτιδα Ζώνη (12 ναυτικών μιλίων) (*Territorial Sea (12 nautical mile limit)*)

Η Αιγιαλίτιδα Ζώνη είναι μια ζώνη νερού που δεν υπερβαίνει τα 12ν.μ. σε πλάτος και μετράται από τη θαλάσσια χωρική αφετηρία. Η κυριαρχία της Αυστραλίας εκτείνεται στα χωρικά ύδατα, το βυθό της θάλασσας και του υπεδάφους του, και στον εναέριο χώρο πάνω από αυτόν. Η κυριαρχία αυτή ασκείται σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, όπως αποτυπώνεται στη σύμβαση. Ο σημαντικός περιορισμός στην άσκηση της Αυστραλιανής κυριαρχίας στη χωρική θάλασσα είναι το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης για τα ξένα πλοία. Η Αιγιαλίτιδα Ζώνη γύρω από ορισμένα νησιά του Torres Strait είναι 3ν.μ..

Συνορεύουσα ζώνη (24 ναυτικών μιλίων) (*Contiguous Zone (24 nautical mile limit)*)

Η συνορεύουσα ζώνη είναι μια ζώνη νερού που συνορεύει με την Αιγιαλίτιδα Ζώνη, το εξωτερικό όριο της οποίας δεν υπερβαίνει τα 24 μ από τη γραμμή βάσης. Στη ζώνη αυτή, η Αυστραλία μπορεί να ασκεί τον έλεγχο που απαιτείται για την πρόληψη και την καταστολή παράβασης της τελωνειακής της κυριαρχίας, δημοσιονομικούς, μεταναστευτικούς ή υγειονομικούς νόμους και κανονισμούς για το έδαφός της ή τη χωρική θάλασσα.

Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (200 ναυτικών μιλίων) (*Exclusive Economic Zone (200 nautical mile limit)*)

Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) είναι μια περιοχή πέραν και παρακείμενη της Αιγιαλίτιδας Ζώνης. Το εξωτερικό όριο της ΑΟΖ δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 200 μέτρα από τη γραμμή βάσης από την οποία μετράται το εύρος της Αιγιαλίτιδας Ζώνης. Στην ΑΟΖ, η Αυστραλία έχει κυριαρχικά δικαιώματα με σκοπό την εξερεύνηση, εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση όλων των φυσικών πόρων των υπερκειμένων υδάτων στον πυθμένα της θάλασσας, στο βυθό και το υπεδάφους του, μαζί με άλλες δραστηριότητες, όπως η παραγωγή ενέργειας από το νερό, τα ρεύματα και τον άνεμο. Η δικαιοδοσία της επεκτείνεται και στη δημιουργία

και τη χρήση τεχνητών νησιών, εγκαταστάσεων και δομών θαλάσσιας επιστημονικής έρευνας, προστασίας και διατήρησης του θαλάσσιου περιβάλλοντος, καθώς και σε άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Το εξωτερικό όριο της ΑΟΖ είναι ως επί το πλείστο 200 μέτρα από τις γραμμές βάσης. Ωστόσο, η Διακήρυξη ορίζει το όριο σε λιγότερο από 200 μέτρα σε περιοχές όπου αυτό έχει συμφωνηθεί να οριοθετηθεί ή πρόκειται να συμφωνηθεί με άλλες χώρες. Τα όρια και τα σύνορα των οριοθετήσεων αυτών, όπου το όριο έχει τραβηχτεί προς τα πίσω λαμβάνονται από ναυτιλιακές συμφωνίες οριοθέτησης της Αυστραλίας με άλλες χώρες και, όπου δεν υπάρχει τέτοια συμφωνία, ακολουθούν σε μεγάλο βαθμό την διαχείριση της αλιείας του νόμου 1991.

Αυστραλιανή Ζώνη αλιείας (Australian Fishing Zone)

Αυστραλιανή Ζώνη αλιείας σημαίνει:

- Τα ύδατα που συνορεύουν με την Αυστραλία εντός των εξωτερικών ορίων της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης και
- Τα ύδατα που συνορεύουν με κάθε εξωτερικό έδαφος μέσα από τα εξωτερικά όρια της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης αλλά δεν περιλαμβάνει:
 - Παράκτια ύδατα ή ύδατα εντός των ορίων, μίας Πολιτείας ή μίας εσωτερικής Επικράτειας ή
 - Ύδατα που είναι «εξαιρούμενα ύδατα»

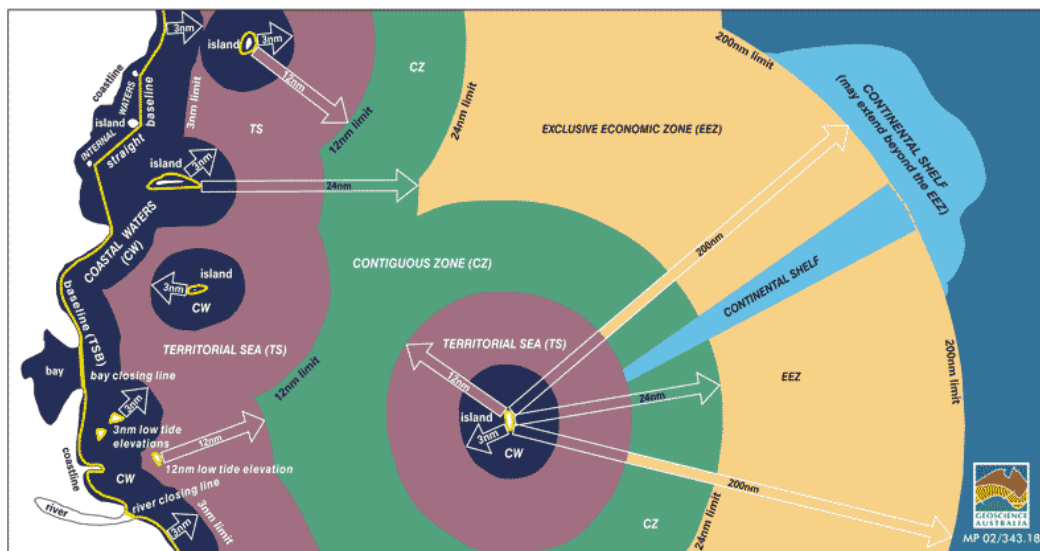
Υφαλοκρηπίδα (Continental Shelf)

Η υφαλοκρηπίδα είναι η περιοχή του βυθού και του υπεδάφους του που εκτείνεται πέραν της αιγιαλίτιδας ζώνης σε απόσταση 200μ από την θαλάσσια χωρική αφετηρία και πέρα από αυτή την απόσταση μέχρι την εξωτερική άκρη του ηπειρωτικού περιθωρίου, όπως ορίζεται στο άρθρο 76 της Σύμβασης. Η υφαλοκρηπίδα είναι σε μεγάλο βαθμό η ίδια έκταση με την αποκλειστική οικονομική ζώνη σε απόσταση 200μ από τις γραμμές βάσης στη θάλασσα (υπάρχουν ορισμένες περιοχές μεταξύ της Αυστραλίας και της Ινδονησίας και της Αυστραλίας και της Παπούα Νέας Γουινέας, όπου δεν έχουν την ίδια έκταση).

Η Αυστραλία έχει κυριαρχικά δικαιώματα επί της υφαλοκρηπίδας για τους σκοπούς της εξερεύνησης και εκμετάλλευσης του ορυκτού και άλλων μη έμβιων πόρων του βυθού και του υπεδάφους του, σε συνδυασμό με οργανισμούς που εμφανίζονται σε αποικίες. Στον τομέα αυτό, η Αυστραλία έχει επίσης διεθνή δικαιοδοσία όσον αφορά την θαλάσσια επιστημονική έρευνα, καθώς και άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Για να υποστηρίξει οποιαδήποτε αξίωση για οριοθέτηση του εξωτερικού ορίου της εκτεταμένης υφαλοκρηπίδας πέραν των 200 μ, όπως μετράται από τη θαλάσσια χωρική αφετηρία, η Αυστραλία υπέβαλε στοιχεία, μαζί με τα δικαιολογητικά επιστημονικών πληροφοριών, στην Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Όρια της Υφαλοκρηπίδας. Σε περιοχές όπου η έκταση της εκτεταμένης υφαλοκρηπίδας δεν είναι σε απόσταση 200μ από άλλη χώρα, η Αυστραλία δεν θα πρέπει να αναφέρει αυτή την περιοχή στην Επιτροπή για τα Όρια της Υφαλοκρηπίδας.

Το Δίκαιο της Θάλασσας και των Ορίων (Law of the Sea and Maritime Boundary Advice Project) της *Geoscience* της Αυστραλίας είναι υπεύθυνο για την έρευνα και τον ορισμό των ορίων της υφαλοκρηπίδας.

Relationship of maritime features, limits and zones

Εικόνα 3.3: Θαλάσσια χαρακτηριστικά, όρια και ζώνες

Πηγή: Geoscience Australia

3.1.4. Νόμος 1967 για το πετρέλαιο – θαλάσσια αυστραλιανά όρια

Η Geoscience της Αυστραλίας έχει τον πρωταρχικό ρόλο στην οριοθέτηση των θαλάσσιων συνόρων της Αυστραλίας. Ένα αποτέλεσμα αυτής της δραστηριότητας είναι η ανάπτυξη των δεδομένων Θαλάσσιων Ορίων της Αυστραλίας. (Australian Maritime Boundaries (AMB)).

Η AMB είναι μια ψηφιακή αναπαράσταση της εδαφικής κάλυψης και των ορίων της Αυστραλίας που θεσπίζονται στο πλαίσιο του Νόμου για τις Θαλάσσιες και Υποθαλάσσιες Γαίες του 1973 (Seas and Submerged Lands Act 1973). Τα στοιχεία περιλαμβάνουν επίσης μια αναπαράσταση των ορίων, με την οποία οι παρακείμενες περιοχές καθενός από τα κρατίδια της Αυστραλίας καθορίζονται σύμφωνα με την το Νόμο για τα Πετρελαιοειδή του 1967 (Petroleum Act 1967). Σε περίπτωση ασυνέπειας μεταξύ των AMB δεδομένων και των ορίων που ορίζονται σύμφωνα με τη νομοθεσία, υπερισχύει η τελευταία.

Τα στοιχεία έχουν δημοσιευθεί από την Geoscience της Αυστραλίας σε συνεννόηση με άλλες σχετικές υπηρεσίες της Κυβέρνησης της Κοινοπολιτείας συμπεριλαμβανομένου του Τμήματος Γενικού Εισαγγελέα, του Υπουργείου Εξωτερικών και Εμπορίου και της Υδρογραφικής Υπηρεσίας Αυστραλίας.

Τα AMB δεδομένα περιλαμβάνουν την Γραμμή Βάσης (TSB) και τα εξωτερικά όρια κάθε ζώνης, μαζί με τα θαλάσσια σύνορα που καθορίζονται από τις συνθήκες μεταξύ της Αυστραλίας και των γειτονικών χωρών. Οι μονάδες βάσης που παρέχονται σε ξεχωριστά αρχεία και σε ένα εκτεταμένο εγχειρίδιο, δημιουργούν τα όρια της ζώνης και παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες. Όλα τα στοιχεία για τις συντεταγμένες αναφέρονται στο Παγκόσμιο Γεωδαιτικό Σύστημα (WGS 84) (ITRF 2000@2000.0), το οποίο είναι ουσιαστικά ταυτόσημο με το GDA94 datum.

Η Geoscience της Αυστραλίας έχει δεσμευτεί για τη διατήρηση των θαλάσσιων συνόρων για να εξασφαλιστεί ότι αντικατοπτρίζει τη μεταβαλλόμενη φύση των ακτών της Αυστραλίας και ως εκ τούτου τα διάφορα όρια των θαλάσσιων ζωνών. Τα δεδομένα αντανakλούν τη θέση της ακτογραμμής εντός των περιορισμών των διαθέσιμων πηγών υλικών κατά τη στιγμή της παραγωγής.

Προδιαγραφές προϊόντος

- Κάλυψη: Αυστραλία, συμπεριλαμβανομένων όλων των εξωτερικών εδαφών
- Κυκλοφορία: 2006, δεδομένα Φεβρουαρίου 2006 (δεδομένα)
- Συντεταγμένες: Γεωγραφικές
- Datum: WGS84 (ITRF 2000@2000.0)
- Μορφή: ArcInfo Export, ArcView Shapefile και MapInfo mid/ΠΔΠ
- Μέσο: τυπωμένο χάρτη (επίπεδα και διπλωμένα), Data - Δωρεάν online και CD-ROM (επί πληρωμή)

3.2. Βαλτικές Χώρες – Γερμανία

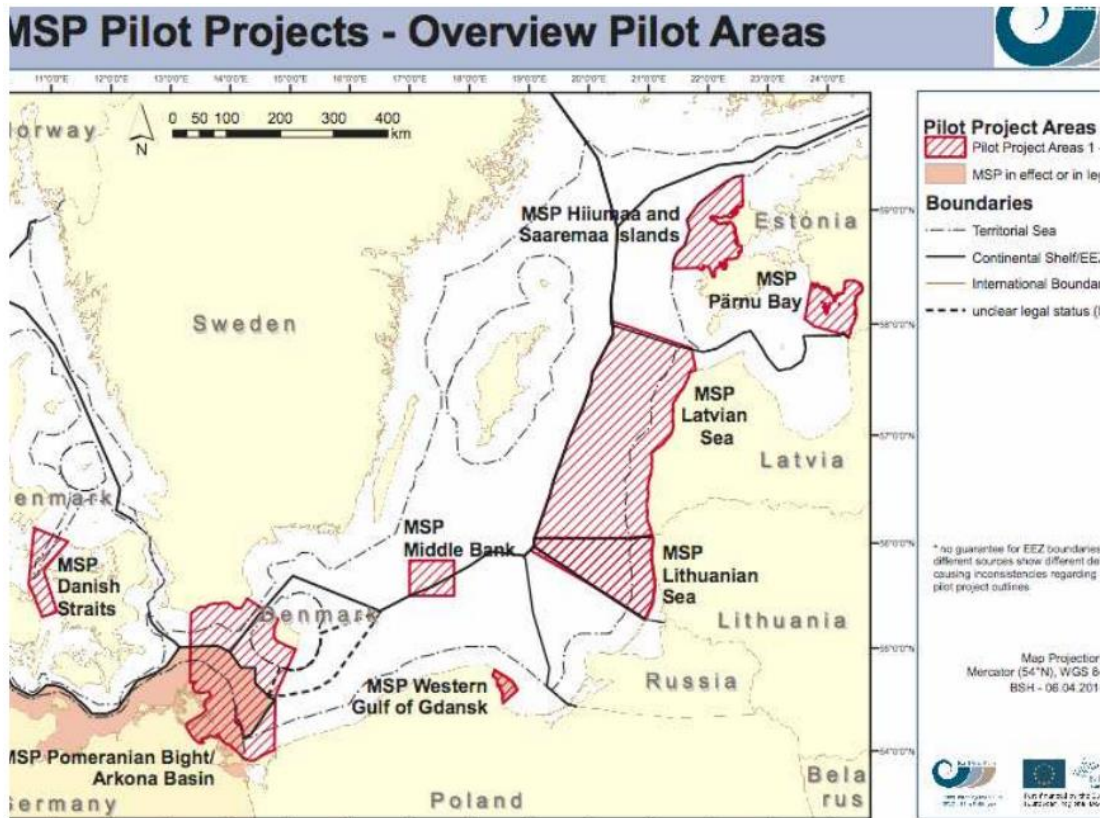
3.2.1. Εισαγωγή

Η Βαλτική Θάλασσα που χαρακτηρίζεται και Μεσόγειος της Βόρειας Ευρώπης, εκτείνεται μεταξύ των βορείων γεωγραφικών πλατών 53° - 66° και ανατολικών μεσημβρινών 20° - 26°. Περικλείεται από την Σκανδιναβική Χερσόνησο, τις ηπειρωτικές χώρες της Βόρειας, Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης και τα Δανικά νησιά.

Από γεωγραφική άποψη, οι χώρες της Βαλτικής είναι η Δανία, η Εσθονία, η Φιλανδία, η Γερμανία, η Λετονία, η Λιθουανία, η Πολωνία, η Σουηδία και η Ρωσία. Αποτελούν μεγάλα αναπτυξιακά κέντρα και την πύλη που συνδέει το Βορά, τη Δύση και την Ανατολή.

Η προσέγγιση για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό στη Βαλτική μπορεί να εφαρμοσθεί και σε άλλα τμήματα των ευρωπαϊκών θαλασσών. Για να υλοποιηθεί ο σχεδιασμός αυτός συνέβαλαν δύο πολύ σημαντικές και

καταποιστικές επιτροπές: η VASAB (Vision and Strategies around the Baltic Sea 2010) και η HELCOM (HElsinki COMmission). Η προετοιμασία για την εφαρμογή του προγράμματος σχεδιασμού της Βαλτικής ξεκίνησε το 2005, κατατέθηκε στις 30/05/2008 και εγκρίθηκε στις 24/10/2008. Η διάρκεια του ήταν από το 2009-2012, συμμετέχουν 7 χώρες. Πιο συγκεκριμένα αυτές είναι οι: Γερμανία, Πολωνία, Δανία, Σουηδία, Εσθονία, Λιθουανία και Λετονία. Για να γίνει λοιπόν κατανοητός ο ΘΧΣ αναλύονται παρακάτω κάποιες από αυτές.

Εικόνα 3.4: Επισκόπηση των περιοχών σχεδιασμού της Βαλτικής Θάλασσας

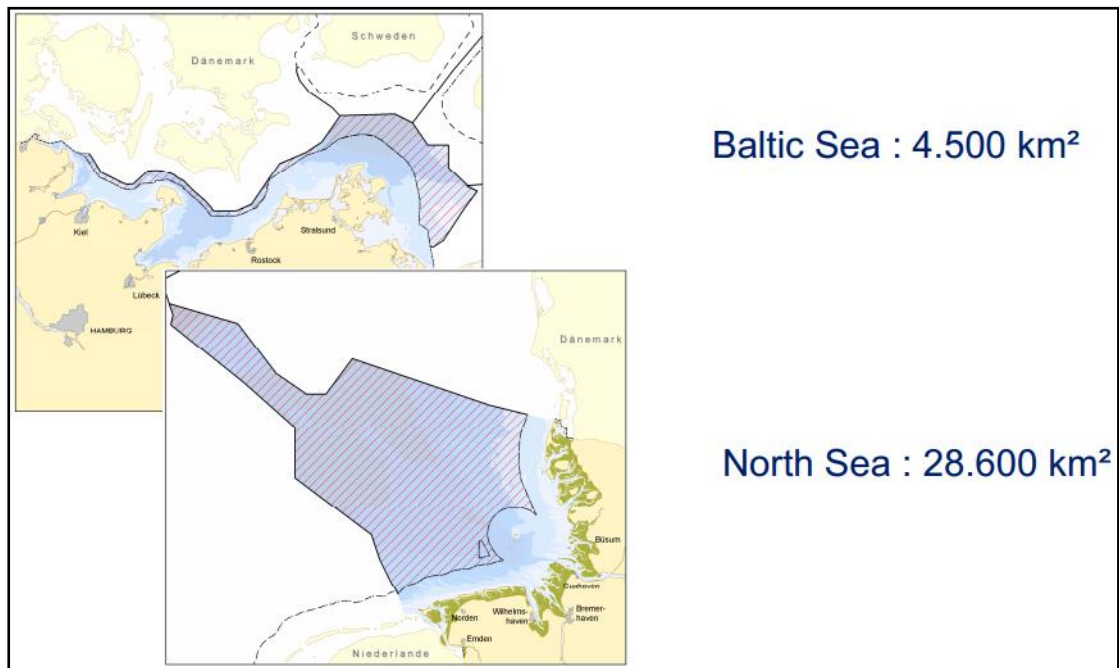
Πηγή:

http://www.ums.gov.pl/projekty_unijne/BaltSeaPlan/MSPs%20Overview_29032010.pdf

3.2.2. Γερμανία

Το Ολοκληρωμένο Σχέδιο Διαχείρισης Παράκτιων Ζωνών (Integrated Coastal Zone Management, ICZM) βασίζεται στην κοινοτική οδηγία της Ε.Ε., η οποία περιγράφει και αναλύει την υφιστάμενη κατάσταση όσον

αφορά τις οικολογικές, τις οικονομικές, τις κοινωνικές και νομικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή και στις οποίες θα στηριχτεί το ΟΣΔΠΖ. Για να πραγματοποιηθεί ο ΘΧΣ στη Γερμανία, η χώρα μελετήθηκε χωρισμένη στα δύο με βάση τα κρατίδια Μεκλεμβούργο-Δυτική Πομερανία και Σλέσβιχ-Χολστάιν. Το Μεκλεμβούργο-Δυτική Πομερανία βρέχεται μόνο από τη Βαλτική ενώ το Σλέσβιχ-Χολστάιν βρίσκεται ανάμεσα στη Βόρεια Θάλασσα και τη Βαλτική. Γι' αυτό υπάρχουν δύο ΑΟΖ στις οποίες θα βασιστεί ο ΘΧΣ, αυτή της Βόρειας Θάλασσας και η δεύτερη της Βαλτικής.

Εικόνα 3.5: Η έκταση της ΑΟΖ της Βαλτικής και Βόρειας Θάλασσας αντίστοιχα

Πηγή: <http://www.imp-med.eu/Fr/image.php?id=241>

Ο χωροταξικός σχεδιασμός είναι αναγκαίος όχι μόνο στη ζώνη των 12 ναυτικών μιλίων στη Βόρεια και τη Βαλτική Θάλασσα αλλά επίσης και στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη όπου για παράδειγμα έχουν σχεδιασθεί να εγκατασταθούν γεννήτριες αιολικής ενέργειας στην παράκτια περιοχή. Γι' αυτό τον Ιούλιο του 2004 καθιερώθηκε η νομική βάση για την ανάπτυξη του χωροταξικού σχεδιασμού στη Γερμανία.

Η ΑΟΖ έχει καθοριστεί από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών στο Νόμο για τη Θάλασσα της 10ης Δεκεμβρίου του 1982. Σύμφωνα μ' αυτόν, τα παράκτια κράτη είναι υποχρεωμένα να καθορίσουν την ΑΟΖ τους σε μέγιστο πλάτος 200 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης. Σε αυτή τη ζώνη το παράκτιο κράτος έχει κυρίαρχα δικαιώματα για εξερεύνηση και εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων, ζωντανών ή αβιοτικών.

Η γερμανική ακτογραμμή έχει μήκος 3.379 km. Περίπου 2.000 km αποδίδονται στη Βαλτική Θάλασσα και το υπόλοιπο ανήκει στη Βόρεια Θάλασσα. Ο πάγος, τα θαλάσσια και υφάλμυρα ιζήματα είναι, με λίγες εξαιρέσεις, τα βασικά υλικά κατά μήκος όλων των γερμανικών ακτών. Η θαλάσσια ακτή της Βόρειας Θάλασσας χαρακτηρίζεται από την παλίρροια, η οποία λείπει λίγο-πολύ από την υφάλμυρη Βαλτική Θάλασσα. Η ακτή παρουσιάζει μια μεγάλη ποικιλία μορφών και μία περίπλοκη ακτογραμμή με βράχια, λιμνοθάλασσες, εκβολές ποταμών, όρμους, ελώδεις περιοχές, χερσονήσους, επίπεδες ακτές και νησιά.

Συνολικά 5 ομόσπονδα κράτη (Länder) διαχειρίζονται τη γερμανική παράκτια ζώνη: Niedersachsen, Schleswig-Holstein, Mecklenburg-Vorpommern, καθώς και οι πόλεις-κράτη του Αμβούργου και της Βρέμης. Τα ομόσπονδα κράτη φέρουν την κύρια ευθύνη για την διαχείριση των παράκτιων περιοχών.

Η ακτογραμμή είναι το κύριο όριο εντός της παράκτιας ζώνης. Οι νόμοι, οι ευθύνες, οι ενδιαφερόμενοι και οι προσεγγίσεις διαφέρουν μεταξύ των χερσαίων περιοχών και των παράκτιων υδάτων. Τα προγράμματα σχεδιασμού καλύπτουν τμήμα από το χερσαίο κομμάτι μέχρι την ακτογραμμή. Τα παράκτια ύδατα δεν υπάγονται στον τομέα της χωροταξίας.

3.2.2.1. Βόρεια Θάλασσα

Οι περιοχές προτεραιότητας: Οι κύριες ναυτιλιακές γραμμές που προσδιορίζονται από το σημείο κυκλοφορίας είχαν καθοριστεί σε πλάτος

1ν.μ.. Το πλάτος του 1ν.μ. βασίζεται στο διπλάσιο της ασφαλούς απόστασης που απαιτείται για να περάσουν δύο πλοία, τα οποία είναι στα 0,5ν.μ. στην ανοικτή θάλασσα σύμφωνα με τις πλωτές οδούς και τη Ναυτιλιακή Διεύθυνση Βορρά. Δεδομένου ότι αυτές οι διαδρομές έχουν διανυθεί από 1.000 έως 4.900 σκάφη/έτος - το οποίο στην τελευταία αυτή περίπτωση σημαίνει κατά μέσον όρο 13 πλοία την ημέρα - το πλάτος αυτό θεωρείται επαρκές για να εξασφαλισθεί η βασική ασφάλεια.

Η διαδρομή που συνεχίζει στα ολλανδικά ύδατα αποτελεί την πιο συχνή διαδρομή, με περίπου 30.200 σκάφη/έτος, σε σχέση με τις άλλες κύριες διαδρομές. Μία περιοχή προτεραιότητας πλάτους 10ν.μ. ορίστηκε με αυτό σαν κριτήριο. Το πλάτος είναι με βάση το πλάτος του σχεδίου διαχωρισμού κυκλοφορίας (traffic separation schemes - TSS) ανοικτά της ανατολικής ακτής Frisian, η οποία επίσης είναι περίπου 10ν.μ., συμπεριλαμβανομένων των αποστάσεων ασφαλείας. Για να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι υπάρχει μια ευρύτερη διασπορά της κυκλοφορίας στην ανοικτή θάλασσα σε σχέση με το σχέδιο διαχωρισμού κυκλοφορίας TSS, το συνολικό πλάτος είναι εξασφαλισμένο ως περιοχή προτεραιότητας. Η ακριβής θέση της περιοχής αυτής βασίζεται κυρίως στον ενδεχόμενο κίνδυνο που προκύπτει από την αύξηση του όγκου των δεξαμενόπλοιων προς/από την κατεύθυνση των ολλανδικών υδάτων.

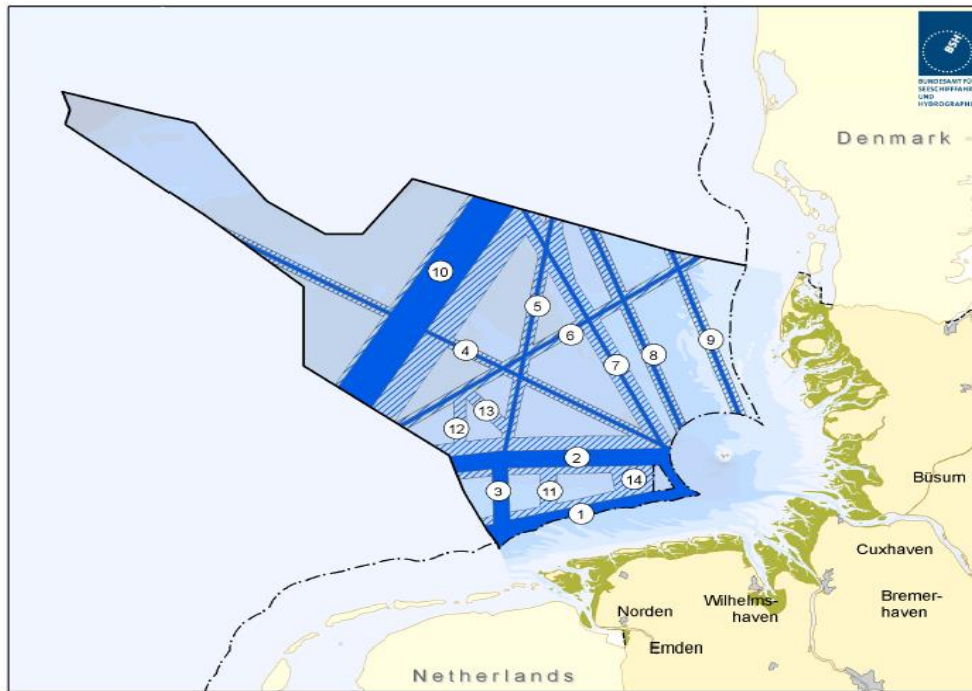
Εικόνα 3.6: Ακτή Frisian

Πηγή: Wikipedia

Περιοχές κράτησης

Οι περιοχές κράτησης για τη ναυτιλία έχουν οριστεί σε συνδυασμό με τις περιοχές προτεραιότητας ως συμπληρωματικό μέτρο για να εξασφαλισθεί ένα αξιόπιστο πλαίσιο για τη ναυτιλία. Αυτές οι περιοχές είναι για να παρέχουν πρόσθετο χώρο όπου η ναυτιλία έχει προτεραιότητα σε σχέση με άλλες χρήσεις, που θα εμφανισθούν, π.χ., χώρους για ελιγμούς. Οι ακόλουθες περιοχές έχουν ορισθεί ως περιοχές κράτησης στη Βόρεια Θάλασσα:

Η απόσταση ασφαλείας των 2ν.μ. έχει οριστεί ως χώρος ελιγμών και στις δύο πλευρές του TSS στα ανοικτά της ανατολικής ακτής Frisian. Αυτή υπάρχει ώστε να εξασφαλίζεται επαρκής χώρος κίνησης για τις προσεγγίσεις και προσπεράσεις που αφορούν διάφορα σκάφη. Διαφορετικό πλάτος 3,5ν.μ. έχει οριστεί για την περιοχή κράτησης βόρεια της ακτοπλοϊκής διαδρομής νούμερο 2, διότι ορισμένα δεξαμενόπλοια και τα πλοία που μεταφέρουν επικίνδυνα εμπορεύματα, από 5000 και 10.000 GRT αντίστοιχα πρέπει να χρησιμοποιούν το TSS.

Εικόνα 3.7: Αρίθμηση των καθορισμένων περιοχών για την αλιεία στη Βόρεια Θάλασσα

Πηγή: Spatial Plan North Sea.pdf⁷

Οι περιοχές Κράτησης με βάση το μέγεθος των περιοχών προτεραιότητας, έχουν γενικά πλάτος 1ν.μ.. Εξαιρέσεις αποτελούν οι εξής:

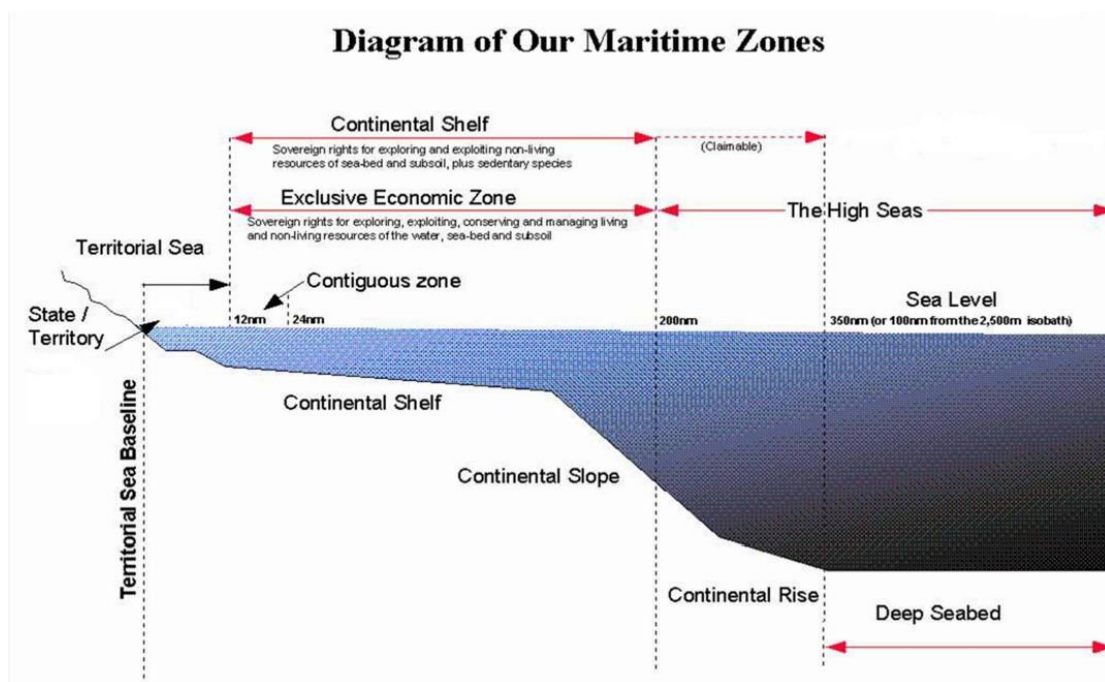
1. Λόγω της αυξημένης ναυσιπλοΐας στον ποταμό Έλβα, το πλάτος των περιοχών κράτησης διπλασιάζεται στα 2ν.μ. σε κάθε πλευρά. Εκτός αυτού, στο βόρειο τμήμα της διαδρομής 8 μεταξύ των εγκεκριμένων έργων αιολικών πάρκων, πλάτος 2ν.μ. έχει οριστεί για την περιοχή κράτησης στη δυτική πλευρά της διαδρομής. Το πλάτος στην ανατολική πλευρά είναι 1ν.μ.. Αυτός ο διαχωρισμός έχει γίνει για να διασφαλιστεί ότι μετά την εφαρμογή των εγκεκριμένων έργων για τα αιολικά πάρκα μεταξύ των γραμμών 7 και 8 θα εξακολουθεί να είναι δυνατή η εφαρμογή ενός συστήματος διαχωρισμού κυκλοφορίας για να εξασφαλίζεται η ασφαλής πλοήγηση. Το ίδιο ισχύει και για την περιοχή κράτησης βορειοανατολικά της διέλευσης των διαδρομών 5 και 7, οποίες προσεγγίζουν τα εγκεκριμένα σχέδια υπεράκτιων αιολικών πάρκων σε απόσταση 1.700m.

⁷http://www.bsh.de/en/Marine_uses/Spatial_Planning_in_the_German_EEZ/documents2/Spatial_Plan_North_Sea.pdf

2. Μια άλλη εξαίρεση είναι και πάλι η διαδρομή νούμερο 10. Δεδομένου ότι αυτή η διαδρομή - με περίπου 30.200 σκάφη/έτος - είναι πολύ συχνή σε σχέση με τις άλλες κύριες ναυτιλιακές γραμμές εκτός των TSS και δεδομένου ότι υπάρχει ένας συγκριτικά υψηλός όγκος ανατολικά της κυκλοφορίας της περιοχής προτεραιότητας, έχει οριστεί πλάτος 6,5ν.μ. για την περιοχή κράτησης.

Προκειμένου να αποφευχθούν τυχόν επιπτώσεις από τα υπεράκτια αιολικά πάρκα που θα προκαλέσουν εμπόδια στη ναυτιλία, έχουν οριστεί περιοχές κράτησης σε μέρη όπου, σύμφωνα με τις διαθέσιμες πληροφορίες, συγκροτημένα αιολικά παράκτια πάρκα αναμένεται να αναπτυχθούν, ειδικά κατά μήκος των περιοχών προτεραιότητας για την αιολική ενέργεια (αριθ. 11-13). Ακολουθώντας τη διαδικασία για άλλες ναυτιλιακές γραμμές (1ν.μ. περιοχής προτεραιότητας συν 2 x 1ν.μ. περιοχή κράτησης), οι περιοχές αυτές έχουν πλάτος 3ν.μ.. Η περιοχή κράτησης νούμερο 13 είναι ελαφρώς ευρύτερη, διότι είναι προσανατολισμένη στις δύο περιοχές κρατήσεων για αγωγούς και καταλαμβάνει πλήρως τις περιοχές μεταξύ τους.

Η στρατηγική ΟΔΠΖ επιδιώκει μια χωρικά ολοκληρωμένη προσέγγιση και εξετάζει τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ), της παράκτιας ζώνης (12ν.μ. ζώνη), των μεταβατικών υδάτων, σύμφωνα με την Οδηγία Πλαίσιο για τα ύδατα, τις περιοχές που συνορεύουν με τις εκβολές και επηρεάζονται από τις παλίρροιες, καθώς και τις παρακείμενες αγροτικές περιοχές και τις αντίστοιχες διοικητικές μονάδες στην ακτή.

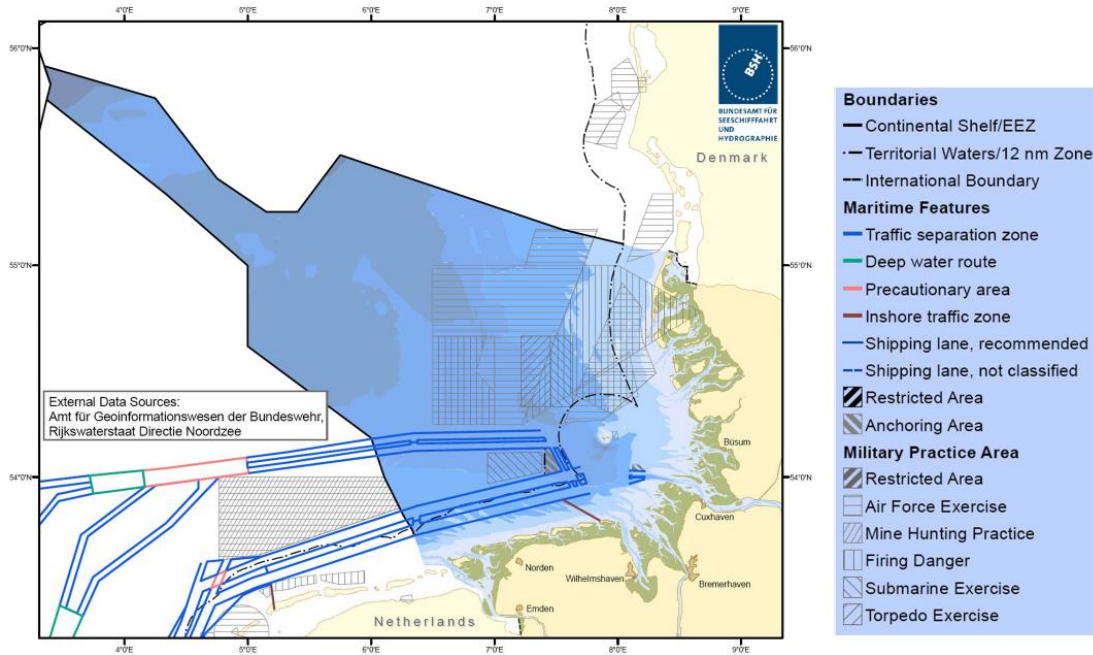
Εικόνα 3.8: Διάγραμμα θαλάσσιων ζωνών

Πηγή: <http://www.imp-med.eu/En/image.php?id=241>

Ένα θαλάσσιο χωροταξικό σχέδιο μπορεί να περιλαμβάνει οποιαδήποτε δραστηριότητα υπάρχει ή μπορεί να υπάρξει στην περιοχή μελέτης και ο στόχος του είναι να απεικονίσει τις δραστηριότητες αυτές και τις χρήσεις της θάλασσας. Στην περιοχή της Βόρειας Θάλασσας έχουμε:

«Παραδοσιακές» χρήσεις και δραστηριότητες:

- Ναυτιλία
- Αλιεία
- Βιομηχανία πετρελαίου και φυσικού αερίου
- Εξόρυξη άμμου και χαλκιού
- Αγωγοί
- Υποθαλάσσια δύναμη και καλώδια τηλεπικοινωνιών
- Στρατιωτική εκπαίδευση
- Επιστημονική έρευνα
- Περιοχές διατήρησης της φύσης και διαχείρισης δραστηριοτήτων

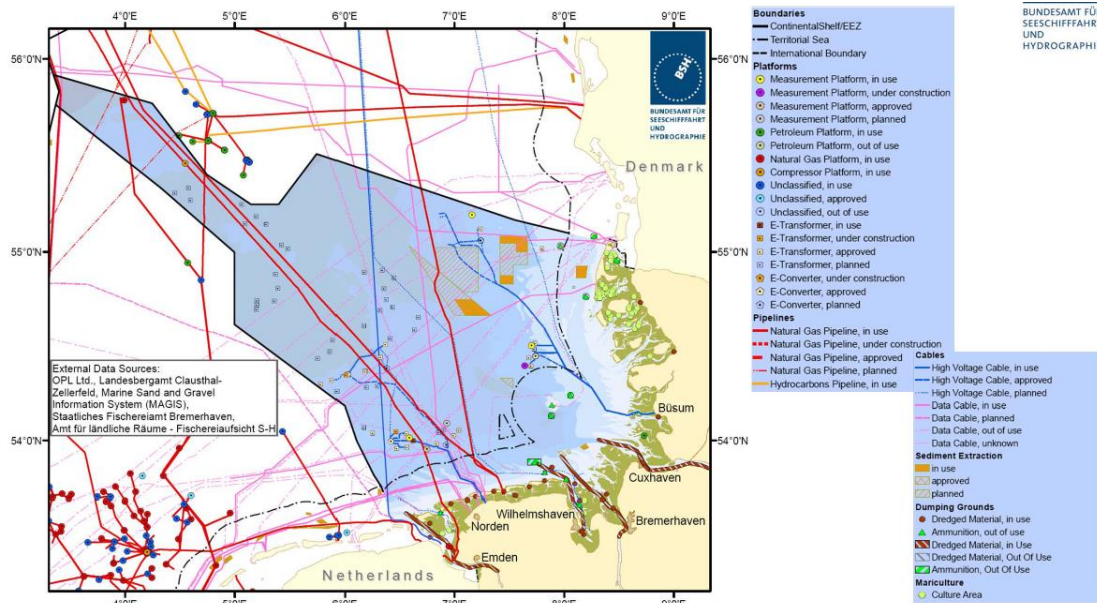
Εικόνα 3.9: Περιοχές αλιείας και στρατιωτικής εκπαίδευσης

Πηγή: Maritime Spatial Planning in the German EEZ.pdf⁸

Το Εθνικό Γερμανικό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για την αλιεία περιλαμβάνει τους στρατηγικούς στόχους και τα μέτρα που ισχύουν και για τη Βαλτική Θάλασσα. Παρόμοια με το εθνικό στρατηγικό σχέδιο για την αλιεία το έγγραφο αναφέρει την αύξηση των χρήσεων περιορίζοντας και αναστέλλοντας το διαθέσιμο χώρο για την αλιεία.

Δεν υπάρχουν σαφείς και συγκεκριμένες στρατηγικές ή τις πολιτικές που αφορούν την εθνική άμυνα ή τη θαλάσσια ασφάλεια στο πλαίσιο των επιπτώσεων του σχεδιασμού. Υπάρχουν σημαντικές επιπτώσεις στο θαλάσσιο χώρο κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού όταν π.χ. επηρεάζονται οι περιοχές στρατιωτικής εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια της χορήγησης αδειών ή της διαδικασίας έγκρισης για την εγκατάσταση αιολικών πάρκων, αγωγών ή υποβρύχιων καλωδίων. Γι' αυτό οι ανησυχίες του στρατιωτικού τομέα έχουν αυξηθεί, υποστηρίζοντας ότι υπάρχει ασυμβατότητα ανάμεσα στις χρήσεις αυτές και στις ζώνες στρατιωτικής εκπαίδευσης.

⁸ <http://www.imp-med.eu/En/image.php?id=241>

Εικόνα 3.10: Αγωγοί, καλώδια, εξόρυξη άμμου, καλλιέργειες στη θάλασσα

Πηγή: Maritime Spatial Planning in the German EEZ.pdf⁹

Αγωγοί και καλώδια

Για να διαφυλαχθούν οι υφιστάμενες σωληνώσεις, οι περιοχές όπου οι υπάρχουσες σωληνώσεις διασχίζουν τομείς προτεραιότητας για την αιολική ενέργεια θα πρέπει να οριστούν ως τομείς προτεραιότητας για αγωγούς, συμπεριλαμβανομένου ενός περιθωρίου ασφαλείας 500 μ. σε κάθε πλευρά. Οι περιοχές Κράτησης έχουν οριστεί λαμβάνοντας υπόψη τις υπάρχουσες διαδρομές των αγωγών οι οποίες περιλαμβάνουν ένα περιθώριο ασφαλείας 500 μ σε κάθε πλευρά. Αυτό εξασφαλίζει ότι οι άλλες χρήσεις λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές ανάγκες προστασίας των αγωγών. Οι Επικάλυψη των ονομασιών γίνονται για αγωγούς και τους τομείς προτεραιότητας αιολικών πάρκων. Σε περίπτωση αντικρουόμενων συμφερόντων, δίνεται προτεραιότητα τα συμφέροντα των υφιστάμενων αγωγών. Οι αγωγοί και τα υποβρύχια καλώδια πρέπει να αποσυναρμολογηθούν μετά το τέλος της χρήσης, σύμφωνα με την παραδοχή του χωρικού σχεδιασμού ότι οι σταθερές χρήσεις πρέπει να είναι μεταβλητές, δηλαδή θα πρέπει να έχουν προσωρινό χαρακτήρα και για περιορισμένο χρονικό διάστημα.

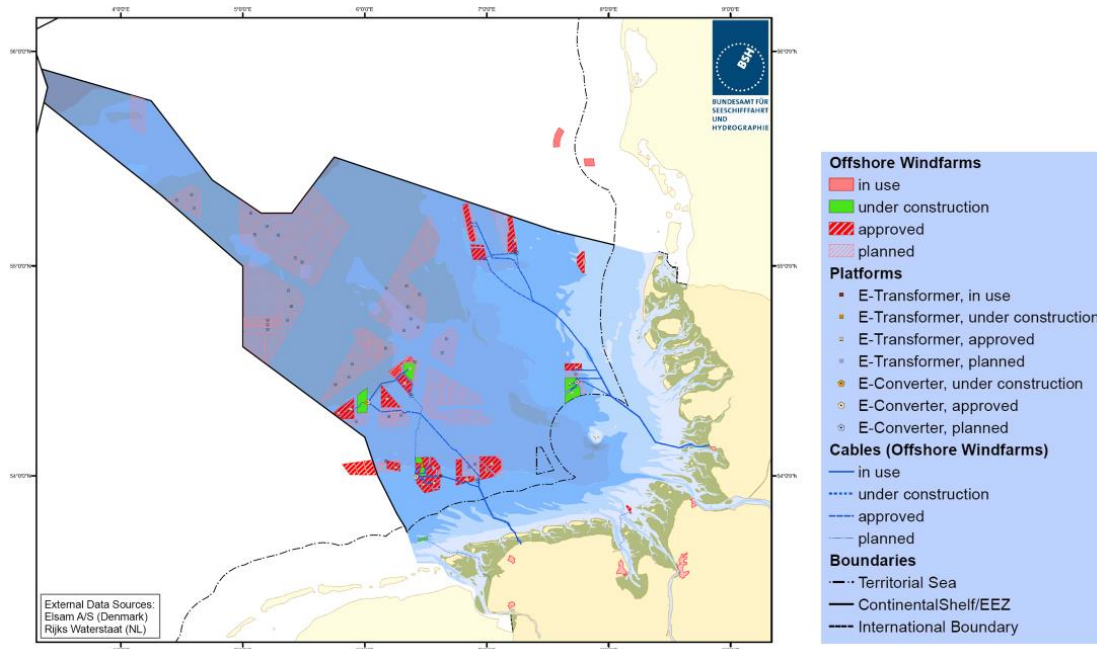
⁹ <http://www.imp-med.eu/En/image.php?id=241>

Εξορύξεις

Η εξερεύνηση για τη διαφύλαξη και τη ζήτηση με βάση την εκμετάλλευση των αποθεμάτων των μη έμβιων πόρων στη γερμανική ΑΟΖ είναι υψηλής σημασίας για το δημόσιο συμφέρον και αποτελεί μια σημαντική βάση για τη μελλοντική οικονομική ανάπτυξη της Γερμανίας. Μέχρι τώρα, υπήρξε πολύ λίγη έρευνα για τα αποθέματα των πόρων στην ΑΟΖ. Για να εξασφαλισθούν χώροι για την εκμετάλλευση των πόρων - δηλαδή κυρίως για τη διατήρησή τους μακριά από τις χρήσεις που θα μπορούσαν να έχουν αρνητικές επιπτώσεις στη μετέπειτα εκμετάλλευση τους - είναι απαραίτητη η αξιόπιστη γνώση των περιοχών όπου βρίσκονται τα αποθέματα των πόρων. Η γνώση αυτή μπορεί να αποτελέσει τη βάση για τις μελλοντικές ενημερώσεις στο Χωροταξικό Σχέδιο και, πέρα από αυτό, για μια μακροπρόθεσμη και βιώσιμη προστασία των αποθεμάτων των πόρων προς το συμφέρον των μελλοντικών γενεών. Σε περίπτωση που μια περιοχή που χρησιμοποιείται ταυτόχρονα για την παραγωγή αιολικής ενέργειας και για την εξερεύνηση και την εκμετάλλευση των πόρων, τα συμφέροντα θα πρέπει να συντονίζονται όσο το δυνατόν καλύτερα.

Καλλιέργειες στη θάλασσα

Η υδατοκαλλιέργεια είναι μια ταχέως αναπτυσσόμενη παγκόσμια βιομηχανία. Παρά το γεγονός ότι η δημιουργία υδατοκαλλιεργειών στην ΑΟΖ δεν έχει ακόμη προβλεφθεί, ένα πλαίσιο για πιθανή μελλοντική εξέλιξη θα πρέπει να δοθεί σε αυτό το πρώιμο στάδιο. Για να επιτευχθούν αποτελέσματα συνεργασίας στη δημιουργία υδατοκαλλιέργειας, θα μπορούσε κανείς να εξετάσει τη χρήση των υφιστάμενων εγκαταστάσεων - όπως είναι τα θεμέλια των υπεράκτιων ανεμογεννητριών καθώς και οι δυνατότητες για την τοποθέτηση συστημάτων υδατοκαλλιέργειας.

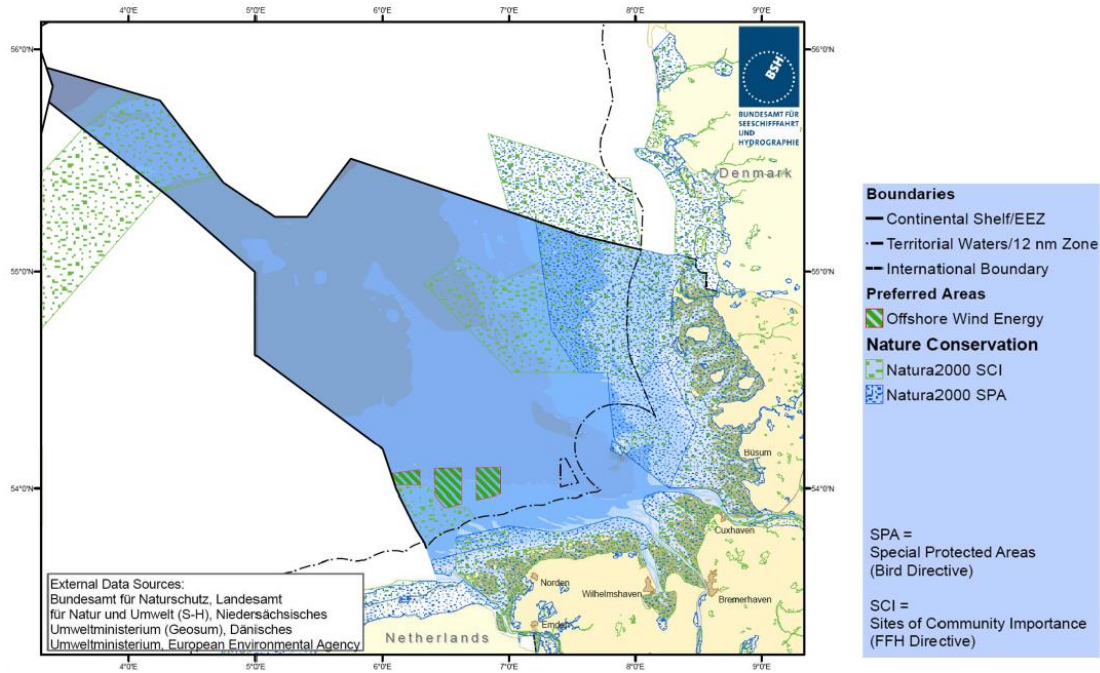

Εικόνα 3.11: Παράκτιες ανεμογεννήτριες

Πηγή: Maritime Spatial Planning in the German EEZ.pdf¹⁰

Στους τομείς προτεραιότητας για την αιολική ενέργεια, δίνεται προτεραιότητα στην κατασκευή των ανεμογεννητριών. Αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εξέταση άλλων χωρικά σχετικών χρήσεων. Η προτεραιότητα μιας περιοχής για την παραγωγή αιολικής ενέργειας περιλαμβάνει την ανέγερση των ανεμογεννητριών, απαιτούνται βοηθητικές εγκαταστάσεις, όπως πλατφόρμες μετατροπών, υποσταθμούς μετασχηματιστών, και πλατφόρμες παρακολούθησης, καθώς και η τοποθέτηση καλωδίων κατά την εξαγωγή ενέργειας από τον συγκεκριμένο τομέα προτεραιότητας και, ενδεχομένως, από άλλους τομείς προτεραιότητας για την αιολική ενέργεια. Οι καθορισμένοι τομείς προτεραιότητας στη Βόρεια Θάλασσα καλύπτουν συνολική έκταση περίπου 880 χιλιομέτρα². Μέχρι σήμερα, 11 αιολικά πάρκα αποτελούνται από 697 ανεμογεννήτριες και έχουν εγκριθεί για εγκατάσταση στους τομείς προτεραιότητας.

¹⁰ <http://www.imp-med.eu/En/image.php?id=241>

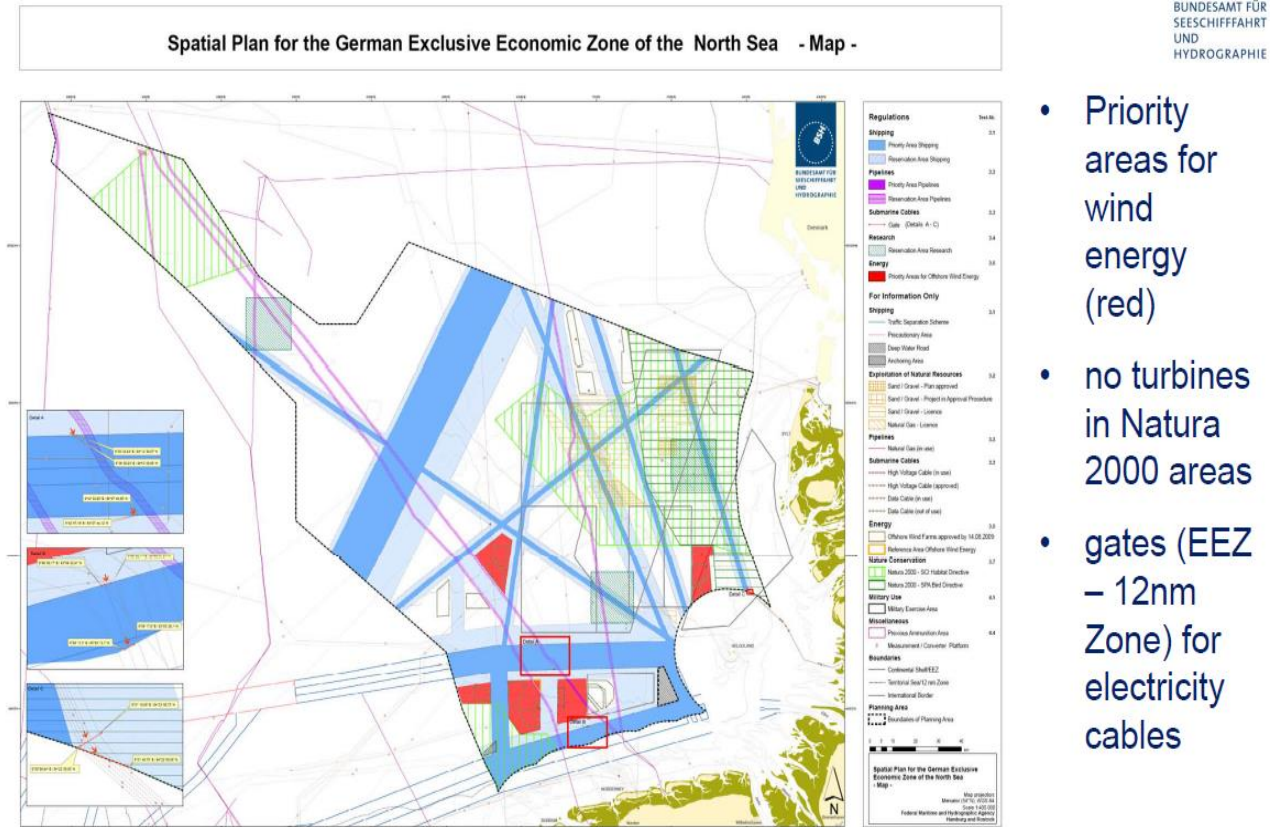

Εικόνα 3.12: Περιοχές Natura 2000 & προτιμώμενες περιοχές για εγκατάσταση αιολικής ενέργειας (marine facilities ordinance)

Πηγή: Maritime Spatial Planning in the German EEZ.pdf¹¹

Ένας σημαντικός στόχος είναι η προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Συνεπώς, σύμφωνα με το χωροταξικό σχέδιο δεν επιτρέπεται η εγκατάσταση ανεμογεννητριών σε περιοχές Natura 2000. Οι περιοχές Natura 2000 εξασφαλίζονται από το κοινοτικό δίκαιο και τις εθνικές ονομασίες μετά την διαλογή και τον εντοπισμό σχετικών χώρων. Σύμφωνα με διάφορα Χωροταξικά Σχέδια για τη γερμανική ΑΟΖ δεν επιτρέπεται να χτιστούν υπεράκτια αιολικά πάρκα σε περιοχές Natura 2000. Με την ανάπτυξη και εφαρμογή της θαλάσσιας πολιτικής της ΕΕ και της σχετικής κοινοτικής οδηγίας δημιουργήθηκαν και εφαρμόστηκαν σχέδια διαχείρισης εντός της ζώνης 12 ν.μ..

¹¹ <http://www.imp-med.eu/En/image.php?id=241>

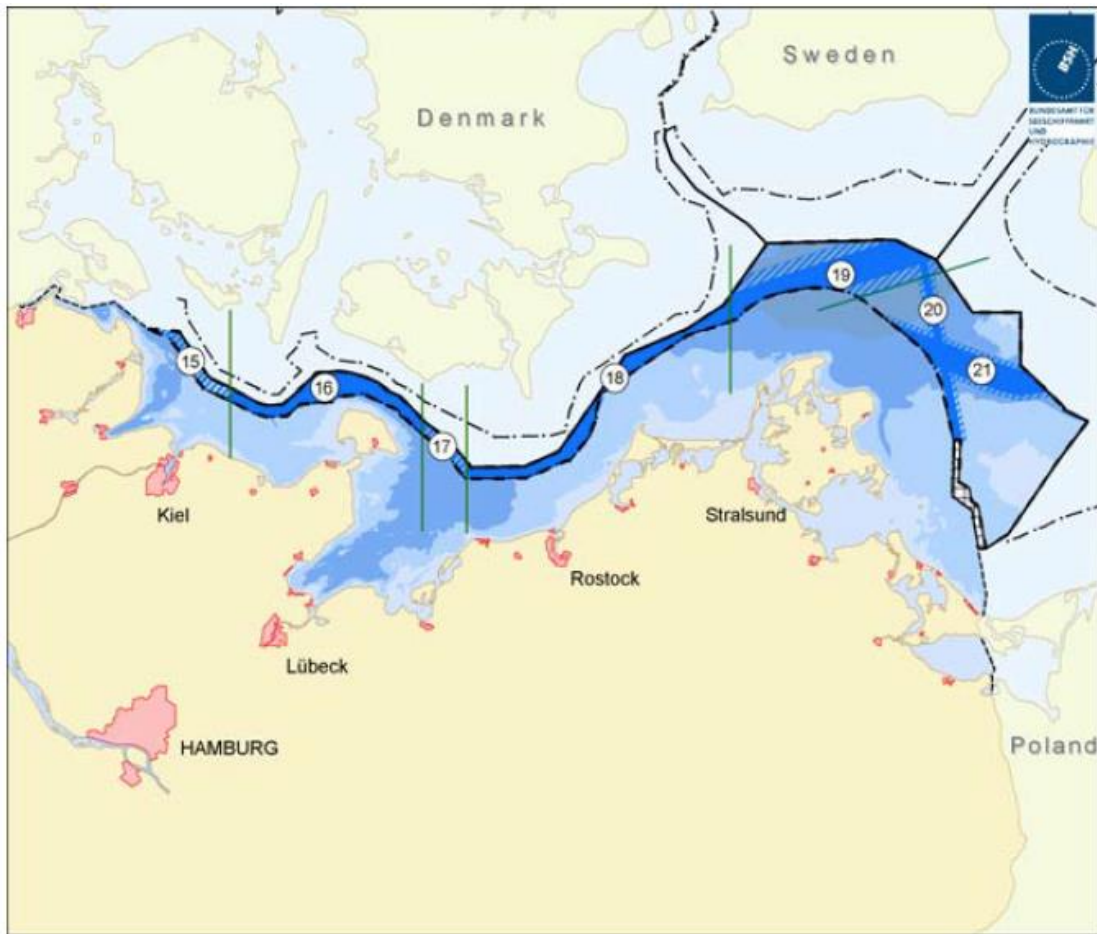

Εικόνα 3.13: Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός στην ΑΟΖ στη Βόρεια Θάλασσα

Πηγή: Maritime Spatial Planning in the German EEZ.pdf¹²

¹² <http://www.imp-med.eu/En/image.php?id=241>

3.2.2.2. Βαλτική Θάλασσα

Εικόνα 3.14: Αρίθμηση των καθορισμένων περιοχών για την αλιεία στη Βαλτική Θάλασσα

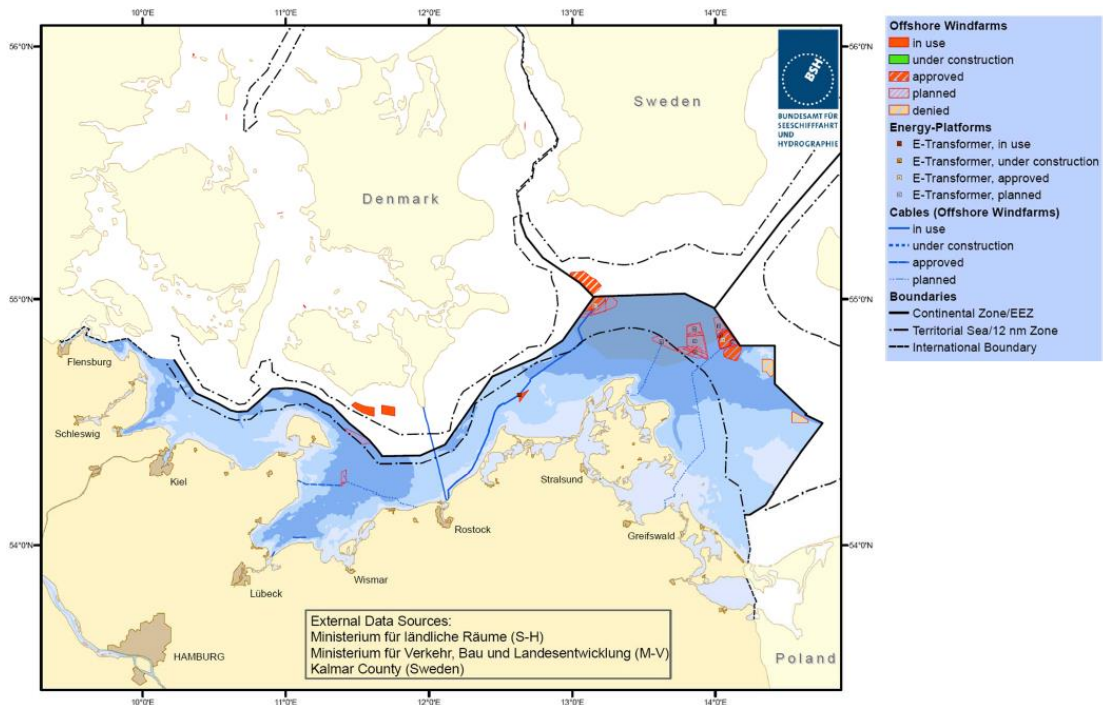
Πηγή: Spatial Plan for the German Exclusive Economic Zone in the Baltic Sea¹³

Λόγω του πολύπλοκου ιστού των χωρικών χρήσεων στην περιοχή αυτή, η γερμανική ΑΟΖ στη Βαλτική Θάλασσα αποτελεί μια πολυσύχναστη διαδρομή για τη ζώνης ναυτιλίας.

- Το πλήρες δυτικό τμήμα του αριθ. 15, έχει οριστεί ως χώρος κράτησης, διότι η κυκλοφορία στην περιοχή αυτή είναι μέτρια.
- Χαρακτηριστικά γνωρίσματα στην περιοχή αριθ. 16 είναι οι διεθνείς ναυτιλιακές γραμμές από και προς το κανάλι Kiel και τα δρομολόγια T και H με 50.000 σκάφοι ανά έτος. Γι' αυτό η περιοχή αυτή έχει χαρακτηριστεί ως τομέας προτεραιότητας.

¹³http://www.bsh.de/en/Marine_uses/Spatial_Planning_in_the_German_EEZ/documents2/Spatial_Plan_Baltic_Sea.pdf

- Η πλήρης έκταση με αριθ. 17, ανάλογη αυτής με αριθ. 15, έχει ορίσει ένα χώρο κράτησης. Διεθνή δρομολόγια πλοίων περνούν βόρεια της περιοχής ακριβώς. Αυτή η στενή θαλάσσια περιοχή χρησιμοποιείται κυρίως από τα πλοία που κατευθύνονται από και προς το Rostock, και από σκάφη αναψυχής.
- Στον τομέα της Kadetrinne (αρ. 18), το σύνολο της ΑΟΖ έχει χαρακτηριστεί ως περιοχή προτεραιότητας. Αυτό είναι ένα πολύ στενό εδάφιο με πυκνή κυκλοφορία, έτσι ώστε η περαιτέρω διαφοροποίηση να μην είναι απαραίτητη. Το υποτμήμα που γειτνιάζει με την περιοχή με αριθμό 17 έχει συμπεριληφθεί στον τομέα προτεραιότητας, κυρίως λόγω της σημασίας της για τα πλοία που κατευθύνονται προς και από το Lübeck.
- Το ανατολικό τμήμα της ΑΟΖ (αρ. 19), αποτελεί τομέα προτεραιότητας ίδιου πλάτους με αυτό που έχουν ορίσει τα σχέδια διαχωρισμού κυκλοφορίας. Κατ'αναλογία, μια απόσταση ασφαλείας 2 νμ συν 500 m έχει οριστεί παράλληλα ως χώρος κράτησης.
- Ένας τομέας προτεραιότητας πλάτους 1 νμ έχει οριστεί για το τμήμα της διαδρομής Świnoujście - Ystad που εναπόκεινται στη Γερμανική ΑΟΖ (αρ. 20). Μία ευρεία περιοχή κράτησης 1 νμ για τη ναυτιλία έχει καθιερωθεί στη δυτική πλευρά του. Η περιοχή κράτησης ανατολικά του τομέα προτεραιότητας είναι 0,8 νμ πλάτος, λόγω της εγγύτητας του τομέα προτεραιότητας της αιολικής ενέργειας "Westlicher Adlergrund". Σε συγκεκριμένα έργα για την εξόρυξη σε αυτόν τον τομέα προτεραιότητας να πραγματοποιούνται για τη ναυτιλία μόνο τεχνικές που δεν εμποδίζουν την ναυσιπλοΐα, κατά την έννοια του διεθνούς δικαίου της θάλασσας. Δεν έχει γίνει χαρακτηρισμός για τη διαδρομή αυτή για την περιοχή βόρεια της Świnoujście (Swinemünde), η οποία έχει αποκλειστεί από τη Χωρικό Σχέδιο λόγω αντιφατικών νομικών απόψεων.
- Στην περιοχή νότια του Adlergrund (αρ. 21), ένας τομέας προτεραιότητας έχει οριστεί για τη ναυτιλία που καλύπτει το πλάτος που έχει προγραμματιστεί από το TSS και θα φιλοξενήσει την κυκλοφορία των πλοίων από διάφορες κατευθύνσεις. Μια απόσταση ασφαλείας από 1 νμ έχει οριστεί σε κάθε πλευρά του TSS.

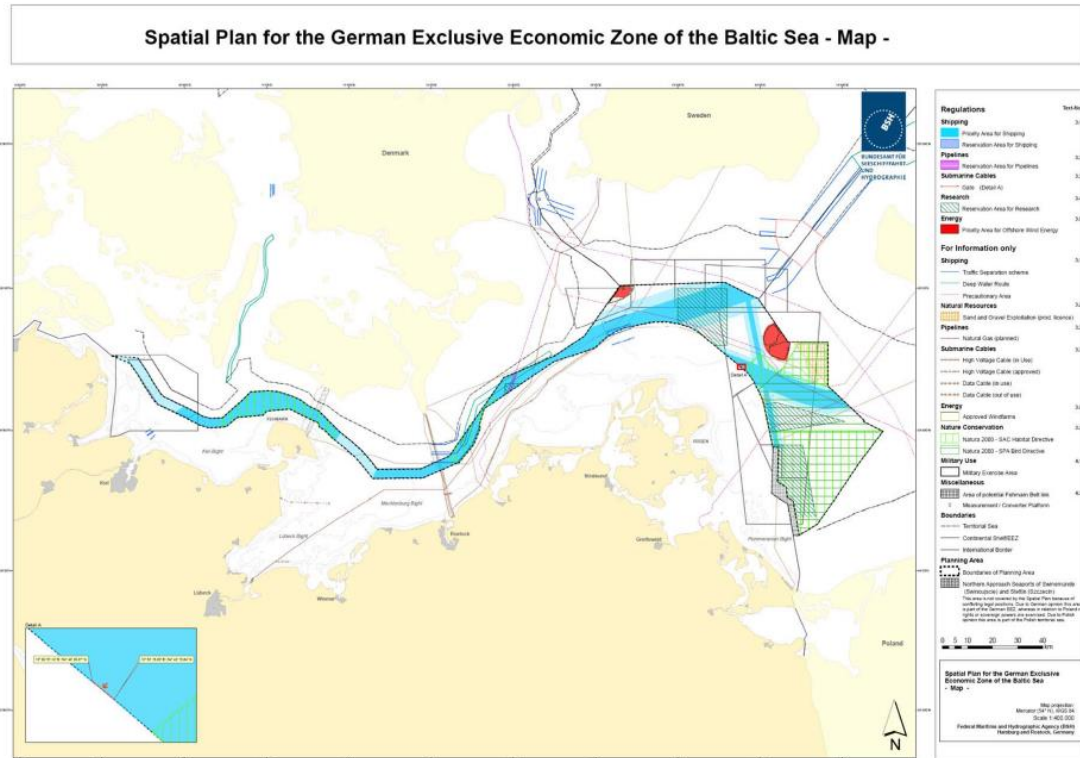

Εικόνα 3.15: Εγκεκριμένες άδειες για παράκτια αιολικά – Βαλτική Θάλασσα

Πηγή: Maritime Spatial Planning in the German EEZ.pdf¹⁴

Το Χωροταξικό Σχέδιο βασίζεται μεταξύ άλλων στην «Στρατηγική της ομοσπονδιακής κυβέρνησης για τη χρήση της Αιολικής Ενέργειας στη θάλασσα του Ιανουαρίου του 2002, το οποίο αποτελεί μέρος της στρατηγικής για την αειφορία. Ο στόχος της στρατηγικής του 2002 είναι να εγκαταστήσει μια δυνατότητα των 2.000 - 3.000 MW σε μια αρχική φάση ανάπτυξης. 20.000 έως 30.000 MW σχεδιάζεται να εγκατασταθούν μέχρι το 2030. Αυτή η στρατηγική έχει προγραμματιστεί να κάνει μια σημαντική συμβολή προς την επίτευξη των στόχων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας νόμου της 25ης Οκτωβρίου 2008. Στην πέμπτη ναυτιλιακή συνδιάσκεψη τον Δεκέμβριο του 2006, οι βιομηχανίες με αντικείμενο την θάλασσα και την αιολική ενέργεια εξέφρασαν την προσδοκία τους ότι μέχρι το τέλος του 2011 υπεράκτια αιολικά πάρκων με συνολική χωρητικότητα περίπου 1.500 MW θα είναι είτε σε λειτουργία είτε υπό κατασκευή.

¹⁴ <http://www.imp-med.eu/En/image.php?id=241>

Εικόνα 3.16: Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός στην ΑΟΖ στη Βαλτική Θάλασσα

Πηγή: Maritime Spatial Planning in the German EEZ.pdf¹⁵

3.3. Σουηδία

Το διεθνές δίκαιο θέτει τα όρια για την οικονομική ζώνη σε σχέση με:

- Τους φυσικούς πόρους και τον χρήση τους
- Τις εγκαταστάσεις, την έρευνα, την προστασία της φύσης
- Τη δικαιοδοσία της κάθε χώρας
- Τη συνορεύουσα ζώνη (+12ν.μ.)
- Την περαιτέρω δικαιοδοσία

Ειδικά θέματα που αφορούν την ΑΟΖ και την υφαλοκρηπίδα:

- Πρέπει να καθορίζονται τα δημόσια συμφέροντα ώστε να κρίνεται αν μπορούν να εφαρμοσθούν στην ΑΟΖ.
- Σημαντικές εφαρμογές για τις περιοχές αυτές θα πρέπει να εγκρίνονται από τη Swedish Authority for Marine and Water Management (SwAM) και

¹⁵ <http://www.imp-med.eu/En/image.php?id=241>

τη Γεωλογική Επισκόπηση και να παραδίδονται στο αρμόδιο υπουργείο της Κυβέρνησης.

- Πρέπει να καθιερωθεί μία συνορεύουσα ζώνη κυρίως για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς στο βυθό της θάλασσας.
- Θα πρέπει να καθοριστούν τα δικαιώματα κατοχής στα χωρικά ύδατα.

3.3.1. Θαλάσσια ύδατα της Σουηδίας

- Θαλάσσια Έκταση: (ζώνη 12ν.μ.): 70 000 km²
- Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη: 60 000 km²
- Η ΑΟΖ περιορίζεται στην κεντρική γραμμή μεταξύ γειτονικών κρατών, επειδή το πλάτος της θάλασσας είναι μικρότερο από 400 ναυτικά μίλια.

Στις θάλασσες Öresund και Åland, τα χωρικά ύδατα συναντιούνται σε μια κεντρική γραμμή και βρίσκονται σε συμφωνία με τις Αρχές της Δανίας και της Φινλανδίας αντίστοιχα, στα σύνορα της Νορβηγίας στο Skagerrak και στα φινλανδικά σύνορα στον Βοθνικό Κόλπο.

Εικόνα 3.17: Περιοχές που θα πραγματοποιηθεί ο ΘΧΣ της Σουηδίας

Πηγή:

http://meeting.helcom.fi/c/document_library/get_file?p_l_id=18967&folderId=1338743&name=DLFE-44104.pdf

3.3.2. Προτεινόμενο Διάταγμα για τη Θαλάσσια Χωροταξία:

Ένα θαλάσσιο χωροταξικό σχέδιο στη Σουηδία θα πρέπει να εκπονηθεί για κάθε μία από τις τρεις περιοχές – θάλασσες:

- Βοθνιακό Κόλπο
- Βαλτική Θάλασσα αυτή καθ αυτήν
- Τις θάλασσες: Skagerrak και Kattegatt

3.3.3. Διακυβέρνηση του θαλάσσιου χώρου στη Σουηδία

Τα σουηδικά χωρικά ύδατα χωρίζονται σε δύο ζώνες, τα Δημόσιας Ύδατα και τα Ιδιωτικά Ύδατα. Στις Ιδιωτικές Υδάτινες Ζώνες, τόσο η επιφάνεια του νερού όσο και το κατώτερο μέρος της, περιλαμβάνουν την περιοχή που βρίσκεται 300 m από την ακτογραμμή και σε βάθος 3 μ. εάν βρίσκεται εκτός της περιοχής των 300 m. Σε κόλπους, φιόρδ και στις περιοχές γύρω από τα νησιά και τα αρχιπελάγη ειδικοί κανόνες ρυθμίζουν το όριο μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων υδάτων. Τα δημόσια ύδατα ανήκουν στο κοινό και εκπροσωπούνται από νομική, οικονομική και διοικητική υπηρεσία. Τα ιδιωτικά ύδατα μπορεί να ανήκουν σε φυσικό πρόσωπο, σε ένα νομικό πρόσωπο, σ' ένα δήμο και στο κράτος. Οι δήμοι έχουν την υποχρέωση εφαρμογής του χωροταξικού σχεδιασμού των 12 ναυτικών μιλίων από τη γραμμή βάσης. Η κυβέρνηση έχει την ευθύνη για τη διαχείριση της σουηδικής ΑΟΖ.

Τα θαλάσσια χωροταξικά σχέδια:

- Ελάχιστα μη δεσμευτικά και ολοκληρωμένα σχέδια από τις αρχές καλύπτουν τα 12 ναυτικά μίλια.
- Δεν υπάρχουν ειδικά θαλάσσια σχέδια που να καλύπτουν την ΑΟΖ.
- Οι περιοχές εθνικού ενδιαφέροντος έχουν εντοπιστεί και προστατεύονται μέσω κανονισμών του περιβαλλοντικού κώδικα.

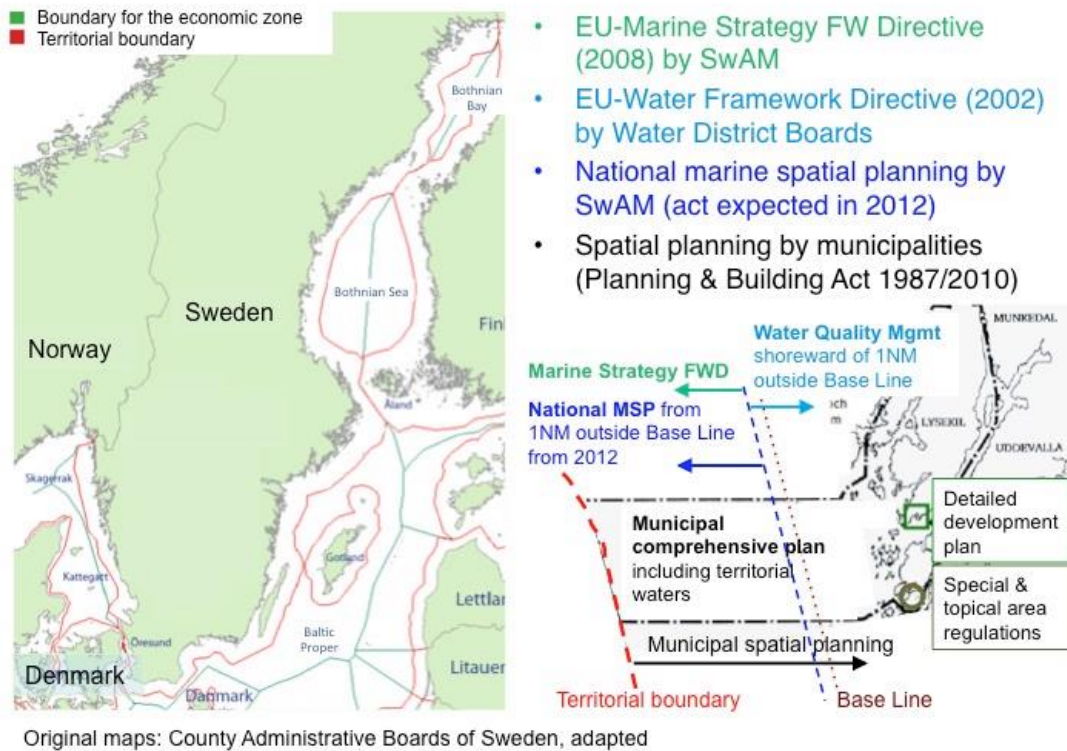
3.3.4. Ζώνες και όρια στη Σουηδική θαλάσσια διαχείριση

Οι παρακάτω ζώνες και τα όρια είναι σημαντικά για τη διαχείριση της σουηδικής ναυτιλίας:

- Γραμμές Βάσης (BL): ακολουθούν τα πιο απόκεντρα νησιά της κάθε χώρας και τη μέση ακτογραμμή κατά μήκος των «ενιαίων» ακτών (π.χ. παραλίες).
- Όρια Ιδιωτικών/δημόσιων υδάτων (300 m από την ακτή ή σε βάθος 3 μ): Ο νόμος για τα μεταλλεύματα ισχύει στα ιδιωτικά ύδατα για

εκμετάλλευση των πόρων στο βυθό της θάλασσας. Ο νόμος για την υφαλοκρηπίδα εφαρμόζεται από αυτό το όριο και προς τα έξω (σε δημόσια ύδατα).

- ΕΕ - πλαίσιο για τα ύδατα: περιλαμβάνει την υδρολογική λεκάνη μέχρι 1ν.μ. πέρα από τη γραμμή βάσης.
- Περιοχές Εθνικού Ενδιαφέροντος: Βρίσκονται, σύμφωνα με τον κώδικα περιβάλλοντος, σε 1-3ν.μ. πέρα από τη γραμμή βάσης.
- Επιτρεπόμενη ζώνη αλιείας με τράτα: 4ν.μ. πέρα από τη γραμμή βάσης. Η τράτα κοντά στην ακτή απαιτεί ειδική άδεια. Ο Νόμος για την Αλιεία ισχύει για το σύνολο της επιφάνειας του νερού.
- Εδαφικό όριο: 12ν.μ. πέρα από τη γραμμή βάσης: Δημοτικά σχέδια και ολοκληρωμένα περιφερειακά σχέδια πρέπει να επεκταθούν μέχρι αυτό το όριο (στην πράξη σπάνια καλύπτουν τη θάλασσα περιοχή έξω από την άμεση ακτή). Σε στενή θάλασσα αποτελείται από την κεντρική γραμμή μεταξύ των δύο χωρών (π.χ. μεταξύ Δανίας και Σουηδίας).
- Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη: 12ν.μ. ή μέχρι το κέντρο της Βαλτικής Θάλασσας/Skagerrak: Οι Νόμοι που εφαρμόζονται περιλαμβάνουν τον Νόμο για την Υφαλοκρηπίδα, για την Αλιεία, τμήματα του κώδικα περιβάλλοντος (επέκταση εκτός των χωρικών υδάτων, όσον αφορά τη θαλάσσια ρύπανση), τον νόμο για την καταπολέμηση της ρύπανσης από πλοία, και τον Νόμο για Επικίνδυνα Φορτία.

Εικόνα 3.18: Συμπληρωματικές ζώνες και ζώνες που επικαλύπτονται όπως προτείνεται από την τελευταία έρευνα της Κυβέρνησης σε ένα σουηδικό σύστημα θαλάσσιας χωροταξίας

Πηγή: National and regional strategies with relevance for Swedish maritime space¹⁶

3.4. Εσθονία

3.4.1. Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας

Οι ακόλουθες προτεινόμενες δράσεις μπορούν να θεωρηθούν σαν τη μεγαλύτερη επιρροή για την (χωρική) ανάπτυξη των θαλάσσιων και των παράκτιων περιοχών των χωρών της Βαλτικής:

- η ολοκλήρωση της ονομασίας του δικτύου των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών της Βαλτικής Θάλασσας (Natura 2000)

¹⁶http://www.baltseaplan.eu/index.php?cmd=download&subcmd=downloads/4_BaltSeaPlan_7_final.pdf

- η κατάκτηση ηγετικής θέσης από την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ιδιαίτερα της αιολικής σε ξηρά και θάλασσα
- η ανάπτυξη του δικτύου των θαλάσσιων δρόμων της Βαλτικής Θάλασσας
- η διευκόλυνση της πρόσβασης των πλοίων γραμμής που σέβονται το περιβάλλον (environmentally sustainable ferries) και κρουαζιερόπλοιων στη Βαλτική Θάλασσα
- η μετατροπή της Βαλτικής Θάλασσας σε μια οικολογικά αποδοτική περιοχή, π.χ. με τη δημιουργία ενός δικτύου για πράσινες δημόσιες συμβάσεις, όπου θα ανταλλάσσονται ορθές πρακτικές και εμπειρίες
- η προσέλκυση τουριστών στις αγροτικές περιοχές, κυρίως στις παράκτιες περιοχές, μέσω της προώθησης κοινών, φιλικών προς το περιβάλλον, αγροτικών και παράκτιων τουριστικών πακέτων (π.χ. γαστρονομικός τουρισμός, πεζοπορία, χειμερινά σπορ, φυσικός τουρισμός) και μέσω της συνεργασίας στο σχεδιασμό επενδύσεων για υπαίθριο και παράκτιο τουρισμό
- η προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των μοναδικών τοπίων
- η υποστήριξη της αειφόρου ανάπτυξης των αλιευτικών περιοχών. Αυτό αναμένεται να βοηθήσει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των παράκτιων κοινοτήτων της Βαλτικής Θάλασσας μέσω της προώθησης της προστασίας του περιβάλλοντος, της αναβίωσης και της ανάπτυξης των παράκτιων χωριών με αλιευτικές δραστηριότητες, καθώς και με την προστασία και την ενίσχυση της φυσικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

3.4.2. Νόμος για τη Διατήρηση της Φύσης

Ο Νόμος Διατήρησης της Φύσης (εφεξής ΝΔΦ), είναι ένας από τους νόμους που σχετίζεται με τη διαδικασία σχεδιασμού και ασχολείται με την προστασία των ακτών και των όχθων πιο λεπτομερώς. Ο ΝΔΦ δεν ορίζει τι είναι ακτή. Ο νόμος προβλέπει την προστασία της όχθης μιας υδάτινης μάζας, η οποία, για τους σκοπούς του ΝΔΦ, είναι μια ηπειρωτική ζώνη, που γειτνιάζει άμεσα με θάλασσα, λίμνη, ποτάμι, δεξαμενή, ρυάκι, πηγή και χρησιμοποιείται με την τήρηση ειδικών περιορισμών. Σύμφωνα με το νόμο, οι όχθες της Βαλτικής Θάλασσας και οι τέσσερις λίμνες (Λίμνη Peipus,

Λίμνη Lämmijärv, Λίμνη Pskov και Λίμνη Võrtsjärv) επιτρέπεται να αναφέρονται ως μια ακτή.

Ο ΝΔΦ ορίζει σε μέτρα τρεις ζώνες σε μια ακτή και ορίζει ένα σύνολο απαιτήσεων και περιορισμών σχετικά με τη χρήση αυτών των ζωνών. Οι ζώνες αυτές είναι *η περιορισμένη ζώνη διαχείρισης, η ζώνη αποκλεισμού οικοδόμησης*, καθώς και *η ζώνη προστασίας των υδάτων*. Η αρχική τιμή για τον υπολογισμό του πλάτους των ζωνών αυτών είναι το όριο του σώματος του νερού στο βασικό χάρτη της Εσθονίας, που αναφέρεται ως το καθορισμένο όριο του νερού. Η μεγαλύτερη σε πλάτος ζώνη από αυτές είναι η περιορισμένη ζώνη διαχείρισης, η οποία είναι 200 m σε πλάτος από την ακτή της θάλασσας και μετράται από το καθορισμένο όριο ύδατος. Απαγορεύεται να αναπτυχθεί μια νέα πυκνά οικοδομήσιμη περιοχή στην περιορισμένη ζώνη διαχείρισης. Η ζώνη αποκλεισμού οικοδόμησης σε δασικές εκτάσεις σε μια ακτή εκτείνεται μέχρι τα σύνορα της περιορισμένης ζώνης διαχείρισης στην ακτή. Η ζώνη αποκλεισμού οικοδόμησης επιτρέπεται να επεκταθεί σύμφωνα με το συνολικό σχέδιο του τοπικού δήμου. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα να γίνουν προτάσεις για τη μείωση της ζώνης αποκλεισμού οικοδόμησης με τη χρήση ενός συνολικού σχεδίου και ενός λεπτομερούς σχεδίου. Για να μειωθεί η ζώνη αποκλεισμού οικοδόμησης, πρέπει να ληφθεί η συγκατάθεση από το Περιβαλλοντικό Συμβούλιο. Το όριο μιας περιοχής που χαρακτηρίζεται από επαναλαμβανόμενες πλημμύρες στην ακτή της θάλασσας θα πρέπει να οριστεί σε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο. Αν το όριο του χώρου όπου συμβαίνουν επανειλημμένες πλημμύρες δεν έχει ορισθεί, τότε ένα περίγραμμα ύψους ενός μέτρου θεωρείται το όριο της περιοχής των επαναλαμβανόμενων πλημμυρών. Η περιορισμένη ζώνη διαχείρισης, η ζώνη προστασίας των υδάτων και η ζώνη αποκλεισμού οικοδόμησης μιας ακτής μαζί με τις περιοχές των επαναλαμβανόμενων πλημμυρών είναι το πλάτος της σχετικής ζώνης. Μια διαφορετική μέθοδος υπολογισμού της περιορισμένης ζώνης διαχείρισης, της ζώνης προστασίας του νερού και της ζώνης αποκλεισμού οικοδόμησης χρησιμοποιείται σε γκρεμούς στην ακτή ή στην όχθη ύδατος και είναι υψηλότερη από 5 m και απέχει λιγότερο από 200 m από το όριο του νερού.

3.4.3. Natura 2000

Μια άλλη πρωτοβουλία για την προστασία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων είναι το Natura 2000 όπου ορίζονται οι θαλάσσιες περιοχές προστασίας από τα κράτη μέλη. Οι εθνικές προστατευόμενες περιοχές διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Το 2010, 66 περιοχές πουλιών, με συνολική έκταση 12.590 km² και 531 φυσικές περιοχές, με συνολική έκταση 11.320 km² είχαν συμπεριληφθεί στο Δίκτυο Natura 2000 στην Εσθονία. Καθώς τα πουλιά και οι φυσικές περιοχές αλληλεπικαλύπτονται σε ένα μεγάλο μέρος, η συνολική περιοχή του δικτύου Natura 2000 στην Εσθονία είναι 14.590 km². Ενώ λίγο λιγότερο από το μισό του δικτύου Natura είναι θαλάσσιες περιοχές, οι περιοχές Natura 2000 καλύπτουν το 16,5% της εσθονικής ηπειρωτικής χώρας. Προκειμένου να προστατευθούν πρόσθετα θαλάσσια ενδιαίτηματα, βρίσκεται σε εξέλιξη η δημιουργία της Gretagrund μιας ειδικής ζώνης διατήρησης, με συνολική έκταση 14.650 km².

Το Θαλάσσιο Ινστιτούτο του Πανεπιστημίου του Tartu (TÜ Mereinstituut) της Εσθονίας μαζί με το Ταμείο της Εσθονίας για τη Φύση (Eestimaa Looduse Fond) και άλλους εταίρους από την Εσθονία, τη Λετονία και τη Νορβηγία συνεργάζονται για την υλοποίηση του έργου «Εφαρμογή του Natura 2000 στις εσθονικές θαλάσσιες περιοχές: επιλογή χώρου, ονομασίας και μέτρων προστασίας». (ESTMAR - EE0011).

Το έργο χρηματοδοτήθηκε από τους νορβηγικούς μηχανισμούς χρηματοδότησης και οι δραστηριότητες του έργου συνεχίστηκαν μέχρι τον Απρίλιο του 2011. Ο στόχος του έργου ήταν να διευκολυνθεί η εφαρμογή του Natura 2000 στις εσθονικές θαλάσσιες περιοχές. Για την επίτευξη του στόχου του έργου, παράκτιες περιοχές ερευνήθηκαν, καθορίστηκαν η αξία των πτηνών, των ψαριών και διατυπώθηκαν προτάσεις για τη διαχείριση των τόπων. Επίσης, θα πραγματοποιηθούν σχέδια διαχείρισης για έξι ήδη υπάρχουσες ειδικές ζώνες διατήρησης, εκ των οποίων οι περισσότερες είναι θαλάσσιες.

3.4.4. Ο Νόμος για τα Ύδατα (Water Act)

Ο σκοπός του Νόμου για τα Ύδατα είναι να διασφαλιστεί η καθαρότητα των εσωτερικών και διασυνοριακών υδάτων και των υπόγειων υδάτων καθώς και η οικολογική ισορροπία στις υδάτινες μάζες. Ο Νόμος ρυθμίζει τη χρήση και την προστασία των υδάτων, τις σχέσεις μεταξύ των ιδιοκτητών και των χρηστών του νερού, καθώς και τη χρήση των δημοσίων υδάτων και των υδατικών μαζών που έχουν οριστεί για τις δημόσιες χρήσεις. Όσον αφορά την προστασία των υδάτινων πόρων, οι διατάξεις του νόμου ισχύουν και για την αποκλειστική οικονομική ζώνη. Ο νόμος ορίζει 20 μ. πλάτος ζώνης προστασίας των υδάτων για την Βαλτική Θάλασσα.

Σύμφωνα με το Νόμο, τα παράκτια ύδατα είναι θαλάσσια ύδατα κοντά στην ακτή από τη γραμμή του χερσαίου τμήματος, κάθε σημείο της οποίας απέχει ένα ναυτικό μίλι από το θαλάσσιο τμήμα της πλησιέστερης γραμμής βάσης από την οποία μετράται το εύρος των χωρικών υδάτων. Για τους σκοπούς του Νόμου, μέρη κολύμβησης και παραλίες προσδιορίζονται ως περιοχές που χρήζουν προστασίας.

Ο Νόμος για τα Ύδατα προβλέπει μια παράκτια διαδρομή στο νερό για δημόσια χρήση, η οποία είναι μια λωρίδα της ακτής με πλάτος 4 μέτρα (10 μέτρα για υδατικά συστήματα πλοήγησης) κατά μήκος της οποίας ο κάτοχος του ακινήτου (στη λωρίδα αυτή) είναι απαραίτητο να επιτρέπει την ελεύθερη διέλευση των ανθρώπων και των ζώων (δικαίωμα να περιφέρονται). Το πλάτος μιας διαδρομής στην ακτή σε μια επίπεδη ακτή καθορίζεται από το μέσο όρο του επιπέδου που ορίζει η γραμμή του νερού, ενώ σε μια απότομη όχθη ορίζεται από την άνω ακμή της πλαγιάς. Στην τελευταία περίπτωση συμπεριλαμβάνεται επίσης η περιοχή μεταξύ του επιπέδου του νερού και του ανώτερου άκρου της πλαγιάς. Η πρόσβαση σε μία διαδρομή στην ακτή θα πρέπει να εξασφαλίζεται από το συνολικό σχέδιο.

3.4.5. Βασικές έννοιες στην περιοχή της Εσθονίας

Η παράκτια περιοχή/ζώνη είναι σε αυτή την περίπτωση κατανοητή, όπως ορίζεται από πρόταση της HELCOM, ως μια παράκτια λωρίδα κατά μήκος της ακτής της Βαλτικής Θάλασσας σε απόσταση 300 m από τη μέση ακτογραμμή στη θάλασσα και 3 km στην ξηρά. Αυτός ο ορισμός έχει χρησιμοποιηθεί αρκετά σε προγράμματα που έχουν πραγματοποιηθεί στην Εσθονία. Αυτή η περιοχή χαρακτηρίζεται από έντονο ενεργειακό απόθεμα και το στοιχείο ανταλλαγής ενέργειας ανάμεσα στη θάλασσα και την ηπειρωτική χώρα γίνεται αισθητό. Ακόμη, η περιοχή αυτή είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη στις παγκόσμιες αλλαγές, κάτι που έχει μια ισχυρή επίδραση στις τοπικές υποδομές και την οικονομία (Palginõmm, Kont, Ratas, Rivis, 2009).

Αιγιαλός είναι μία χερσαία εδαφική ζώνη (terrestrial land zone) παράλληλη με την θάλασσα, η οποία χρησιμοποιείται με βάση κάποιους ειδικούς περιορισμούς και προστατεύεται από τον Νόμο για τη Διατήρηση της Φύσης (Nature Conservation Act). Η ακτή χωρίζεται σε τρεις ζώνες με περιορισμένη χρήση, των οποίων το πλάτος μετράται από το όριο ενός σημείου του νερού που σημειώνεται στον βασικό χάρτη:

- την περιορισμένη ζώνη διαχείρισης (limited management zone)(200 m στη Βαλτική Θάλασσα)
- τη ζώνη αποκλεισμού οικοδόμησης (building exclusion zone) (200 m για τη θάλασσα γύρω από τα νησιά, 100 m για άλλες τοποθεσίες στον αιγιαλό, 50 m σε πυκνοκατοικημένες περιοχές και σε δασική γη στην ακτή μέχρι τα σύνορα της περιορισμένης ζώνης διαχείρισης)
- τη ζώνη προστασίας των υδάτων (water protection Zone) (20 m για τη Βαλτική Θάλασσα), σύμφωνα με τον Θαλάσσιο Νόμο (Water Act)).

3.4.6. Δεδομένα για το σχεδιασμό στην Εσθονία

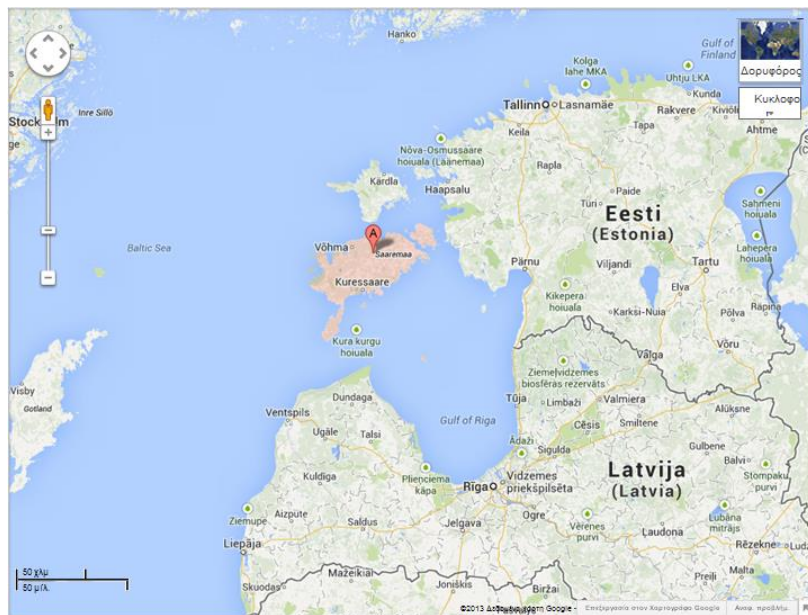
Στην Εσθονία, υπάρχει ένα σύστημα εθνικών περιβαλλοντικών παραμέτρων, δηλαδή δείκτες του περιβάλλοντος που αναπτύχθηκαν το 1998 στο πλαίσιο του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Phare DADAM. Στην Εσθονία, η φυσική ποικιλομορφία και τα τοπία βρίσκονται

υπό συνεχή παρακολούθηση. Αυτή η παρακολούθηση παρέχει δεδομένα που αναλύονται για να παρέχουν στις τοπικές αρχές, στα άτομα και στους ιθύνοντες σε κρατικό επίπεδο τις πληροφορίες που θα διευκολύνουν την εφαρμογή των μέτρων για την προστασία της φύσης και του περιβάλλοντος και τον σχεδιασμό των οικονομικών και οικοδομικών εργασιών.

3.4.7. Ο καθορισμός των ζωνών στην περιοχή του *Saare*

Το Saaremaa με την περιοχή των 2.673 km², είναι το μεγαλύτερο νησί στο Δυτικό Αρχιπέλαγος της Εσθονίας και το μεγαλύτερο νησί της Εσθονίας γενικότερα. Το Saaremaa έχει έντονη θαλάσσια ακτογραμμή με συνολικό μήκος 854 km (Loormann, 1996).

Το Saaremaa είναι ένα νησί που καλύπτεται από μια επιφάνεια από ασβεστόλιθο με μέγιστο υψόμετρο 25 μ. πάνω από το θαλάσσιο επίπεδο. Τα υψόμετρα φτάνουν μέχρι 54 μ. μόνο στη δυτική ορεινή περιοχή του Saaremaa.

Εικόνα 3.19: Το νησί Saaremaa

Πηγή: Google maps

Περιοχή καθορισμού ζωνών:

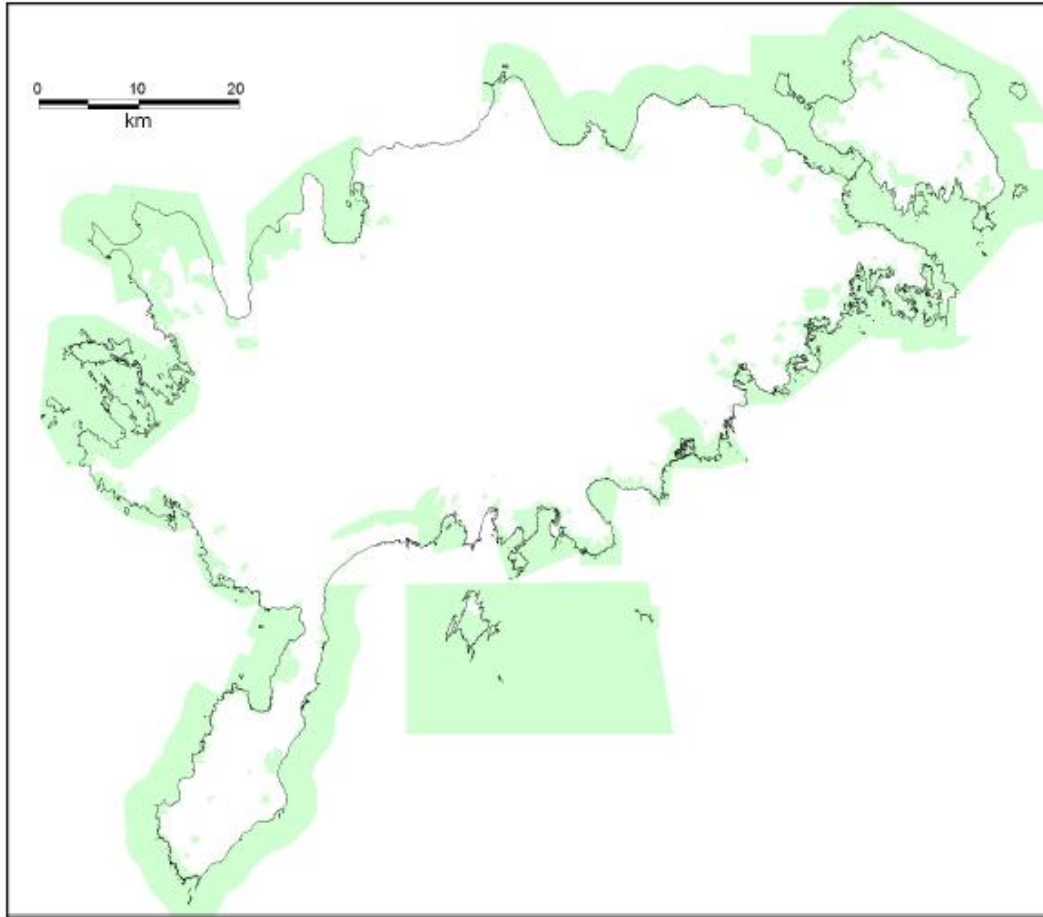
Λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις που προβλέπονται από τη νομοθεσία και τους επιστημονικούς προσδιορισμούς του πλάτους της παράκτιας ζώνης, συμφωνήθηκε ότι η σύσταση της 15/11 από την HELCOM για την παράκτια ζώνη, η οποία περιλαμβάνει τόσο τη θαλάσσια όσο και την ηπειρωτική χώρα, είναι η καταλληλότερη για την προτεινόμενη οριοθέτηση των ζωνών.

Για τους σκοπούς ορισμού των ζωνών, η ακτή του Saaremaa θεωρήθηκε ως μια ζώνη, της οποίας το χερσαίο σύνορο ήταν 3 km από τη μέση ακτογραμμή και της οποίας το θαλάσσιο σύνορο συνέπεσε με τη φανταστική γραμμή που συνδέει τις χερσονήσους και τα νησιά και προεξέχει περισσότερο στη θάλασσα. Η ζώνη ονομάστηκε παράκτια ζώνη.

Στόχος ορισμού ζωνών:

Ο στόχος οριοθέτησης ζωνών ήταν να βρεθεί η καλύτερη λύση για την ανάπτυξη της παράκτιας ζώνης στο Saaremaa με την εφαρμογή των αρχών της ολοκληρωμένης διαχείρισης. Ο κύριος στόχος ήταν να σχεδιασθεί ένα σύνολο κοινών αρχών, οι οποίες θα αποτελέσουν τη βάση για τη διαχείριση της βιώσιμης χρήσης και της διατήρησης της ακτής της επαρχίας του Saare, και να δώσουν στους ανθρώπους που ζουν στις παράκτιες περιοχές και τις εκμεταλλεύονται την μακροπρόθεσμη αίσθηση της ασφάλειας. Οι ζώνες πρέπει να συμβάλουν στη δημιουργία βασικών κανόνων για τον περαιτέρω σχεδιασμό και τη χρήση της παράκτιας ζώνης στο μέλλον, λαμβάνοντας υπόψη το ακόλουθα:

- τις επιπτώσεις στους φυσικούς πόρους
- την πολιτιστική κληρονομιά και την αξία
- τα πολύτιμα τοπία
- τις διαφορετικές προθέσεις και τις ανάγκες για τη χρήση των παράκτιων περιοχών
- τις κοινωνικές απαιτήσεις
- τους οικονομικούς παράγοντες.

Εικόνα 3.20: Προστατευόμενες περιοχές στην παράκτια ζώνη της περιφέρειας του Saare.

Πηγή: The best practices of coastal zone protection and conservation in spatial planning¹⁷

Η ζώνη αποκλεισμού οικοδόμησης ορίζεται ως μια λωρίδα γης πλάτους 200 m από τη μέση γραμμή βάσης νερού. Στην πραγματικότητα, τέτοια γραμμή υφίσταται μόνο στο χάρτη και είναι δύσκολο, και πολλές φορές αδύνατο, να βρεθεί η γραμμή στο φυσικό περιβάλλον. Ένα απλό και σαφές σύστημα στο χαρτί ίσως να μην μπορούσε να λειτουργήσει στη φύση. Μια άλλη συχνά χρησιμοποιούμενη γραμμή είναι ένα διοικητικό σύνορο, δηλαδή τα σύνορα μεταξύ των αγροτικών κοινοτήτων και των οικισμών, καθώς και τα σύνορα των περιοχών διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και προστασίας της φύσης. Πρόσφατα, φυσικά σύνορα, δηλαδή βιοφυσικά σύνορα όπως το οδικό δίκτυο και οι τάφροι χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο για τον προσδιορισμό των συνόρων που αναφέρθηκαν, που

¹⁷http://estoniangreenbelt.eu/s2/114_696_39_Report_Best_practices_of_coastal_zone_spatial_pla.pdf

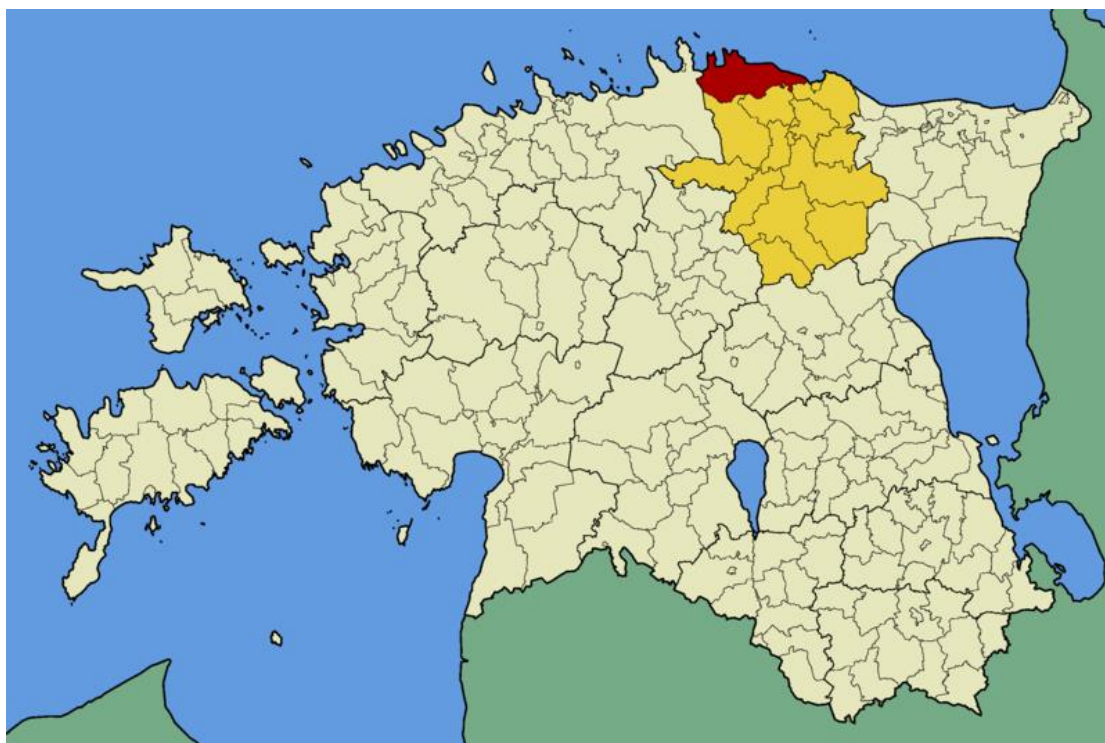
είναι σαφή και κατανοητά σύνορα για κάθε άτομο που κινείται γύρω από τη φύση.

Ο ορισμός ζωνών έχει χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για να συνδυάσει τη δομή και την κατάσταση της παράκτιας ζώνης. Η παράκτια ζώνη χωρίστηκε σε ζώνες και περιοχές. Η βάση για τη διαίρεση των ζωνών είναι οι γραμμές βάσης του νερού με διαφορετικές ζώνες σε ξηρά και θάλασσα. Ενώ η γραμμή βάσης του νερού είναι μία γραμμή ορισμένη στον βασικό χάρτη, στην πραγματικότητα δεν υπάρχει τέτοια γραμμή στη φύση και όπως είναι αναμενόμενο χρησιμοποιείται ως γραμμή βάσης μεταξύ δύο περιβαλλόντων.

Τέσσερις ζώνες προσδιορίστηκαν με βάση το συνδυασμό των παραγόντων και των χαρακτηριστικών:

- Παράκτια Ζώνη (Shore Zone (RV)): από τη γραμμή βάσης του νερού προς την ξηρά μέχρι την πρώτη εθνική οδό. Τα περισσότερα από τα συμφέροντα των τοπικών αρχών, των ιδιωτών και του κράτους συγκεντρώνονται κυρίως στον τομέα αυτό. Η πίεση για την κατασκευή κτιρίων για κατοικίες, καθώς και άλλων κτιριακών εγκαταστάσεων, όπως λιμάνια, πόλους-ραντάρ, ανεμογεννήτριες είναι η περισσότερη σ' αυτή τη ζώνη.
- Η Ζώνη της Ενδοχώρας (RMV): χερσαίο τμήμα από την εθνική οδό μέχρι τα σύνορα της περιοχής σχεδίασης των ζωνών. Τα ενδιαφέροντα δεν είναι σαφή. Η συγκέντρωση των συμφερόντων εξαρτάται από την απόσταση του δρόμου από τη γραμμή βάσης νερού.
- Ζώνη Κοντά στην Παράκτια Ζώνη (RVV): θαλάσσιο τμήμα από τη γραμμή βάσης του νερού μέχρι τη νοητή γραμμή που συνδέει τα νησιά και τις χερσονήσους. Τα περισσότερα από τα συμφέροντα των τοπικών αρχών, των ιδιωτών και της κατάστασης είναι κυρίως συγκεντρωμένα σε αυτή την περιοχή. Σ' αυτή την περιοχή μπορούν να παρατηρηθούν πιέσεις για κατασκευή λιμανιών, οδών κ.λ.π..
- Παράκτια Θαλάσσια Ζώνη (RM): το θαλάσσιο τμήμα από τα παράκτια ύδατα. Τα κύρια συμφέροντα σχετίζονται με την αλιεία.

3.4.8. Η περιφέρεια του Lääne-Viru

Εικόνα 3.21: Η θέση της επαρχίας Λέενε-Βίρου και πιο συγκεκριμένα με κόκκινο η Vihula στον χάρτη της Εσθονίας

Πηγή: Wikipedia¹⁸

Η Vihula είναι μια αγροτική περιοχή που βρίσκεται στον Κόλπο της Φινλανδίας. Ο αγροτικός δήμος έχει θαλάσσια σύνορα μήκους 109,3 km, μεταξύ των οποίων 80 km αντιστοιχούν στο Εθνικό Πάρκο Lahemaa. Η ακτή είναι δομημένη από μια σειρά νησιών, χερσονήσων και κολπίσκων. Γενικά, η ζώνη αποκλεισμού δόμησης είναι 100 m, ενώ στο Εθνικό Πάρκο Lahemaa 200 m.

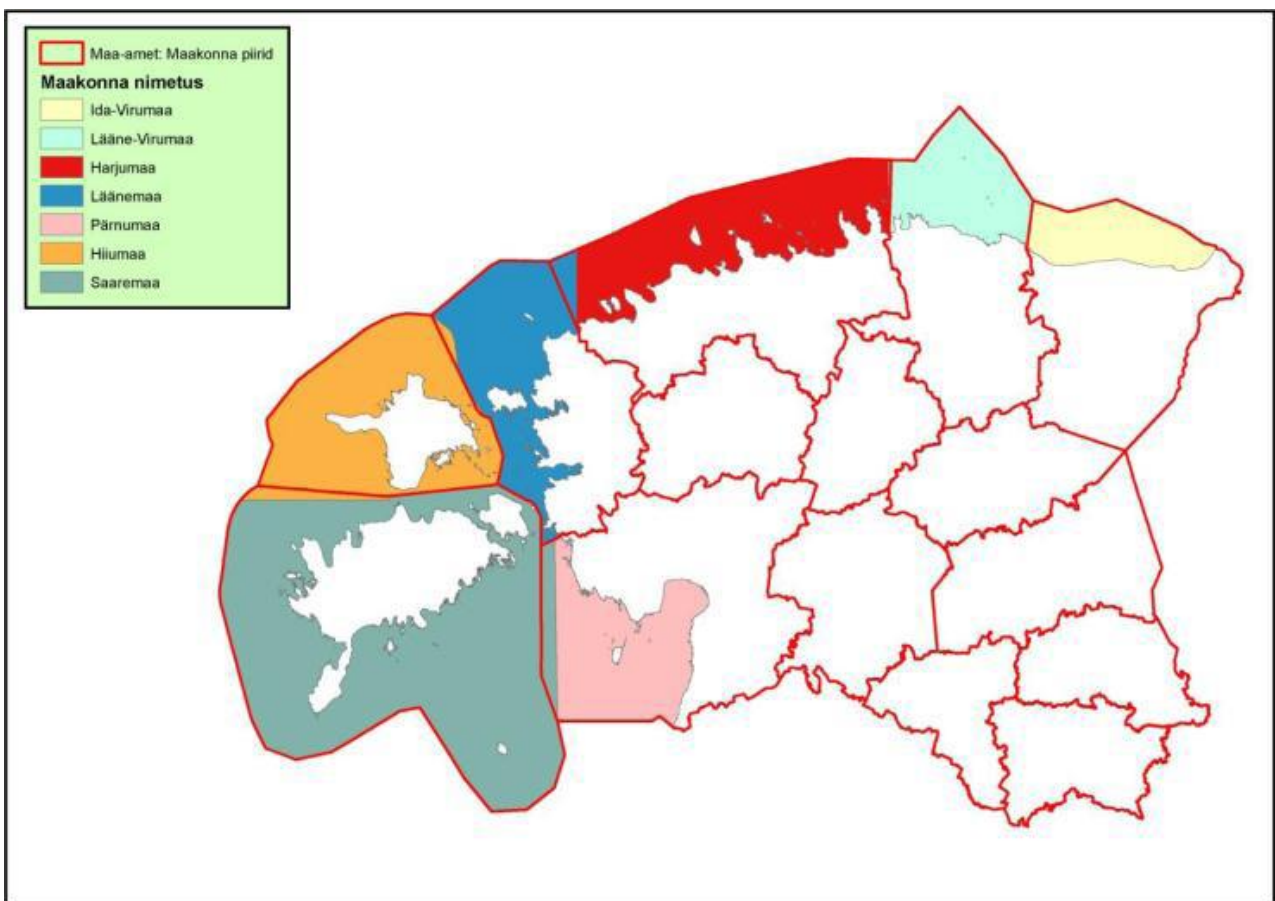
¹⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/Vihula_Parish

Με βάση τα αποσπάσματα από τα σχέδια που παρουσιάστηκαν, είναι δυνατόν να τονιστούν οι ακόλουθες πτυχές:

Οι κανονισμοί σχετικά με τις παράκτιες περιοχές διαχέονται μεταξύ πολλών νόμων. Κατά κανόνα, με βάση το Νόμο για τη Διατήρηση της Φύσης η παράκτια περιοχή θεωρείται ως μια λωρίδα γης που αποτελείται από τρεις περιοριστικές ζώνες:

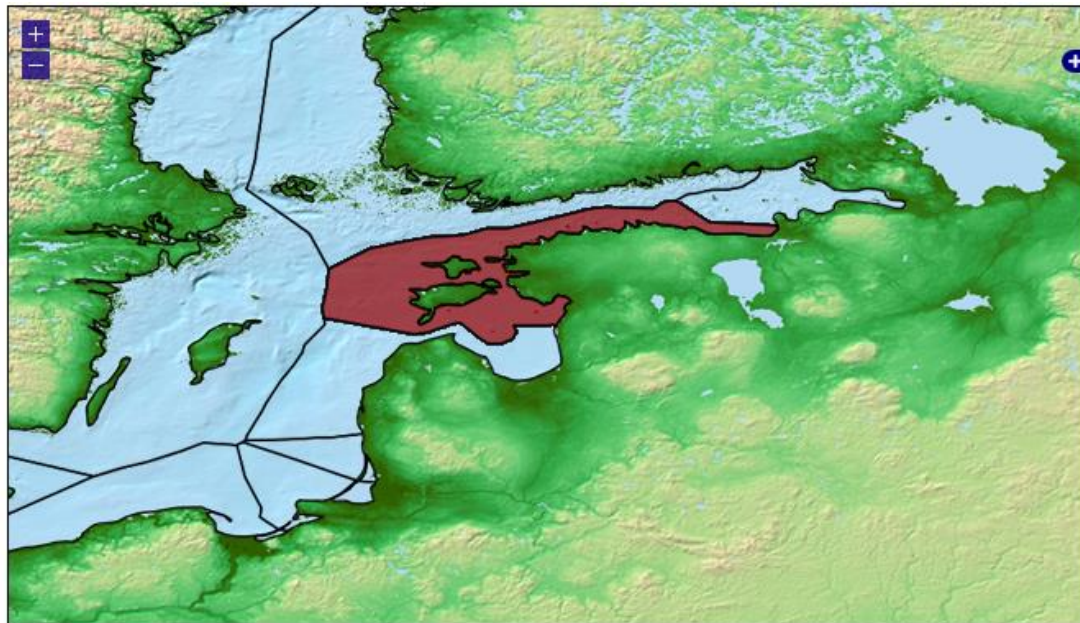
- περιορισμένη ζώνη διαχείρισης
- ζώνη αποκλεισμού οικοδόμησης
- ζώνη προστασίας νερού

συνήθως με ένα συνολικό πλάτος που δεν υπερβαίνει τα 200 m.

Εικόνα 3.22: Ένωση της Θαλάσσιας Εσθονικής Βιολογίας: Σύνορα σύμφωνα με τις φυσικές συνθήκες

Πηγή: <http://www.gof2014.fi/wp-content/uploads/2013/07/Maritime-Spatial-Planning-in-Estonia.pdf>

Lat: 60.8 Lon:30

World Exclusive Economic Zones, version 7 (2012)

Exclusive Economic Zone	Country	Sovereign	EEZ_ID	ISO Code	MRGID	Date of last change	Area (m ²)	Longitude	Latitude
Estonian Exclusive Economic Zone	Estonia	Estonia	70	EST	5675		3.577319554E10	22.994998180138	58.769917704295

Εικόνα 3.23: Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Εσθονίας

Πηγή: http://www.marineregions.org/eezmapper.php?eez_id=70

3.5. Λιθουανία

Η διαδικασία για την υλοποίηση ενός Θαλάσσιου Χωροταξικού Σχεδίου για το θαλάσσιο περιβάλλον της Λιθουανίας περιλαμβάνει πολλές από τις ακόλουθες ενέργειες:

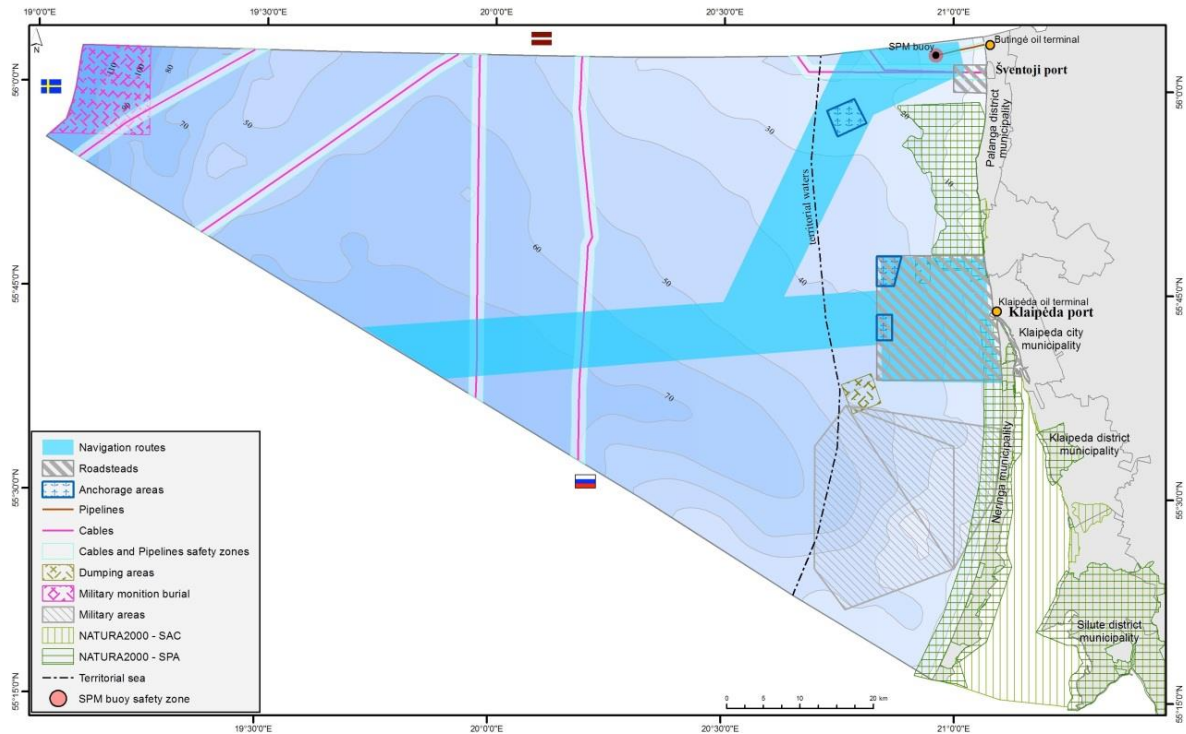
- **1ο βήμα:** Καθορισμός της επιστημονικής ομάδας και αξιολόγηση της οργάνωσης και της θεσμικής ικανότητας της για την εφαρμογή του ΘΧΣ. Αυτά πρέπει να συμβαδίζουν με την ανάλυση του υφιστάμενου νομικού πλαισίου και της ύπαρξης των οικονομικών πόρων που απαιτούνται για την εφαρμογή της διαδικασίας του χωροταξικού σχεδιασμού.
- **2ο βήμα:** Οριοθέτηση της περιοχής όπου ο ΘΧΣ είναι απαραίτητος, θέτοντας την χωρική και χρονική κλίμακα του σχεδίου, καθώς και τον καθορισμό των ενδιαφερομένων.
- **3ο βήμα:** Προσδιορισμός των συμφερόντων των εμπλεκόμενων φορέων, καθώς και των εθνικών προτεραιοτήτων. Αυτό περιλαμβάνει την ανάλυση των υφιστάμενων προοπτικών και στρατηγικών σε διεθνές, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ακόμη στο βήμα αυτό

συμπεριλαμβάνεται και ο προσδιορισμός των στρατηγικών συνοχής και των ενδεχόμενων συγκρούσεων.

- **4ο βήμα:** Ανάλυση των υφιστάμενων οικολογικών και κοινωνικο – οικονομικών συνθηκών: την εκτίμηση της βιοποικιλότητας, την αξιολόγηση των τάσεων και των πιθανών επιπτώσεων από την κλιματική αλλαγή, καθώς και τις τάσεις ανάπτυξης.
- **5ο βήμα:** Χαρτογράφηση των υφιστάμενων χρήσεων - χαρτογράφηση της χωρικής κατανομής και αναγνώριση των ήδη υφιστάμενων χωρικών συγκρούσεων, ανάλυση της νομικής βάσης για τις υφιστάμενες χρήσεις.
- **6ο βήμα:** Προσδιορισμός των υφιστάμενων προβλημάτων και συγκρούσεων ("hot spots") σε σχέση με την πραγματική περιβαλλοντική ευαισθησία και την αλλαγή της κοινωνικο-οικονομικής κατάστασης.

3.5.1. Περιεχόμενα του σχεδίου

Η περιοχή του θαλάσσιου χώρου της Λιθουανίας δεν είναι πάνω από 7000 km², συμπεριλαμβανομένης της λιμνοθάλασσας της Curonian. Συνορεύει με τις θαλάσσιες περιοχές της Λετονίας στο βορρά, τη Ρωσική Ομοσπονδία (Kaliningrad oblast) στο νότο και της Σουηδία στα δυτικά. Αυτή η σχετικά μικρή περιοχή φιλοξενεί πολλαπλές χρήσεις όπως το λιμάνι της Κλαϊπέντα και ένα σύνολο από μικρές προβλήτες, τερματικούς σταθμούς πετρελαίου στον Būtingė και Κλαϊπέντα, και υπεράκτια στρατιωτικά πολύγωνα. Πρόσφατα, ορισμένες περιοχές αναλύθηκαν και προορίζονται για υπεράκτιες εγκαταστάσεις αιολικής ενέργειας και για εξόρυξη άμμου, ενώ υπάρχουν και μελέτες που ξεκίνησαν για να βρεθεί το κατάλληλο μέρος που θα αποτελεί τερματικό σταθμό του υγροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ) (Liquid Natural Gas – LNG).

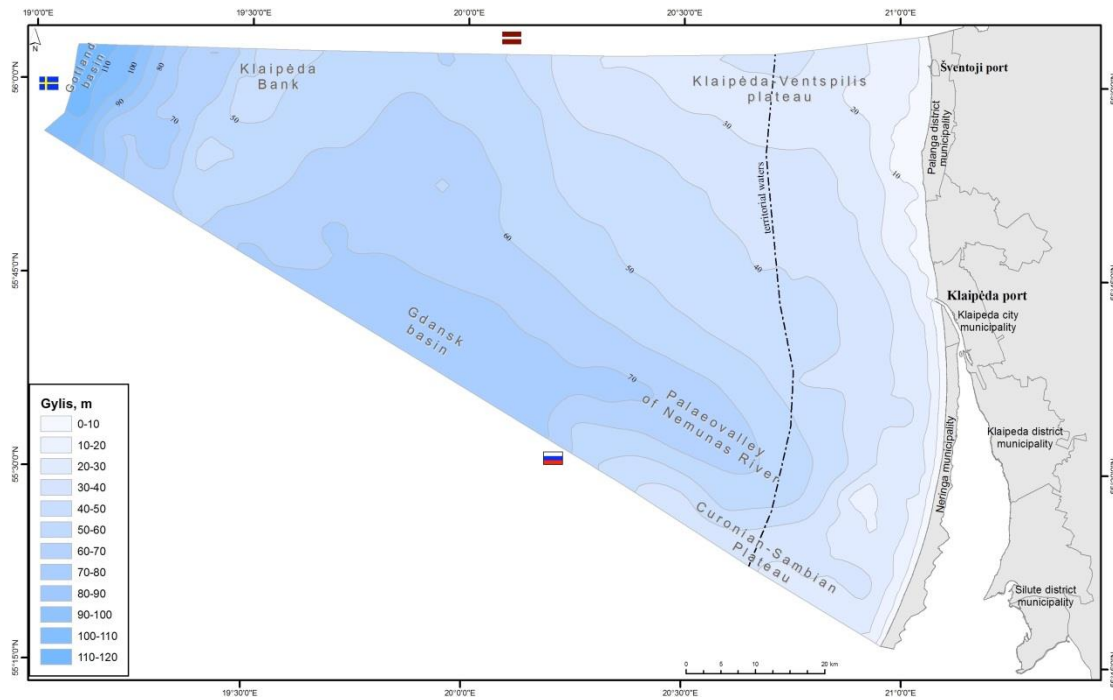
Εικόνα 3.24: Περιοχή Σχεδιασμού - Θάλασσα Λιθουανίας

Πηγή: Towards a Pilot Maritime Spatial Plan for the Lithuanian Sea.pdf¹⁹

3.5.2. Γεωμορφολογία

Γεωμορφολογικά, μεγάλο μέρος της Θάλασσας της Λιθουανίας (τα χωρικά ύδατα και η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη) ανήκει στην Κλαϊπέντα. Το οροπέδιο Curonian - Sambian απλώνεται στο πιο νότιο τμήμα της ΑΟΖ της Λιθουανίας. Η δυτική γωνία της ΑΟΖ ανήκει μορφολογικά στο ανατολικό τμήμα της λεκάνης Gotland και της Κλαϊπέντα. Στην Κλαϊπέντα – το οροπέδιο Ventspilis χαρακτηρίζεται από μεταβλητή μορφολογία στον πυθμένα, η οποία εκτείνεται στον κόλπο της Ρίγας, και έχει πολλές όψεις κα μία από αυτές είναι εκεί όπου το βάθος της θάλασσας είναι μικρότερο των 50 μ στην όχθη της Κλαϊπέντα. Η δυτική πλευρά της όχθης της Κλαϊπέντα είναι μία αρκετά απότομη πλαγιά που καταλήγει στη λεκάνη της Gotland. Το πιο τραχύ τμήμα του πυθμένα παρατηρείται στην πλησιέστερη ζώνη στην ακτή (έως 50 m ισοβαθείς). Το οροπέδιο Curonian - Sambian έχει επίσης αρκετά ευμετάβλητη μορφολογία στο βυθό, με το βάθος νερού στη ζώνη αυτή να κυμαίνεται από 18 - 20 έως 50 - 60 μέτρα.

¹⁹ http://www.baltseaplan.eu/index.php?cmd=download&subcmd=downloads/0_BaltSeaPlan_15_final.pdf σελ.4

Εικόνα 3.25: Μορφολογία του βυθού.

Πηγή: Towards a Pilot Maritime Spatial Plan for the Lithuanian Sea.pdf²⁰

3.5.3. Ακτογραμμή

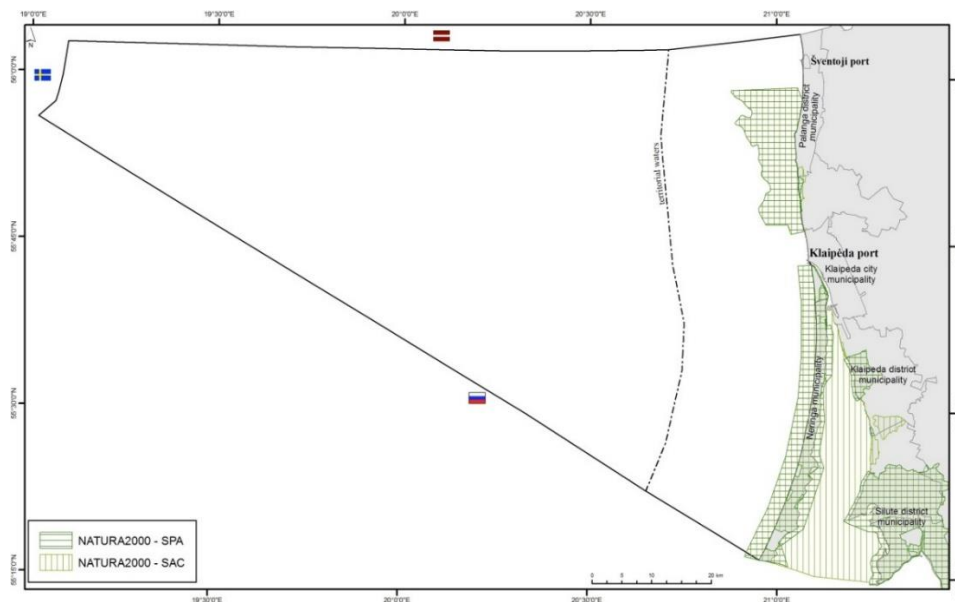
Η Λιθουανία έχει το μικρότερο τμήμα της ακτογραμμής της στη Βαλτική Θάλασσα σε σχέση με τις χώρες που ανήκουν σ' αυτή. Δύο διαφορετικά μέρη μπορούν να διακριθούν - η αμμώδης ακτή της Curonian Spit και η ηπειρωτική ακτή. Το συνολικό μήκος της ανοικτής ακτής της Βαλτικής Θάλασσας στη Λιθουανία δεν είναι μεγαλύτερο από 91 km και εκπροσωπείται αθροιστικά - κυρίως από αμμώδεις διαβρωμένες παραλίες. Κατά τα τελευταία 30 χρόνια (1976-2006) το συνολικό μήκος των παράκτιων περιοχών της Λιθουανίας έχει μειωθεί κατά περίπου 110 m ετησίως κατά μέσο όρο.

²⁰ http://www.baltseaplan.eu/index.php?cmd=download&subcmd=downloads/0_BaltSeaPlan_15_final.pdf σελ.11

3.5.4. Προστασία της φύσης

Οι κύριες προστατευόμενες περιοχές σε επίπεδο ΕΕ που έχουν καθοριστεί στη θαλάσσια ζώνη της Λιθουανίας είναι οι εξής:

- Η περιοχή κοντά στην ακτή στη Βαλτική Θάλασσα (LTPALB001) - NATURA 2000 (περιοχή σημαντική για την προστασία των πτηνών.). (Η περιοχή είναι σημαντική για τη διαχείριση και μετανάστευση των: *Gavia stellata*, *Polysticta stelleri*, *Bucephala clangula*, *Mergus merganser*, *Larus minutus*).
- Η περιοχή κοντά στην ακτή στη Βαλτική Θάλασσα (LTPAL0001) - NATURA 2000 περιοχή σημαντική για την προστασία των οικοτόπων. Περίπου 40 μακρόφυτα και 60 μακροχλωρίδα είδη έχουν εντοπιστεί στον τομέα αυτό. Χαρακτηριστικά φυτά: *Cladophora glomerata*, *Enteromorpha intestinalis*, *Ulotrix subflaccida*, *Furcellaria fastigiata*, *Ceramium* spp. Ζώα: *Mytilus edulis*, *Balanus improvisus*, *Electra crustulenta*. Αυτά είναι σημαντικά για διαχειμάζοντα πουλιά.
- Curonian Spit - περιοχή NATURA 2000 σημαντική περιοχή και για τα δύο – την προστασία τόσο των πτηνών και των οικοτόπων.

Εικόνα 3.26: Προστατευόμενες περιοχές

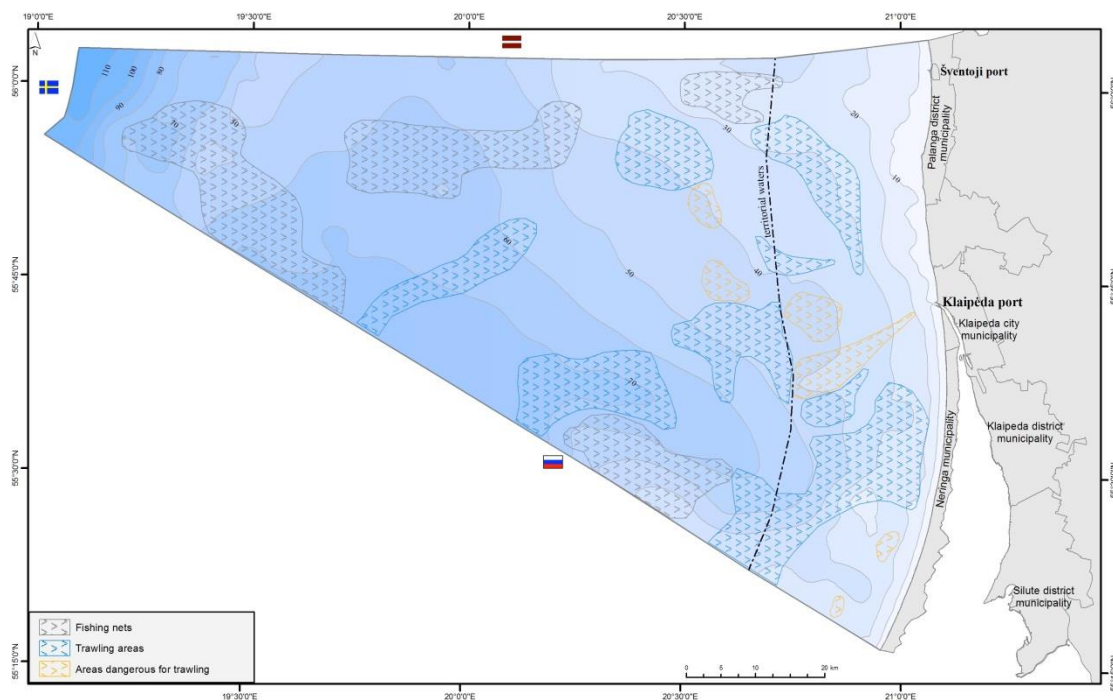
Πηγή: Towards a Pilot Maritime Spatial Plan for the Lithuanian Sea.pdf²¹

²¹ http://www.baltseaplan.eu/index.php?cmd=download&subcmd=downloads/0_BaltSeaPlan_15_final.pdf

3.5.5. Αλιεία

Αν και η θαλάσσια ζώνη της Λιθουανίας δεν είναι μεγάλη, είναι μία από τις πιο δραστήριες περιοχές όσον αφορά την αλιεία σε όλη την Βαλτική Θάλασσα. Η ζώνη κοντά στην ακτή είναι ιδιαίτερα σημαντική περιοχή αναπαραγωγής για τα περισσότερα από τα εμπορικά είδη ψαριών, καθώς και για τη μετανάστευση και τα προστατευόμενα είδη ψαριών.

Σύμφωνα με πληροφορίες που συλλέχτηκαν από τους καπετάνιους των σκαφών που διέρχονται από τη θάλασσα στη Λιθουανία έχουν καθορισθεί περιοχές προτεραιότητας οι οποίες ορίζουν τις κατάλληλες περιοχές για αλιεία με τράτα, με δίκτυα και περιοχές επικίνδυνες για τέτοιες δραστηριότητες.

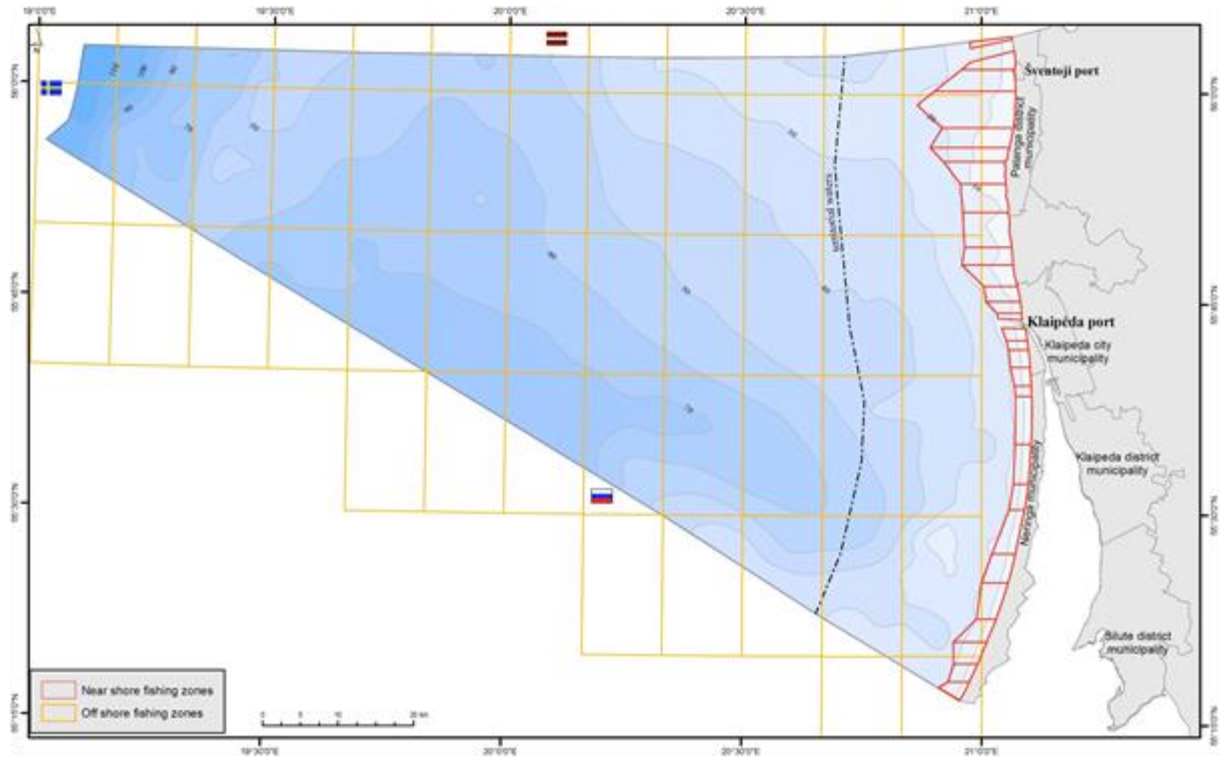
Εικόνα 3.27: Δραστηριότητες Αλιείας

Πηγή: Towards a Pilot Maritime Spatial Plan for the Lithuanian Sea.pdf²²

Σύμφωνα με το Νόμο για την Αλιεία της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, κεφάλαιο 3, η άδεια για την εμπορική αλιεία στη θάλασσα πρέπει να χορηγείται και να ανακαλείται από φορέα εξουσιοδοτημένο από το Υπουργείο Γεωργίας. Με την έκδοση της άδειας από τις αρχές

²²http://www.baltseaplan.eu/index.php?cmd=download&subcmd=downloads/0_BaltSeaPlan_15_final.pdf

προσδιορίζεται επίσης η θαλάσσια περιοχή στην οποία επιτρέπεται η αλιεία. Σε γενικές γραμμές, υπάρχουν διαφορετικές ρυθμίσεις για την αλιεία κοντά στην ακτή και για την αλιεία στη θάλασσα σε κάποια απόσταση από την ακτή.

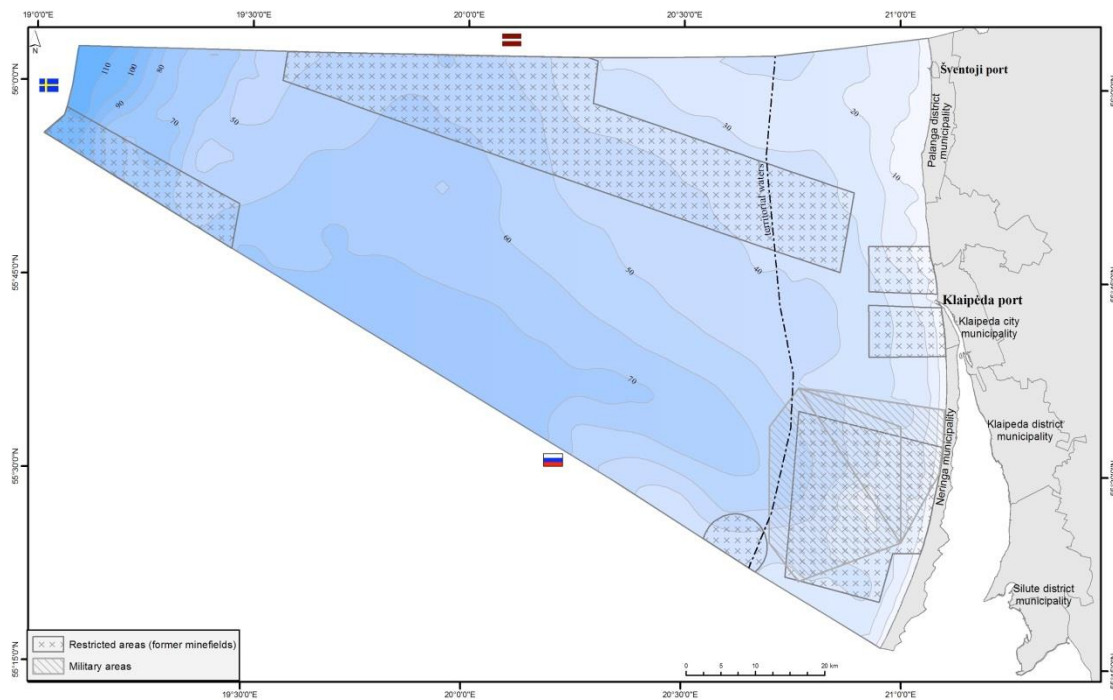
Εικόνα 3.28: Ζώνες Αλιείας

Πηγή: Towards a Pilot Maritime Spatial Plan for the Lithuanian Sea.pdf²³

²³http://www.baltseaplan.eu/index.php?cmd=download&subcmd=downloads/0_BaltSeaPlan_15_final.pdf

3.5.6. ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΕΣ ΖΩΝΕΣ

Υπάρχουν δύο ζώνες περιορισμένης πρόσβασης στη λιθουανική παραθαλάσσια ζώνη, οι οποίες διατίθενται ειδικά για στρατιωτικούς σκοπούς (γενικά χαρακτηρίζονται ως περιοχές βολής) - EYD17 Juodkrantė και EYD18 Nida. Μεγάλο μέρος των υδάτων της Λιθουανίας χαρακτηρίζεται ως επικίνδυνο για κάθε δραστηριότητα, λόγω των ιστορικών πληροφοριών για ναρκοπέδια που υπήρχαν. Σε γενικές γραμμές, οι περιοχές είναι ανοικτές για κάθε θαλάσσια δραστηριότητα, αλλά απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή για τις εξερευνήσεις του πυθμένα της θάλασσας. Οι περιοχές εξετάζονται συνεχώς από το NATO και η Λιθουανία κάνει κοινές ασκήσεις προκειμένου να αποκατασταθούν - ενεργοποιηθούν τυχόν ύποπτα αντικείμενα στο βυθό της θάλασσας.

Εικόνα 3.29: Στρατιωτικές περιοχές και πρώην ναρκοπέδια

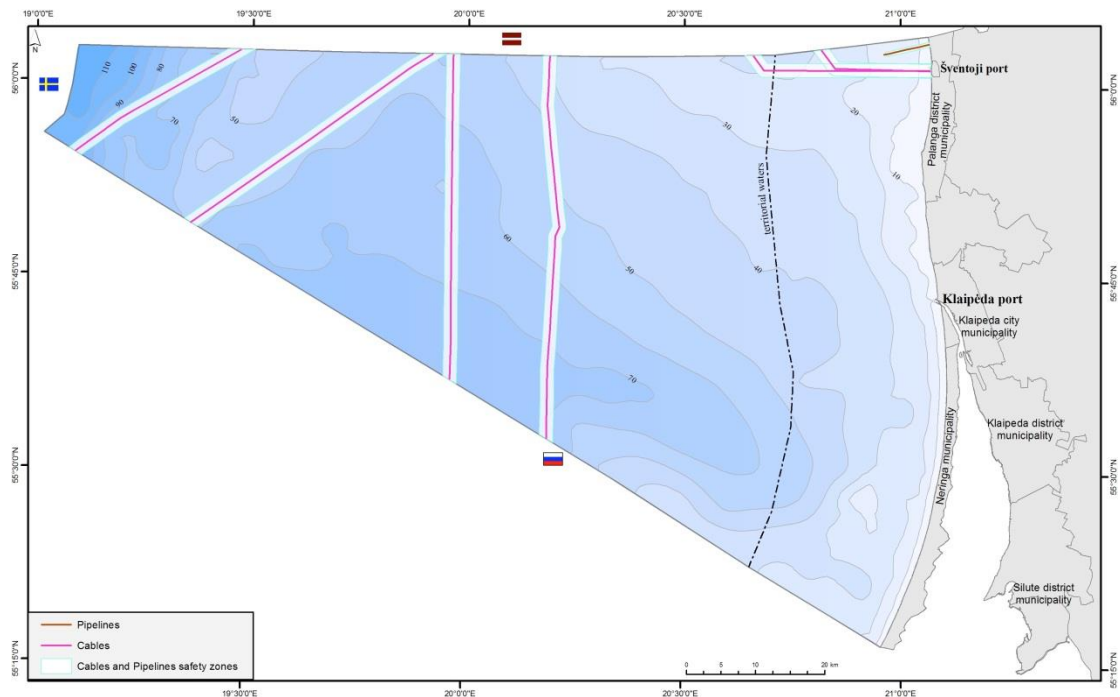
Πηγή: Towards a Pilot Maritime Spatial Plan for the Lithuanian Sea.pdf

3.5.7. Μηχανική υποδομή

Υπάρχουν δύο τύποι υποβρύχιων εγκαταστάσεων που προσδιορίζονται στη λιθουανική θαλάσσια ζώνη - υποβρύχια καλώδια και αγωγοί για την εισαγωγή πετρελαίου στον τερματικό σταθμό πετρελαίου Būtingė.

2 καλώδια δεδομένων, με τα σημεία προσγείωσης στο Šventoji να ανήκουν στην εταιρεία TeliaSonera. Αυτά είναι:

- 218 km μήκος σε Ανατολή - Δύση Interlink (σε λειτουργία από το 1997, που συνδέει το Šventoji στη Λιθουανία και το Katthammarsvik στη Σουηδία)
- 97,8 km μήκος σε Ανατολή (έτοιμο για λειτουργία από το 1995, που συνδέει το Šventoji στη Λιθουανία και τη Λιεπάγια στη Λετονία).

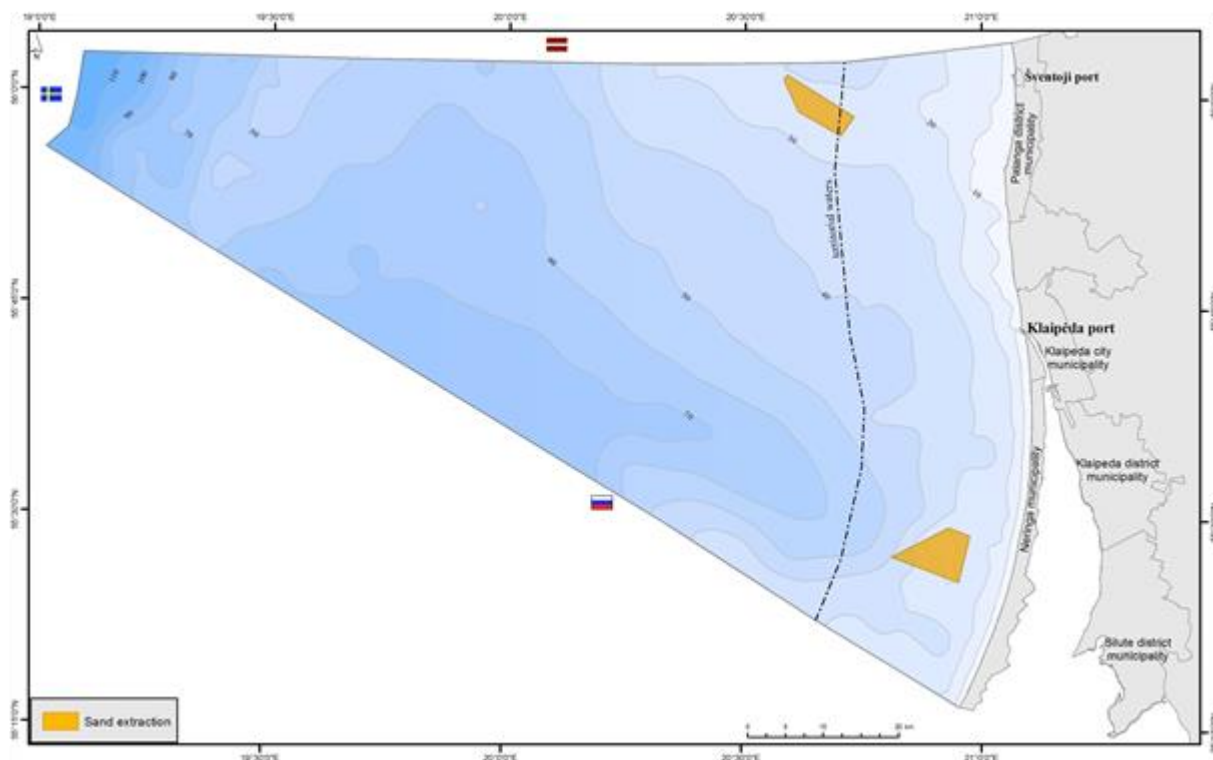

Εικόνα 3.30: Υποβρύχια καλώδια και αγωγοί με ουδέτερες ζώνες

Πηγή: Towards a Pilot Maritime Spatial Plan for the Lithuanian Sea.pdf

3.5.8. Εξόρυξη άμμου

Δεν υπάρχουν επίσημοι στόχοι για την εξόρυξη άμμου στη θάλασσα, αλλά εκτιμάται ότι η ζήτηση για άμμο στην παραλία φτάνει περίπου το 1 εκατ. m³ άμμου ετησίως. Για το σκοπό αυτό υπάρχουν 2 υπεράκτιες περιοχές της συνολικής έκτασης των 100 km² που έχουν προταθεί ως κατάλληλες για εξόρυξη άμμου.

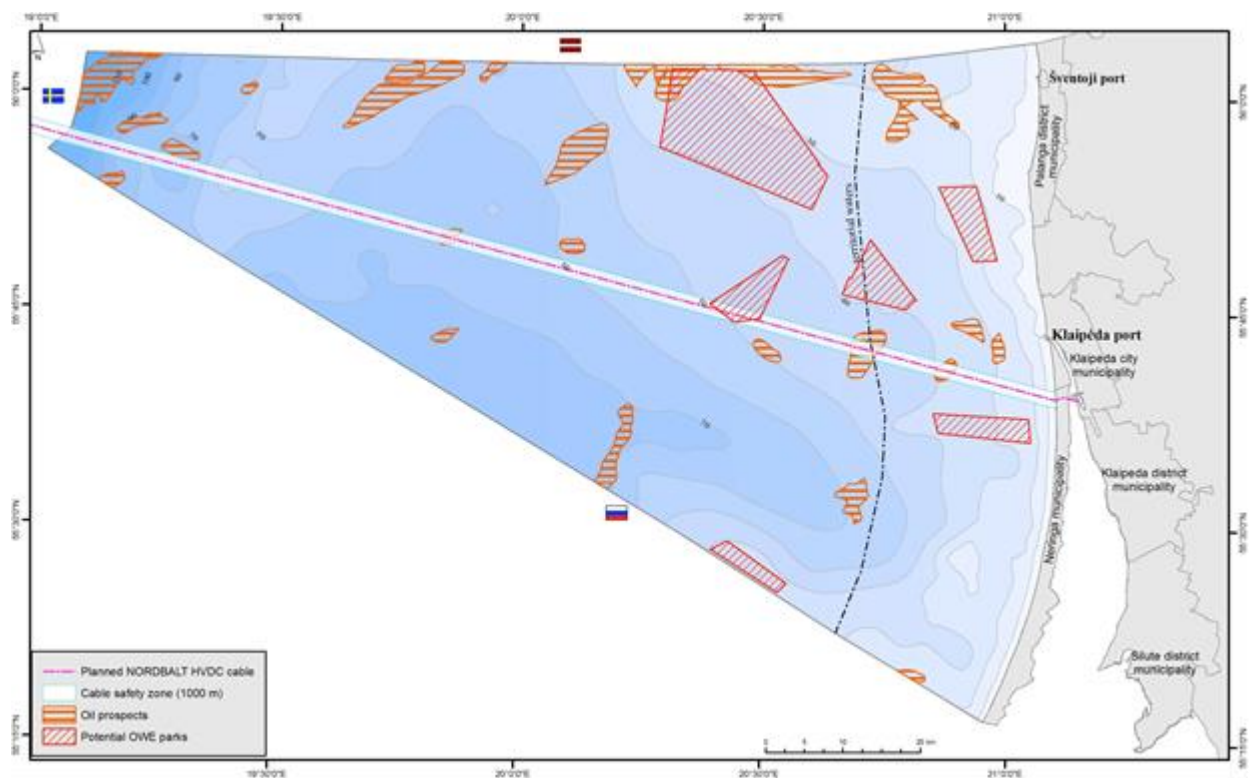
Εικόνα 3.31: Χώροι εξόρυξης άμμου

Πηγή: Towards a Pilot Maritime Spatial Plan for the Lithuanian Sea.pdf

3.5.9. Ενέργεια

Η Εθνική Ενεργειακή Στρατηγική προβλέπει την ανάπτυξη του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας της Λιθουανίας με στόχο: τη σύνδεση αγορών ηλεκτρισμού μεταξύ Σουηδίας - Λιθουανίας. Η εφαρμογή της καλωδίωσης κάτω από το νερό της Βαλτικής Θάλασσας στη Λιθουανία και τη Σουηδία, σίγουρα θα πρέπει να συνδέεται με ορισμένες ζώνες ασφαλείας και επιπλέον περιορισμοί θα πρέπει να τεθούν για άλλες χρήσεις της θάλασσας.

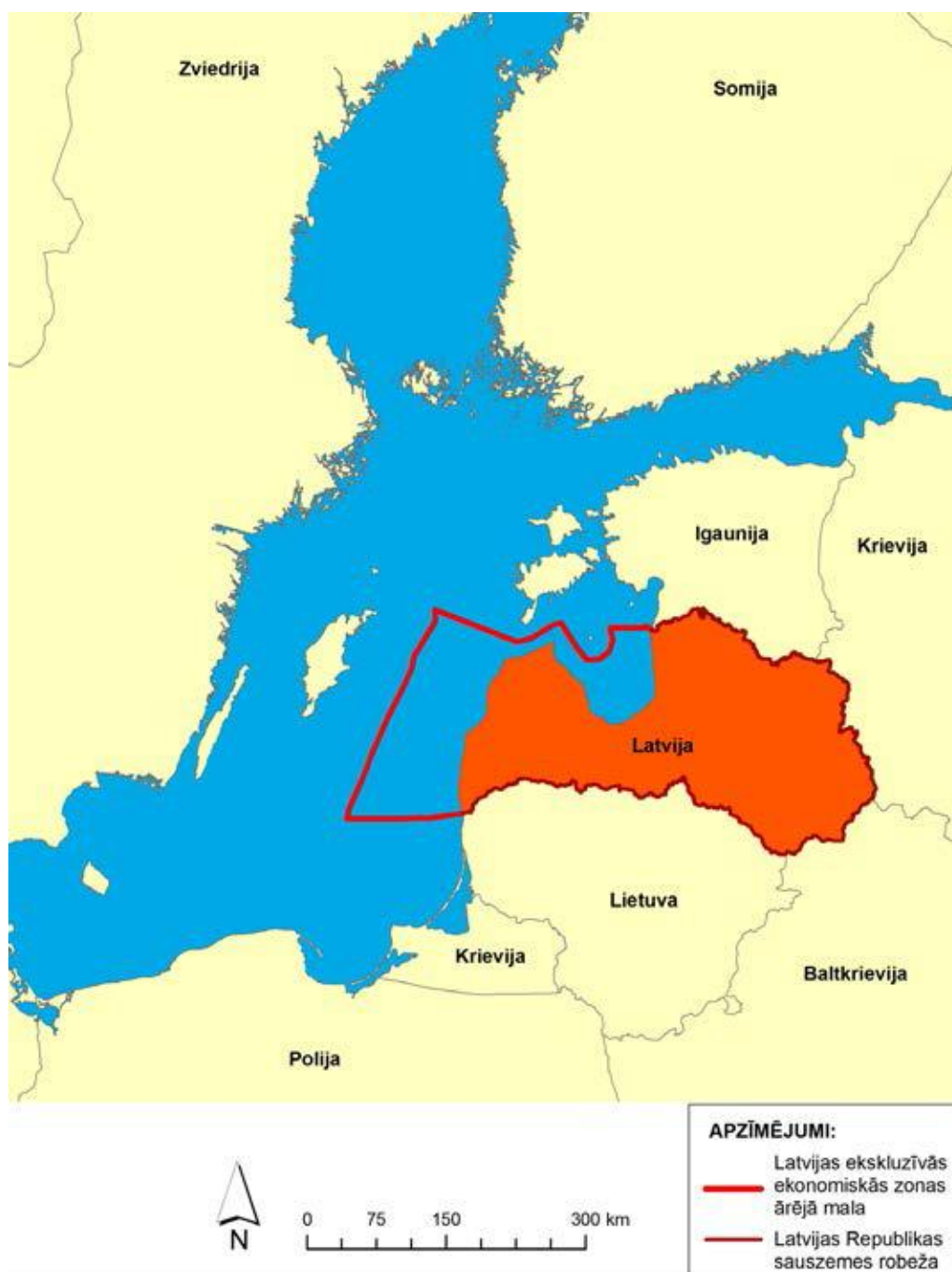
Άλλη πηγή ενέργειας διαθέσιμη αλλά όχι μελετημένη με λεπτομέρειες είναι οι πιθανές γεωλογικές δομές για την εξαγωγή πετρελαίου. Η στρατηγική για την εξόρυξη πετρελαίου είναι το έγγραφο (που εγκρίθηκε από το ψήφισμα αριθ. 258 της λιθουανικής κυβέρνησης τον Φεβρουάριο του 2003) για τον καθορισμό των στόχων για τη νέα εκμετάλλευση στην ξηρά και στη θάλασσα.

Εικόνα 3.32: Υπεράκτιο ενεργειακό δυναμικό και έργα σε εξέλιξη

Πηγή: Towards a Pilot Maritime Spatial Plan for the Lithuanian Sea.pdf

3.6. Λετονία

Εικόνα 3.33: Τα θαλάσσια ύδατα που βρίσκονται στη δικαιοδοσία της Λετονίας

Πηγή: ΛΙΑΕ

3.6.1. Τα θαλάσσια ύδατα της Λετονίας

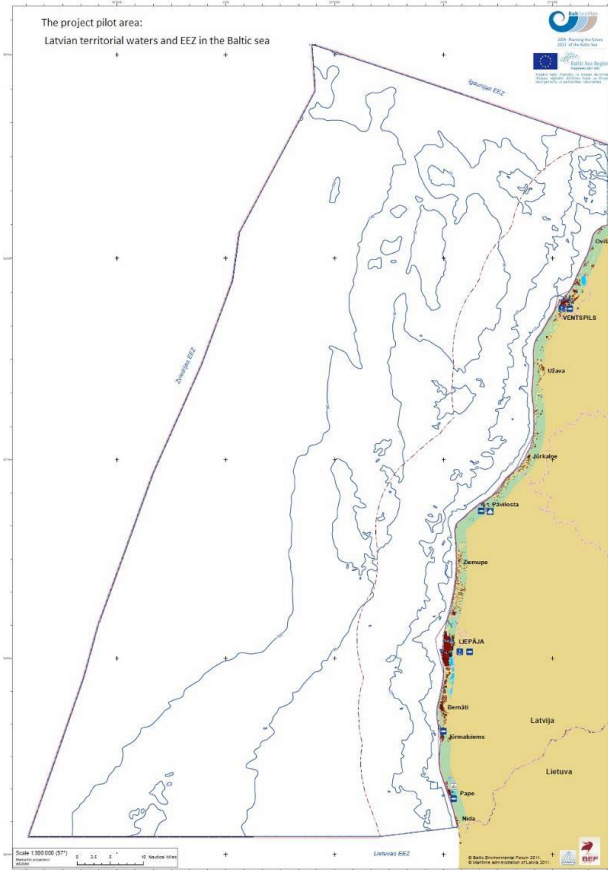
- Τα θαλάσσια ύδατα υπό τη δικαιοδοσία της Λετονίας περιλαμβάνουν εσωτερικά ύδατα, χωρικά ύδατα (12 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης) και τα ύδατα της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης (ΑΟΖ).
- Η συνολική έκταση των υδάτων της Βαλτικής Θάλασσας (περιλαμβάνεται και ο Κόλπος της Ρίγας) που βρίσκονται στη δικαιοδοσία της Λετονίας είναι 28 000 km².
- Τα ύδατα της Βαλτικής Θάλασσας που υπάγονται στην δικαιοδοσία της Λετονίας συνορεύουν με τη Λιθουανία, την Εσθονία και τη Σουηδία.

3.6.2. Διακυβέρνηση του θαλάσσιου χώρου

- Τα θαλάσσια ύδατα ανήκουν στο κράτος.
- Οι αρμόδιες αρχές για τα θαλάσσια ύδατα είναι τα αντίστοιχα τομεακά υπουργεία.
- Το Υπουργείο Οικονομικών από την πλευρά του κατέχει τμήμα της ακτής (μέχρι και σε βάθος 20 m) που ανήκουν στο κράτος.

3.6.3. Η χρήση του θαλάσσιου χώρου

- Επί του παρόντος, η χρήση των θαλάσσιων υδάτων της Λετονίας είναι χαμηλή.
- Τρέχουσες κύριες χρήσεις: η ναυτιλία, τα λιμάνια, η προστασία του περιβάλλοντος, η αλιεία, ο τουρισμός, οι χώροι εξόρυξης άμμου, οι στρατιωτικές περιοχές και οι επιστημονικές δραστηριότητες στη θάλασσα (παρακολούθηση).
- Μελλοντικές χρήσεις: όπως και σε άλλες θάλασσες, στη Βαλτική Θάλασσα υπάρχει αυξανόμενο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη αιολικών πάρκων στην ανοικτή θαλάσσια περιοχή (ακτή της Kurland). Εξόρυξη πετρελαίου μπορεί να είναι μια επιλογή, αλλά παρεμποδίζεται από την έλλειψη ενός επικυρωμένου συνόρου με τη Λιθουανία.

Εικόνα 3.34: Περιοχή σχεδιασμού στη Λετονία

Πηγή: Maritime Administration of Latvia

Η περιοχή που πρόκειται να αποτελέσει το υπόβαθρο του σχεδιασμού βρίσκεται στο ανατολικό τμήμα της Βαλτικής Θάλασσας (Ανατολική λεκάνη Gotland). Περιλαμβάνει τα χωρικά ύδατα της Λετονίας από τα σύνορα Λετονίας - Λιθουανίας μέχρι το ακρωτήριο Ονίšrags και ολόκληρη τη γειτονική Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη της Λετονίας. Η περιοχή συνορεύει με τα λιθουανικά χωρικά ύδατα και την ΑΟΖ στα νότια, με τη σουηδική ΑΟΖ στα δυτικά και την εσθονική ΑΟΖ στο βορρά. Η συνολική έκτασή της είναι περίπου 20 070 km², τοποθετώντας τη στην πρώτη θέση ανάλογα με το μέγεθος μεταξύ των περιοχών που πρόκειται να σχεδιαστούν για το σχέδιο της Βαλτικής. Η έκταση των χωρικών υδάτων στο πλαίσιο της περιοχής σχεδιασμού είναι 4.568 km². Η ακτογραμμή - σύνορο της εκτείνεται για περίπου. 200 km.

Η τοποθεσία της περιοχής σχεδιασμού ορίζεται από τις συντεταγμένες των άκρων:

- Δυτικά: $19^{\circ} 5,68' E$
- Βόρεια: $58^{\circ} 1,44' N$
- Eastern: $21^{\circ} 45,00' E$
- Νότια: $56^{\circ} 2,73' N$

Οι συντεταγμένες του κεντρικού σημείου:

- $56^{\circ} 58,18' N$
- $20^{\circ} 31,11'$

3.6.4. Μορφολογία του βυθού

Ο βυθός στην περιοχή σχεδιασμού φτάνει μέχρι 240 m βάθος. Η κλίση της υφαλοκρηπίδας στην περιοχή σχεδιασμού είναι λίγο ή ελαφρώς κυματιστή. Η πιο σαφής κλίση ξεκινά από 60 m βάθος. Η παράκτια περιοχή με βάθος έως 20 m καλύπτει περίπου. 1.803 km^2 (9% της περιοχής σχεδιασμού) και επιπλέον υπάρχουν 160 km^2 που χαρακτηρίζονται ως ρηχή περιοχή μέχρι 20 m βάθος εντός του υποθαλάσσιου τμήματος της περιοχής σχεδιασμού. Περιοχές με 20 - 50 m βάθος καλύπτουν περίπου. 4.800 km^2 (Ναυτιλιακή Διοίκηση της Λετονίας 2011).

Το στρώμα ιζηματογενών αποθέσεων που καλύπτουν το κρυσταλλικό υπόβαθρο στην περιοχή σχεδιασμού έχει περίπου 1 km πάχος και αυξάνεται καθώς πηγαίνουμε προς το νότο. Οι ιζηματογενείς αποθέσεις στο βυθό της θάλασσας σχηματίζονται από διάφορα γνωστά και άγνωστα είδη υλικών, στα οποία συμπεριλαμβάνονται ογκόλιθοι, κροκάλες, αμμοχάλικο, άμμος και άργιλος. Σύμφωνα με την επικρατούσα μορφολογία του βυθού της θάλασσας το παράκτιο τμήμα της περιοχής σχεδιασμού μπορεί να διαιρεθεί στις ακόλουθες περιοχές:

- στην περιοχή από τα σύνορα της Λιθουανίας ως τη Λιεπάγια όπου ο βυθός καλύπτεται από μεγάλους ογκόλιθους μεταξύ των οποίων υπάρχουν μικρότερα και μεγαλύτερα μπαλώματα άμμου

- στην περιοχή μεταξύ Λιεπάγια και Akmeņrags όπου τα μπαλώματα άμμου γίνονται όλο και μεγαλύτερα και σε ορισμένες περιοχές αποτελούν το κυρίαρχο είδος στο βυθό της θάλασσας
- στην περιοχή από Akmeņrags στην Βέντσπιλς όπου ο βυθός της θάλασσας αποτελείται από ένα μωσαϊκό από βράχους και τα μπαλώματα άμμου, ενώ πάνω από το βυθό της Ventspils καλύπτεται σχεδόν εξ ολοκλήρου από άμμο (Ruskule et al. 2009, Strake 2010).

3.6.5. Μορφολογία Ακτογραμμής

Η ακτογραμμή των περιοχών σχεδιασμού έχουν σχηματιστεί από την αλληλεπίδραση της θάλασσας και της γης που επηρεάζεται από τους ισχυρούς, κυρίως δυτικούς και νότιο - δυτικούς ανέμους, από τη μεταφορά ιζημάτων κατά μήκος της ακτής η οποία κατευθύνεται προς βορρά και από τις σχετικές διαβρώσεις των ακτών και των διαδικασιών συσσώρευσης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ομαλή ακτογραμμή, ελαφρώς στραμμένη προς τα έξω στα τμήματα της συσσώρευσης άμμου και προς τα μέσα όπου η διάβρωση επικρατεί. Η ροή ιζημάτων επηρεάζεται σημαντικά από τις προβλήτες των λιμανιών του Ventspils και Lierāja, με αποτέλεσμα τη συσσώρευση άμμου νότια από τα λιμάνια και τη διάβρωση βόρεια από τα λιμάνια. Έντονη διάβρωση παρατηρείται και σε άλλα τμήματα - κατά τη διάρκεια περιόδου 15 ετών κατά μέσο όρο 2-3 m απομακρύνονται από τις ακτές, ενώ σε ορισμένες περιοχές φτάνει 3,5 - 4 m ανά έτος. (Eberhards 2003, Eberhards και Lapinskis 2008).

3.6.6. Κατηγορίες Ζωνών

Η δημιουργία Ζωνών της περιοχής σχεδιασμού έχει καταρτιστεί με βάση τις πληροφορίες σχετικά με τις υφιστάμενες δραστηριότητες στη θάλασσα (αλιεία, ναυτιλία, λιμενικές και στρατιωτικές εκπαιδεύσεις, τοποθέτηση καλωδίων), τις προστατευόμενες φυσικές περιοχές, τις πιθανές δραστηριότητες στη θάλασσα (ανάπτυξη αιολικών πάρκων και εξόρυξη πετρελαίου), καθώς και λαμβάνοντας υπόψη στοιχεία για τη βαθυμετρία, τα οικολογικά χαρακτηριστικά (π.χ. κατανομή των βιοκοινωνιών και των τομέων οι οποίοι κρίνονται σημαντικοί για την αναγέννηση των αλιευτικών

πόρων), τη θέση των ναυαγίων, και τις πρώην χωματερές των στρατιωτικών χημικών αποβλήτων και πυρομαχικών.

Για την οριοθέτηση της περιοχής σχεδιασμού έχουν χρησιμοποιηθεί οι ακόλουθες κατηγορίες ζωνών:

- Ζώνη χρήσεων προτεραιότητας: καθορίζει τις χρήσεις της θάλασσας, οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με προτεραιότητα στη συγκεκριμένη περιοχή καθώς και τους περιορισμούς που τίθενται για άλλες χρήσεις της θάλασσας. Οι χρήσεις προτεραιότητας στη θάλασσα καθορίζονται με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

1. Τις προτεραιότητες που έχουν καθοριστεί από νομικές πράξεις ή έγγραφα εθνικού σχεδιασμού πολιτικής (π.χ. προστασία της φύσης, λειτουργία των λιμανιών, εξόρυξη πετρελαίου, κλπ).

2. Τις φυσικές συνθήκες που καθορίζουν ότι η συγκεκριμένη περιοχή είναι η πλέον κατάλληλη για μια συγκεκριμένη χρήση στη θάλασσα (π.χ., τομείς που έχουν σημασία για την παράκτια αλιεία και την αναγέννηση των αλιευτικών πόρων).

3. Διατήρηση της φύσης στις περιοχές με προστατευόμενα ενδιαίτηματα ή άλλα στοιχεία της φύσης. Περιοχές για ανάπτυξη αιολικών πάρκων με κατάλληλες προϋποθέσεις (π.χ. το βάθος, τη γεωλογία και την ταχύτητα του ανέμου).

4. Συμφωνίες που επιτεύχθηκαν μεταξύ των αρμόδιων αρχών και άλλων ενδιαφερομένων μερών κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σχεδιασμού.

- Αποθεματική ζώνη για συγκεκριμένες χρήσεις: καθορίζει τις χρήσεις της θάλασσας που μπορούν να θεωρηθούν ως κύριες, εάν η συνύπαρξη με άλλες θαλάσσιες χρήσεις επιτευχθεί και ειδικότερα χωρίς μεγάλες συγκρούσεις. Ακόμη μέσω συμπληρωματικών ερευνών καθορίζεται ποια είναι η πιο κατάλληλη χρήση για τη συγκεκριμένη θαλάσσια περιοχή.

- «Απαγορευμένες περιοχές»: θέτουν περιορισμούς για συγκεκριμένες χρήσεις στη θάλασσα (π.χ. περιοχές που απαγορεύεται η πλεύση για λόγους ασφαλείας).

- Ζώνη Γενικής Χρήσης: όλες οι χρήσεις της θάλασσας είναι αποδεκτές, εφ' όσον δεν είναι εναντίον των νομικών απαιτήσεων που ορίζονται από το εθνικό ή το διεθνές δίκαιο, δεν προκαλούν σημαντικές

συγκρούσεις με άλλες χρήσεις της θάλασσας ή δεν έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Εκτός από τις κατηγορίες ζωνών, οι χάρτες ζωνών περιλαμβάνουν επίσης πληροφορίες σχετικά με τις υφιστάμενες χρήσεις της θάλασσας, οι οποίες δεν μπορούν να τροποποιηθούν και οι οποίες επιβάλλουν περιορισμούς σε άλλες δραστηριότητες για τη χρήση της θάλασσας. Αυτές περιλαμβάνουν:

- Περιοχές Natura 2000
- Υφιστάμενες θέσεις απόσβεσης των υλικών βυθοκόρησης
- Πρώην θέσεις απόσβεσης στρατιωτικών χημικών αποβλήτων και πυρομαχικών
- Φάρους
- Ναυάγια.

Ως πρόσθετες πληροφορίες παρουσιάζονται τα σύνορα των χωρικών υδάτων και της ΑΟΖ, η βαθυμετρία, οι παραθαλάσσιοι οικισμοί, τα λιμάνια και τα κέντρα αλιείας.

3.7. Ισπανία

3.7.1. Γενικά στοιχεία για την Ισπανία

Η διαδικασία για τη διαμόρφωση και την έγκριση των περιφερειακών χωροταξικών σχεδίων γενικά περιλαμβάνει πέντε διακριτές φάσεις:

- 1) Την απόφαση για τη διαμόρφωση του σχεδίου
- 2) Την εκπόνηση μιας προκαταρκτικής μελέτης ή ενός προκαταρκτικού εγγράφου
- 3) Την αρχική έγκριση
- 4) Την προσωρινή έγκριση
- 5) Την τελική έγκριση

Στην Ανδαλουσία είναι η Γενική Διεύθυνση και Επιθεώρηση για τον Χωροταξικό Σχεδιασμό, την Αστική Ανάπτυξη και Στέγαση, η οποία σε γενικές γραμμές είναι υπεύθυνη για την επιθεώρηση και την άσκηση των διοικητικών πειθαρχικών εξουσιών σχετικά με τη χωροταξία και την αστική ανάπτυξη.

Η ύπαρξη του Θαλάσσιου-Χερσαίου Δημόσιου (Maritime-Terrestrial Public Domain (MTPD)) πρέπει επίσης να αναφέρεται ως η πιο σημαντική νομική-διοικητική ιδιομορφία στις ισπανικές παράκτιες ζώνες.

Παρά την ύπαρξη «πλούσιας» νομοθεσίας σχετικά με την ακτή δεν υπάρχουν ακόμη ειδικές ρυθμίσεις για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών στην Ισπανία. Παρ' όλα αυτά, λαμβάνονται μέτρα για μια πολιτική που θα καταρτιστεί από την στρατηγική, όπως αυτή προκύπτει από την ισπανική στρατηγική για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση παράκτιων Παράκτιων Ζωνών (ΟΔΠΖ) - Integrated Coastal Zone Management (ICZM).

Η Ισπανία, χωρίζεται σε 17 αυτόνομες κοινότητες και 2 αυτόνομες πόλεις. Κάθε αυτόνομη κοινότητα αποτελείται από μία ή περισσότερες επαρχίες που συνολικά φτάνουν τις 50 για ολόκληρη την ισπανική επικράτεια. Κάθε επαρχία είναι με τη σειρά της χωρισμένη σε ένα μεταβλητό αριθμό δήμων

που φτάνει το σύνολο των 8.111 σε όλη την Ισπανία (Εθνικό Ινστιτούτο Στατιστικής, 2007). Υπάρχουν και άλλες εδαφικές οντότητες με δικό τους νομικό καθεστώς που αποτελούνται από ομάδες δήμων (νομοί ή περιφέρειες, δημοτικές κοινοπραξίες) ή τους φορείς (χαμηλότερη κατάταξη από τους δήμους), που είναι γνωστοί ως μικρές τοπικές αρχές.

Η συνολική έκταση της επιφάνειας της γης της Ισπανίας είναι 505.987 Km² (195.363 sq.mi.) με πληθυσμό 45.951.005 από την 1 του Ιανουαρίου 2009 (Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, 2009). Οι πέντε μεσογειακές Αυτόνομες Κοινοότητες παρέχουν τα ακόλουθα στοιχεία:

- Η Ανδαλουσία έχει μια επιφάνεια 85.597 Km² (33.049 sq.mi.), μια ακτογραμμή περίπου 1.428 Km (551 ml.) σε μήκος και πληθυσμό 8.302.923.
- Η Καταλονία έχει μια επιφάνεια 32.113 Km² (12.399 sq.mi.), ακτογραμμή 699 Km² (419 ml.) και πληθυσμό 7.475.420.
- Η κοινότητα της Βαλένθια (περιφέρεια της Βαλένθια) έχει επιφάνεια 23.255 Km² (8.979 τ.μ.. mi), ακτογραμμή 518 Km (311 ml) σε μήκος και πληθυσμό 5.094.675.
- Η Μούρθια έχει επιφάνεια 11.313 Km² (4.368 sq.mi.), ακτογραμμή 274 Km (164 ml) σε μήκος. και πληθυσμό 1.446.520 και
- Το αρχιπέλαγος των Βαλεαρίδων έχει επιφάνεια 4.992 Km² (1.927 sq.mi.), ακτογραμμή 1.428 Km (857 ml.) σε μήκος και πληθυσμό 1.095.426.

Μέσω του Συντάγματος, ο Νόμος για τις Ακτές (Coastal Law) ορίζει και οριοθετεί τη ζώνη του Θαλάσσιου-Χερσαίου Δημόσιου, η οποία περιλαμβάνει:

- 1) την παραλία και τις όχθες των εκβολών που, με τη σειρά τους, περιλαμβάνουν την θαλάσσια-χερσαία ζώνη [maritime-terrestrial zone (or „MTZ“)] (από το χαμηλό σημείο της παλίρροιας μέχρι το εσωτερικό όριο στο οποίο φτάνει η παλίρροια), τους βάλτους και άλλους υγρότοπους, καθώς και τις παραλίες και αμμόλοφους
- 2) τα χωρικά ύδατα της θάλασσας και τα εσωτερικά ύδατα, συμπεριλαμβανομένου του πυθμένα και του υπεδάφους

- 3) τους φυσικούς πόρους της οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας. Οι βραχώδεις ακτές αποτελούν επίσης μέρος του Δημοσίου Τομέα.

Επίσης, σε σχέση με το Θαλάσσιο-Χερσαίο Δημόσιο, το κράτος θα πρέπει επίσης να είναι υπεύθυνο για τη διαχείρισή του, συμπεριλαμβανομένης της χορήγησης των αδειών ανάθεσης, και τις άδειες για την κατοχή και την εκμετάλλευση του τομέα, τη δήλωση των αποκλειστικών ζωνών, την αδειοδότηση για τις σταθερές κατασκευές στη θάλασσα, καθώς και τις μικρές θαλάσσιες εγκαταστάσεις, όπως προβλήτες, αποβάθρες, δεξαμενές, καθώς και τυχόν άλλες εγκαταστάσεις που δεν αποτελούν μέρος του.

Επιπλέον, ο Νόμος για τις Ακτές καθορίζει ορισμένες νομικές δουλειές για τη καλύτερη προστασία του θαλάσσιου εδαφικού δημόσιου τομέα. Για το σκοπό αυτό, προβλέπονται τα ακόλουθα και ρυθμίζονται:

- a. μια περιοχή διέλευσης 100 m (0,06 ml.) για την προστασία, η οποία μπορεί να επεκταθεί στα 200 m (0.124 ml), (20 μέτρα (66 πόδια) στην ξηρά για την αστική ανάπτυξη και καθορίστηκε με βάση την ημερομηνία που ο Νόμος για τις Ακτές τέθηκε σε ισχύ. Ο Νόμος για τις Ακτές, περιλαμβάνει τη νέα διατύπωση της προσωρινής διάταξης τριών, (τομέας 3 του Παράκτιου Νόμου), η οποία επεκτείνει την περιοχή αυτή εσωτερικά κατά μήκος της ακτής από την παραλία, και στην οποία είναι απαραίτητες οι δημόσιες υπηρεσίες και εγκαταστάσεις για τους χρήστες της ακτής.
- b. μια περιοχή ευκολίας της πρόσβασης από 6 m (20 πόδια), η οποία μπορεί να παραταθεί μέχρι και 20 m (66 πόδια) από την παραλία και η οποία, ως εκ τούτου, περιλαμβάνεται εντός της ζώνης προστασίας. Ο χώρος αυτός πρέπει να παραμείνει ελεύθερος για την πρόσβαση των πεζών και τη διέλευση ανά πάσα στιγμή.
- c. μία ζώνη επιρροής, η οποία εκτείνεται τουλάχιστον 500 m (0,3 ml.) από την παραλία, όπου οι ελάχιστες προϋποθέσεις που ορίζονται για την προστασία της θαλάσσιας- εδαφικής περιοχής πρέπει να τηρούνται από τη διαχείριση του χώρου και την αστική ανάπτυξη.

Οι βάσεις της μελλοντικής Ισπανικής Ολοκληρωμένης Στρατηγικής Διαχείρισης Παράκτιων Ζωνών αποκαλύφθηκαν σε μια Ισπανική Εθνική Αναφορά σε συμφωνία με τους όρους της Σύστασης 2002/413/CE. Η αναφορά αυτή προσδιόρισε δύο στρατηγικούς στόχους που συνδέονται με την αειφόρο ανάπτυξη των παράκτιων ζωνών και την ολοκληρωμένη διαχείριση τους. Από τη μία πλευρά, η Επιτροπή προτείνει να γίνουν βελτιώσεις στις περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες της παράκτιας ζώνης και τη χρήση των πόρων της, σύμφωνα με τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και, αφετέρου, προτείνει την αναθεώρηση και προσαρμογή της διαχείρισης μοντέλων και λήψης αποφάσεων που θα συμπεριλαμβάνουν τις αρχές της ΟΔΠΖ.

Όπως έχει αναφερθεί προηγουμένως, δεν υπάρχει ειδική νομοθεσία για την ΟΔΠΖ, αλλά, παρ' όλα αυτά, μπορούμε να πούμε ότι υπάρχουν κάποιες ιδιαιτερότητες που αφορούν τη ρύθμιση των παράκτιων ζωνών στην Ισπανία.

Τέλος, υπάρχουν πολλά λειτουργικά μέσα, από τα οποία κάποια ξεχωρίζουν. Πρώτον, εκείνα που συνδέονται με τη διαχείριση του Θαλάσσιου-Χερσαίου Δημόσιου (Maritime-Terrestrial Public Domain - MTPD):

- το σχέδιο τοποθέτησης ορίων (the Boundary Plan),
- το πρόγραμμα αγοράς γης (the Land Purchase Programme),
- το πρόγραμμα παράκτιας διατήρησης και συντήρησης (the Coastal Maintenance and Preservation Programme),
- το πρόγραμμα διάθεσης για την πρόσβαση και τη δημόσια χρήση του της Ακτής (the Appropriations Programme for Access and Public Use of the Coast),
- οι οδηγίες για την ενασχόληση με την ακτογραμμή (Directives for Dealing with the Coastal Edge) και
- οι οδηγίες για τις ενέργειες στις παραλίες (Directives for Actions on Beaches).

Στο σύνολό τους, τα μέσα αυτά στοχεύουν στην τήρηση μερικών στόχων, όπως η παρακολούθηση της παλινδρόμησης των ακτών, η ανάκτηση και η

προστασία των παραλιακών συστημάτων, οι πιστώσεις για την πρόσβαση και τη δημόσια χρήση της ακτής, ο ορισμός του ΜΤΡΔ και των βέλτιστων πρακτικών, η νομιμοποίηση των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας του ΜΤΡΔ, και η καταγραφή και επεξεργασία των αρχείων σχετικά με τον τομέα.

Ο Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός (ΘΧΣ), ο οποίος επιτρέπει την καλύτερη εκμετάλλευση του θαλάσσιου χώρου, εξελίσσεται σε εργαλείο εργασίας που είναι κατάλληλο για το συντονισμό της ισχύουσας τομεακής διαχείρισης με επίκεντρο την παράκτια ζώνη. Από την άποψη αυτή, η Ισπανία παρέχει το ίδιο ακριβώς με τον ΘΧΣ μέσω του νόμου για την προστασία των Θαλάσσιου Περιβάλλοντος (2010).

Το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του νόμου, και ως εκ τούτου, επίσης, του ΘΧΣ, είναι τα εσωτερικά ύδατα, τα χωρικά ύδατα, η αποκλειστική οικονομική ζώνη του Αντλαντικού, η ζώνη προστασίας της αλιείας στη Μεσόγειο, και η υφαλοκρηπίδα, συμπεριλαμβανομένης της εκτεταμένης υφαλοκρηπίδας που η Ισπανία αποκτά με την εφαρμογή της διαδικασίας που προβλέπεται από τον νόμο αριθ.76 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας.

Ο Ισπανικός ΘΧΣ προβλέπει τη δημιουργία θαλάσσιων περιοχών οριοθέτησης ως ισπανική χωρική υποδιαίρεση. Γι' αυτό, έχουν καθιερωθεί οι πέντε θαλάσσιες περιοχές οριοθέτησης και για καθεμία από αυτές θα καταρτιστεί μια θαλάσσια στρατηγική. Δύο θαλάσσιες περιοχές οριοθέτησης στην περιοχή της Μεσογείου μπορούν να επισημανθούν: Η Θάλασσα του Αλμποράν και η Ιβηρική Θάλασσα.

Εικόνα 3.36: Περιοχές της Μεσογείου

Πηγή: Wikipedia

3.7.2. Γεωγραφική περιοχή

Όλα τα ισπανικά ύδατα δικαιοδοσίας εκτείνονται από το βορρά προς το νότο, από το όριο μεταξύ της ισπανικής και γαλλικής ΑΟΖ στο Βισκαϊκό Κόλπο στο νότιο όριο της ΑΟΖ που ξεκινά από το αρχιπέλαγος των Καναρίων Νήσων. Από τα ανατολικά προς τα δυτικά από το συμφωνημένο όριο μεταξύ της Ισπανίας και της Ιταλίας για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας στο δυτικότερο όριο της ΑΟΖ των Καναρίων Νήσων.

Ισπανικές θαλάσσιες δικαιοδοσίες που ορίζονται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας είναι οι εξής:

Φυσιολογική τιμή αναφοράς (NBL): αυτή είναι η γραμμή από την οποία μετράται το εύρος της χωρικής θάλασσας. Η πορεία της αντιστοιχεί στη χαμηλότερη σε στάθμη γραμμή νερού κατά μήκος της ακτής.

Ευθεία γραμμή βάσης (SBL): Ορίζεται από τη σύνδεση των πιο απομακρυσμένων σημείων από την ακτή και τα οποία δεν πρέπει να παρεκκλίνουν αισθητά από τη γενική κατεύθυνση της ακτής.

Εσωτερικά ύδατα: «ύδατα ένθεν της γραμμής βάσεως της χωρικής θάλασσας, αποτελούν μέρος των εσωτερικών υδάτων του κράτους». Τα κράτη ασκούν πλήρη εδαφική κυριαρχία επί των υδάτων αυτών, του θαλάσσιου βυθού και του υπεδάφους και του υπερκείμενου εναέριου χώρου τους.

Χωρικά ύδατα: η λωρίδα της θάλασσας δίπλα στο έδαφος και στα εσωτερικά ύδατα του παράκτιου κράτους επί της οποίας το κράτος ασκεί πλήρη κυριαρχία τόσο πάνω από τα υπόγεια ύδατα όσο και στον εναέριο χώρο, το βυθό και το υπέδαφος της θάλασσας. Το μέγιστο εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης είναι 12 ναυτικά μίλια.

Συνορεύουσα ζώνη: τα ύδατα που βρίσκονται πέραν από τη χωρική θάλασσα και δίπλα σε αυτή και στα οποία το παράκτιο κράτος μπορεί να λάβει τελωνειακά, δημοσιονομικά, μεταναστευτικά ή υγειονομικά μέτρα. Το εύρος της δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 24 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης από τις οποίες υπολογίζονται τα χωρικά ύδατα.

Αποκλειστική οικονομική ζώνη: η θαλάσσια περιοχή πέραν και κοντά στη χωρική θάλασσα όπου το παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα για σκοπούς εξερεύνησης και εκμετάλλευσης, διατήρησης και διαχείρισης των φυσικών πόρων, είτε ζωντανών ή μη-διαβίωσης, ο θαλάσσιος βυθός και το υπέδαφος της και τα υπερκείμενα ύδατα. Το εύρος της είναι 200 ναυτικά μίλια από τις ευθείες γραμμές βάσης από τις οποίες μετριέται η χωρική θάλασσα. (UNCLOS, νόμοι 55, 56 και 57).

Αλιευτική ζώνη/ζώνη προστασίας της αλιείας: περιοχή μεταβλητού εύρους (μέχρι 200 ναυτικά μίλια) που δηλώνεται από ένα παράκτιο κράτος

γύρω από την ακτογραμμή του, και εντός της οποίας ασκεί τον έλεγχο της πρόσβασης σε αλιευτικούς πόρους. Δεν έχει καμία δικαιοδοσία στους άλλους πόρους.

Υφαλοκρηπίδα: φυσική παράταση του φυσικού ορίου του υποβρύχιου εδάφους ενός παράκτιου κράτους στην εξωτερική άκρη του υφαλοπρανούς, ή σε μια απόσταση 200 ναυτικών μιλίων, εφόσον το υφαλοπρανές δεν παρατείνεται τόσο μακριά. Το υφαλοπρανές περιλαμβάνει την υποθαλάσσια προέκταση της χερσαίας μάζας του παράκτιου κράτους και αποτελείται από το θαλάσσιο βυθό και το υπέδαφος της υφαλοκρηπίδας, την κλίση του και την άνοδο του.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, το υφαλοπρανές (γεωμορφολογική έννοια) ή η υφαλοκρηπίδα (δικαιοδοτική έννοια) εκτείνεται πέραν του ορίου των 200 ναυτικών μιλίων.

Παράκτια ύδατα: τα επιφανειακά ύδατα μιας γραμμής από την πλευρά της στεριάς, κάθε σημείο της οποίας βρίσκεται σε απόσταση ενός ναυτικού μιλίου προς τη θάλασσα από το πλησιέστερο σημείο της γραμμής βάσης από την οποία μετριέται το εύρος των χωρικών υδάτων, εκτεινόμενη εάν χρειαστεί μέχρι το απώτερο όριο των μεταβατικών υδάτων. Αυτό δεν είναι ένα είδος θαλάσσιας δικαιοδοσίας, αλλά μια έννοια που ορίζεται από την οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της προστασίας των υδάτων και της διαχείρισης.

Spanish jurisdictional waters (sq km)	
Internal waters	14 679
Territorial sea	101 700
Contiguous zone	117 216
Exclusive economic zone	758 253
Fisheries protection zone	190 582
Continental shelf (Alboran sea)	14 019
Extended continental shelf	38 182
SUM OF SPANISH MARITIME JURISDICTIONS	1 120 351
Additional information	
Length of coastline (km)	7 503
WFD Coastal waters (sq km)	19 026

Εικόνα 3.35: Τα ύδατα που βρίσκονται στη δικαιοδοσία της Ισπανίας

Πηγή: An atlas of maritime spatial planning²⁴

3.7.3. Βαθυμετρία – Υφαλοπρανές (CONTINENTAL MARGIN)

Από φυσιογραφική άποψη, η υφαλοκρηπίδα μπορεί να χαρακτηριστεί ως η περιοχή των ρηχών θαλασσών με περιφερειακή επέκταση.

Μια σειρά από βαθυμετρικά μέτρα έχουν ληφθεί για να δείξουν την ικανότητα που έχουν οι διάφοροι τομείς της περιοχής δικαιοδοσίας του ισπανικού κράτους για εκμετάλλευσή της. Ο χωροταξικός σχεδιασμός που θα μπορούσε να γίνει σε αυτούς τους τομείς εξαρτάται εν μέρει από την ικανότητα να αποκτήσουν πρόσβαση στους πόρους, η οποία καθορίζεται από το βάθος που βρίσκονται.

Οι βαθύτερες ζώνες βρίσκονται στο βορειοδυτικό τμήμα των ισπανικών υδάτων, και υπάρχει επίσης μια ευρεία περιοχή ρηχών νερών γύρω από την ακτή Κανταβρίας (κάτω από 200 m). Η ρηχή περιοχή στον Κόλπο του Cadiz είναι επίσης αρκετά μεγάλη, αν και περιορίζεται σε μεγάλο βαθμό στη Θάλασσα Alboran μόνο για να διευρυνθεί και πάλι στο ανατολικό τμήμα της Levantine Shelf. Οι ζώνες αυτές δεν υπερβαίνουν τα 3.500 m. στα ισπανικά ύδατα της Μεσογείου. Τα βαθιά νερά δίπλα στο αρχιπέλαγος των Καναρίων Νήσων βρίσκονται στο δυτικό τμήμα, ενώ στις περιοχές γύρω

²⁴ http://www.marineplan.es/en/ATLAS_13_06_11_EN.pdf

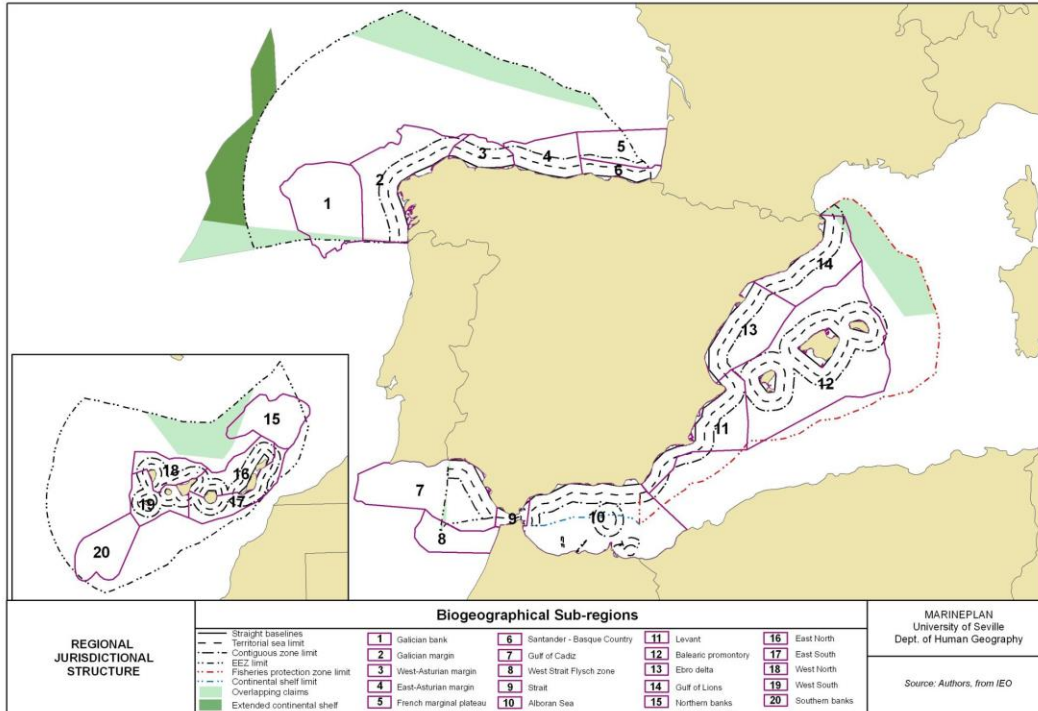
από τα ανατολικότερα νησιά τα νερά δεν υπερβαίνουν τα 2.500 μ. σε βάθος.

Ένας προσεγγιστικός υπολογισμός των υδάτων της δικαιοδοσίας του ισπανικού κράτους θα μπορούσε να θέσει αυτά τα ύδατα σε τρία τρισεκατομμύρια λίτρα.

3.7.4. Βιογεωγραφικές Υποπεριοχές

Μέσω του αντιπροσωπευτικού δικτύου των θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών στην Ισπανία, η WWF/ADENA θεσπίζει είκοσι βιογεωγραφικές υποπεριοχές, σαν μονάδες οι οποίες διαφοροποιούνται μεταξύ τους τόσο για τα βιοτικά όσο και για τα αβιοτικά χαρακτηριστικά τους όπως: τη γεωμορφολογία, τις φυσικές-χημικές συνθήκες, τη χλωρίδα, την πανίδα και τις κοινότητες.

Χαρακτηρίζονται με βάση τη γεωλογία και τις φυσικές και χημικές ιδιότητες του θαλάσσιου περιβάλλοντος, καθώς και μέσω του προσδιορισμού των μοναδικών τοπίων.

Εικόνα 3.37: Οι 20 βασικές βιοπεριοχές που ορίζονται στην Ισπανία

Πηγή: An atlas of maritime spatial planning²⁵

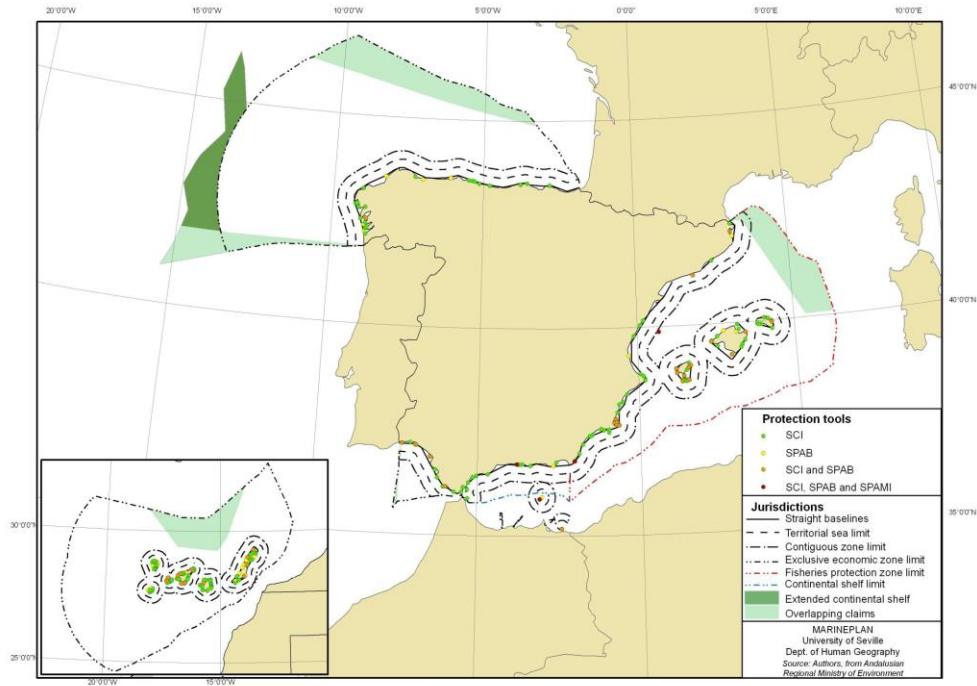
²⁵ http://www.marineplan.es/en/ATLAS_13_06_11_EN.pdf

3.7.5. Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές στην Ισπανία

Ο όρος «προστατευόμενη θαλάσσια περιοχή» (Maritime Protected Area - MPA) χρησιμοποιείται διεθνώς ως μία έννοια «ομπρέλα» που ταυτίζει κάθε περιοχή της θάλασσας με κάποιο βαθμό προστασίας. Η Ισπανία δεν αναγνώριζε τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές ως εργαλείο για την προστασία των δικών της μονάδων μέχρι που ο νόμος υπ' αριθ. 42/2007 σχετικά με τη φυσική κληρονομιά και τη βιοποικιλότητα τέθηκε σε ισχύ.

Όλες οι υπόλοιπες θαλάσσιες περιοχές ανταποκρίνονται στη γενική έννοια του όρου, και υπάγονται στην εθνική νομοθεσία για την προστασία, όπως οι εξής:

Το δίκτυο των φυσικών προστατευόμενων περιοχών (Natural Protected Spaces Network-RENPA), τα θαλάσσια αποθέματα και τα αποθέματα αλιείας και άλλες νομικές έννοιες που είναι σύμφωνες με τις διεθνείς συνθήκες: το δίκτυο Natura 2000, τα Αποθέματα Βιόσφαιρας, οι υγρότοποι RAMSAR και άλλες μορφές, όπως οι ειδικά προστατευόμενες περιοχές μεσογειακού ενδιαφέροντος (SPAMIs). Το δίκτυο Natura 2000 αποτελεί μία περιοχή διατήρησης της βιοποικιλότητας οικολογικού δικτύου.

Εικόνα 3.38: Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές

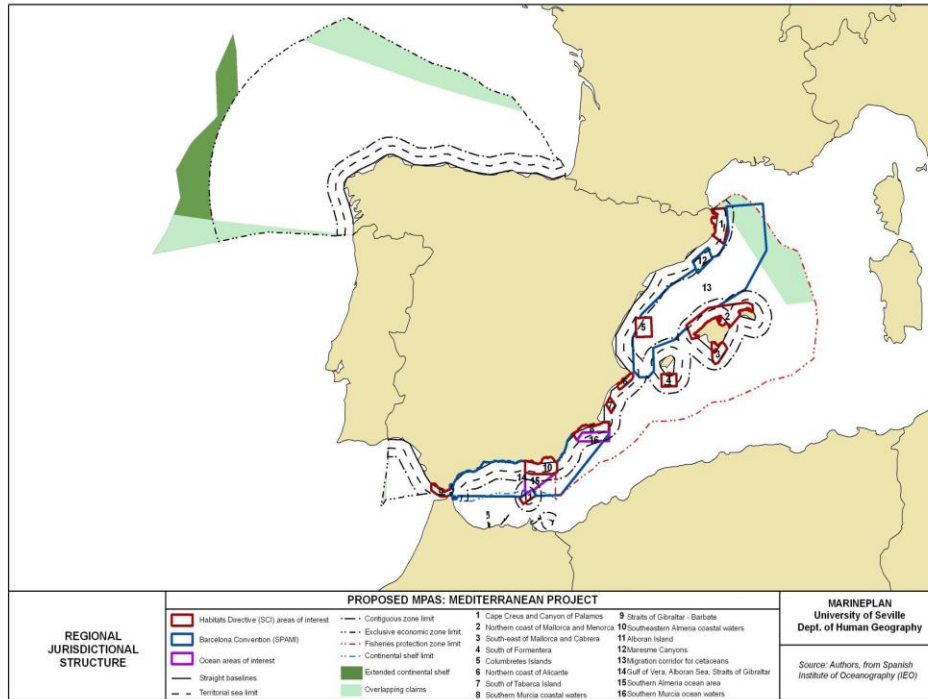
Πηγή: An atlas of maritime spatial planning²⁶

²⁶ http://www.marineplan.es/en/ATLAS_13_06_11_EN.pdf

3.7.6. Πρόγραμμα για τη Μεσόγειο

Το πρόγραμμα: «Προσδιορισμός των περιοχών ειδικού ενδιαφέροντος για τη διατήρηση των κητωδών στην ισπανική Μεσόγειο», που είναι γνωστό ως το Μεσογειακό Σχέδιο, έχει σχεδιαστεί με στόχο την παροχή των επιστημονικών δεδομένων που απαιτούνται για τις διάφορες ευρωπαϊκές και εθνικές συνθήκες, συμφωνίες και κανονισμούς στο πλαίσιο της διατήρησης της βιοποικιλότητας και σε σχέση με τη διατήρηση των εν λόγω θαλάσσιων θηλαστικών.

Το πρόγραμμα περιλάμβανε δύο φάσεις. Η πρώτη κατευθύνεται προς την αποκατάσταση της κατάστασης της διατήρησης των διαφόρων ειδών κητοειδών και των πληθυσμών στην ισπανική Μεσόγειο. Η δεύτερη φάση προσδιόρισε τις περιοχές ειδικού ενδιαφέροντος για τη διατήρηση των κητωδών στην μεσογειακή ακτή της Ισπανίας. Οι περιοχές επιλέχθηκαν για την προστασία για να εγγυηθούν μια ευνοϊκή κατάσταση διατήρησης για τους διάφορους πληθυσμούς κητοειδών και, ουσιαστικά, οι πληθυσμοί θεωρούνται απειλούμενοι, προκειμένου να συμμορφωθούν με τις διάφορες προτάσεις και τις απαιτήσεις που καθορίζονται στις διάφορες διεθνείς συμφωνίες, συμβάσεις και συμφωνίες που έχουν εγγραφεί από την Ισπανία.

Εικόνα 3.39: Θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές

Πηγή: An atlas of maritime spatial planning²⁷

²⁷ http://www.marineplan.es/en/ATLAS_13_06_11_EN.pdf

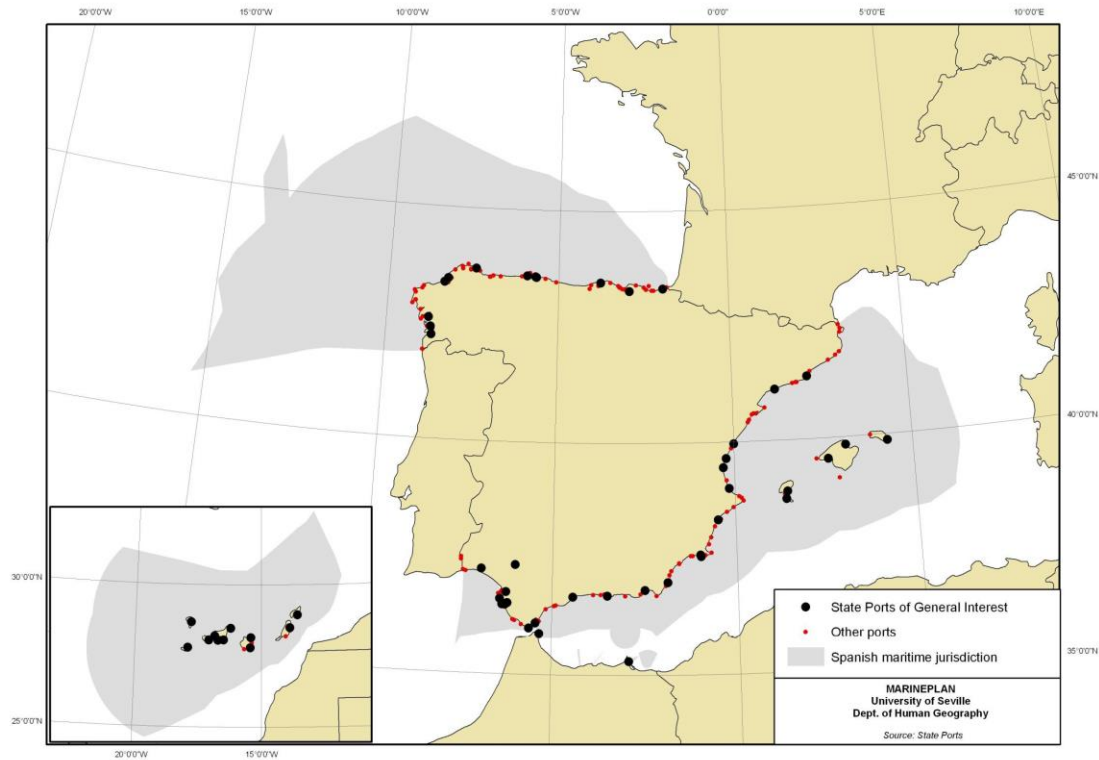
3.7.7. Λιμάνια

Η Ισπανία διαθέτει ένα εκτεταμένο δίκτυο λιμενικών εγκαταστάσεων, μερικές από τις οποίες βρίσκονται σε προνομιακή θέση στο παγκόσμιο δίκτυο θαλάσσιων διαδρομών, καθώς αρκετές διεθνείς εμπορικές θαλάσσιες δραστηριότητες πραγματοποιούνται σ' αυτές τις διαδρομές. Αντιπροσωπεύουν σημαντικές στρατηγικές βιομηχανίες για την εγχώρια οικονομία. Ο ετήσιος όγκος και τα χαρακτηριστικά των εμπορικών θαλάσσιων δραστηριοτήτων τους φτάνουν σε αρκετά σημαντικά επίπεδα ή ανταποκρίνονται στις βασικές ανάγκες του γενικού κράτους οικονομικής δραστηριότητας. Οι ειδικές τεχνικές ή γεωγραφικές συνθήκες τους είναι απαραίτητες για την ασφάλεια της θαλάσσιας κυκλοφορίας.

Το ισπανικό λιμενικό σύστημα, υπό τον έλεγχο του κράτους περιλαμβάνει 53 λιμάνια γενικού ενδιαφέροντος τα οποία διαχειρίζονται 28 λιμεναρχεία. Αυτά συντονίζονται από το κρατικό Λιμενικό Σώμα, που υπάγεται στο Υπουργείο Δημοσίων Έργων και η αποτελεσματικότητά τους ελέγχεται από αυτό.

Η Λιμενική Αρχή παρέχει μόνο τις υποδομές και τη γη για τους λιμένες και ρυθμίζει τη χρήση αυτού του δημόσιου τομέα, ενώ οι υπηρεσίες παρέχονται κυρίως από ιδιωτικούς φορείς στο πλαίσιο ενός καθεστώτος αδειών ή παραχωρήσεων.

Κατά τα άλλα, η λειτουργία των λιμένων ξεπερνά τον παραδοσιακό ρόλο της ο οποίος είναι τα σημεία επιβίβασης ή αποβίβασης για τα εμπορεύματα και τους επιβάτες. Αποτελούν κέντρα, όπου συμβαίνουν μια ολόκληρη σειρά από δραστηριότητες οι οποίες προσθέτουν αξία στα προϊόντα που έχουν ενσωματωθεί πλήρως στην εφοδιαστική και των διατροφική αλυσίδα.

Εικόνα 3.40: Κρατικά λιμάνια γενικού ενδιαφέροντος και άλλα μικρότερα

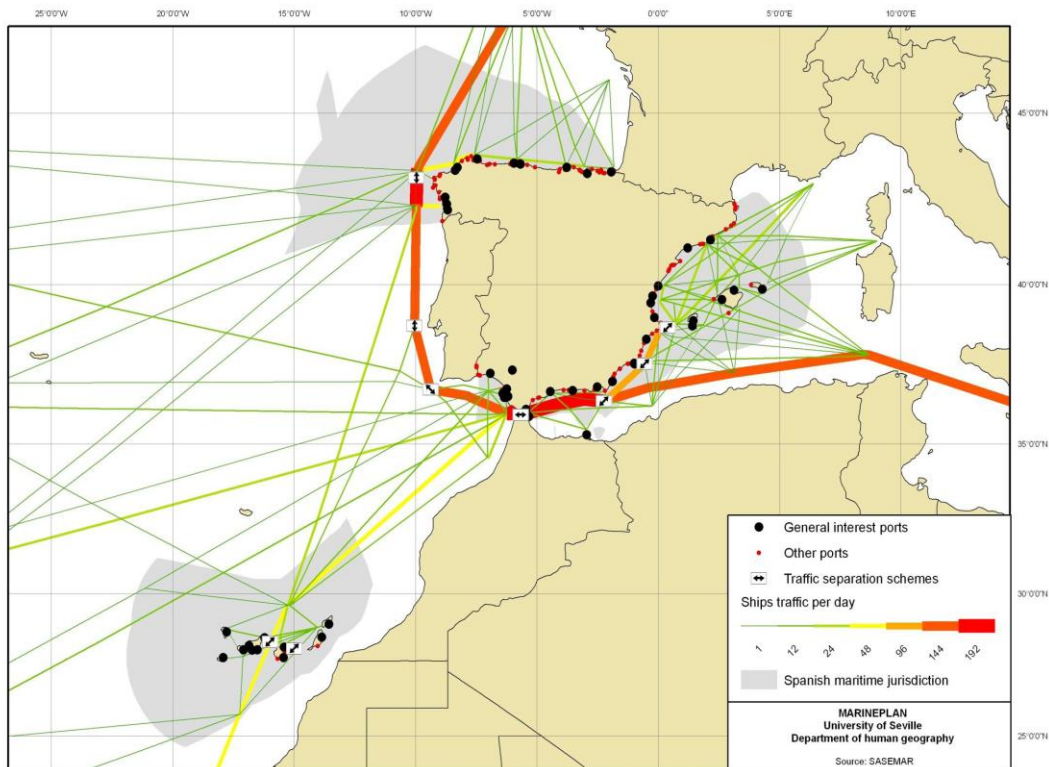
Πηγή: An atlas of maritime spatial planning²⁸

²⁸ http://www.marineplan.es/en/ATLAS_13_06_11_EN.pdf

3.7.8. Θαλάσσιες μεταφορές

Η Ισπανία βρίσκεται σε ένα από τα πιο σημαντικά θαλάσσια σταυροδρόμια του κόσμου, με χιλιάδες πλοία να διέρχονται από τα ύδατά της. Το 2007, 358.055 σκάφη παρακολουθήθηκαν από τα λιμάνια και από τα σχέδια διαχωρισμού κυκλοφορίας. Υπάρχει επίσης μια μακρά παράδοση της αλιείας στην Ισπανία, η οποία ανέπτυξε και μετέτρεψε τη χώρα σε μία από τις κύριες αλιευτικές δυνάμεις στον κόσμο, με περίπου 13.500 αλιευτικά σκάφη στα ύδατα της Ισπανίας.

Επίσης ξεχωρίζει η τουριστική βιομηχανία. Αυτό έχει εδραιωθεί στις ακτές και παραλίες της με περίπου 200.000 σκάφη αναψυχής και με προσωρινά ή μόνιμα σκάφη από άλλες χώρες να επισκέπτονται την χώρα.

Εικόνα 3.41: Σημαντικά λιμάνια και θαλάσσιες διαδρομές

Πηγή: An atlas of maritime spatial planning²⁹

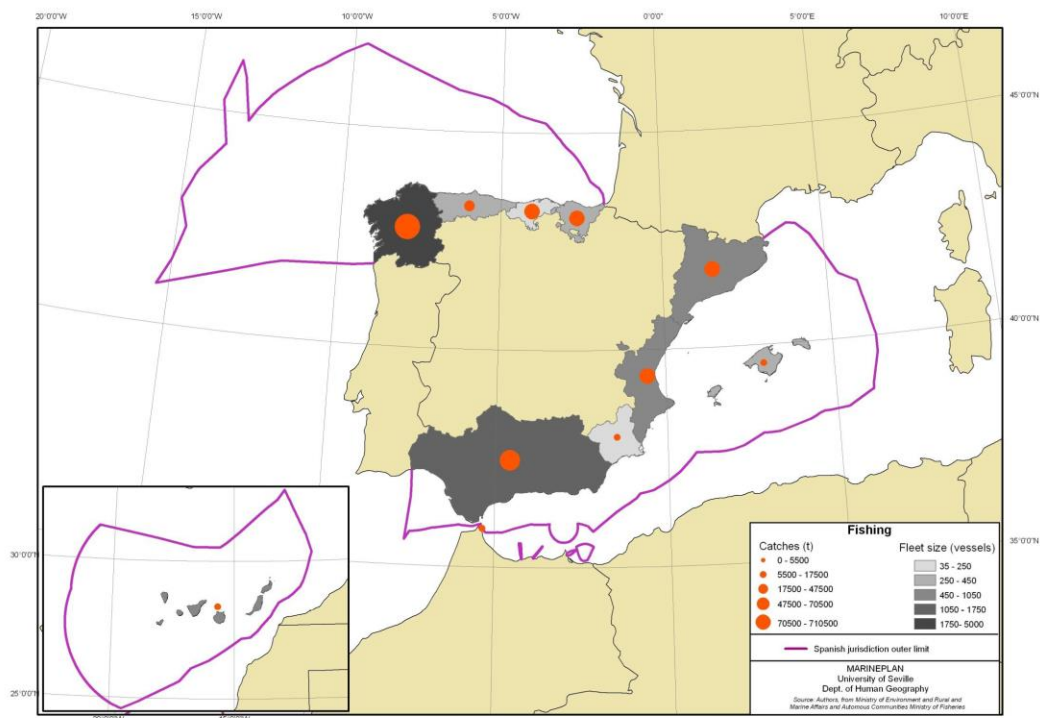
²⁹ http://www.marineplan.es/en/ATLAS_13_06_11_EN.pdf

3.7.9. Αλιεία

Η σημασία του τομέα της αλιείας στην Ισπανία είναι μεγάλη μόνο εν μέρει λόγω του μεγέθους της θαλάσσιας περιοχής όπου η χώρα ασκεί το δικαίωμα της κυριαρχίας της. Ενώ η μορφολογία του εδάφους κατά μήκος των θαλασσών στον Ατλαντικό και τη Μεσόγειο ευνοεί την πρόσβαση προς τη θάλασσα και την ύπαρξη πολυάριθμων αλιευτικών λιμένων. Τα νερά της δεν είναι πολύ παραγωγικά και η παραγωγικότητα της είναι άνισα κατανεμημένα.

Ο χάρτης και τα στατιστικά στοιχεία δεν αντανakλούν ένα από τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά του τομέα της αλιείας το οποίο είναι η εξάρτησή της σε αλιευτικά πεδία από τρίτες χώρες. Τα αλιεύματα του ισπανικού αλιευτικού στόλου περιλαμβάνουν τόσο εκείνα που προέρχονται από μη-ισπανικά αλιευτικά πεδία και εκείνα που προέρχονται από τα θαλάσσια οικοσυστήματα που περιβάλλουν την εθνική επικράτεια έως και 200 μίλια από την ακτή από την περιοχή αλιείας. Τα κυριότερα είδη που αλιεύονται είναι η σαρδέλα, ο γαύρος, ο μπακαλιάρος, το χταπόδι, οι σουπιές, και οι γαρίδες.

Σε γενικές γραμμές, ο στόλος της Μεσογείου είναι προσανατολισμένος στην παραδοσιακή αλιεία και ο τομέας της αλιείας είναι εξαιρετικά περιορισμένος με τη σταδιακή μείωση των πόρων λόγω της αυξανόμενης ζήτησης από την ανάπτυξη του τουρισμού.

Εικόνα 3.42: Αριθμός αλιευμάτων και πλοίων στα ύδατα της Ισπανίας

Πηγή: An atlas of maritime spatial planning³⁰

³⁰ http://www.marineplan.es/en/ATLAS_13_06_11_EN.pdf

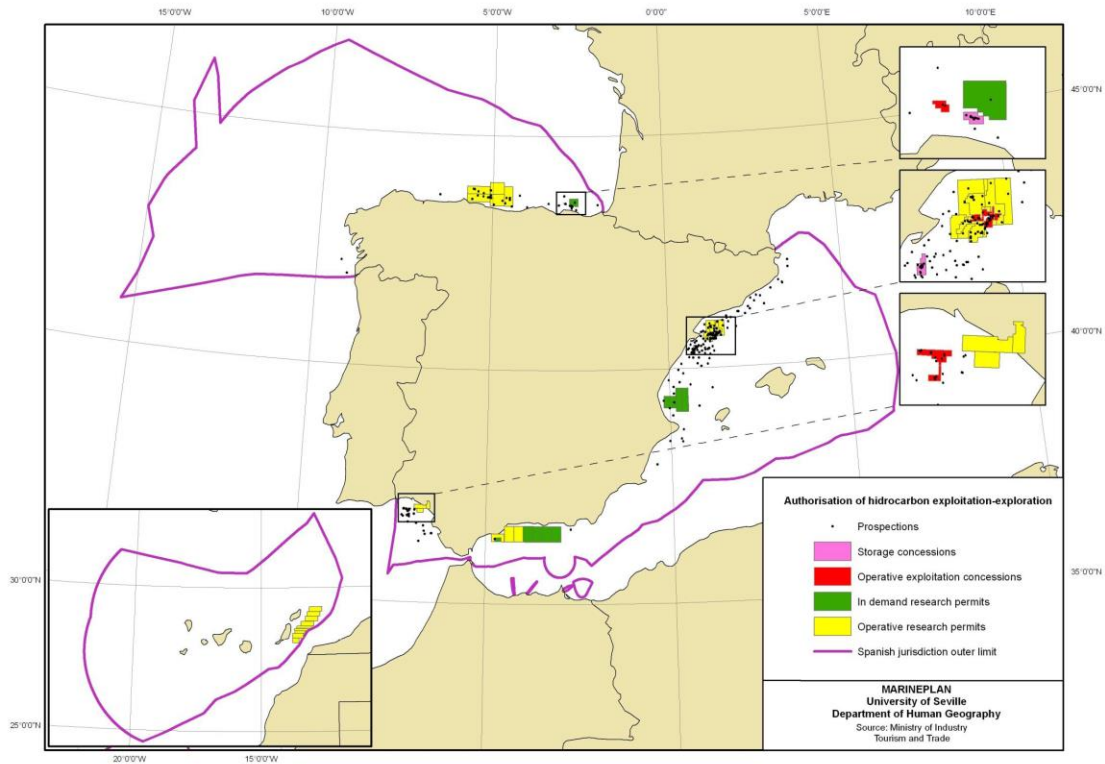
3.7.10. Εξερεύνηση και εξόρυξη υδρογονανθράκων

Η εκμετάλλευση του πετρελαίου και του φυσικού αερίου, τα οποία είναι οι ορυκτοί πόροι που προέρχονται από την παραγωγή και τη φυσική συσσώρευση των υδρογονανθράκων, απαιτούν προηγούμενη διερευνητική φάση για τον εντοπισμό πιθανών κοιτασμάτων υδρογονανθράκων.

Κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου έχουν βρεθεί σε διάφορους τομείς κάτω από τη θάλασσα και στην ξηρά στην Ισπανία από το 1964: στον κόλπο της Βαλένθια, στη θάλασσα της Κανταβρίας, στην κοιλάδα του Γουαδαλκιβίρ και στον Κόλπο του Κάντιθ. Το 2004, η εγχώρια παραγωγή πετρελαίου ανήλθε σε 255.000 τόνους, ενώ το φυσικό αέριο έφθασε στις 4.000 GWh.

Σύμφωνα με ό,τι προβλέπεται από τον νόμο για την έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων, οι ενδιαφερόμενοι που επιθυμούν να διερευνήσουν, θα πρέπει να διαθέτουν άδεια για τη διεξαγωγή έρευνας ή παραχώρησης ενώ για την εκμετάλλευση υποχρεούνται να παρέχουν στην αρμόδια διοίκηση που τους χορήγησε αυτά ένα αντίγραφο όλων των εγγράφων που παράγονται από τις δραστηριότητες αναζήτησης.

Ο σκοπός αυτού είναι ότι οι εταιρείες που επιθυμούν να διεξάγουν έρευνες σε μια περιοχή όπου το έργο έχει ήδη γίνει θα θέσει στη διάθεσή τους οποιαδήποτε πληροφορία σχετικά με την εν λόγω περιοχή που δεν είναι πλέον εμπιστευτική.

Εικόνα 3.43: Περιοχές όπου έχουν βρεθεί κοιτάσματα πετρελαίου και φυσικού αερίου

Πηγή: An atlas of maritime spatial planning³¹

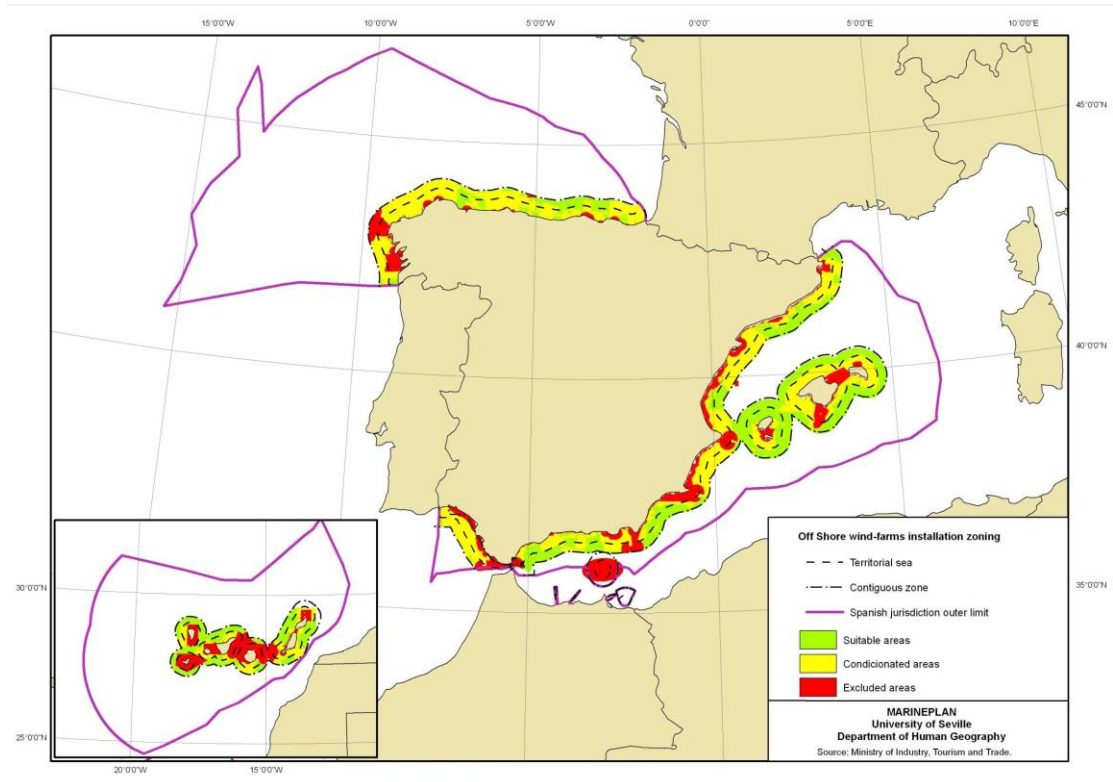
³¹ http://www.marineplan.es/en/ATLAS_13_06_11_EN.pdf

3.7.11. Παράκτια αιολική ενέργεια

Όπως ορίστηκε από το Υπουργείο Βιομηχανίας, Τουρισμού και Εμπορίου και τη Γενική Διεύθυνση για την Ενεργειακή Πολιτική και για τα Ορυχεία, το πεδίο εφαρμογής της μελέτης καλύπτει μια παράκτια λωρίδα 24 ναυτικών μιλίων περίπου από τις ευθείες γραμμές βάσης και περιλαμβάνει επίσης τα εσωτερικά ύδατα που αυτές ορίζουν. Σύμφωνα λοιπόν με τον Νόμο 9/2006 αυτή η λωρίδα είναι επαρκώς ευρεία ώστε να περιλαμβάνει όλα τα έργα θαλάσσιας ενέργειας που προβλέπονται επί του παρόντος με την τρέχουσα κατάσταση της εμπορικής υπεράκτιας αιολικής τεχνολογίας. Δημιουργούνται έτσι οι παρακάτω ζώνες:

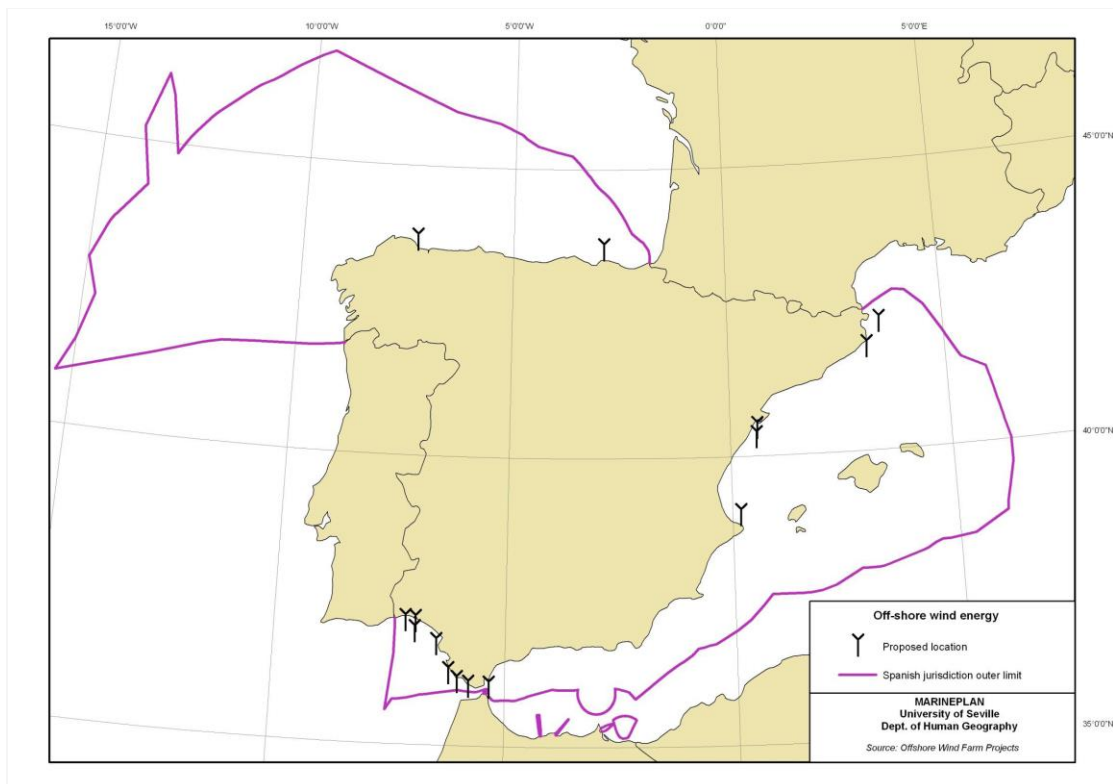
- Κατάλληλες ζώνες: οι πιο κατάλληλες περιοχές για τη δημιουργία υπεράκτιων αιολικών πάρκων λόγω των μικρών επιπτώσεων στο περιβάλλον σε σχέση με τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζουν.
- Ζώνες αποκλεισμού: οι περιοχές από τις οποίες η διαδικασία πρέπει να αποκλειστεί λόγω της ταυτοποίησης των δυνητικά σημαντικών επιπτώσεων στο περιβάλλον ή των συγκρούσεων με άλλες χρήσεις του θαλάσσιου περιβάλλοντος.
- Κατάλληλες ζώνες με περιβαλλοντικούς περιορισμούς: όταν τα αποτελέσματα ή οι συγκρούσεις που έχουν εντοπιστεί, πρέπει να αναλυθούν λεπτομερώς κατά τη διάρκεια των περιβαλλοντικών διαδικασιών επίδρασης που πραγματοποιούνται για κάθε ένα από τα συγκεκριμένα έργα.

Φαίνονται οι θέσεις των προτεινόμενων υπεράκτιων αιολικών πάρκων στα ύδατα της Ισπανίας και η εκτιμώμενη δύναμη του καθενός από αυτά. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση μπορεί να βρεθεί στην περιοχή των Στενών του Γιβραλτάρ και στον κόλπο του Κάδιξ, η οποία είναι μία από τις περιοχές όπου οι άνεμοι είναι ισχυρότεροι και πιο επίμονοι. Υπάρχουν μόνο πέντε προτάσεις κατά μήκος της όχθης της Μεσογείου και μόνο δύο για την Κανταβρική ακτή. Οι ζώνες αυτές δεν έχουν υλοποιηθεί ακόμη και αφορούν μόνο την ενέργεια.

Εικόνα 3.44: Ζώνες που ορίζονται για την πιθανή εγκατάσταση υπεράκτιων αιολικών πάρκων

Πηγή: An atlas of maritime spatial planning³²

³² http://www.marineplan.es/en/ATLAS_13_06_11_EN.pdf

Εικόνα 3.45: Οι καθορισμένες θέσεις των υπεράκτιων αιολικών πάρκων

Πηγή: An atlas of maritime spatial planning³³

³³ http://www.marineplan.es/en/ATLAS_13_06_11_EN.pdf

3.7.12. Στρατιωτικές περιοχές

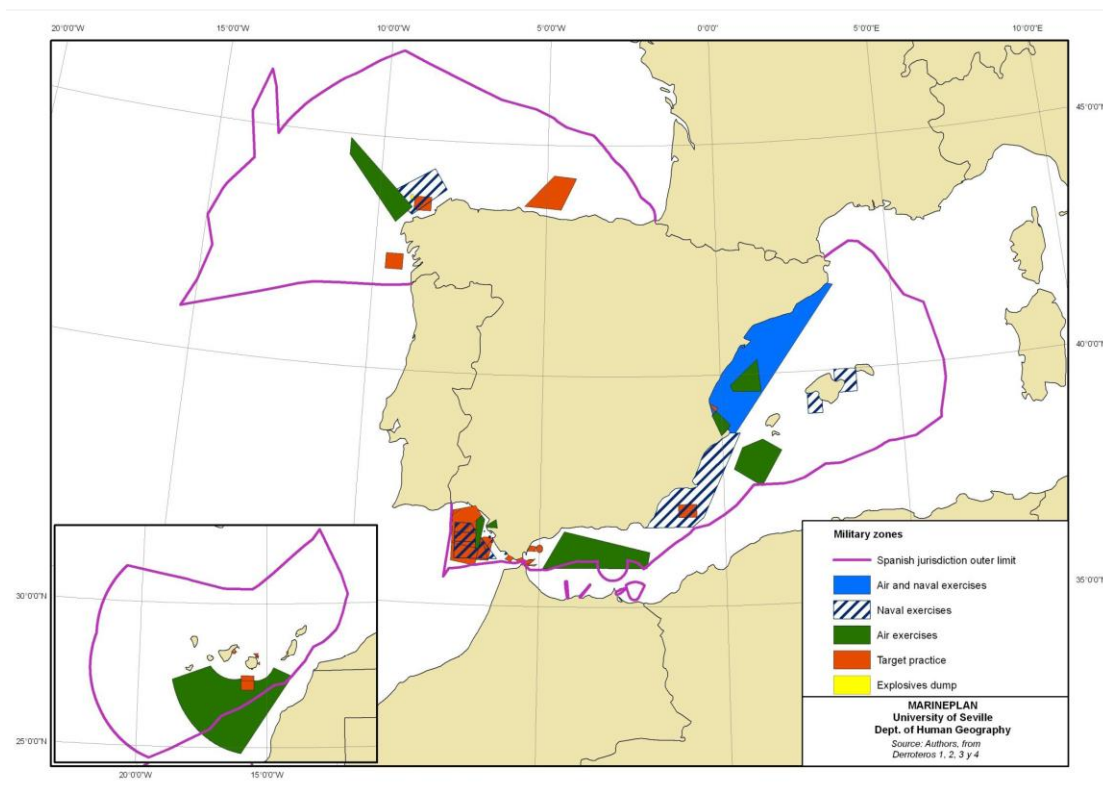
Περιοχές για στρατιωτικές ασκήσεις μπορούν να βρεθούν σε όλο το μήκος της ακτής. Οι στρατιωτικές ασκήσεις που πραγματοποιούνται στα ισπανικά ύδατα του κράτους έχουν ως εξής:

- Ασκήσεις σε αέρα:
 - Αεροπλάνα.
 - Ελικόπτερα.
- Αεροπορικές και ναυτικές ασκήσεις.

Ναυτικές ασκήσεις:

- Αμφίβια
- Καταδύσεις.
- Υποβρύχια.
- Σκοποβολή:
 - Από γη.
 - Από πλοία.

Οι περιοχές όπου υπάρχουν εκρηκτικά έχουν χαρτογραφηθεί. Στρατιωτικές δραστηριότητες μπορούν να έχουν μονίμως ή προσωρινώς περιορίσει άλλες χρήσεις, όπως την αγκυροβόληση και την πλοήγηση. Ανακοίνωση για τη δραστηριότητα του στρατού στις περιοχές αυτές δίνεται από τη δημοσίευση των προειδοποιήσεων σε όλους τους «ναυτιλλομένους» από το ραδιόφωνο και τις παράκτιες προειδοποιήσεις.

Εικόνα 3.46: Περιοχές στρατιωτικής δραστηριότητας

Πηγή: An atlas of maritime spatial planning³⁴

³⁴ http://www.marineplan.es/en/ATLAS_13_06_11_EN.pdf

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΕΦΑΡΜΟΣΘΕΙ Ο ΘΧΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΟΥΝ

4.1. Σύγκριση των χωρών της Βαλτικής Θάλασσας

Για να υλοποιηθεί ο ΘΧΣ στην Βαλτική κάθε χώρα της οποίας τα θαλάσσια ύδατα ανήκουν σ' αυτή μελέτησε και ανέπτυξε ένα σχεδιασμό που να καλύπτει τόσο τις ανάγκες της θάλασσας αυτής όσο και τις ανάγκες της εκάστοτε χώρας.

Ξεκινώντας από το Δυτικό μέρος της Βαλτικής και τη χώρα της **Γερμανίας** μπορούμε να πούμε πως η μελέτη για να εφαρμοσθεί το ΟΣΔΠΖ (Ολοκληρωμένο Σχέδιο Διαχείρισης Παράκτιων Ζωνών) ήταν ιδιαίτερα πολύπλοκη καθώς η Γερμανία έχει ακτογραμμή η οποία ανήκει και στη Βόρεια και στη Βαλτική Θάλασσα. Περίπου 2000 km από το σύνολο των χιλιομέτρων της ακτογραμμής της αποδίδονται στη Βαλτική Θάλασσα και το υπόλοιπο ανήκει στη Βόρεια Θάλασσα. Γι' αυτό η χώρα μελετήθηκε χωρισμένη στα δύο με βάση τα κρατίδια Μεκλεμβούργο-Δυτική Πομερανία και Σλέσβιχ-Χολστάιν. Το Μεκλεμβούργο-Δυτική Πομερανία βρέχεται μόνο από τη Βαλτική ενώ το Σλέσβιχ-Χολστάιν βρίσκεται ανάμεσα στη Βόρεια Θάλασσα και τη Βαλτική. Γι' αυτό υπάρχουν δύο ΑΟΖ στις οποίες θα βασιστεί ο ΘΧΣ αυτή της Βόρειας Θάλασσας και η δεύτερη της Βαλτικής.

Στη γερμανική ΑΟΖ στη Βαλτική Θάλασσα έχουν ορισθεί περιοχές για την καλύτερη κυκλοφορία στη ζώνη της ναυτιλίας καθώς και τομείς προτεραιότητας λόγω καναλιών ή ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των περιοχών (όπως π.χ. στενότητας της περιοχής ή παράλληλη εξόρυξη με τη ναυσιπλοΐα). Επιπλέον έχουν καθορισθεί ζώνες σύμφωνα με την καταλληλότητα τους για την αλιεία.

Τέλος μέρος του σχεδίου στην περιοχή αποτελεί η αναγκαιότητα εγκατάστασης παράκτιων αιολικών πάρκων. Αυτό συμβάλλει με τη σειρά του στην επίτευξη των στόχων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας του νόμου της 25ης Οκτωβρίου 2008.

Στη **Σουηδία** η θαλάσσια έκταση των υδάτων καλύπτει μία περιοχή 70 000 km², ενώ η ΑΟΖ αντιστοιχεί σε μία έκταση 60 000 km². Τα χωρικά ύδατα της Σουηδίας χωρίζονται σε δύο βασικές ζώνες: τα Δημόσια και τα Ιδιωτικά Ύδατα.. Σε κόλπους, φιόρδ και στις περιοχές γύρω από τα νησιά και τα αρχιπελάγη ειδικοί κανόνες ρυθμίζουν το όριο μεταξύ ιδιωτικών και δημόσιων υδάτων. Οι περιοχές εθνικού ενδιαφέροντος έχουν εντοπιστεί και προστατεύονται μέσω κανονισμών του περιβαλλοντικού κώδικα.

Στη Σουηδία όπως και στη Γερμανία, επειδή τα χωρικά ύδατα ανήκουν στον Βοθνιακό κόλπο, στη Βαλτική θάλασσα και στις θάλασσες Skagerrak και Kattegattθα πρέπει να γίνει ένα θαλάσσιο χωροταξικό σχέδιο για κάθε μία από τις θάλασσες αυτές.

Για τη διαχείριση της σουηδικής ναυτιλίας έχουν ορισθεί οι παρακάτω ζώνες:

- Γραμμές Βάσης (BL): ακολουθούν τα πιο απόκεντρα νησιά της κάθε χώρας και τη μέση ακτογραμμή κατά μήκος των “ενιαίων” ακτών (π.χ. παραλίες).
- Όρια Ιδιωτικών/δημόσιων υδάτων (300 μ. από την ακτή ή σε βάθος 3 μ): Ο νόμος για τα μεταλλεύματα ισχύει στα ιδιωτικά ύδατα για εκμετάλλευση των πόρων στο βυθό της θάλασσας. Ο νόμος για την υφαλοκρηπίδα εφαρμόζεται από αυτό το όριο και προς τα έξω (σε δημόσια ύδατα).
- ΕΕ - πλαίσιο για τα ύδατα: περιλαμβάνει την υδρολογική λεκάνη μέχρι 1 νμ πέρα από τη γραμμή βάσης.
- Περιοχές Εθνικού Ενδιαφέροντος: Βρίσκονται, σύμφωνα με τον κώδικα περιβάλλοντος, σε 1-3 νμ πέρα από τη γραμμή βάσης.
- Επιτρεπόμενη ζώνη αλιείας με τράτα: 4 νμ πέρα από τη γραμμή βάσης (παλιό εδαφικό όριο) 6. Η τράτα κοντά στην ακτή απαιτεί ειδική άδεια. Ο νόμος για την Αλιεία ισχύει για το σύνολο της επιφάνειας του νερού.
- Εδαφικό όριο: 12 νμ πέρα από τη γραμμή βάσης: Δημοτικά σχέδια και ολοκληρωμένα περιφερειακά σχέδια πρέπει να επεκταθούν μέχρι αυτό το όριο (στην πράξη σπάνια καλύπτουν τη θαλάσσια περιοχή έξω από την άμεση ακτή). Σε στενή θάλασσα αποτελείται από την κεντρική γραμμή μεταξύ των δύο χωρών (π.χ. μεταξύ Δανίας και Σουηδίας).

- Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη: 12 νμ ή μέχρι το κέντρο της Βαλτικής Θάλασσας: Οι Νόμοι που εφαρμόζονται περιλαμβάνουν τον Νόμο για την υφαλοκρηπίδα, για την αλιεία, τμήματα του κώδικα περιβάλλοντος (επέκταση εκτός των χωρικών υδάτων, όσον αφορά τη θαλάσσια ρύπανση), ο νόμος για την καταπολέμηση της ρύπανσης από πλοία, και τον Νόμο για Επικίνδυνα Φορτία.

Στην **Εσθονία** με βάση τους ορισμούς των παράκτιων περιοχών και του αιγιαλού η ακτή χωρίζεται σε τρεις ζώνες με περιορισμένη χρήση, των οποίων το πλάτος μετράται από το όριο ενός σημείου του νερού που σημειώνεται στον βασικό χάρτη:

- την περιορισμένη ζώνη διαχείρισης (200 μ. στη Βαλτική Θάλασσα) (*limited management zone*)
- τη ζώνη αποκλεισμού οικοδόμησης (*building exclusion zone*) (200 m για τη θάλασσα γύρω από τα νησιά, 100 m για άλλες τοποθεσίες στον αιγιαλό, 50 m σε πυκνοκατοικημένες περιοχές και σε δασική γη στην ακτή μέχρι τα σύνορα της περιορισμένης ζώνης διαχείρισης)
- τη ζώνη προστασίας των υδάτων (20 m για τη Βαλτική Θάλασσα) (*Water Protection Zone*), σύμφωνα με τον Θαλάσσιο Νόμο (*Water Act*).

Σύμφωνα με την Ε.Ε. η χωρική ανάπτυξη των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών θα πραγματοποιηθεί με βάση κάποιες περιβαλλοντικές παραμέτρους. Αυτές ορίζονται από τη φυσική ποικιλομορφία της περιοχής. Σ' αυτές τις παραμέτρους ανήκουν οι προστατευόμενες περιοχές (*Natura 2000*), η διέλευση πλοίων που σέβονται το περιβάλλον, η μετατροπή της Βαλτικής Θάλασσας σε μια οικολογικά αποδοτική περιοχή, η προσέλκυση τουριστών στις αγροτικές περιοχές, κυρίως στις παράκτιες περιοχές, μέσω της προώθησης τουριστικών πακέτων, φιλικών προς το περιβάλλον και η προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των μοναδικών τοπίων. Επιπλέον οι ζώνες που ορίζονται πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τον Νόμο Διατήρησης της Φύσης καθώς σ' αυτόν περιλαμβάνονται περιορισμοί που αφορούν το περιβάλλον.

Τέλος σημαντικό ρόλο στον καθορισμό των ζωνών παίζει ο Νόμος για τα Ύδατα αφού διασφαλίζει την καθαρότητα των εσωτερικών και

διασυνοριακών υδάτων και των υπόγειων υδάτων και σύμφωνα μ' αυτόν ορίζονται τα παράκτια ύδατα και αν σ' αυτά επικρατεί δημόσια χρήση ή όχι.

Πιο συγκεκριμένα έχοντας σαν περιοχή μελέτης το νησί Saaremaa, το οποίο ανήκει στην Εσθονία και λαμβάνοντας υπόψη τις διατάξεις που προβλέπονται από τη νομοθεσία και τους επιστημονικούς προσδιορισμούς του πλάτους της παράκτιας ζώνης συμφωνήθηκε η οριοθέτηση της. Έτσι, το χερσαίο σύνορο που ήταν 3 χλμ από τη μέση ακτογραμμή και της οποίας το θαλάσσιο σύνορο συνέπεσε με τη φανταστική γραμμή που συνδέει τις χερσονήσους και τα νησιά και προεξέχει περισσότερο στη θάλασσα ονομάστηκε παράκτια ζώνη.

Πέρα από την κύρια αυτή ζώνη όμως προσδιορίστηκαν τέσσερις ζώνες με βάση το συνδυασμό των παραγόντων και των χαρακτηριστικών:

- Παράκτια Ζώνη (Shore Zone (RV)): από τη γραμμή βάσης του νερού προς την ξηρά μέχρι την πρώτη εθνική οδό. Τα περισσότερα από τα συμφέροντα των τοπικών αρχών, των ιδιωτών και του κράτους συγκεντρώνονται κυρίως στον τομέα αυτό. Η πίεση για την κατασκευή κτιρίων για κατοικίες, καθώς και άλλων κτιριακών εγκαταστάσεων, όπως λιμάνια, πόλους-ραντάρ, ανεμογεννήτριες είναι το υψηλότερη εδώ.
- Η Ζώνη της Ενδοχώρας (RMV): χερσαίο τμήμα από την εθνική οδό μέχρι τα σύνορα της περιοχής σχεδίασης των ζωνών. Τα ενδιαφέροντα δεν είναι σαφή. Η συγκέντρωση των συμφερόντων εξαρτάται από την απόσταση του δρόμου από τη γραμμή βάσης νερού.
- Ζώνη Κοντά στην Παράκτια Zone (RVV): θαλάσσιο τμήμα από τη γραμμή βάσης του νερού μέχρι τη νοητή γραμμή που συνδέει τα νησιά και τις χερσονήσους. Τα περισσότερα από τα συμφέροντα των τοπικών αρχών, των ιδιωτών και της κατάστασης είναι κυρίως συγκεντρωμένα σε αυτή την περιοχή. Σ' αυτή την περιοχή μπορούν να παρατηρηθούν πιέσεις για κατασκευή λιμανιών, οδών κ.λ.π..
- Παράκτια Θαλάσσια Ζώνη (RM): το θαλάσσιο τμήμα από τα παράκτια ύδατα. Τα κύρια συμφέροντα σχετίζονται με την αλιεία.

Τέλος στην περιοχή Λέενε-Βίρου (Lääne-Viru) βρίσκεται το Εθνικό Πάρκο Lahemaa και γι' αυτό έχει ορισθεί μία ζώνη 200 μ. η οποία αντιστοιχεί στη ζώνη αποκλεισμού οικοδόμησης.

Στην περιοχή της **Λιθουανίας** με βάση συγκεκριμένα βήματα που ακολουθούνται για την ανάλυση και εφαρμογή του ΘΧΣ μπορούν να βγουν συμπεράσματα για τα περιεχόμενα του σχεδίου.

Πιο συγκεκριμένα μετά τη μελέτη της περιοχής και την ανάλυση της όσον αφορά τα σύνορα της στη θάλασσα με τις άλλες χώρες και την έκταση των υδάτων της καθώς και τις χρήσεις που επικρατούν σ' αυτά ακολουθούν τα επιμέρους σχέδια με τον ορισμό των ζωνών και την εισαγωγή λεπτομερών πληροφοριών σε σχέση με κάθε τομέα έρευνας ξεχωριστά.

Αναλύοντας τη γεωμορφολογία της περιοχής και ειδικότερα της ακτογραμμής και δίνοντας έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος προσδιορίζονται τα χωρικά ύδατα, η ΑΟΖ της χώρας και τα χαρακτηριστικά του εδάφους τα οποία είναι σημαντικά για την εδραίωση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στη θάλασσα. Σύμφωνα με την ΕΕ ορίζονται περιοχές NATURA 2000, περιοχές που δίνουν προτεραιότητα σε σπάνια είδη φυτών και πουλιών.

Τα πιο βασικά στοιχεία με τα οποία έχει πραγματοποιηθεί ένα θαλάσσιο χωροταξικό σχέδιο είναι: η αλιεία, ο ορισμός των στρατιωτικών και επικίνδυνων ζωνών, η μηχανική υποδομή, η εξόρυξη άμμου και η ενέργεια. Κάθε σχέδιο επομένως καθορίζει περιοχές προτεραιότητας, δηλαδή κατάλληλες περιοχές για κάθε αναγκαία χρήση. Ο σχεδιασμός είναι απαραίτητος για να διερευνηθεί η πιθανότητα να επικαλύπτονται οι περιοχές που ανήκουν σε διαφορετικές δραστηριότητες και να εξετασθούν πιθανές συγκρούσεις ώστε να αποφευχθούν.

Στη **Λετονία** η συνολική έκταση των υδάτων (εσωτερικά, χωρικά και ΑΟΖ) είναι 28 000 km². Τα θαλάσσια ύδατα ανήκουν στο κράτος. Στην περίπτωση της Λετονίας οι κύριες χρήσεις είναι: η ναυτιλία, τα λιμάνια, η προστασία του περιβάλλοντος, η αλιεία, ο τουρισμός, οι χώροι άμμου, οι στρατιωτικές περιοχές και οι επιστημονικές δραστηριότητες στη θάλασσα (παρακολούθηση).

Με κριτήριο τη μορφολογία του βυθού στο παράκτιο τμήμα της περιοχής σχεδιασμού και της ακτογραμμής δημιουργούνται περιοχές, οι οποίες μπορεί να συμβάλλουν σε καθοριστικές αλλαγές όσον αφορά τον προσδιορισμό των ζωνών. Ο προσδιορισμός αυτός έχει καταρτιστεί με βάση τις πληροφορίες σχετικά με τις υφιστάμενες δραστηριότητες στη θάλασσα (αλιεία, ναυτιλία, λιμενικές και στρατιωτικές εκπαιδεύσεις, τοποθέτηση καλωδίων), τις προστατευόμενες φυσικές περιοχές, τις πιθανές δραστηριότητες στη θάλασσα (ανάπτυξη αιολικών πάρκων και εξόρυξη πετρελαίου), καθώς και λαμβάνοντας υπόψη στοιχεία για τη βαθυμετρία, τα οικολογικά χαρακτηριστικά.

Στη χώρα της Λετονίας οι ζώνες έχουν ως εξής:

- Ζώνη χρήσεων προτεραιότητας: καθορίζει τις χρήσεις της θάλασσας, οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται με προτεραιότητα στη συγκεκριμένη περιοχή καθώς και τους περιορισμούς που θέτουν για άλλες χρήσεις της θάλασσας.
- Αποθεματική ζώνη για συγκεκριμένες χρήσεις: καθορίζει τις χρήσεις της θάλασσας που μπορούν να θεωρηθούν ως κύριες, εάν η συνύπαρξη με άλλες θαλάσσιες χρήσεις επιτευχθεί και ειδικά χωρίς μεγάλες συγκρούσεις.
- Ζώνη Γενικής Χρήσης: όλες οι χρήσεις της θάλασσας είναι αποδεκτές, εφ' όσον δεν είναι εναντίον των νομικών απαιτήσεων που ορίζονται από το εθνικό ή το διεθνές δίκαιο, δεν προκαλούν σημαντικές συγκρούσεις με άλλες χρήσεις της θάλασσας ή δεν έχουν σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στο θαλάσσιο περιβάλλον.
- «Απαγορευμένες περιοχές»: θέτουν περιορισμούς για συγκεκριμένες χρήσεις στη θάλασσα (π.χ. περιοχές που απαγορεύεται η πλεύση για λόγους ασφαλείας).

4.2. Συμπεράσματα από την εφαρμογή του ΘΧΣ στην Ισπανία

Η **Ισπανία** αφού προσδιόρισε τα ύδατα της, έχει ορίσει τις βασικές έννοιες που θα πρέπει να είναι γνωστές για την υλοποίηση του ΘΧΣ. Αυτές είναι: η Φυσιολογική τιμή αναφοράς, η Ευθεία γραμμή βάσης, τα Εσωτερικά ύδατα, τα Χωρικά ύδατα, η Συνορεύουσα ζώνη, η Αποκλειστική Οικονομική

Ζώνη, τα Παράκτια ύδατα, η Υφαλοκρηπίδα, Αλιευτική ζώνη/ζώνη προστασίας της αλιείας.

Αφού προηγηθεί η διαδικασία του ορισμού των βασικών εννοιών ακολουθούνται οι παρακάτω φάσεις:

2. Η απόφαση για τη διαμόρφωση του σχεδίου
3. Η εκπόνηση μιας προκαταρκτικής μελέτης ή ένα προκαταρκτικό έγγραφο
4. Αρχική έγκριση
5. Προσωρινή έγκριση
6. Τελική έγκριση

Στις ισπανικές παράκτιες ζώνες επικρατεί το Θαλάσσιο Χερσαίο Δημόσιο χωρίς όμως την ύπαρξη ειδικών ρυθμίσεων για την ΟΔΠΖ. Με βάση τον Νόμο για τις Ακτές το Θαλάσσιο Χερσαίο Δημόσιο περιλαμβάνει την παραλία και τις όχθες των εκβολών που, με τη σειρά τους, περιλαμβάνουν την θαλάσσια-χερσαία ζώνη, τα χωρικά ύδατα της θάλασσας και τα εσωτερικά ύδατα, συμπεριλαμβανομένου του πυθμένα και του υπεδάφους και τους φυσικούς πόρους της οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας.

Επιπλέον ο παραπάνω Νόμος καθορίζει νομικές δουλείες για τη καλύτερη προστασία του θαλάσσιου εδαφικού δημόσιου τομέα και ορίζονται οι παρακάτω περιοχές:

1. μια περιοχή διέλευσης 100 μέτρων για την προστασία, η οποία μπορεί να επεκταθεί στα 200 μέτρα, 20 μέτρα (66 πόδια) στην ξηρά για την αστική ανάπτυξη
2. μια περιοχή ευκολίας της πρόσβασης από 6 μέτρα (20 πόδια), η οποία μπορεί να παραταθεί μέχρι και 20 μέτρα (66 πόδια) από την παραλία
3. μία ζώνη επιρροής, η οποία εκτείνεται τουλάχιστον 500 μέτρα από την παραλία

Η Ισπανία άρχισε να αναγνωρίζει τις θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές αφού τέθηκε σε ισχύ ο νόμος υπ' αριθ. 42/2007. Βέβαια το δίκτυο Natura 2000, τα αποθέματα αλιείας και τα θαλάσσια αποθέματα υπήρχαν από πριν στη γενική έννοια του όρου των προστατευόμενων περιοχών. Ακόμη σε

σχέση με το περιβάλλον δημιουργήθηκαν κι άλλοι χάρτες που αφορούσαν το Πρόγραμμα της Μεσογείου το οποίο αναφέρεται στην παροχή των επιστημονικών δεδομένων που απαιτούνται για τις διάφορες ευρωπαϊκές και εθνικές συνθήκες, συμφωνίες και κανονισμούς στο πλαίσιο της διατήρησης της βιοποικιλότητας και σε σχέση με τη διατήρηση των εν λόγω θαλάσσιων θηλαστικών.

Μετά τους χάρτες που σχεδιάστηκαν λαμβάνοντας υπ' όψη τη διατήρηση της φύσης, ακολούθησαν χάρτες με αντικείμενο μελέτης τα λιμάνια και τις εγκαταστάσεις τους, τις θαλάσσιες μεταφορές και τη ναυσιπλοΐα, την αλιεία και τις περιοχές καταλληλότητας όπου μπορεί αυτή να δραστηριοποιηθεί, την παράκτια αιολική ενέργεια και τις στρατιωτικές περιοχές.

4.3. Συμπεράσματα από την εφαρμογή του ΘΧΣ στην Αυστραλία

Από τις πρώτες περιοχές που εφαρμόσθηκε ο ΘΧΣ είναι η Αυστραλία όπου και υλοποιήθηκαν τα λεγόμενα «βιοπεριφερειακά» σχέδια. Όπως σε όλες τις περιπτώσεις έτσι και εδώ η υλοποίηση το σχεδίων αυτών πραγματοποιήθηκε στην ΑΟΖ της Αυστραλίας. Προτεραιότητα φυσικά των σχεδίων αυτών αποτελεί η προστασία του περιβάλλοντος. Τέλος κύριοι Νόμοι που ισχύουν και λήφθηκαν υπόψη είναι ο Νόμος του 1973 για τη θάλασσα και το βυθό της και ο Νόμος 1967 για το πετρέλαιο. Ο Νόμος του 1973 περιλαμβάνει τις ζώνες στις οποίες χωρίζονται τα ύδατα της Αυστραλίας ενώ ο Νόμος του 1967 καθορίζει τις περιοχές για τα Πετρελαιοειδή.

Ξεκινώντας τη μελέτη του ΘΧΣ της Αυστραλίας ένα πρώτο συμπέρασμα που μπορεί να βγει είναι ότι ο καθορισμός των ζωνών έχει βασιστεί στις κύριες έννοιες του σχεδιασμού, οι οποίες δεν είναι ίδιες για την κάθε χώρα. Πιο συγκεκριμένα οι ορισμοί αυτοί για την Αυστραλία είναι: το ναυτικό μίλι, η εδαφική θαλάσσια αφετηρία, τα παράκτια ύδατα, η εδαφική θάλασσα, η συνορεύουσα ζώνη, η ΑΟΖ, η Αυστραλιανή ζώνη αλιείας και η υφαλοκρηπίδα.

Δίνοντας έναν βασικό ορισμό για τις παραπάνω έννοιες μπορούν να προκύψουν τα εξής:

Εδαφική Θαλάσσια Αφετηρία (Territorial Sea Baseline): Ο όρος Εδαφική Θαλάσσια Αφετηρία (Territorial Sea Baseline-TSB) αναφέρεται στη γραμμή από την οποία μετρώνται τα όρια προς τα ανοικτά των θαλασσίων ζωνών της Αυστραλίας. Η εδαφική έναρξη της θάλασσας μπορεί να είναι διαφόρων τύπων ανάλογα με το σχήμα της ακτογραμμής σε ένα συγκεκριμένο τόπο.

Παράκτια ύδατα (Coastal Waters) 3 ναυτικών μιλίων: Παράκτια ύδατα είναι μια ζώνη νερού μεταξύ δηλαδή μία γραμμή 3 Μιλίων ανοικτά της Εδαφικής Θαλάσσιας Αφετηρίας.

Εδαφική Θάλασσα (Territorial Sea) 12 ναυτικών μιλίων: Η Εδαφική Θάλασσα της αιγιαλίτιδας ζώνης είναι μια ζώνη του νερού που δεν υπερβαίνει τα 12 μ σε πλάτος και μετράται από τη θαλάσσια χωρική αφετηρία.

Συνορεύουσα ζώνη (Contiguous Zone) 24 ναυτικών μιλίων: Η συνορεύουσα ζώνη είναι μια ζώνη νερού που συνορεύει με την Εδαφική θάλασσα, το εξωτερικό όριο της οποίας δεν υπερβαίνει τα 24 μ από θαλάσσια χωρική αφετηρία.

Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (Exclusive Economic Zone) 200 ναυτικών μιλίων: Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (AOZ) είναι μια περιοχή πέραν και παρακείμενη της Εδαφικής θάλασσας. Το εξωτερικό όριο της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 200 μέτρα από τη γραμμή βάσης από την οποία μετράται το εύρος της εδαφικής θάλασσας.

Αυστραλιανή ζώνης αλιείας (Australian Fishing Zone): Σ' αυτή τη ζώνη περιλαμβάνονται ύδατα τα οποία έχουν διάφορα χαρακτηριστικά, είτε αυτό έχει σχέση με την καταλληλότητα τους για αλιεία είτε με τα σύνορα της χώρας και την αλληλεπίδραση με γειτονικές.

Υφαλοκρηπίδα (Continental Shelf): Η υφαλοκρηπίδα είναι η περιοχή του βυθού και του υπεδάφους του που εκτείνεται πέραν της αιγιαλίτιδας ζώνης σε απόσταση 200μ από την θαλάσσια χωρική αφετηρία και πέρα από αυτή την απόσταση μέχρι την εξωτερική άκρη του ηπειρωτικού περιθωρίου.

4.4. Γενικά συμπεράσματα για την υλοποίηση του ΘΧΣ ανά τον κόσμο

Αρχικά όπως προαναφέρθηκε υπάρχουν κάποιοι νόμοι βάσει των οποίων υλοποιείται ο ΘΧΣ. Αυτοί μπορεί να είναι γενικοί δηλαδή να αφορούν όλες τις χώρες ή πιο συγκεκριμένοι, δηλαδή να έχουν γίνει για κάθε χώρα ξεχωριστά.

Οι γενικοί νόμοι που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη είναι:

- Το Δίκαιο της Θάλασσας το οποίο ρυθμίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών και άλλων παραγόντων, όπως των διεθνών οργανισμών, τα οποία αναγνωρίζονται από το διεθνές δίκαιο. Το Δίκαιο της Θάλασσας είναι ο κλάδος του διεθνούς δικαίου που ασχολείται με τις υποθέσεις της θάλασσας και της ναυτιλίας. Ασφαλώς όλες οι χώρες που τον έχουν υιοθετήσει τον ακολουθούν ώστε να ρυθμίσουν α) την Αιγιαλίτιδα Ζώνη, β) τη Συνορεύουσα Ζώνη, γ) την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), δ) την Υφαλοκρηπίδα, ε) την Ανοιχτή Θάλασσα, στ) τη Ζώνη των Διεθνών Βυθών ζ) την έννοια των Αρχιπελαγικών Κρατών, η) τις κλειστές και ημίκλειστες θάλασσες και τέλος θ) την επίλυση των διαφορών.
- Ο Νόμος για τα Ύδατα ρυθμίζει τη χρήση και την προστασία των υδάτων, τις σχέσεις μεταξύ των ιδιοκτητών και των χρηστών του νερού. Συνεπώς ορίζεται μία ζώνη από τον Νόμο αυτόν για τα παράκτια ύδατα και την προστασία τους καθώς και περιοχές της θάλασσας που προσδιορίζεται ο κάτοχος τους και τα δικαιώματα που υπάρχουν σ' αυτές (Δημόσιοι ή ιδιωτικοί φορείς).
- Ο Νόμος για τις Ακτές ορίζει και οριοθετεί τη ζώνη του Θαλάσσιου-Χερσαίου Δημόσιου, η οποία περιλαμβάνει την παραλία, τα χωρικά και εσωτερικά ύδατα και τους φυσικούς πόρους της οικονομικής ζώνης και της υφαλοκρηπίδας. Ακόμη καθορίζει ορισμένες νομικές δουλειές για τη καλύτερη προστασία του θαλάσσιου εδαφικού δημόσιου τομέα. Σ' αυτές τις οριοθετήσεις περιλαμβάνεται ο προσδιορισμός διάφορων περιοχών διεύλευσης και ζωνών.
- Ο Νόμος Διατήρησης της Φύσης αφορά την προστασία των ακτών και των όχθων και αυτό πραγματοποιείται μέσω μιας ηπειρωτικής ζώνης,

που γειτνιάζει άμεσα με θάλασσα, λίμνη, ποτάμι, δεξαμενή, ρυάκι, πηγή και χρησιμοποιείται με την τήρηση ειδικών περιορισμών. Ο ΝΔΦ ορίζει σε μέτρα τρεις ζώνες σε μια ακτή και ορίζει ένα σύνολο απαιτήσεων και περιορισμών σχετικά με τη χρήση αυτών των ζωνών. Οι ζώνες αυτές είναι η περιορισμένη ζώνη διαχείρισης, η ζώνη αποκλεισμού οικοδόμησης, καθώς και η ζώνη προστασίας των υδάτων

Στην περίπτωση της Αυστραλίας υπάρχουν ακόμη δύο Νόμοι:

- Ο Νόμος του 1973 που οριοθετεί:
 - ο συνορεύουσα ζώνη
 - ο υφαλοκρηπίδα
 - ο αποκλειστική οικονομική ζώνη
 - ο χωρικά ύδατα
- Ο Νόμος του 1967 για το Πετρέλαιο που αναφέρεται σε περιοχές κατάλληλες για κατασκευές αγωγών και στις οποίες μπορούν να δοθούν άδειες και οι οποίες δεν θα επηρεάζονται αρνητικά όσον αφορά το περιβάλλον.

Οι Νόμοι που αναφέρθηκαν ορίζουν εκτός από τις ζώνες, τα δικαιώματα που επικρατούν σ' αυτές και τους φορείς που τα ασκούν. Αυτό σημαίνει πως προσδιορίζουν τις περιοχές που ανήκουν αποκλειστικά στο δημόσιο, τις περιοχές που ανήκουν στο δημόσιο και εκμεταλλεύονται και ιδιώτες και τις περιοχές που ανήκουν σε ιδιώτες.

Τέλος θα πρέπει κάθε χώρα να υλοποιήσει τον ΘΧΣ γνωρίζοντας τα σύνορα της και εφ' όσον συμφωνούν και οι γειτονικές της χώρες, διότι αν υπάρχει διαφωνία στα σύνορα δεν θα μπορούν να προσδιοριστούν οι εκτάσεις των χωρικών, εσωτερικών υδάτων και όλων των βασικών εννοιών που είναι απαραίτητες για την εφαρμογή του ΘΧΣ.

Οι βασικές έννοιες είναι αυτές που αναφέρθηκαν στην περίπτωση της Αυστραλίας και θα μπορούσαν να προστεθούν σ' αυτές οι έννοιες: η Φυσιολογική τιμή αναφοράς, η Ευθεία γραμμή βάσης, τα Εσωτερικά ύδατα, τα Χωρικά ύδατα και τα Παράκτια ύδατα.

Περνώντας στα κύρια χαρακτηριστικά που πρέπει κάθε χώρα να περιλαμβάνει στον ΘΧΣ της καταλήγουμε στις δραστηριότητες εκείνες οι οποίες μπορούν να λάβουν χώρα στη θαλάσσια περιοχή κάθε παράκτιου κράτους.

Αυτές συνοπτικά είναι:

- Προστατευόμενες περιοχές (Natura 2000)
- Λιμάνια - Εγκαταστάσεις
- Θαλάσσιες Μεταφορές – Θαλάσσιες Διαδρομές (Οδοί) - Ναυσιπλοΐα
- Αλιεία (Επιτρεπόμενες και Μη επιτρεπόμενες περιοχές)
- Εξερεύνηση και Εξόρυξη Υδρογονανθράκων
- Εξερεύνηση και Εξόρυξη Άμμου
- Παράκτια Αιολική Ενέργεια
- Στρατιωτικές Περιοχές

Φυσικά δεν γίνεται όλες οι χώρες να έχουν τις ίδιες δραστηριότητες ούτε να είναι ανεπτυγμένες αυτές στον ίδιο βαθμό. Γι' αυτό λοιπόν κάθε κράτος πρέπει να κάνει τον δικό του σχεδιασμό με βάση τη μελέτη και ανάλυση της γεωμορφολογίας του βυθού και της ακτογραμμής του και άλλων χαρακτηριστικών του.

Η ανάπτυξη κι η εφαρμογή του ΘΧΣ περιλαμβάνει μια σειρά από βήματα, όπως τα εξής:

- Προσδιορισμός αναγκών και εδραίωση αρχών.
- Εξασφάλιση οικονομικής υποστήριξης.
- Οργάνωση της διαδικασίας μέσω προσχεδίου.
- Οργάνωση συμμετοχής ενδιαφερόμενων.
- Καθορισμός και ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης.
- Καθορισμός και ανάλυση των μελλοντικών σεναρίων.
- Προετοιμασία και έγκριση του Χωρικού Σχεδίου Διαχείρισης.
- Εφαρμογή και επιβολή μέτρων για το Χωροταξικό Σχέδιο Διαχείρισης.
- Παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιδόσεων.
- Υιοθέτηση της Χωροταξικής Διαδικασίας Διαχείρισης.

Συνεπώς οι Νόμοι και οι βασικές έννοιες που διέπουν τον ΘΧΣ μπορούν να καθορίσουν τις ζώνες του σχεδιασμού όμως υπάρχουν και άλλα κριτήρια για τον προσδιορισμό των ζωνών αυτών τα οποία θα τα διαμορφώσει η εκάστοτε ενδιαφερόμενη χώρα. Όλη αυτή η διαδικασία ανάλυσης περιλαμβάνεται στα βήματα του σχεδιασμού τα οποία χρειάζονται και άλλες διαδικασίες στη συνέχεια για να ολοκληρωθεί ο ΘΧΣ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: Ο ΘΑΛΑΣΣΙΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η Ελλάδα έχει έναν απέραντο πλούτο όσον αφορά τις θάλασσες τον οποίο θα πρέπει να αξιοποιήσει. Αυτός είναι το σύνολο των ενεργειακών κοιτασμάτων, η παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μέσω παράκτιων ανεμογεννητριών, οι βιολογικοί πόροι από αλιεύματα και υδατοκαλλιέργειες, και φυσικά ο τουρισμός και οι πολιτιστικοί θησαυροί των νησιών μας.

Για να εκμεταλλευτεί αυτόν τον πλούτο θα πρέπει η Ελλάδα να αναπτύξει ένα μακροπρόθεσμο θαλάσσιο σχέδιο το οποίο θα αποτελέσει τη βάση και το πλαίσιο για την προώθηση αναπτυξιακών και τουριστικών επενδύσεων και περιβαλλοντικών δράσεων. Αυτό θα περιλαμβάνει όλες τις χρήσεις ώστε να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για να μπορέσουν να συνυπάρξουν δραστηριότητες όπως οι γεωτρήσεις για υδρογονάνθρακες, τα αιολικά πάρκα, η αλιεία, οι υδατοκαλλιέργειες, ο τουρισμός, η ακτοπλοΐα, η ενάλια αρχαιολογία κλπ.. Γι' αυτό θα πρέπει να δοθεί βάση στον καθορισμό ΑΟΖ της χώρας καθώς και στην προστασία της θάλασσας και των νησιών μας. Η προσέγγιση του ΘΧΣ στις χώρες πραγματοποιείται μέσω της θέσπισης εθνικής νομοθεσίας με την οποία επιβάλλεται ολοκληρωμένη διαδικασία προγραμματισμού των θαλάσσιων και ναυτιλιακών χρήσεων (οικονομικών, οικολογικών και κοινωνικών) στα χωρικά τους ύδατα.

Αναλύοντας έγγραφο³⁵ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το οποίο δεν έχει εγκριθεί ακόμη, και σκοπός του είναι να παρέχει μία συνολική επισκόπηση των πληροφοριών για τον ΘΧΣ στην Ελλάδα, θα παρατεθούν παρακάτω κάποια στοιχεία του.

Στο κεφάλαιο αυτό μετά από λεπτομερή περιγραφή των χαρακτηριστικών της Ελλάδας, παρουσιάζονται οι πιο σημαντικές δραστηριότητές της στη θάλασσα. Στη συνέχεια, αναλύονται οι νομικές πτυχές, οι βασικοί

³⁵

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/studies/study_msp_m_ed_en.htm

παράγοντες, τα σχέδια και τα έργα που σχετίζονται με την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών (ΟΔΠΖ) και τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό (ΘΧΣ), καθώς και οι διασυνοριακές πρωτοβουλίες και οι υφιστάμενες πλατφόρμες για τη συνεργασία. Εν κατακλείδι, αυτά είναι τα κύρια στοιχεία που σχετίζονται με τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό.

Για τις ευρωπαϊκές χώρες της Μεσογείου, το τοπίο των θαλασσιών ζωνών έχει ως εξής: Μάλτα (Αιγιαλίτιδα Ζώνη 12ν.μ., Συνορεύουσα Ζώνη 24ν.μ., Ζώνη Αλιείας 25ν.μ. και Αρχαιολογική Ζώνη 24ν.μ.), Ισπανία (Αιγιαλίτιδα Ζώνη 12ν.μ., Συνορεύουσα Ζώνη 24ν.μ., Ζώνη Προστασίας Αλιείας 37ν.μ.), Κροατία (Αιγιαλίτιδα Ζώνη 12ν.μ., Ζώνη Προστασίας Αλιείας και Οικολογικής Προστασίας με την ιδιαιτερότητα της ανοιχτής πρόσβασης για τις χώρες της Ε.Ε. μέχρι την επίτευξη αλιευτικής συμφωνίας με την Κοινότητα), Σλοβενία (Αιγιαλίτιδα Ζώνη, Ζώνη Οικολογικής Προστασίας), Ιταλία (Αιγιαλίτιδα Ζώνη 12ν.μ., Ζώνη Οικολογικής Προστασίας – ακόμα σε επίπεδο αρχής – και Αρχαιολογική Ζώνη), Γαλλία (Αιγιαλίτιδα Ζώνη 12ν.μ., Συνορεύουσα Ζώνη 24ν.μ., Ζώνη Οικολογικής Προστασίας 70ν.μ. και Αρχαιολογική Ζώνη 24ν.μ.), Κύπρος (Αιγιαλίτιδα Ζώνη 12ν.μ., Συνορεύουσα Ζώνη όπου ενεργούνται και αρχαιολογικές έρευνες 24ν.μ., Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη), Ελλάδα (Αιγιαλίτιδα Ζώνη 6ν.μ.).³⁶

5.1. Χαρακτηριστικά Χώρας

Η Ελλάδα είναι ένα από τα κράτη μέλη της ΕΕ στη Νότιο-Ανατολική Ευρώπη και έχει ακτογραμμή στο Ιόνιο Πέλαγος στα δυτικά, την Αδριατική Θάλασσα στα βορειοδυτικά, το Αιγαίο Πέλαγος στα ανατολικά και την Ανατολική Μεσόγειο στα νότια και νοτιοανατολικά. Η Ελλάδα συνορεύει με την Αλβανία στα βορειοδυτικά, τη Βουλγαρία και την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ), στα βόρεια και την Τουρκία στα ανατολικά. Μια περίληψη των πιο σημαντικών

³⁶ Για σχετικές πληροφορίες βλέπε Directorate – General of Maritime Affairs and Fisheries (no date on the report), The role of maritime zones in promoting effective governance for protection of the Mediterranean marine environment: Report of the expert group of governance of the Mediterranean sea, European Commission. Επίσης, Ratz, HJ, Dorner, H, Scott, R & Barbas, T 2010 'Complementary roles of European and national institutions under the Common Fisheries Policy and the Marine Strategy Framework Directive', Marine Policy, 34 (2010) 1028 –1035. Επίσης, EU Country Reports.

χαρακτηριστικών της χώρας παρουσιάζεται στον Πίνακα 2. Επιπλέον από τον πίνακα αυτό συμπεραίνουμε ότι η μόνη περιοχή που δεν έχει ακτογραμμή είναι η Δυτική Μακεδονία. Όλη η υπόλοιπη Ελλάδα «βρέχεται» από θάλασσα. Συνεπώς μπορούμε να κατανοήσουμε τη σημασία του ΘΧΣ για τη χώρα μας. Η Ελλάδα έχει 6ν.μ. χωρικά ύδατα στη Μεσόγειο Θάλασσα αλλά έχει κατ' επανάληψη δηλώσει ότι διατηρεί το νόμιμο δικαίωμά της βάσει του διεθνούς δικαίου να καθιερώσει μία ζώνη 12ν.μ. για τα χωρικά ύδατα όπου κρίνεται σκόπιμο.

Πίνακας 2: Χαρακτηριστικά της Ελλάδας

<u>Greece</u>		
Coastal regions*	East Macedonia, Central Macedonia, Epirus, Thessaly, Ionian Islands, West Greece, Peloponnese, Crete, South Aegean, North Aegean, Central Greece and Attica	
Coastline length**	17 400 km	
Water depth***	Max. depth Aegean Sea: 2 658 m Max. depth Ionian Sea: 5 121 m	
Islands and islets****	Around 10 000 making up around 70% of the country's coastline	
Maritime zones*****	Breadth	Area (km²)
Territorial sea	6 nm/median line	114 507
* Greece consists of 13 regions called peripheries (largest unit of government beneath the state). 12 of these peripheries can be considered coastal regions ** Source: Ministry of Environment, Energy and Climate Change, e-mail April 7, 2010 *** Source: Britannica Online Encyclopedia, www.britannica.com **** Source: European Commission, EU Maritime Policy – Facts and Figures: Greece ***** Based on the national acts or decrees of the maritime zones; EarthTrends, Coastal and Marine Ecosystems – searchable database; Ministry of Environment, Energy and Climate Change, e-mail April 7, 2010		
Source: Policy Research Corporation		

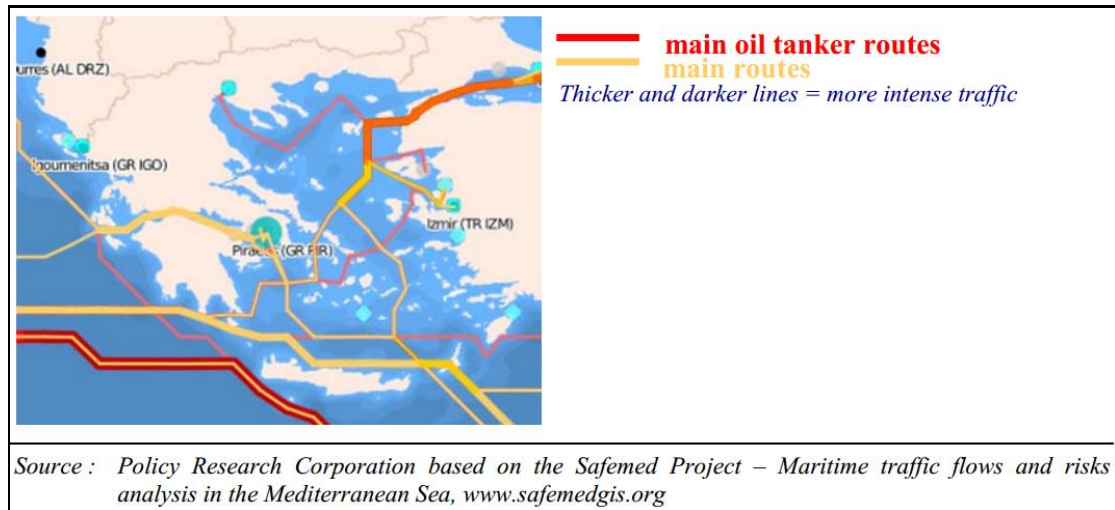
Πηγή: Policy Research Corporation

5.2. Θαλάσσιες δραστηριότητες και προστασία των θαλάσσιων περιοχών

Πιο σημαντικές θαλάσσιες δραστηριότητες στην Ελλάδα είναι οι θαλάσσιες μεταφορές, η θαλάσσια και παράκτια αλιεία και ο τουρισμός. Αν και οι δραστηριότητες στη θαλάσσια περιοχή στην Ελλάδα είναι σημαντικές, προς το παρόν δεν υπάρχει συμπέρασμα για τον ανταγωνισμό τους στον τομέα του χώρου ή των επιπτώσεων τους. Το Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού Υδατοκαλλιεργειών, το οποίο είναι επί του παρόντος στο στάδιο της προετοιμασίας, αναμένεται να αποτρέψει τον ενδεχόμενο ανταγωνισμό μεταξύ υδατοκαλλιέργειας, αφενός, και ναυσιπλοΐας και θαλάσσιου και παράκτιου τουρισμού από την άλλη πλευρά. Η Ελλάδα έχει τον μεγαλύτερο

εμπορικό στόλο στην ΕΕ και ένα από τους μεγαλύτερους εμπορικούς στόλους στον κόσμο.

Η χώρα περιβάλλεται από ένα μάλλον μεγάλο αριθμό σημαντικών θαλάσσιων οδών (βλ. Εικόνα 5.1.) και διαθέτει 20 λιμάνια με πάνω από ένα εκατομμύριο τόνους φορτίου ετησίως, εκ των οποίων το λιμάνι του Πειραιά είναι το πιο σημαντικό.

Εικόνα 5.1: Οι κυριότερες θαλάσσιες οδοί

Πηγή: Policy Research Corporation based on the Safemed Project – Maritime traffic flows and risks analysis in the Mediterranean Sea, www.safemedgis.org

Επιπλέον, η Ελλάδα είναι ένας ελκυστικός προορισμός για αυτούς που κάνουν κρουαζιέρες. Τα λιμάνια στην Ελλάδα, επίσης, χρησιμοποιούνται για διάφορους σκοπούς, όπως η εμπορική ναυτιλία, οι δραστηριότητες με σκάφη για αναψυχή, καθώς και μεταφορές με πλοία. Δεδομένου των μοναδικών γεωγραφικών χαρακτηριστικών της Ελλάδας και ιδιαίτερα του εκτεταμένου νησιωτικού χώρου, η εδαφική και κοινωνική συνοχή της χώρας εξαρτώνται άμεσα από την ύπαρξη συχνών και αξιόπιστων παράκτιων ναυτιλιακών υπηρεσιών (που εξυπηρετούν 94 νησιά, 144 λιμένες και περίπου 36 εκατομμύρια επιβάτες ετησίως).

Η Ελλάδα κατατάσσεται στη 15^η θέση παγκοσμίως ως τουριστικός προορισμός. Ο τουρισμός συμβάλλει περισσότερο από το 18% στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν. Οι καταδύσεις πιστεύεται ότι είναι η επερχόμενη τάση στον τομέα του τουρισμού. Ο τομέας της αλιείας

απασχολεί σημαντικό αριθμό ατόμων (περίπου 38.000). Ο αλιευτικός στόλος της χώρας χαρακτηρίζεται από το μεγάλο μερίδιο της παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας σκαφών. Το 2008, αλιεύτηκαν περίπου 89.000 τόνοι ψαριών. Οι δραστηριότητες της θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας στην Ελλάδα είναι καθιερωμένες και αντιπροσωπεύουν υψηλό ποσοστό της ευρωπαϊκής παραγωγής και ένα μεγάλο μέρος της παραγωγής της θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας στην Μεσόγειο. Η παραγωγή της υδατοκαλλιέργειας στην Ελλάδα (η οποία περιλαμβάνει χερσαίες υδατοκαλλιέργειες και θαλασσοκαλλιέργειες) ανήλθαν σε 115.000 τόνους το 2008.

Η Ελλάδα αυτή τη στιγμή συνδέεται με την Ιταλία μέσω του προγράμματος IGI (Interconnection Greece – Italy) για την εισαγωγή του φυσικού αερίου στην Ιταλία από την Ελλάδα. Το έργο IGI αποτελεί τμήμα ενός μεγαλύτερου έργου, το όνομα του ITGI (Interconnection Turkey – Greece – Italy), το οποίο είναι ένα έργο ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Το έργο IGI (ένας αγωγός περίπου 800 km) περιλαμβάνει ένα χερσαίο (590 km) και ένα υποθαλάσσιο τμήμα (207 km) που ονομάζεται Αγωγός Ποσειδώνας. Ο αγωγός Ποσειδώνας θα συνδέσει τις ελληνικές ακτές του Ιονίου Πελάγους (Νομός Θεσπρωτίας) με τις ιταλικές ακτές (Περιφέρεια Απουλίας). Επιπλέον, η Ελλάδα έχει ένα εργοστάσιο εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου στην ανοικτή θάλασσα (στο βόρειο τμήμα της χώρας, κοντά στην πόλη της Καβάλας και στο νησί της Θάσου). Επιπλέον, η Ελλάδα έχει μια σειρά από αυστηρά ελεγχόμενες περιοχές για στρατιωτική χρήση.

Όσον αφορά τη διατήρηση της φύσης, η Ελλάδα είναι ενεργή στη θέσπιση θαλάσσιων προστατευόμενων περιοχών (ΘΠΠ). Σύμφωνα με το Δίκτυο των Διαχειριστών των Θαλάσσιων Προστατευόμενων Περιοχών της Μεσογείου (MedPAN), τέσσερις ελληνικές θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές συμμετέχουν στο Δίκτυο. Ο πίνακας 3 παρέχει περισσότερες πληροφορίες για τη θαλάσσια και χερσαία έκταση, το νομικό καθεστώς τους και τη διεθνή αναγνώριση. Επιπλέον, σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες πληροφορίες που διαθέτει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην Ελλάδα η θαλάσσια περιοχή που ορίζεται ως NATURA 2000 είναι 6.382 km². Επιπλέον, σχέδια

βρίσκονται σε εξέλιξη για τον προσδιορισμό των νέων θαλάσσιων περιοχών NATURA 2000 στο πλαίσιο των χωρικών υδάτων της Ελλάδας.

Περισσότεροι από 300 νησιά και νησίδες στο Αιγαίο περιλαμβάνονται στο δίκτυο Natura 2000. Περιλαμβάνουν σημαντικά ενδιαυτήματα για τα απειλούμενα ή κριτικά απειλούμενα είδη όπως η θαλάσσια χελώνα καρέτα-καρέτα και τη μεσογειακή φώκια. Για τη διατήρηση των δύο ειδών, οι θαλάσσιες περιοχές Natura 2000 έχουν χαρακτηριστεί ως Εθνικά Θαλάσσια Πάρκα (Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο της Ζακύνθου και Αλοννήσου - Βορείων Σποράδων, αντίστοιχα).

Έξι εθνικά πάρκα περιλαμβάνουν θαλάσσιες περιοχές εντός των ορίων τους. Όλες οι θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές σ' αυτά τα εθνικά πάρκα αξιοποιούνται από Φορείς Διαχείρισης, που αποτελούνται από τοπικούς φορείς και εκπροσώπους των τοπικών και κεντρικών αρμόδιων αρχών.

Πίνακας 3: Θαλάσσιες Προστατευόμενες Περιοχές

ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΕΚΤΑΣΗ (km ²)	ΧΕΡΣΑΙΑ ΕΚΤΑΣΗ (km ²)	ΝΟΜΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ	ΔΙΕΘΝΗΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ
ΑΛΟΝΗΣΣΟΣ – ΒΟΡΙΕΣ ΣΠΟΡΑΔΕΣ	2035	52	ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ	NATURA 2000
ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙ – ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ ΑΙΤΩΛΙΚΟΥ, ΕΚΒΟΛΕΣ ΑΧΕΛΩΟΥ ΚΑΙ ΕΥΗΝΟΥ ΚΑΙ ΝΗΣΙΑ ΕΧΙΝΑΔΕΣ	212	229	ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ (ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ)	ΣΥΝΘΗΚΗ RAMSAR ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΤΗΝΩΝ (IBA) NATURA 2000
ΣΧΟΙΝΙΑΣ – ΜΑΡΑΘΩΝΑΣ	NA	NA	ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ (ΣΥΜΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ)	NATURA 2000 ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΤΗΝΩΝ (IBA)
ΖΑΚΥΝΘΟΣ	89	14	ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ	NATURA 2000

Πηγή: Policy Research Corporation based on the Network of Managers of Marine Protected Areas in the Mediterranean, www.medpan.org

Όσον αφορά τις μελλοντικές δραστηριότητες και την εισαγωγή των ανανεώσιμων υπεράκτιων πηγών ενέργειας, υπάρχει η 4C Υπεράκτια Βάση Δεδομένων για τα Παγκόσμια Αιολικά - μια βάση δεδομένων που αναπτύχθηκε από μια ομάδα συμβούλων μιας ανεξάρτητης θαλάσσιας εταιρείας. Η εταιρεία - δηλώνει τρία υπεράκτια αιολικά πάρκα που είναι στις αρχές του σχεδιασμού ή στη φάση της σκέψης (δεν έχει ακόμα υποβληθεί για άδεια). Αυτές οι πιθανές θέσεις των αιολικών πάρκων να βρίσκονται στο Αιγαίο Πέλαγος. Η Εικόνα 5.2 δείχνει τις θέσεις τους.

Εικόνα 5.2: Πιθανές θέσεις υπεράκτιων αιολικών πάρκων - Ελλάδα

Πηγή: Policy Research Corporation based on 4C Offshore, 2009, Global Offshore Wind Farms Database³⁷

³⁷ www.4coffshore.com/offshorewind

Η ενέργεια στους ωκεανούς

Σύμφωνα με το Ελληνικό Εθνικό Σχέδιο Δράσης (National Renewable Action Plan - NREAP), ο υπεράκτιος αιολικός στόχος για το 2020 περιλαμβάνει 300 MW. Δεν υπάρχουν ενεργειακοί στόχοι των ωκεανών που να προβλέπονται στην ελληνική NREAP.

Όσον αφορά την ανάπτυξη της υπεράκτιας αιολικής ενέργειας, οι λεπτομερείς διατάξεις περιλαμβάνονται στο νόμο για τις ΑΠΕ που τέθηκε σε ισχύ τον Ιούνιο του 2010. Μια δημόσια διαδικασία υποβολής προσφορών θα τεθεί σε εφαρμογή μέσω της κοινής υπουργικής απόφασης των παρακάτω υπουργείων: το Υπουργείο Περιβάλλοντος, το Υπουργείο Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, το Υπουργείο Οικονομίας, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας. Η διαδικασία αυτή θα περιλαμβάνει:

- Την ακριβή θέση των υπεράκτιων αιολικών πάρκων
- Τη θαλάσσια περιοχή που θα καταλάβουν τα αιολικά πάρκα
- Τη μέγιστη εγκατεστημένη ηλεκτρική ισχύ.

Η διαδικασία θα περιλαμβάνει μια στρατηγική περιβαλλοντική εκτίμηση που θα αφορά την προστασία του θαλάσσιου φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος και των οικοσυστημάτων του, την εθνική ασφάλεια και την ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού των νησιών και την ασφάλεια της θαλάσσιας κυκλοφορίας.

Η Ελλάδα δεν διαθέτει μία θαλάσσια χωροταξική διαδικασία προγραμματισμού (με ολοκληρωμένο τρόπο) και αυτή τη στιγμή και δεν υπάρχουν σχέδια ανάπτυξης της. Για να συζητηθεί η κατανομή του θαλάσσιου χώρου, είναι απαραίτητες πληροφορίες από διαφορετικούς τομείς (όπως περιβαλλοντικά, τεχνικά, κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα). Παρ' όλα αυτά, είναι δύσκολο να συλλεχθούν όλα τα απαραίτητα στοιχεία. Στην πραγματικότητα, τα δεδομένα είναι διαθέσιμα με έναν αποσπασματικό και ελλιπή τρόπο μέσα από πολλές διαφορετικές αρχές και θεσμικά όργανα. Επιπλέον, συχνά τα δεδομένα δεν είναι διαθέσιμα σε ψηφιακή μορφή.

Για να διατεθεί ελληνικός θαλάσσιος χώρος για τα αιολικά πάρκα, διάφορα κριτήρια ελήφθησαν υπόψη, όπως: περιοχές με βάθος νερού μέχρι και 50

μέτρα, εξαιρούμενες περιοχές (Natura 2000 και στρατιωτικές ζώνες), η ελαχιστοποίηση της οπτικής όχλησης κ.α. Όλες οι προτεινόμενες περιοχές θα πρέπει να εξετάζονται από διαφορετικές αρχές για τον έλεγχο των επιπτώσεων στη θαλάσσια κυκλοφορία, στον έλεγχο της εναέριας κυκλοφορίας, στην αλιεία, στον τουρισμό, στις στρατιωτικές δραστηριότητες, στο περιβάλλον και στην αρχαιολογία. Από τους πρώτους δείκτες, μπορεί να βγει το συμπέρασμα ότι ένα μεγάλο ποσοστό των προτεινόμενων περιοχών θα πρέπει να αποκλειστεί λόγω του αντίκτυπου που μπορεί να έχει στις στρατιωτικές δραστηριότητες, στον θαλάσσια έλεγχο και στον έλεγχο της εναέριας κυκλοφορίας. Ως εκ τούτου, η δυναμικότητα των αιολικών πάρκων θα μπορούσε να μειωθεί σε σχέση με τον αρχικό προγραμματισμό.

5.3. Νομικά θέματα και βασικοί συμμετέχοντες

Σήμερα, στην Ελλάδα, δεν υπάρχει ειδική νομοθεσία σχετικά με την ΟΔΠΖ ή τον ΘΧΣ.

Η πιο σημαντική νομοθεσία όσον αφορά την ΟΔΠΖ και τον ΘΧΣ είναι:

- Νομοθεσία για το Περιβάλλον και τον Σχεδιασμό:

- Ν. 1650/1986 για το Περιβάλλον (ο οποίος ισχύει και για τα θαλάσσια πάρκα)
- Προεδρικά Διατάγματα του 1993 και 1999 για τον καθορισμό των θαλάσσιων πάρκων των Σποράδων και της Ζακύνθου αντίστοιχα
- Ν. 2742/1999 Χωροταξικού Σχεδιασμού & Αειφόρου Ανάπτυξης
- Ο Γενικός Νόμος Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού, σε εθνικό επίπεδο (ΚΥΑ, 2008) Περιφερειακά Χωροταξικά Σχέδια (4 Υπουργικές Αποφάσεις, 2003) για το Βόρειο Αιγαίο, Νότιο Αιγαίο, Κρήτη και Ιόνια Νησιά, 8 πιο λεπτομερή Περιφερειακά Σχέδια (8 Υπουργικές Αποφάσεις, 2003) για τις άλλες παράκτιες περιοχές
- Ν. 2971/2001 για Ακτές και Παραλίες (κάνοντας επίσης αναφορά σε λιμάνια)
- Το Εθνικό Νομικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις παράκτιες περιοχές και τα νησιά

- Το Εθνικό Νομικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού Υδατοκαλλιεργειών
- Π.Δ. 55/1998 (ΦΕΚ Α '58) για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος
- Το 2008, η Ελλάδα υπέγραψε το πρωτόκολλο της Μεσογείου για Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Παράκτιας Ζώνης.

- Νομοθεσία για τη ναυτιλία:

- Ν. 2252/1994 (Νόμο με τον οποίο η Ελλάδα έχει κυρώσει τη Διεθνή Σύμβαση Oil Pollution Preparedness, Response and Co- operation - OPRC 1990)
- Το Προεδρικό Διάταγμα 11/2002 (σχετικά με τα σχέδια έκτακτης ανάγκης).

- Νομοθεσία για υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς:

- Ο Ν. 3028/2002 και οι σχετικές Υπουργικές Αποφάσεις για την προστασία της υποβρύχιας πολιτιστικής Κληρονομιάς
- Η Υπουργική Απόφαση του 2003 (ΕΕ 1701/19-11-2003): τα ναυάγια χαρακτηρίζονται ως πολιτιστική αγαθά
- Η Κοινή Υπουργική Απόφαση του 2004 (ΕΕ 336/11-2-2004), με περιορισμούς για την προσόρμιση και τις καταδύσεις.

Τα χωροταξικά σχέδια συνοδεύονται από Στρατηγικές Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και ακολουθούνται από μια διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης. Οι περιφερειακές αρχές είναι υπεύθυνες για την εφαρμογή και την αδειοδότηση των μικρότερων εγκαταστάσεων.

Η Ελλάδα έχει μια μακρά παράδοση στον τομέα της χωροταξίας. Το 1976 εγκρίθηκε ο πρώτος βασικός νόμος για τον χωροταξικό σχεδιασμό. Ήταν η πρώτη φορά όπου οι προβλέψεις για τα χωροταξικά σχέδια σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο και οι διατάξεις για τις ειδικές περιοχές είχαν γίνει.

Ο Νόμος 2742 (1999) σχετικά με τον Χωροταξικό Σχεδιασμό και την Αειφόρο Ανάπτυξη προβλέπει την έκδοση κατευθύνσεων σε εθνικό επίπεδο («Ειδικών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης»)

για την ανάπτυξη των τομέων ή/και των περιοχών ειδικού ενδιαφέροντος, όπως οι παράκτιες ζώνες, τα νησιά, οι ορεινές περιοχές και, γενικότερα, οι περιοχές όπου εξακολουθούν να υπάρχουν περιβαλλοντικά προβλήματα, προβλήματα αστικοποίησης και κοινωνικά προβλήματα.

Το 2002 - 2003 το προσχέδιο της υπουργικής απόφασης ήταν προετοιμασμένο για ένα «Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης των παράκτιων περιοχών», το οποίο θα αποτελούσε μια εθνική στρατηγική για το σύνολο του παράκτιου χώρου συμπεριλαμβανομένων της ηπειρωτικής και νησιωτικής Ελλάδας. Ωστόσο, η απόφαση να υιοθετηθεί αυτό το πλαίσιο δεν ελήφθη εκείνη τη στιγμή. Αντίθετα, η ενσωμάτωση των στόχων που σχετίζονται με την διαχείριση των παράκτιων ζωνών σε διάφορες τομεακές πολιτικές και τα σχέδια θεωρήθηκαν ως μια προτιμότερη επιλογή.

Το 2005, ξεκίνησε η διαδικασία για την ανάπτυξη του γενικού πλαισίου Εθνικού Χωροταξικού Σχεδιασμού και των τριών Ειδικών Πλαισίων (για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, Βιομηχανίας και Τουρισμού, και σε εθνική κλίμακα). Τα πλαίσια αυτά αναμένεται να ενσωματώσουν και να διευκρινίσουν τους στόχους και το αντικείμενο της ΟΔΠΖ. Μόνο μετά την τελική έγκριση των μέσων αυτών, θα μπορούν να συζητηθούν περαιτέρω οι πιθανές ανάγκες για επιπλέον μέσα περιγραφής της ΟΔΠΖ.

Τον Απρίλιο του 2009, εγκρίθηκε το τελευταίο από τα τρία πρώτα ειδικά πλαίσια, δηλαδή του Τουρισμού (ολοκληρωμένο χωρικό σχέδιο με κατευθύνσεις για έναν από τους σημαντικότερους τομείς που θεωρούνται ουσιώδης σημασίας για την οργάνωση της χώρας, την ανάπτυξη της και την προστασία του περιβάλλοντος). Επιπλέον, θεωρήθηκε ότι η χωροταξία των ακτών και των βουνών ήταν σημαντική, αλλά δεν καλύπτεται πλήρως από αυτά τα πρώτα σχέδια και, κατά συνέπεια, θα πρέπει να επιταχυνθεί η ολοκλήρωση των αντίστοιχων χωροταξικών σχεδίων. Το Νομοθετικό Πλαίσιο στην Ελλάδα για τη χωροταξία θα ολοκληρωθεί με ένα ακόμη Ειδικό Πλαίσιο, αυτό για την υδατοκαλλιέργεια.

Τα Ειδικά Πλάγια είναι σχετικά με το σχεδιασμό των θαλάσσιων δραστηριοτήτων (με τομεακό τρόπο) για τους ακόλουθους λόγους:

- Το Ειδικό Πρόγραμμα - Πλαίσιο για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας παρέχει ένα πιο συγκεκριμένο κανονιστικό πλαίσιο για τα θαλάσσια αιολικά πάρκα
- Το Ειδικό Πρόγραμμα - Πλαίσιο για τον Τουρισμό καθορίζει τις προϋποθέσεις για τη θαλάσσια και παράκτια τουριστική ανάπτυξη, η οποία αφορά κυρίως ενοικιαζόμενα σκάφη, προτείνει την προώθηση των καταδύσεων, παρέχει ένα πλαίσιο για την ανάπτυξη του τουρισμού της φύσης σε προστατευόμενες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών θαλάσσιων πάρκων της Ζακύνθου και των Ν. Σποράδων.

Η ανάγκη ενός συντονισμένου Χωροταξικού Σχεδιασμού των θαλάσσιων περιοχών στην Ελλάδα υπογραμμίζεται από τα γεωγραφικά της χαρακτηριστικά και την εξάρτησή της από ορισμένες θαλάσσιες δραστηριότητες. Μέχρι πρόσφατα, στην Ελλάδα η προσέγγιση όσον αφορά τον χωροταξικό σχεδιασμό των θαλάσσιων δραστηριοτήτων ήταν μάλλον τομεακή, με αποτέλεσμα:

- Μια ολιστική προσέγγιση εξακολουθεί να είναι απύσχα
- Η χωροθέτηση κάθε θαλάσσιας δραστηριότητας περιλαμβάνει μερικές φορές μια σειρά νομοθετικών πράξεων και διάφορων αρχών (κυρίως σε κεντρικό επίπεδο)
- Αν και οι αρμοδιότητες για τον χωροταξικό σχεδιασμό είναι σαφείς, δεν υπάρχει ενιαία αρχή με μια επισκόπηση από όλες τις δραστηριότητες ανάπτυξης που σχεδιάζονται στο θαλάσσιο περιβάλλον και γι' αυτό, υπάρχουν συχνά επικαλύψεις και επαναλήψεις αντί της συμπληρωματικότητας
- Αν και υπάρχει νομική βάση, μερικές δραστηριότητες δεν έχουν εφαρμοστεί μέχρι τώρα στο θαλάσσιο περιβάλλον/χώρο της Ελλάδας (για παράδειγμα, μέχρι τώρα δεν υπήρχε πραγματικός λόγος για να υπάρχει υπεράκτια αιολική ενέργεια ή εκμεταλλεύσεις ή υπεράκτιες μονάδες θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας, δεδομένου ότι οι ανάγκες καλύπτονται στο έδαφος ή στα χωρικά ύδατα αντίστοιχα).

Εν κατακλείδι, το προσχέδιο του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού των παράκτιων περιοχών και των νησιών είναι το σχέδιο που ενσωματώνει και καθορίζει με πιο συγκεκριμένο τρόπο τους στόχους και τις στρατηγικές της ΟΔΠΖ, όπως αντικατοπτρίζονται στο ψήφισμα της

Κοινότητας και σε άλλα σχετικά κείμενα, καθώς και στο Πρωτόκολλο της Μεσογείου για την ΟΔΠΖ. Στην πραγματικότητα, αυτό το πλαίσιο - το οποίο ασχολείται τόσο με το χερσαίο τμήμα όσο και με το θαλάσσιο μέρος της παράκτιας ζώνης (μέχρι το εξωτερικό όριο των χωρικών υδάτων) - περιλαμβάνει κατευθύνσεις για τον ΘΧΣ, οι οποίες θα ακολουθήσουν μια ολοκληρωμένη άποψη διαχείρισης και μια οικολογική προσέγγιση συστημάτων.

Για την αποφυγή παρερμηνειών, πρέπει να τονιστεί ότι, μέχρι στιγμής, δεν υπάρχει πραγματική ανάγκη ή πίεση στην Ελλάδα για τη νέα νομοθεσία και την εφαρμογή του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού. Είναι πιθανό η πίεση ή ο ανταγωνισμός των χρήσεων να εμφανισθούν στο μέλλον σε ορισμένες από τις πιο «πολυσύχναστους» κόλπους της χώρας, καθώς και κατά την εγκατάσταση υπεράκτιων αιολικών πάρκων ή υπεράκτιων μονάδων θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας. Ακόμα κι αν ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός θεωρείται ένα χρήσιμο μέσο για την επίλυση του ανταγωνισμού σε τέτοιες περιπτώσεις, πιστεύεται ότι είναι λιγότερο κατάλληλος και μάλλον δαπανηρός για να εφαρμοσθεί σε ολόκληρη τη χώρα, λόγω του μεγάλου μήκους της ακτογραμμής της και του μηχανισμού παρακολούθησης που απαιτείται σε αυτή την περίπτωση. Επιπλέον, δεν έχει παρατηρηθεί σημαντικός διασυνοριακός/διεθνής ανταγωνισμός, σε αντίθεση με άλλους κοινοτικές ή μεσογειακές χώρες που έχουν ήδη προχωρήσει σε δράσεις συνεργασίας, για τον ΘΧΣ.

5.3.1. Εθνικά και υπο - περιφερειακά σχέδια, έργα και μελέτες που σχετίζονται με την ΟΔΠΖ και τον ΘΧΣ

Το ενδιαφέρον της Ελλάδας στον τομέα της ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών εκφράστηκε σε πολλές περιπτώσεις. Η χώρα ανέπτυξε, μεταξύ άλλων, ένα Πρόγραμμα Διαχείρισης Παράκτιων Περιοχών (ΠΔΠΠ) για το νησί της Ρόδου και μια σειρά από ΟΔΠΖ που σχετίζονται με διάφορα έργα. Οι επόμενες παράγραφοι παρέχουν περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το ΠΔΠΠ της Ρόδου ενώ περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την ΟΔΠΖ που σχετίζεται με έργα στην Ελλάδα μπορεί να βρεθούν παρακάτω. Επιπλέον, η Ελλάδα υπέγραψε το

πρωτόκολλο της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών το 2008.

Πρόγραμμα Διαχείρισης Παράκτιων Περιοχών (ΠΔΠΠ) - Coastal Area Management Programme – Το νησί της Ρόδου³⁸

Περιοχή Κάλυψης

Η Ρόδος βρίσκεται στο Νότιο-Ανατολικό Αιγαίο και είναι το μεγαλύτερο νησί και το σημαντικότερο τουριστικό θέρετρο των Δωδεκανήσων. Το νησί καλύπτει μια επιφάνεια 1.394 km² και η ακτογραμμή της είναι 220 km.

Αντικείμενο

Το έργο υλοποιήθηκε σε τρεις φάσεις, στη μία ως προσχέδιο για ένα Πρόγραμμα Δράσης Προτεραιότητας, στη δεύτερη ως σχέδιο ΠΔΠΠ και στην τρίτη ως METAP (Mediterranean Environmental Technical Assistance Programme) - EIB (European Investment Bank) /MAP έργο που χρηματοδοτείται από την EIB. Λόγω των πόρων εξασφαλίζονται από την EIB, η τελευταία φάση εξετάσθηκε με τον σχεδιασμό σε βάθος, συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας των μελετών σκοπιμότητας, των ρυθμιστικών σχεδίων και των ολοκληρωμένων λεπτομερών σχεδίων. Οι ακόλουθες δραστηριότητες υλοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια αυτών των τριών φάσεων:

- Εφαρμογή των LBS ((Land-Based Sources) (χερσαίες πηγές) και του πρωτοκόλλου (Dumping Protocol)
- Παρακολούθηση και έλεγχος της ρύπανσης
- Διαχείριση υγρών αποβλήτων
- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- Σύστημα Γεωγραφικών Πληροφοριών (GIS), Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) και τη φέρουσα ικανότητα για τον τουρισμό

³⁸ Source: Policy Research Corporation based on PAP/RAC, the Mediterranean ICAM Clearing House, www.pap-medclearinghouse.org/eng/about_ch.asp; PAP/RAC, The Coastal Management Centre, www.pap-thecoastcentre.org

- Ο ολοκληρωμένος σχεδιασμός
- Προστασία των φυσικών πόρων
- Προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς

Αποτελέσματα

- Βασικές συστάσεις πολιτικής: (1) να μειωθούν οι προγραμματισμένες επεκτάσεις των τουριστικών εγκαταστάσεων, (2) να εφαρμοσθούν τα μέτρα που συνιστώνται για μια σταδιακή δημιουργία μιας διαφοροποιημένης οικονομίας και (3) να υλοποιηθούν τα σημαντικά, λεπτομερή σχέδια
- Εκπαίδευση στο σχεδιασμό της διαχείρισης των υδάτινων πόρων, GIS και ΕΠΕ
- Προμήθεια εξοπλισμού και λογισμικού

Χρηματοδότηση προγράμματος

700 000 δολάρια ΗΠΑ που παρέχονται από Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Επιπλέον, μια σειρά από έργα που σχετίζονται με την ανάπτυξη των νησιών (π.χ. στις Κυκλάδες) έχουν χρηματοδοτηθεί στο παρελθόν από την ENVIREG³⁹. Επί του παρόντος, η Ελλάδα συμμετέχει στο έργο για τη Χωροταξική Συνοχή των ευρωπαϊκών νησιών. Επιπλέον, δημιουργήθηκε μια βάση δεδομένων που περιέχει χάρτες με πάνω από 2.000 ναυάγια πλοίων και 130 υποβρύχιους αρχαιολογικούς χώρους καθώς και Εθνικά Πιθανά Σχέδια (National Contingency Plans) τα οποία εκδίδονται για την αντιμετώπιση ρύπανσης από πετρέλαιο και άλλες επιβλαβείς επεμβάσεις.

Επιπλέον, υπάρχουν Περιφερειακά Πλαίσια σε ισχύ για τέσσερις νησιωτικές διοικητικές Περιφέρειες: Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου, Κρήτης και Ιονίου τα οποία προβλέπουν επίσης ορισμένες θαλάσσιες δραστηριότητες. Παρόμοια Περιφερειακά Πλαίσια υπάρχουν για οκτώ παράκτιες περιοχές. Υπάρχει μια σαφής πρόθεση του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής (που συνοδεύεται από την κατανομή της απαραίτητης

³⁹ Το πρόγραμμα ENVIREG ήταν μία από τις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες που σχετίζονται με τα Διαρθρωτικά Ταμεία κατά τη διάρκεια της περιόδου 1989 – 1993.

χρηματοδότησης) για να επανεξετάσει και να αναπροσαρμόσει όλα αυτά τα Περιφερειακά Πλαίσια που χρονολογούνται από το 2003 σχετικά με την βάση της αξιολόγησης της εφαρμογής τους μέχρι στιγμής, καθώς και τους προσανατολισμούς των πιο πρόσφατων Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού.

Στην Ελλάδα, ένα σχέδιο νόμου πρόκειται να υπογραφεί, με την ενσωμάτωση της ΟΠΘΣ στην ελληνική έννομη τάξη. Οι καθορισμένες αρμόδιες αρχές είναι οι ακόλουθες:

-Ειδική Γραμματεία Υδάτων (Special Secretariat for Water - SSW) - Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής: συντονίζει τις υπηρεσίες και τις κυβερνητικές υπηρεσίες και τα ιδρύματα που συμμετέχουν. Η ΕΓΥ έχει την ευθύνη για την 1) ανάθεση της εφαρμογής των βασικών απαιτήσεων του άρθρου 5 του ΟΠΘΣ στον αρμόδιο φορέα για την εφαρμογή και 2) εποπτεία και παραγωγή της σύνθεσης των καθηκόντων αυτών. Η ΕΓΥ προτείνει τα νομικά και διοικητικά μέτρα για την εφαρμογή της Εθνικής Θαλάσσιας Στρατηγικής, συντάσσει την ετήσια έκθεση προόδου και τις εκθέσεις της ΕΕ στο πλαίσιο της ΟΠΘΣ.

-Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών: υπεύθυνη για την εφαρμογή - μέσω μιας σχετικής ευθύνης συντονισμού.

Η Ειδική Γραμματεία Υδάτων συνιστάται από μια άτυπη ομάδα εμπειρογνομόνων, συμπεριλαμβανομένων εκπροσώπων που συμμετέχουν στην Ομάδα Συντονισμού για τη Θαλάσσια Στρατηγική, η Ομάδα Εργασίας για GES, η ομάδα εργασίας για την οικονομική και κοινωνική αξιολόγηση και την ομάδα εργασίας για την Κοινή Εφαρμογή Στρατηγικής. Επιπλέον, η συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών όσον αφορά τις συνολικές απόψεις σχετικά με την ΟΠΘΣ προβλέπεται στη μελλοντική διαδικασία.

Διεθνείς πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την ΟΔΠΖ και τον ΘΧΣ

Η Ελλάδα ενεπλάκη στα ακόλουθα:

- την Πρωτοβουλία Αδριατικής-Ιονίου (Αλβανία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Κροατία, Ελλάδα, Ιταλία, Σλοβενία και το Μαυροβούνιο)

- διάφορα α ακόλουθα χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ έργα:
 - Το έργο BEACHMED-E (Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία, Μαρόκο, στην Ισπανία και την Τυνησία)
 - Το πρόγραμμα CADSEALAND (Ελλάδα, Ιταλία)
 - Το έργο COASTANCE (Κροατία, Κύπρος, Γαλλία, Ιταλία, Ελλάδα και Ισπανία)
 - Το έργο ECASA (Κροατία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιταλία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Ισπανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο)
 - Το πρόγραμμα ECOSUMMER (Ελλάδα, Ισπανία και Ηνωμένο Βασίλειο)
 - Το έργο ENCORΑ (Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Μονακό, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρωσία, Ισπανία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο και Ουκρανία)
 - Το σχέδιο HERMES (Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Κένυα, Μονακό, την Ολλανδία, Νορβηγία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Ρωσία, Ισπανία, Σουηδία, Τουρκία, Ηνωμένο Βασίλειο και την Ουκρανία)
 - Το έργο MedPAN (την Αλγερία, την Κροατία, τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιταλία, το Μαρόκο, τη Μάλτα, τη Σλοβενία, Ισπανία, Τυνησία και Τουρκία)
 - Το σχέδιο PEGASO (Αλγερία, το Βέλγιο, την Αίγυπτο, τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Κροατία, την Ιταλία, το Λίβανο, Το Μαρόκο, τη Ρουμανία, την Ισπανία, την Ελβετία, την Τυνησία, την Τουρκία, το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ουκρανία)
 - Το έργο OURCOAST (όλες οι παράκτιες χώρες της ΕΕ)
 - Το έργο Ευρωπαϊκά νησιά.

5.3.2. Κύρια ευρήματα όσον αφορά το θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό στην Ελλάδα

Τα κύρια συμπεράσματα σε σχέση με τις δυνατότητες για την εφαρμογή του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού στην Ελλάδα είναι:

Χαρακτηριστικά της χώρας και των θαλάσσιων δραστηριοτήτων:

- Η Ελλάδα έχει εκτεταμένη νησιωτική έκταση και χωρικά ύδατα των 6ν.μ.
- Μέχρι στιγμής, δεν υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ των διαφόρων θαλάσσιων χρήσεων, είτε σε εθνικό ή σε διεθνές επίπεδο
- Ένα ειδικό πλαίσιο για τον ΘΧΣ στην Ελλάδα δεν θεωρείται απαραίτητο σε αυτό το στάδιο.

Τρέχουσα κατάσταση Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιων Ζωνών/Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός

- Στην Ελλάδα έγιναν αρκετές προσπάθειες ΟΔΠΖ που σχετίζονται με έργα
- Παρά το γεγονός ότι επί του παρόντος δεν υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ των θαλάσσιων χρήσεων και κατά συνέπεια δεν εφαρμόζεται στην πράξη ο ΘΧΣ, οι ελληνικές αρχές πιστεύουν ότι ο ανταγωνισμός να είναι πιθανό να συμβεί στο μέλλον. Σε αυτή την περίπτωση, ο ΘΧΣ θεωρείται ότι είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για την αντιμετώπιση των συγκεκριμένων περιοχών που αντιμετωπίζουν ανταγωνισμό
- Το Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού των παράκτιων περιοχών και των νησιών – το οποίο ασχολείται τόσο με το χερσαίο τμήμα όσο και με το θαλάσσιο τμήμα (μέχρι το εξωτερικό όριο των χωρικών υδάτων) της παράκτιας ζώνης - θα περιλαμβάνει κατευθύνσεις για τον ΘΧΣ και θα ακολουθήσει μια ολοκληρωμένη άποψη της διαχείρισης και της προσέγγισης των οικοσυστημάτων.
- Το Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού Υδατοκαλλιεργειών (με έμφαση στις Υδατοκαλλιέργειες) προετοιμάζεται.

Διεθνής συνεργασία:

- Η Ελλάδα είναι ένα ενεργό συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης της Βαρκελώνης και των πρωτοκόλλων που επισυνάπτονται για την προστασία του περιβάλλοντος της Μεσογείου. Η έδρα της Δράσης για το Πρόγραμμα της Μεσογείου (MAP/UNEP) βρίσκεται στην Αθήνα και η πολυμερής συνεργασία στην περιοχή, συνεχίζεται από το 1975
- Η Ελλάδα έχει υπογράψει το πρωτόκολλο σχετικά με τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και τη βιοποικιλότητα της Μεσογείου (1995), καθώς και το Πρωτόκολλο της Μεσογείου για την ΟΔΠΖ (2008), το οποίο αναφέρεται, μεταξύ άλλων στον ΘΧΣ και συμμετέχει σε δραστηριότητες για την προώθηση/διευκόλυνση της εφαρμογής του.
- Η Ελλάδα συμμετέχει στην Πρωτοβουλία Αδριατικής-Ιονίου, με αποτέλεσμα να έχει καλές σχέσεις με την Χώρες της Αδριατικής
- Διασυνοριακός/διεθνής ΘΧΣ πιθανώς να αποδειχθεί δύσκολος με την Τουρκία
- Υπάρχουν διμερείς συμφωνίες της Ελλάδα με την Ιταλία και την Τουρκία, σχετικά με τη συνεργασία για την προστασία του περιβάλλοντος.
- Η Ελλάδα έχει κυρώσει με το Νόμο 3497/2006 (ΦΕΚ Α ' 219), το πρωτόκολλο για τη συνεργασία στην πρόληψη της ρύπανσης από πλοία και, σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, την καταπολέμηση της ρύπανσης στην Μεσόγειο Θάλασσα (το Πρωτόκολλο του 2002 για την Πρόληψη και Κάλυψη των Έκτακτων Αναγκών). Από τις 27/12/2006, ο ανωτέρω Νόμος, ο οποίος υποστηρίζει την προώθηση και την ανάπτυξη των υπο-περιφερειακών Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης και τα άλλα απαραίτητα μέσα για την καταπολέμηση της θαλάσσιας ρύπανσης και για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Μεσογείου έχουν τεθεί σε ισχύ καλύπτοντας τη Μεσόγειο Θάλασσα στο σύνολό της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

6.1. Με βάση το Δίκαιο της Θάλασσας

Οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών μεταξύ γειτονικών κρατών

Τα όρια των θαλασσιών ζωνών καθορίζονται από το εκάστοτε παράκτιο κράτος σύμφωνα με την εσωτερική νομοθεσία του. Καθορίζονται δηλαδή τα όρια που το περιβάλλουν μέχρι το ανώτατο κατά το διεθνές δίκαιο επιτρεπτό όριο. Όταν η γεωγραφική θέση συγκεκριμένου παράκτιου κράτους επιτρέπει την εξάντληση των παραδεκτών ανωτάτων ορίων πλάτους κάθε θαλάσσιας ή υποθαλάσσιας ζώνης χωρίς ενδεχόμενο επικάλυψης κάποιας ζώνης η οριοθέτηση δεν δημιουργεί προβλήματα. Στις περισσότερες περιοχές, ωστόσο, τα κράτη είναι υποχρεωμένα να μοιραστούν τις θαλάσσιες εκτάσεις, τις οποίες δικαιούται το κάθε ένα από αυτά. Έτσι, είναι απαραίτητη η χάραξη νοητών θαλάσσιων ή υποθαλάσσιων μεθοριακών γραμμών, που να ορίζουν τις αντίστοιχες θαλάσσιες ζώνες των παράκτιων κρατών, που γειτονεύουν. Οι οριοθετήσεις θαλάσσιων ζωνών αποτελούν ιδιαίτερα δύσκολο έργο, επειδή στη θάλασσα δεν υπάρχουν φυσικά στοιχεία τα οποία θα ήταν δυνατόν να αποτελέσουν οροθετικά σημεία. Στις υποθαλάσσιες περιοχές ειδικότερα δεν είναι δυνατή η δυνατότητα διάγνωσης της γεωμορφολογίας του εδάφους με γυμνό οφθαλμό.

Η οριοθέτηση συνίσταται στην επιλογή ενός θαλάσσιου ορίου, μιας νοητής γραμμής, στην οποία σταματά η κυριαρχία ή δικαιοδοσία ενός κράτους και αρχίζει η κυριαρχία ενός άλλου. Το πρόβλημα της οριοθέτησης συνίσταται στη διαδικασία επιλογής του κατάλληλου θαλάσσιου ορίου, στην απόφαση σχετικά με το θαλάσσιο όριο, στη χάραξη και τελική απεικόνιση της νοητής γραμμής στα: εθνικά ή εσωτερικά ύδατα, αιγιαλίτιδα και συνορεύουσα ζώνη, υφαλοκρηπίδα, ΑΟΖ.

Υπάρχουν οι εξής περιπτώσεις οριοθέτησης:

1. Καθορισμός μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών ζωνών που ανήκουν στο ίδιο κράτος

2. Καθορισμός του εξωτερικού ορίου μίας θαλάσσιας ζώνης (αιγιαλίτιδα ζώνη, συνορεύουσα ζώνη, υφαλοκρηπίδα, ΑΟΖ), κήρυξη δηλαδή από μέρος ενός κράτους ζώνης εθνικής κυριαρχίας (αιγιαλίτιδα ζώνη) και έπειτα εθνικής δικαιοδοσίας, όταν το κράτος βρίσκεται σε τέτοια γεωγραφική θέση που του επιτρέπεται από το δίκαιο της θάλασσας να διεκδικήσει το εύρος των θαλάσσιων ζωνών του σε όλη την δυνατή έκταση (μονομερής οριοθέτηση που έχει πάντα διεθνή χαρακτήρα)
3. Οριοθέτηση μεταξύ κρατών που συνίσταται στην ανάγκη να αποσαφηνιστεί το όριο ανάμεσά τους, γιατί βρίσκονται σε τέτοια γεωγραφική θέση που υπάρχει επικάλυψη ζωνών, είτε γιατί οι ακτές τους είναι απέναντι η μία σε σχέση με την άλλη (μέση γραμμή), είτε γιατί οι ακτές τους είναι παρακείμενες (γραμμή ίσης απόστασης).

Όλες οι διευθετήσεις (και οι διαφορές) για τις θαλάσσιες ζώνες κινούνται γύρω από τέσσερις κυρίως έννοιες: της ίσης αποστάσεως (equidistance), της μέσης γραμμής (median line), των ειδικών περιστάσεων (special circumstances) και των αρχών της ευθυδικίας-επιείκιας (equitable principles). Σε αυτές περιλαμβάνεται μερικές φορές το θέμα της εντάξεως των νησιών στην αντίστοιχη οριοθέτηση. Η οριοθέτηση πραγματοποιείται, είτε έπειτα από επιτυχείς διαπραγματεύσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων κρατών, είτε έπειτα από παραπομπή των αναφυσένων διαφορών σε κάποιο διεθνές δικαστικό ή διαιτητικό όργανο (κυρίως το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης ή Τμήμα αυτού, Διαιτητικό Δικαστήριο ad hoc, πιθανώς όμως και στο νέο Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας).

Αιγιαλίτιδα Ζώνη

Οι κανόνες του σύγχρονου διεθνούς δικαίου σχετικά με την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ των κρατών ανιχνεύονταν κυρίως σε συγκεκριμένη ρύθμιση στη Σύμβαση της Γενεύης του 1958 (αρθ.12). Καθιερώνεται η αρχή της ίσης αποστάσεως, ως η βασική μέθοδος οριοθέτησης της αιγιαλίτιδας ζώνης σε περίπτωση κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές, αν δεν υπάρχει διαφορετική συμφωνία μεταξύ των ενδιαφερομένων, η οποία, για τα κράτη που οι ακτές τους παράκεινται η μια προς την άλλη, πραγματοποιείται με τη λεγόμενη πλάγια γραμμή, ενώ

για κράτη που οι ακτές τους βρίσκονται η μια απέναντι στην άλλη, πραγματοποιείται με τη λεγόμενη μέση γραμμή.

Ειδικότερα η πλάγια γραμμή είναι μια κάθετη γραμμή επί των ακτών που χωρίζουν δύο κράτη, κάθε σημείο της οποίας απέχει εξίσου από τα εγγύτερα σημεία από τα οποία μετρείται το εσωτερικό όριο (γραμμή βάσεως) της αιγιαλίτιδας ζώνης του κάθε κράτους. Η μέση γραμμή είναι μία γραμμή παράλληλη προς τις ακτές των δύο απέναντι κρατών, της οποίας το κάθε σημείο απέχει εξίσου από τις γραμμές βάσης της αιγιαλίτιδας ζώνης του κάθε κράτους.

Ο τρόπος χάραξης της γραμμής βάσης έχει συνέπειες και ως προς τη χάραξη των εξωτερικών ορίων της ζώνης. Εξαρτάται συνεπώς από τη διαμόρφωση της ακτής και τη μέθοδο χάραξης της φυσικής γραμμής ή της ευθείας γραμμής βάσης του κάθε κράτους για τον τελικό καθορισμό των μεταξύ τους θαλάσσιων συνόρων. Όταν η απόσταση μεταξύ των ακτών δύο όμορων ή απέναντι ευρισκόμενων κρατών είναι λιγότερη από το άθροισμα της εκτάσεως της αιγιαλίτιδας ζώνης αυτών κρατών, τότε το θαλάσσιο σύνορο χαράζεται στη μέση της αποστάσεως μεταξύ των δύο ακτών. Για παράδειγμα μεταξύ της Σάμου (Ελλάδα) και της ακτής Κουσάντασι (Τουρκία) το πλάτος της θάλασσας δεν φθάνει το 1ν.μ. και τα θαλάσσια σύνορα μεταξύ των δύο κρατών βρίσκονται κατ'ανάγκη στη μέση αυτής της απόστασης.

Συμπερασματικά, η οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης μεταξύ γειτονικών κρατών γίνεται κατ' αρχήν με συμφωνία μεταξύ των κρατών και όχι μονομερώς. Σε περίπτωση μη επίτευξης σχετικής συμφωνίας επιβάλλεται η εφαρμογή της μεθόδου της ίσης απόστασης (μέση/πλάγια γραμμή) με τις προβλεπόμενες εξαιρέσεις. Οι ρυθμίσεις του άρθ.12 παρ.1 της Σύμβασης της Γενεύης 1958 για την αιγιαλίτιδα ζώνη και του άρθ.15 της Σύμβασης ΔΘ 1982 συνιστούν ένα ολοκληρωμένο σύνολο κανόνων οριοθέτησης που αποτελείται τα εξής στοιχεία: α) η οριοθέτηση δύναται να γίνει στη βάση συμφωνίας μεταξύ των αφορούντων κρατών, β) με την απουσία μιας τέτοιας συμφωνίας ενδείκνυται η χρήση της μεθόδου της ίσης απόστασης εκτός και αν γ) ειδικές περιστάσεις υποδεικνύουν κάποια άλλη λύση.

Υφαλοκρηπίδα και ΑΟΖ

Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ μεταξύ κρατών με

αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές υπήρξε αφορμή για τη δημιουργία σφοδρών αντιπαραθέσεων και συγκρούσεων και οδήγησε σε αφθονία συμβατικών ρυθμίσεων και δικαστηριακής πρακτικής. Ένας σημαντικός αριθμός συγκρούσεων επιλύθηκε με συμφωνία. Οι ρυθμίσεις του άρθ. 74 της Σύμβασης ΔΘ 1982 που αφορούν στην οριοθέτηση της ΑΟΖ μεταξύ κρατών με αντικείμενες ή παρακείμενες ακτές είναι πανομοιότυπες με αυτές του άρθ. 83 που σχετίζονται με την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας. Η νέα διατύπωση των σχετικών κειμένων, που τώρα πια έχουν ενιαία διατύπωση, έχει ως εξής: «Η οριοθέτηση της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας μεταξύ ομόρων ακτών ή ακτών που βρίσκονται απέναντι αλλήλων πρέπει να πραγματοποιείται με συμφωνία που θα συνάπτεται με βάση το διεθνές δίκαιο, όπως αυτό αναφέρεται στο άρθ.38 του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης προς τον σκοπό πραγματοποίησεως δίκαιης λύσεως (equitable solution)». Βασικές αρχές για την οριοθέτηση:

- η οριοθέτηση θα πρέπει να λαμβάνει χώρα με συμφωνία στη βάση του διεθνούς δικαίου
- η αρχή της μη καταπάτησης από το ένα μέρος της φυσικής προέκτασης του άλλου
- η αρχή της αποφυγής στα πλαίσια του εφικτού κάθε αποκοπής της θαλάσσιας πρόσβασης των ακτών καθενός από τα αφορούντα κράτη
- η οριοθέτηση θα πρέπει να λαμβάνει χώρα με την εφαρμογή των κριτηρίων της επιείκειας και με την χρήση πρακτικών μεθόδων που είναι σε θέση να διασφαλίσουν σε συσχετισμό με την γεωλογική διαμόρφωση της περιοχής και άλλες σχετικές περιστάσεις ένα δίκαιο αποτέλεσμα

Γενικότερα δύναται να επισημανθεί ότι οι αρχές της οριοθέτησης είναι παρόμοιες ιδιαίτερα όταν οι εμπλεκόμενες ακτές απέχουν λιγότερο από 400 μίλια. Ωστόσο, παρουσιάζονται διαφοροποιήσεις στην εξισορρόπηση των παραγόντων επιείκειας ιδιαίτερα όταν οι προς οριοθέτηση περιοχές της ΑΟΖ είναι σημαντικές περισσότερο λόγω των πλούσιων αλιευμάτων παρά λόγω της εξόρυξης στην περιοχή πετρελαίου ή κοιτασμάτων. Και οι δύο έννοιες, υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ, συνυπάρχουν μέσα από τη σφαίρα του εθιμικού δικαίου και του καθεστώτος που προέκυψε από τη Σύμβαση ΔΘ 1982 και εμπεριέχουν σημαντικά στοιχεία ομοιότητας και αλληλοδιεισδυτικότητας.

Επικεντρώνονται στον έλεγχο των οικονομικών πόρων και βασίζονται σε διάφορες βαθμίδες της έννοιας της γειτονικότητας και του κριτηρίου της απόστασης. Η ΑΟΖ εμπεριέχει το ενδιαφέρον για υφαλοκρηπίδα στον πυθμένα αυτής σε μια ζώνη 200ν.μ.. Υπάρχουν, ωστόσο, σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο αυτών νομικών καθεστώτων τόσο από άποψη δικαιωμάτων εκμετάλλευσης και εξόρυξης των φυσικών πόρων όσο και από άποψη έκτασης των κυριαρχικών δικαιωμάτων κάθε ζώνης.

6.2. Σύμφωνα με το σχέδιο για την εφαρμογή του ΘΧΣ στην Ευρώπη

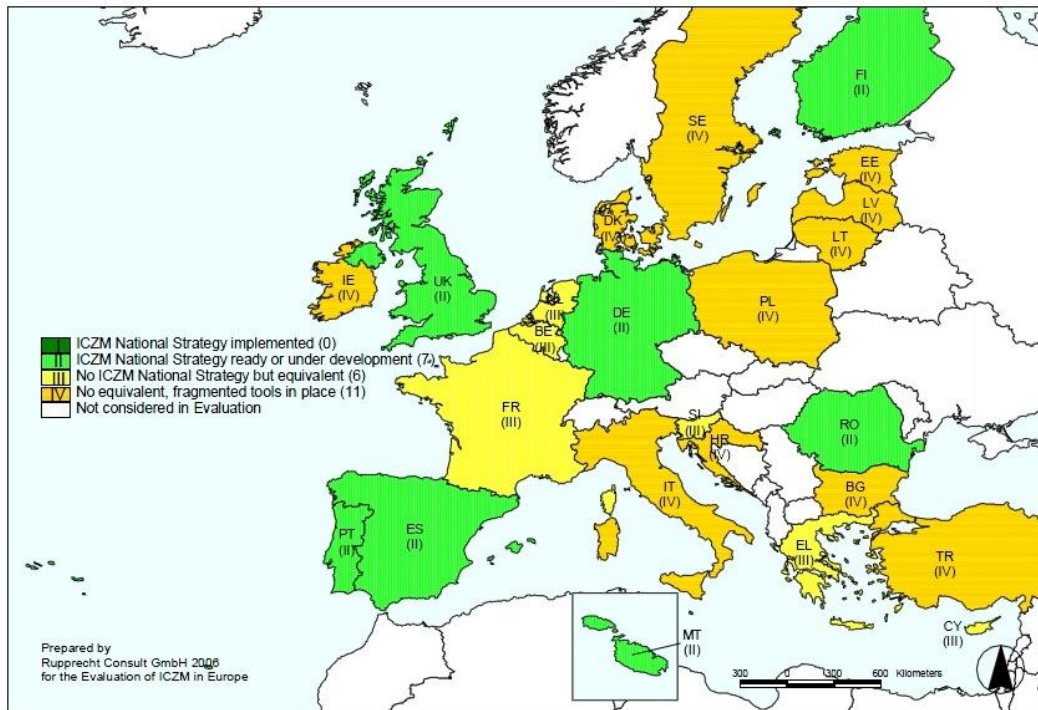
Η Μεσόγειος Θάλασσα είναι μια πολυσύχναστη περιοχή στην οποία λαμβάνει χώρα ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που συνδέεται με τη θάλασσα αλλά σε μία περιορισμένη περιοχή. Η Μεσόγειος φέρει το 30% των παγκόσμιων θαλάσσιων μεταφορών σε όγκο από και προς τα περισσότερα από 450 λιμάνια και τερματικούς σταθμούς της, καθώς και το ένα τέταρτο των παγκόσμιων θαλάσσιων μεταφορών πετρελαίου κίνησης. Οι ακτές της αποτελούν το σπίτι σε πάνω από 150 εκατομμύρια κατοίκους, αριθμός που διπλασιάζεται κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου. Μισός από τον αλιευτικό στόλο της ΕΕ δραστηριοποιείται εκεί μαζί με μια αυξανόμενη παραγωγή θαλάσσιας υδατοκαλλιέργειας. Ως εκ τούτου, MSP μπορεί να είναι ιδιαίτερα επωφελής συμβάλλοντας στην εξισορρόπηση της ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στη θάλασσα με την επίδρασή τους στο θαλάσσιο περιβάλλοντος.

Το 2009 η Επιτροπή ξεκίνησε μια μελέτη με τίτλο « Εξερευνώντας τις δυνατότητες του ΘΧΣ στην Μεσόγειο » (Exploring the potential of maritime spatial planning in the Mediterranean Sea)⁴⁰. Η μελέτη αποσκοπεί στον εντοπισμό των τομέων όπου η εφαρμογή του ΘΧΣ θα έχει πιο άμεσα οφέλη, ανάλυση των εμποδίων και προτείνοντας τις πιθανές αντιδράσεις στην συγκεκριμένη εφαρμογή του σε βασικές υπο - ή θαλάσσιες περιοχές ειδικά στην Μεσόγειο. Η μελέτη κατέληξε στο

40

http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/documentation/studies/documents/greece_01_en.pdf

συμπέρασμα ότι το δυναμικό για τον ΘΧΣ είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους τομείς που αναλύονται, στη Δυτική Μεσόγειο, αλλά και στην Αδριατική Θάλασσα.

Εικόνα 6.1: Επίπεδο στο οποίο βρίσκεται η εφαρμογή του ΟΔΠΖ στην Ευρώπη

Πηγή: Evaluation of Integrated Coastal Zone Management, 2006. Rupprecht Consult – Forschung & Beratung GmbH⁴¹

Όπως φαίνεται στην εικόνα 6.1, η Ελλάδα ανήκει στις χώρες όπου δεν έχει αναπτυχθεί ΟΔΠΖ όμως έχουν συνταχθεί έγγραφα και αναπτυχθεί στρατηγικές διαχείρισης ή έχουν προγραμματιστεί να γίνουν, γεγονός που αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του ΘΧΣ.

Η Μεσόγειος Θάλασσα καλύπτει μία έκταση 2.5 εκ. km² και συνορεύει με 21 κράτη σε τρεις διαφορετικές ηπείρους. Θα μπορούσε να διαιρεθεί στις εξής θάλασσες:

1. Δυτική Μεσόγειο: Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Μαρόκο, Αλγερία, Τυνησία

⁴¹ http://www.rupprecht-consult.eu/uploads/tx_rupprecht/ICZM_Evaluation_of_Integrated_Coastal_Zone_Management_in_Europe.pdf

2. Αδριατική Θάλασσα: Ιταλία, Σλοβενία, Κροατία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο και Αλβανία
3. Κεντρική Μεσόγειο Θάλασσα: Ελλάδα, Ιταλία, Μάλτα και Λιβύη
4. Αιγαίο - Θάλασσα της Λεβαντίνης: Ελλάδα, Τουρκία, Κύπρος, Λίβανος, Συρία, Ισραήλ και Αίγυπτος

Στο Αιγαίο δεν υπάρχουν δεδομένα και γνώσεις όσον αφορά τις ανθρώπινες δραστηριότητες του παρόντος ή του μέλλοντος ούτε είναι διαθέσιμο εθνικό και στρατηγικό πλαίσιο για τη θαλάσσια πολιτική.

Στην Ελλάδα ο χωροταξικός σχεδιασμός των θαλάσσιων δραστηριοτήτων διέπεται από ένα ευρύ φάσμα κανονισμών, συμπεριλαμβανομένων της διεθνούς και της ευρωπαϊκής νομοθεσίας. Μια ολιστική προσέγγιση απουσιάζει και αντ' αυτού οι συγκεκριμένες θαλάσσιες δραστηριότητες απευθύνονται κυρίως στην τομεακή νομοθεσία.

Συχνά ο σχεδιασμός μιας ναυτιλιακής δραστηριότητας κυβερνάται από μια σειρά από κανονισμούς, και η ίδια νομοθεσία μπορεί να ισχύει για μια σειρά από διαφορετικές δραστηριότητες. Επιπλέον, πολλές αρχές έχουν δικαιοδοσία ανάλογα με τη δραστηριότητα που υλοποιείται στο θαλάσσιο περιβάλλον. Πρόσφατα, το ρυθμιστικό υπόβαθρο για τον χωροταξικό σχεδιασμό φαίνεται να βελτιώνεται με την εκπόνηση του Εθνικού Χωροταξικού Σχεδίου και ορισμένων τομεακών χωροταξικών σχεδίων. Ωστόσο, δεν φαίνεται να υπάρχει καμία εξέλιξη βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα προς μια συνολική πρακτική για τον ΘΧΣ.

Σύμφωνα με τα παραπάνω προκύπτει το συμπέρασμα πως ο ΘΧΣ στην Ελλάδα βρίσκεται σε πολύ αρχικό στάδιο αφού επηρεάζεται σημαντικά και από τις γειτονικές τις χώρες οι οποίες δεν έχουν αναπτύξει τέτοιου είδους σχεδιασμό ιδιαίτερα το Αιγαίο πέλαγος, το Ιόνιο και το Λιβυκό. Αρχικά θα πρέπει να υπάρχει σωστή και έγκυρη από όλα τα γειτονικά κράτη οριοθέτηση των ζωνών όσον αφορά τον αιγιαλό, την υφαλοκρηπίδα, την ΑΟΖ και τη συνορεύουσα ζώνη. Έπειτα θα μπορεί να γίνει η καταγραφή των ανθρώπινων δραστηριοτήτων με βάση κάποια κριτήρια όπως π.χ. προστατευόμενες περιοχές Natura.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο ΘΧΣ αποτελεί ένα πολύ ισχυρό εργαλείο όπου μέσω της διαχείρισης, αποθήκευσης, επεξεργασίας και ανάλυσης των πληροφοριών που έχουν σχέση με τις ανθρώπινες δραστηριότητες μπορεί να συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων για την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη.

Συνήθως τα χωροταξικά σχέδια βρίσκουν εφαρμογή στην ξηρά και σπανίως εξετάζουν τις επιπτώσεις της παράκτιας ανάπτυξης στη θάλασσα. Γι' αυτό πρέπει να αναπτυχθεί ο ΘΧΣ ώστε να αξιοποιηθούν οι χρήσεις της θάλασσας οι οποίες περιλαμβάνουν τις θαλάσσιες μεταφορές, την αλιεία, την υδατοκαλλιέργεια, την υπεράκτια παραγωγή ενεργειακών πόρων στην ανοιχτή θάλασσα και άλλες μορφές εκμετάλλευσης του θαλάσσιου βυθού.

Τα κυριότερα στοιχεία του ΘΧΣ είναι ένα σύστημα αλληλένδετων σχεδίων πολιτικών και κανονισμών. Για την μελέτη των χρήσεων σε μια περιοχή εξετάζονται τα στοιχεία του συστήματος που έχουν σχέση με όλους τους τομείς. Όποια και αν είναι τα δομικά στοιχεία, το βασικό ζήτημα είναι ότι πρέπει να εργαστεί το ανθρώπινο δυναμικό σε όλους τους τομείς και να δώσουν ένα γεωγραφικό πλαίσιο στο οποίο να λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με τη χρήση των πόρων, την ανάπτυξη, τη διατήρηση και τη διαχείριση των δραστηριοτήτων στο θαλάσσιο περιβάλλον.

Για να είναι αποτελεσματικός ο σχεδιασμός θα πρέπει να έχει πολλαπλούς στόχους, κάτι που έχει να κάνει με την εξισορρόπηση των οικολογικών, κοινωνικών, οικονομικών στόχων αλλά το πιο σημαντικό είναι η εξασφάλιση της βιωσιμότητας. Ακόμη πρέπει ο σχεδιασμός να έχει συγκεκριμένο χωρικό στόχο, δηλαδή η περιοχή διαχείρισης να είναι καθορισμένη σαφώς ώστε να είναι πιο εύκολη η διαδικασία. Τέλος θα πρέπει να είναι ολοκληρωμένος αντιμετωπίζοντας τις αλληλεξαρτήσεις όλων των στοιχείων, των διεργασιών, των δραστηριοτήτων ενός οικοσυστήματος.

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί μια πρώτη προσέγγιση για την ανάπτυξη όλων εκείνων των διεργασιών που απαιτούνται για την

εφαρμογή του ΘΧΣ. Ακόμη σημαντικό και άξιο για αναφορά στοιχείο αποτελεί η δημιουργία του μοντέλου του GIS που θα αποδίδει όλες εκείνες τις πληροφορίες και τα θεματικά επίπεδα οι οποίες έχουν μελετηθεί προηγουμένως.

7.1. Συμπεράσματα

Από την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής εργασίας προέκυψαν τα εξής συμπεράσματα:

- Ο ΘΧΣ αποτελεί εργαλείο διαχείρισης του θαλάσσιου χώρου και διαδικασία που έχει ως προτεραιότητα το οικοσύστημα, την προστασία της βιοποικιλότητας και την ορθολογική αξιοποίηση των βιολογικών πόρων. Η Ε.Ε. θέσπισε μία ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική, η οποία ισχύει για όλα τα κράτη – μέλη.
- Έχει τη βάση του στο Δίκαιο της Θάλασσας, το οποίο ασχολείται με τις υποθέσεις της θάλασσας και της ναυτιλίας. Από αυτό ορίζονται κάποια βασικά στοιχεία μέσω των οποίων υλοποιείται ο ΘΧΣ, όπως τα όρια των θαλάσσιων ζωνών, τα δικαιώματα ναυσιπλοΐας, τις Δραστηριότητες στο θαλάσσιο πυθμένα, τα Δικαιώματα, υποχρεώσεις και ευθύνες των κρατών στις ζώνες που έχουν οριστεί κ.α.
- Κύριο στοιχείο για την εκπόνηση της διαδικασίας αυτής αποτελεί η κατανόηση των βασικών εννοιών και αρχών καθώς και του νομικού πλαισίου που τις περιβάλλει. Γι' αυτό έγινε η μελέτη τόσο του Δικαίου της Θάλασσας όσο και της Οδηγίας που ορίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και άλλων βασικών εγγράφων ή νομικών όρων/στοιχείων που σχετίζονται άμεσα με το σχεδιασμό στη θάλασσα.
- Σημαντικές και καθοριστικές έννοιες αποτελούν τα εσωτερικά ύδατα, η αιγιαλίτιδα ζώνη, η ΑΟΖ, η υφαλοκρηπίδα οι οποίες καθορίζουν από μόνες τους κάποιες ζώνες αλλά και τις χρήσεις που μπορούν να συμβούν σε αυτές. Ακόμη εξίσου σημαντικό είναι τα βήματα που θα ακολουθηθούν για την εφαρμογή του ΘΧΣ στα οποία περιλαμβάνονται οι χρήσεις και η καταγραφή τους σε κάποιο στάδιο.
- Τα βήματα που προαναφέρθηκαν αναλυτικότερα σε σχέση με τις αρχές του ΘΧΣ που αποτελούν το αντικείμενο μελέτης αυτής της

διπλωματικής εργασίας είναι: η προετοιμασία και αποδοχή του χωροταξικού σχεδίου διαχείρισης, η εφαρμογή και εκτέλεση του και η προσαρμογή της χωρικής διαχείρισης.

- Στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής παρουσιάσθηκαν όλες οι πληροφορίες που σχετίζονται με τον ΘΧΣ στην Αυστραλία και σε κάποιες χώρες της Ευρώπης όπως π.χ. αυτές που περιβάλλουν τη Βαλτική Θάλασσα. Μελετώντας την εφαρμογή του ΘΧΣ σ' αυτές αναλύθηκαν όροι βασικοί, όπως οι ζώνες, οι οποίοι προσεγγίζονται διαφορετικά σε κάθε περίπτωση και δίνεται έμφαση κάθε φορά σε άλλα δεδομένα. Για παράδειγμα στις χώρες της Ευρώπης αναλύονται περισσότερο οι ανθρώπινες δραστηριότητες και που αυτές λαμβάνουν χώρα ενώ στην Αυστραλία δίνεται έμφαση στους όρους για τον καθορισμό των θαλάσσιων ζωνών.
- Βγάζοντας κάποια συμπεράσματα από την παραπάνω καταγραφή πληροφοριών και συγκεντρώνοντας όλα τα στοιχεία για την υφιστάμενη κατάσταση στην Ελλάδα όσον αφορά τον ΘΧΣ μπορούν να καθοριστούν οι βασικές ζώνες και οι δραστηριότητες που μπορούν να λάβουν χώρα σ' αυτές. Αυτό πέραν του ότι θα συμβάλει στην ανάπτυξη της χώρας θα διευκολύνει και τους ανθρώπους που ζουν σ' αυτήν με βάση την προστασία του περιβάλλοντος.
- Είναι σημαντικό και καθοριστικής σημασίας η γνώση και η αξιοποίηση του θαλάσσιου χώρου στην Ελλάδα καθώς αποτελεί μία χώρα που η βάση της οικονομίας και της κοινωνίας της είναι η θάλασσα. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στο θέμα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και την ευρύτερη ελληνική στρατηγική ως προς το ζήτημα της άσκησης των δικαιωμάτων της Ελλάδας στο θαλάσσιο χώρο. Πιο συγκεκριμένα είναι γεγονός ότι δημιουργήθηκαν προστριβές όσον αφορά το θέμα της υφαλοκρηπίδας και τα δικαιώματα που έχουν οι χώρες Ελλάδα - Τουρκία στο Αιγαίο.
- Η θάλασσα αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό της χώρας επομένως και οι δραστηριότητες σ' αυτήν είναι πολλές. Οι πιο σημαντικές θαλάσσιες δραστηριότητες στην Ελλάδα είναι οι θαλάσσιες μεταφορές, η θαλάσσια και παράκτια αλιεία και τουρισμός. Στο

μέλλον προβλέπεται η εγκατάσταση αιολικών πάρκων στο Αιγαίο Πέλαγος (τρία υπεράκτια αιολικά πάρκα). Για να διατεθεί ελληνικός θαλάσσιος χώρος για τα αιολικά πάρκα, διάφορα κριτήρια ελήφθησαν υπόψη, όπως: περιοχές με βάθος νερού μέχρι και 50 μέτρα, εξαιρούμενες περιοχές (Natura 2000 και στρατιωτικές ζώνες), η ελαχιστοποίηση της οπτικής όχλησης κ.α.

- Η Ελλάδα είναι απαραίτητο να αναπτύξει τις διοικητικές δομές που είναι αναγκαίες για να μπορέσει να εκπονήσει μια ολοκληρωμένη θαλάσσια στρατηγική σε εθνικό επίπεδο. Η Ελλάδα δεν έχει επιχειρήσει να αναπτύξει κάτι τέτοιο ειδικά στην δεινή οικονομική κατάσταση που βρίσκεται σήμερα. Η ναυτιλία, η τουριστική επιχειρηματικότητα στις παράκτιες και νησιωτικές περιοχές, η θαλάσσια έρευνα και η σύνδεση της με την αγορά και τη βιομηχανία θα πρέπει να αποτελέσουν την αιχμή του δόρατος για τις ελληνικές επιδιώξεις.

7.2. Προτάσεις

- Με βάση το Δίκαιο της Θάλασσας θα πρέπει να γίνει οριοθέτηση των θαλάσσιων ζωνών μεταξύ των γειτονικών κρατών, δηλαδή της αιγιαλίτιδας ζώνης, της Υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ.
- Η Ελλάδα, κάνοντας χρήση των δικαιωμάτων που της παρέχει το Διεθνές Δίκαιο, μπορεί να αποκτήσει πρόσβαση σε φυσικούς πόρους, μη ρυθμιζόμενους από το καθεστώς της υφαλοκρηπίδας, με πολλαπλά οφέλη για την οικονομία της. Όσο δεν λύνεται η ελληνοτουρκική διαφορά για τα χωρικά ύδατα, τόσο θα υπάρχουν περιορισμοί στην υλοποίηση ευρωπαϊκών δράσεων για την ανάπτυξη και την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος της χώρας μας
- Σε ό,τι αφορά στη σημερινή δύσκολη οικονομικά περίοδο που διανύει η χώρα μας, η θάλασσα μέσα από τον παράκτιο και παραθεριστικό τουρισμό, τη ναυτιλία, την υπεράκτια αιολική ενέργεια, θα μπορούσε να μας προσφέρει τις αναπτυξιακές διεξόδους που χρειαζόμαστε.
- Τέλος, μέσω του ΘΧΣ το κάθε κράτος που θα τον εφαρμόσει θα μπορέσει να αποδώσει εικονικά και μέσω των Συστημάτων Γεωγραφικών Πληροφοριών όλα εκείνα τα στοιχεία που έχουν σχέση

με τις ανθρώπινες δραστηριότητες και τις χρήσεις στον θαλάσσιο χώρο ώστε να αξιοποιείται καλύτερα και να επιτυγχάνεται ανάπτυξη σε όλους τους τομείς.

Βιβλιογραφία

Ελληνική Βιβλιογραφία

Δαμανάκη, Μ 2010, 'Εναρκτήρια ομιλία', που έλαβε χώρα στο συνέδριο: Ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Προκλήσεις και ευκαιρίες για την ελληνική ναυτιλία, Αθήνα, 4 Νοεμβρίου 2010.

Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2006, «Πράσινη Βίβλος. Προς μια Μελλοντική Θαλάσσια Πολιτική για την Ένωση: Ένα Ευρωπαϊκό Όραμα για τους Ωκεανούς και τις Θάλασσες», Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, COM (2006) 275 τελικό.

Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2008, 'Ένας Οδικός Χάρτης για τον Θαλάσσιο Χωροταξικό Σχεδιασμό: Επίτευξη Κοινών Αρχών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, COM (2008) 791 τελικό. Βλέπε επίσης, Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2011, Θαλάσσιος Χωροταξικός Σχεδιασμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Επιτεύγματα και Μελλοντικές Εξελίξεις, COM (2010) 771.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2008, «Ευρωπαϊκή Στρατηγική για Θαλάσσια και Ναυτιλιακή Έρευνα», COM (2008) 534

Ζερβάκη, Α 2010, 'Η Θαλάσσια Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική', στο Βαληνάκης, Γ. (επιμ.), «Ελληνική Εξωτερική και Ευρωπαϊκή Πολιτική 1990-2010», Σιδέρης, Αθήνα.

Τσάλτας, Γ.- Κλάδη Ευσταθίου, Μ (επιμ.) 2003, «Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών», Σιδέρης, Αθήνα.

Τσάλτας, Γ.- Κλάδη Ευσταθίου, Μ (επιμ.) 2006, «Περιβάλλον και Θαλάσσιος Χώρος», Σιδέρης, Αθήνα.

Για τις θέσεις του ΥΠΕΧΩΔΕ πριν την έκδοση της Πράσινης Βίβλου βλέπε, Ministry of the Environment, Physical Planning and Public Works 2006, *Report of Greece on Coastal Zone Management*, Ministry of the Environment, Physical Planning and Public Works, Athens.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Anda Ruskule and Kristina Veidemane, «*Developing a Pilot Maritime Spatial Plan for the Western Coast of Latvia*», Baltic Environmental Forum, Latvia

Andrea Morf, «*National and regional strategies with relevance for Swedish maritime space*», Swedish Institute for the Marine Environment, Sweden

Bettina Käppeler, «*Maritime Spatial Planning in the German EEZ*», BSH (Bundesamt Fur Seesciffahrt und Hydrographie), «*Spatial Plan for the German Exclusive Economic Zone in the North Sea*» Attachment - Text section, Spatial Planning in the German EEZ

BSH (Bundesamt Fur Seesciffahrt und Hydrographie), «*Spatial Plan for the German Exclusive Economic Zone in the Baltic Sea*», Attachment - Text section, Spatial Planning in the German EEZ

Ehler, Charles, and Fanny Douvere. «*Marine Spatial Planning: a step-by-step approach toward ecosystem-based management*», Intergovernmental Oceanographic Commission and Man and the Biosphere Programme. IOC Manual and Guides No. 53, ICAM Dossier No. 6. Paris: UNESCO. 2009 (English)

European commission 2009 «*Legal aspects of maritime spatial planning*», Summary report, Study done on behalf of the European Commission Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries. MARE.E.1 "Maritime Policy: Baltic Sea, North Sea and Landlocked Member States"

European commission, «*Project on Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea and/or in the Black Sea*», Directorate-General for Maritime Affairs and Fisheries

European commission study, «*Exploring the potential of Maritime Spatial Planning in the Mediterranean Sea*», Country Reports, Greece

Havsplaneringsutredningen, «*In - depth Planning - Marine Spatial Planning in Sweden*»

Juan L. Suárez de Vivero, «*An atlas of Maritime Spatial Planning*», Seville, 2011

Juan L Suárez de Vivero, Tarik Atmane, «*Report on spatial planning systems in Mediterranean countries*», Spain, May, 2011

Kariotis, C T 2007, «*A Greek Exclusive Economic Zone on the Aegean Sea' Mediterranean Quarterly*» Summer 2007

Nerijus Blažauskas, «*Towards a Pilot Maritime Spatial Plan for the Lithuanian Sea*», Klaipėda University Coastal, Research and Planning Institute, Lithuania

SEANERGY 2020, «*Main conclusions of the Mediterranean Sea Regional Workshop*», Athens, 24 May 2011, Greece

Swedish Agency for Marine and Water Management, «*Maritime Spatial Planning in Sweden*»

Tom Thijssens, «*Exploring the potential of Maritime Spatial in the Mediterranean Sea*», Project on Integrated Maritime Policy in the Mediterranean, Policy Research Corporation Sound Solutions based on Scientific research, Brussels – 7 July 2010

Tuuli Veersalu, «*The best practices of coastal zone protection and conservation in spatial planning*», Report, April 2011

UNCTAD 2010, «*Review of Maritime Policy*», The UNCTAD Secretariat, United Nations, New York.

Ιστοσελίδες Διαδικτύου

<http://el.wikipedia.org/wiki>

<https://www.ga.gov.au>

<http://www.austlii.edu.au>

<https://maps.google.gr/>

<https://www.google.gr/>

<http://www.aegean2020.gr/>

www.unesco-ioc-marinesp.be